

משה קטן

אוצר לעזי רש"י

חלק שני

המילים הצרפתיות שבפירושי רש"י
על התלמוד

תורגמו לעברית ועובדו עם ביאורים ומילואים, בתוספת מפתחות
עם תרגום הלעזים לאנגלית

ירושלים

תשס"ו

הסכמת

הגאון ר' שלמה פישר שליט"א

הנה כידוע מלוח הלע"ז שבפירוש רש"י על הש"ס עלו בם קמשונים רבים מידי המעתיקים, ובפרט בספרי הדפוס רבו כמו רבו השיבושים. וכבר ישבו על מדוכה זו מדפיסי וילנא, והדפיסו בכל מסכת בסופה קונטרס בשם "המתרגם", והועיל בו מחברו הרבה, אבל לא יצא ידי חובתו, ועדיין המלאכה רבה, ולא רבים יחכמו לעשותה.

בואו ונחזיק אפוא טובה להרבני החכם ובקי בלשונות, הר"ר משה קטן נר"ו. מכירו הייתי לשעבר כמי שזכה לבנין וחתנין רבנן, ועכשיו הראה חזותו לפניי בעבודתו החשובה בהחזרת עטרה ליושנה, להעמיד דברי רש"י ז"ל על מכוונם, והרבה עמל וכשרון השקיע בזה. אפריין נמטייה ויזכה לברך על המוגמר ולראות ברכה בעמלו, כנפשו,

וכנפש הכו"ח לכבוד התורה
שלמה פישר

עש"ק חזן חשמ"ג

נר ה' נשמת אדם

מהדורה חדשה זו הינה נר לנשמות קרובי משפחתו של המחבר ז"ל,
ה' יקום דמם, שנספו בשואה:

חמיו, החבר ר' יהושע הלוי פייסט הי"ד, בן החבר ר' יהודה ז"ל
אחות חמיו, אסתר (ארנה) הי"ד, בת החבר ר' יהודה הלוי פייסט ז"ל
אם חמותו, מרת דינה הי"ד, אשת החבר ר' יעקב הלוי איזנמן ז"ל
אחי חמותו, ר' שמואל הלוי איזנמן, אשתו אלוה וחמשת ילדיהם הי"ד
אחות חמותו, מרת מרים ברינקמאן, וחמשת ילדיה הי"ד
סבתו, מרת רוז רחל הי"ד, אשת מורנו הרב ראובן הלוי מאיר ז"ל
אחיותיו מדי וקלרט ואחיו חיים (אנרי) קליין הי"ד

עם עוד קרובים ומכרים וידידים לאין מספר, ארץ אל תכסי דמם !

במהדורה הראשונה הוקדש הספר לזכרו של חוקר הלעזים דוד שמעון בן שלמה
בלומהיים, ואחותו גיטל (גרייט) בלומהיים, על-ידי בנו, נכדיו תנינו בישראל.
המהדורה השניה הוקדשה לזכר אחיינית המחבר, מרת יוכבד (גבי) שפירא ע"ה, בת ר'
שלמה זאב ושרה קליין יב"א, על-ידי הוריה וקרוביה.

תהי נשמתם צרורה בצרור החיים

פתח דבר

למהדורה הראשונה - תשמ"ד

ברגע, שעבודה של חמש שנים מסתיימת, לקראת הדפסתו הסופית של ספר זה והפצתו בציבור, אני רואה חובה נעימה להודות לכל אלה, שעזרו לי להביא אותו לידי גמר.

האבן הראשה — רעייתי מב"ת, שעודדה אותי בכל דרכי ולקחה על עצמה חלק ניכר מהעבודות השחורות, וכן כל ילדי היקרים, שהשתתפו זה בכה זה בכה במשימה הקשה והמגוונת, ובפרט בני יואל נ"י, שעבר על כל כתב-היד והעיר הערות נכונות ומאלפות.

שנית — ידידי פרופסור שלמה הלל בלונדהיים, שתמך בי וזירז אותי, לזכר אביו המנוח דוד שמעון בלונדהיים, החוקר הדגול, שחיבורי זה הוא מעין עריכה מחדש של החומר, שהוא בדק והוציא לאור. וכל אלה, שהתלהבו מהרעיון והציעו את סיועם, ובראשם השר ד"ר יוסף בורג. ואחרונים אחרונים חביבים — מי שהפכו את כתב-היד המסוכך לספר הניתן לקריאה ולשימוש: הרב משה פיליפ שליט"א, המסדר במחשב דודני המלומד עזריה שמואלי, וכל העוסקים במלאכת הקדש הזאת.

ולבסוף מלה אחת של התנצלות: היה בתוכנית להשלים את החומר של דרמסטטר-בלונדהיים מתוך המקורות, שנתגלו בינתיים (כתבי-יד של פירושי רש"י על התלמוד, שלא הספיק בלונדהיים להכיר ולנצל), אבל הניסיון שעשיתי הוכיח לי, שבכך הייתי מאריך את העבודה בכשנתיים לפחות, ולא היו לי האומץ והסבלנות לעמוד בעיכוב זה. אני מקווה, שבעתיד יבוא גם ליקרי זה על תיקונו.

מ"ק

הערות המחבר

למהדורה השנייה - תשמ"ח

לרגל הוצאת המהדורה המתוקנת אני חייב תודה לכל הקוראים של "אוצר הלעזים", שמסרו לי את השגותיהם והצעותיהם, ושמחתי לשלב רבות מהן במהדורה חדשה זו.

בין השאר נוספו 11 לעזים, שלא נרשמו מקודם, והודגש הרצון לתת הסבר מלא לכל הנראה כלעז, אף כאשר למעשה אין זה באמת מלה זרה, שהכניס רש"י בפירושו. הכרת טובה מיוחדת מגיעה לר' אפרים יעיר, מקיבוץ טירת-צבי, שהצביע על כמה נשכחות, ולקרובי ר' יעקב קליינרמן, שהפנה את תשומת-לבי לליקויים אחדים, ואחרונים אחרונים חביבים לבני המלומדים, יואל, חננאל, ובפרט לצעיר מכולם, צוראל-חיים נ"י, שעבר על חלק גדול מהחומר ויעץ לי עצות מועילות לשיפור הנוסח. עמדו כולם על הברכה.

מ"ק

7		פתח דבר
9		מבוא
17		ברכות
22		שבת
48		עירובין
53		פסחים
61		יומא
64		סוכה
70		ביצה
76		ראש השנה
78		תענית
81		מגילה
83		מועד קטן
88		חגיגה
89		יבמות
92		כתובות
95		נדרים
97		נזיר
97		סוטה
100		גיטין
106		קידושין
109		בבא קמא
114		בבא מציעא
122		בבא בתרא
127		סנהדרין
131		מכות
132		שבועות
133		עבודה זרה
144		הוריות
144		זבחים
147		מנחות
152		חולין
169		בכורות
173		ערכין
174		תמורה
174		כריתות
175		מעילה
175		תמיד
175		נידה
181		מפתח הלעזים באותיות עבריות
201		מפתח הלעזים באותיות לועזיות
224		מפתח "הדיבורים המתחילים"
247		נספח
XI-XLVIII		תרגום אנגלי
		מבואות באנגלית ובצרפתית

אוצר הלעזים

פירוש הלעזים של רש"י על התלמוד

עיקר משימתנו בחיבור זה - תרגום לעברית, עם הסברים הנחוצים להבנתם, של הלעזים, היינו המלים הצרפתיות באותיות עבריות, שפיזר רש"י בפירושו על התלמוד. העבודה נעשתה על בסיס ספרו של דוד שמעון בלונדהיים (1884—1937), אשר, לפי רשימותיו של ארסן דרמסטטר (1846—1888), שקד על כתיב-היד העתיקים ועל הדפוסים הראשונים של פירוש רש"י, בדק את גרסות הלעזים וקבע בדייקנות ובבקיאות שאין כמותן את זיהוי הלעזים, כלומר את המלה בצרפתית עתיקה הגלומה בנוסחאות השונות של כל לעז ולעז. כוונתי להשלים את המלאכה בעתיד אי"ה, בתרגום לעברית של הלעזים בפירוש רש"י על המקרא; אולם משימה זו תהיה הרבה יותר קשה, כי הפרסום, שנעשה מהם על-פי רשימותיו של דרמסטטר, הוא ברמה הרבה יותר נמוכה מפרסומו המקביל של בלונדהיים, ושם יהיה צורך לברר את גרסות הלעזים ולקבוע ביתר ודאות את פענוחם בצרפתית עתיקה, לפני שתהיה אפשרות לדאוג לתרגומם העברי.

הספר כולל את הרשימה של 2479 הלעזים על פירושיהם לפי סדר המסכתות המקובל, ושלושה מפתחות (מפתח המלים הצרפתיות בלבושן העברי ובצורתן הלועזית, וכן מפתח המלים, שהן באו לפרשן).

בדרך הלימוד המקובלת מדלגים בדרך כלל על השרידים האלה. רוב תלמידי חכמים, במאות האחרונות, לא ידעו צרפתית, ואף אם ידעו, לא היו מסוגלים לפענח מלים, שהשתנתה צורתן מאז ימי-הביניים, וגם נשתבשו בהעחקות הרצופות בידי סופרים, שלא הבינו מה שכתבו. וחבל, כי לא בכדי הכניס רש"י מלים אלה בפירושו, אלא בשל תוספת הביאור הטמון בהן. ברור, שפרשן כמו רש"י, שכל דיבוריו שקולים במאזני אמת, לא מסר בלי כוונה הסבר בשפה לועזית. ובמקרים רבים אין ספק, שבכך הוא מוסיף נופך לפירושו. ולא לנצל את כל החומר הזה הוא בזבח עצום. לפעמים ידעת הלעזים משנה לגמרי את הבנת הגמרא (למשל מס' 369, 444, 482, כולם במסכת שבת).

לפני כמאתיים שנה ניסו ה"מבארים" ואחרים מחוגי המשכילים ל"תרגם" את המלים הצרפתיות שבפירושי רש"י, אבל התוצאות היו עלובות למדאי, בגלל השיבושים הרבים שבנוסח המודפס, וכן בגלל ידיעותיהם הקלושות של המפרשים

האלה בשפה המדוברת בחבל שמפניא במאה ה"א למניינם. כך שלמרות העמל, שהשקיעו בהם המחברים, אין הרבה תועלת ב"מרפא לשון: באורי המלים הזרות בפירוש רש"י בתנ"ך ובתלמוד בבלי" מאת ר' משה ב"ר ישראל לנדא (אודיסה, תרכ"ב), וכן ב"המתרגם" מאת ר' מרדכי ב"ר שלמה, שנדפס אחרי כל מסכת בש"ס וילנא.

עם כל המעלות, שבהן מצטיין ספרו. של בלונדהיים, אין הוא שימושי לחובשי בית-המדרש. לא רק מפני שהוא כתוב על טהרת הצרפתית, אלא ובעיקר מפני שהוא מיועד לבלשני הצרפתית העתיקה, וכל עריכתו מכוונת לתכלית זו.

לעומת זאת השתדלתי כאן להרכות תועלת ללומדי גמרא, בכך שאני מביא את הלעזים לפי סדר המסכתות איש איש במקומו, וכן על-ידי ניסיונות להסביר, מה הייתה כוונתו של רש"י בהוסיפו לפירושו העברי-הארמי את המלים הצרפתיות. בקיצור ייאמר: א) באשר לשמות צמחים, חיות וכדומה, כל הסבר מילולי לא היה שווה, בשביל תלמידי רש"י ובני-זמננו, לקריאתו של הפריט בכינויו הלועזי: ב) לפעמים הפרשן רוצה לעזור ללומדים לזכור מלה ארמית על-ידי זה שהוא מראה דמיון בינה לבין המלה הצרפתית המקבילה (למשל מס' 357, 477, 1222, 1851); ג) אבל, חו החרומה החשובה ביותר, יש שהוא מגלם בלעז חוספת הבהרה, שבקושי רב היה מנסח בדברי פרשנות, ובמלה צרפתית אחת פתח לפני שומעיו וקוראיו פתח להתעמקות בהבנת מכמני התלמוד (למשל מס' 180, 490, 1229).

מעניין לציין, ששכיחות הלעזים שונה ממסכת למסכת. יש אולי סיבות הגיוניות לדבר, אבל אין כאן מקום להאריך. אולם נפרוש לפני הקורא טבלה סטטיסטית של מספר הלעזים בכל מסכתות הש"ס.

מסכת	מספר הדפים	מספר הלעזים	ממוצע לכל דף
ברכות	62	98	1.58
שבת	156	411	2.63
עירובין	103	84	0.82
פסחים	120	114	0.95
יומא	86	42	0.49
סוכה	55	94	1.71
ביצה	39	78	2.00

המסכת	מספר הדפים	מספר הלצות	ממוצע לכל דף
ראש השנה	33	35	1.06
תענית	29	42	1.45
מגילה	30	25	0.83
מועד קטן	27	60	2.22
תגינה	25	19	0.76
יבמות	121	41	0.34
כתובות	111	57	0.51
נדרים	90	14	0.16
נזיר	65	10	0.15
סוטה	48	33	0.69
גיטין	89	95	1.07
קידושין	81	47	0.58
בבא קמא	118	81	0.69
בבא מציעא	117	121	1.03
בבא בתרא	175	88	0.50
סנהדרין	112	63	0.56
מכות	23	13	0.57
שבת	48	11	0.23
עבודה זרה	75	163	2.17
הוריות	12	1	0.08
זבחים	119	39	0.33
מנחות	109	71	0.65
חולין	140	261	1.86
בכורות	59	62	1.05
ערכין	32	19	0.59
תמורה	32	1	0.03
נדרים	27	10	0.37
מעילה	20	2	0.10
תמיד	7	3	0.43
יבמה	71	72	1.01
סך הכול	2666	2479	0.93

לא הבטנתי בין הפירוש, שהוא באמת מאת רש"י, ובין פירוש המיוחס לו במהדורות הרגילות, אף אם יש ספק, שרש"י חיבר אותו, או אפילו ודאות, שלא חיברו (כגון סוף פסחים, מועד קטן, סוף בבא בתרא ועוד). כן הכנסתי

ככל האפשר מלים מפירושו של רש"י, הנראים כמו לעזים, גם כשהנחה זו אינה מוצדקת כלל.

כל ערך מכיל את הנתונים הבאים:

- (א) מספר סידורי שוטף.
(ב) ציטוט המסכת, הדף והעמוד (נקודה אחת לעמוד א' ושתי נקודות לעמוד ב', כנהוג).

(ג) באותיות שמנות: המלה העברית או הארמית המיתרגמת. בדרך כלל היא מתוך נוסח החלמוד, ולרוב הדיבור המתחיל בפירוש רש"י; כאשר אין התרגום מתייחס למלה כצורתה במקור, אלא בצורה שונה במקצת, למשל כשלפני המלה המקורית יש קדומת של אות-שימוש או אחריה סיומת שייכות וכיוצא בזה, והלעז מתחשב רק במלה עצמה ללא קדומת או סיומת, השמטנו את הקדומת או כתבנו את המלה כצורתה בסוגריים והצורה המיתרגמת למעשה באריחיים. לפעמים לא בא רש"י לתרגם מלה מסוימת מהמקור; במקרה זה, ציינתי את הדיבור המתחיל של הפירוש בהקדמת ראשי-התיבות דה"מ. כשהמלה המיתרגמת היא פועל, הלעז הוא כמעט תמיד שם-הפועל; אז השארתי את הצורה שבמקור כמו שהיא (עבר, עתיד, ציווי וכיו"ב).

(ד) הלעז עצמו (בסימן גרשיים לפני האות האחרונה כמקובל) בכתיב, שהותאם לפענחחו באותיות לועזיות. כי אכן אנו מוצאים כמעט תמיד נוסחאות שונות בכתיב-היד, ורק מתוך השוואתן זו לזו הגיע ד"ש בלונדהיים למסקנותיו על זיהוי המלה בצרפתית עתיקה. אלא שהבעיה היא, מה היא בדיוק שיטת התעתיק, שבה השתמש רש"י? אם ניקח לדוגמה אותן מלים, שכל כתיב-היד מסכימים ביניהם על כתיבן, והיא גם הולמת בלי ספק מלה צרפתית מסוימת, ונוסיף על כך אותיות עבריות המקבילות בעקביות מוחלטת תמיד לאותן אותיות לועזיות, אפשר לערוך טבלה, שרק פה ושם חישארנה בה נקודות פקפוק. אין פתרון אחר, כי אם רישום כל הנוסחאות, והדבר מיותר ומפריע בשביל קוראים, שאין עיקר התעניינותם בבלשנות.

- א בתחילת המלה וגם באמצע המלה (לפני הברה המתחילה בתנועה): לא כלום
בסוף המלה: c
b, v
ג (מייצגת תמיד את הצליל הכבד, כמו ב-gale ולא את הצליל הקל כמו ב-giron- בצרפתית של היום)
ד d

ה	h (בסוף המלה, אחרי אל"ף: e, למשל אורטיא"ה ortie)
ו	o, u, w ¹
ז	z
ח	h (מצוי רק במלים לא-רומניות)
ט	t
י	j, i ² , e ³
(אפילו במלה שיש בה jie כמו במס' 183 jier — אין כותבים יותר משתי יו"דין רצופות)	
כ	la בשימוש
ל	l
מ	m
נ	n
ס	la בשימוש (ליוצאים מהכלל יש הסבר מיוחד)
ע	la בשימוש
פ	f, p ⁴
צ	c (בצליל הרך, כמו ב-cire)
לפני a, o, u: ç	
בסוף המלה: z	
ק	c (בצליל הכבד, כמו ב-coq)
לפני e, i: k	
ך	ch ⁵
ר	r
ש	s
ת	la בשימוש

מלה צרפתית, המסתיימת ב-e או ב-es, ואינה מוטעמת בהברה שלפני האחרונה, מקום הטעם מסומן בגרש, כגון: fenugré, gráfic, créspele. מבחינה זו נחשב הצירוף תנועה ואחריה i ליחידה אחת, ולא עסקתי בשאלה על איוו משתי התנועות הייתה ההטעמה (למשל redoile או redóile).

(ה) הלעו באותיות לועזיות. כאן העתקתי בדרך כלל את קביעתו של בלונדהיים, ובמקרים, שהחלטתי לסטות ממנה, הוספתי באריחים את גרסת בלונדהיים, ואז הסכרתי לרוב בהערות, מדוע סטיתי ממנה. סוג אחד של מקרים הם אלה, שבהם הוסיף בלונדהיים אותיות באריחים כדי לשמור על הכתיב המקובל¹, למשל כשיש עיצור מוכפל, או u אחרי g, כדי לציין את הצליל הכבד לפני i ו-e. אני סבור, שהוספה זו אינה אלא גורעת, מאחר שהיא מסרסת את העדות הבלשנית של הלעו, ומכל מקום אין קושי להכיר את המלה בלעדי ההוספה. בלונדהיים השתמש מפעם לפעם גם באות g

במקום j ובאות v במקום w, לפי הכתיב בצרפתית החדשה, ולא הלכתי אחריו בזה.

בעשרות הלעזים המועטות, שהתיימש בלונדהיים מפענוחם (ובספרו הם מופיעים בסוף רשימתו, ממספר 1072 ואילך), השתדלתי למסור את הנראה ודאי בנוסחת הלעז באותיות עבריות, ואם אפשר בלועזית. במקרים רבים ראיתי אפשרות להציע השערה מדעית, וכמובן הזכרתי, שאין ליחס אותה לבלונדהיים, על-ידי כך שסימנתי אחריה אריחים ריקים.

באשר לסימני השאלה, שכתב בלונדהיים עצמו, החלטתי להשמיט אותם, אלא אם כן יש סיבה מיוחדת להצביע על הספק שבקביעת הגרסה.

(1) תרגום הלעז לעברית. התאמצתי לתת תרגום קצר וקולע. אולם פה ושם נאלצתי להאריך, כגון מלים עבריות בעלות כמה משמעויות, או בלתי-שכיחות (שמות של בעלי חיים וצמחים למשל), או כשאין דאות כמובן המלה בצרפתית עתיקה, ועוד. ברור, שלפעמים התרגום (פריט ר) שווה למלה המיתרגמת (פריט ג), ואז מותר לומר, שלא הבאתי שום תועלת ללומד. אבל דבר זה נדיר למדאי ולעיתים ההבדל גדול מאוד, לא רק מפני ההתפתחויות בנוגע הלשון בין שפת התנאים והאמוראים לעברית של ימינו, אלא גם מפני שרש"י הבין עניינים מסוימים שבתלמוד באופן שונה מאוד מהבנתנו כיום ("ברדלס" הוא רואה "כואש"!).

(2) הערות. והן שייכות לחמישה סוגים עיקריים:

(1) רמיזה לערכים אחרים, שיש בהם ללמוד על הערך הנדון.
(2) רמיזה למחקרים על אותו לעז.¹¹
(3) ציון של סטייה בין הנוסח שבדפוסים שלנו - כמעט תמיד כל הדפוסים דומים, ממהדורת בומברג עד המהדורות שבידנו, שמקורן בדרך כלל במהדורת ראם מוילנא - ובין הנוסח שבכתבי-היד. סוג זה כולל את המקרים הרבים, שבהם לעז הנמצא בכתבי-היד חסר בדפוסים, וגם את המקרים ההפוכים (החשודים!), שבהם הלעז מופיע בדפוסים, אבל נעדר מכתבי-היד.

(4) נסיונות לפרש, מה ראה רש"י להביא כאן לעז, ומה התכוון להוסיף בו על פירושו העברי-הארמי.

(5) הערות בלשוניות על המלה הצרפתית הנדונה, כאשר יש בדין זה במה להאיר את המשמעות המדויקת של הלעז, ועל החומר הפרשני הטמון בו. לתועלת דוברי צרפתית קשרתי לפעמים את המלה הצרפתית מימי-הביניים עם המקבילה בלשון ימינו.

לבסוף יורשה לי להעיר על עניין, השייך לבלשנות הצרפתית, אבל הבהרתו תמנע מהקורא תמיהות. בלעזים שלפנינו (אם יצאו בכתיבם מידי רש"י עצמו או

שהדורות הבאים, שכתבי-היד שלנו נובעים מהם, הכניסו בהם תיקונים) יש סימנים למעברים לשוניים, ששניים מהם מובהקים:

א) מעבר הצירוף ch מהגייה כקו"ף "רטובה" (ky-) להגייה הנוכחית כשי"ן; כך אנו מוצאים לפעמים אפילו אותה מלה כתובה, למשל קרפי"ר charpir (למעשה ċarpir) וכן ירפי"ר jarpir (מכור, שהשי"ן אצל רש"י חמיד שוה ל-s, ואין לו אפוא אלא יו"ד=j לציין את הצליל השורק של השי"ן הימנית של היום).

ב) התאמה הדרגתית של n לפני b-p ל-m; ברוב הלעזים ההתאמה טרם קיימת (כגון chanpánie, conposte), אבל מפעם לפעם היא כבר עובדה (כגון comparaje, chambre).

תקוותי היא, שבע"ה יעזור ספרי זה לכל השוחים בים התלמוד להגיע ביתר ביטחון למחוז חפצם, בהחזירו להם נכס יקר, חלק חשוב מפירושו של רבנו שלמה יצחקי גדול הפרשנים.

ה ע ר ו ת

(1) Arsene DARMESTETER & D.S. BLONDHEIM: *Les Gloses françaises dans les commentaires talmudiques de Raschi*. T. 1: Texte des gloses.—Paris, H. Champion, 1929. (Bibliothèque de l'Ecole des Hautes Etudes, 254). T.2: Etudes lexicographiques.—Baltimore, Johns Hopkins Press, 1937. (The Johns Hopkins studies in Romance literatures and languages, extra vol. XI).

(2) מאחר שבמשך מאות שנים לא היה כמעט דובר צרפתית אחד בין כל לומדי התלמוד, והמשיכו להעתיק את הלעזים מכתב-יד לכתב-יד ומדפוס לדפוס מבלי להבין אותם כלל, טבעי הוא, שהגרסאות השתכשו והלכו, לפעמים עד בלי הכר.

(3) Arsène DARMESTETER: *Les Gloses françaises de Raschi dans la Bible avec des notes de Louis BRANDIN*, in *Revue des études juives* LIII (1907), 161-193; LIV (1907), 1-34, 205-235; LV (1908), 72-83; LVI (1908), 70-98. יצא גם בצורת ספר עם הקדמה מאת Julien Weill. (Paris, 1909).

(4) הרבה לעזים חזרים כמה פעמים בפירוש רש"י על התלמוד. בסך הכול יש בהם בערך אלף מלים שונות.

(5) יש כתבי-יד, שבהם כתוב א"ש אף בשביל es- שבסוף מלה, אבל ברובם י"ש וכך העתקתי, חוץ מהסיומת -ies הנכתבת י"א"ש. הצירוף א"י בתחילת המלה יכול לשמש ל-i; e וגם ל-ai.

(6) לעזים רחוקות יש בכתבי-היד סימנים של דגש ורפה. כשאנאם, עלינו לבחור בין התעתיקים האפשריים לפי המסתבר מבחינת הבלשנות הצרפתית. המצב דומה לגבי כל אות עברית המייצגת כמה אותיות לעוצות.

(7) אין בידי להכריע, אם נהג רש"י להכפיל "ו"י"ו ו"י"ד" בשימושן העיצורי, או אולי, במקומות הרכים, שמוצאים בהם הכפלה זו בכתבי-היד, יש כאן השפעה מאחרת. לכן כתבתי תמיד ו"ו אחת או ו"ד אחת בלבד, גם לציין את העיצור.

(8) השערתו שכל c בתוך המלה מיוצגת ב"ו"ד", אבל קשה להוכיח זאת.

(9) יש כתבי יד המקפידים לציין את הצליל ch בסימן מעל ה"קריף" (ç), אבל ברובם אין ההבדל ניכר. השתדלתי להבחין תמיד. במהדורות הקודמות ציינה הקריף ה"רסוכה" בסימן "ורקא". במהדורה חדשה זו נמצאה אפשרות לציין אותה כדך בצורת זווית העומדת על קרקדה ". אולם לא בכל מקום ניתן היה לחקן את הגרסאות הישנות, וימצאו כאן גם "ורקא" גם זווית הפוכה.

(10) מותר לומר, ישבימי-הביניים לא היה כלל כתיב חקני, אלא כל מופר כתב לפי הרגשותו. נוסף, שאז לא הבחינו בכתיבה הלועזית בין u ל-v ובין i ל-j, אף-על-פי שביבור ובתודעה הדוברים היו אלה אותיות נפרדות.

(11) רוב רמזות אלה מתייחסות לשלושה חיבורים:

(א) החלק השני של רשימת בלונדניים (לעיל הערה 1), וסימנו בלונדניים ב';

(ב) חיבור אחר של בלונדניים: *Les Parlers judéo-romans et la Vetus Latina*.— Paris, H.

Champion, 1925, וסימנו בלונדניים פ';

(ג) מילון של רפאל לוי: *R. LEVY: Contributions à la lexicographie française selon d'anciens textes d'origine juive*.— (Syracuse), Syracuse University Press, 1960.

6 ברכות ח. **ויבולא**
פיליד"א peleda **מלוא את-חפירה**
"עד מלוא את-חפירה אחרק". דהיינו עד שפיכת
העפר האחרק על הקבר.

ברכות

7 ברכות ט: **כרתי**
פוריל"ש porels **כרשים (ירק מאכל)**

8 ברכות י: **גירר**
טראיני"ה traina **(הוא) גרר**
לעז הנמצא רק בכתב-יד אחד, וגם אינו מופיע
בדפוס התלמוד שלנו, ויש לפקפק במקוריותו.

9 ברכות יג: **קבורת הזרוע**
ברדון"ן bradon **חלק (של הזרוע)**
שהוא מלא בשר
אין קשר עם המלה הצרפתית "זרוע", אלא עם
המלה הגרמנית Braten "צלי בשר". ר' בלומהיים ב'
(ע' 130-131).

10 ברכות יח: **ברדא**
גלצ"א glace **קרח**

11 ברכות כב: **קילעא**
פורק"א porche **פרוודור**
מבנה הבולט החוצה, שבו פתח הבית.

12 ברכות כד. **טוחות**
אפלשטרידי"ש aplastrede **מכוסות טיח**
לשון נופל על לשון "טוחות", לומר שהגוף התחתון
חלק אצל הגשים כמו קיר, שכיסותו טיח. מלה זו לא
פוענחה בבלומהיים א' אלא בבלומהיים ב' (ע' 100-
101). ור' מילנו של לר (מס' 94).

13 ברכות כד. **גיהק**
רוטי"ר roter **לגהק**

14 ברכות כד. **סיהק**
בדייליי"ר badeilier [badaillier] **לפהק**

1 ברכות ד. **שליא**
וישטידור"א westedure
[vestedure] **לבוש, ובהשאלה —**
שליה
המלה הצרפתית מגלמת בעצמה את ההסבר של
רש"י.

2 ברכות ו. **חופיא**
פריי"ר freier **חיכון**
ר' מילנו של לר (מס' 479).

3 ברכות ו: **צוות**
שול"ץ solaz **שעשוע**
כלומר חברה, המונעת את האדם החי בתוכה
מלהשחעמם.

4 ברכות ז. **שורייקי**
טיי"ש tajes **כתמים**

5 ברכות ח. **אסכרא**
בו"ן מלנ"ט bon malant **פצע חמור**
מלה במלה: פצע טוב, ביטוי מפתיע, המופיע 9
פעמים בלעזים של פירוש רש"י על התלמוד, אך אין
לו עדות במקום אחר: אולי יש להבין את המלה "בון"
לא כמשמעות של "טוב", אלא כמשמעות
"אבעבועה" מלשון "בובק" ביוונית. ברם, לפי ד"ר
יוליוס פרייס Bon malan bei Raschi, in:
Festschrift zum 70. Geburtstag A. Berliner's,
Berlin, 1903, ע' 296-300. "טוב" הוא כאן לשון
מגי נהור. רפוס סונצינו גורס אישטראנגלמאני"ט
(קרי: אישטראנגלימינ"ט) estrangement (אסכרה).
שוראי אינו מאת רש"י. ר' מילנו של לר (מס' 433).
ור' להלן מס' 1219.

15 ברכות כד. נחעטש
אישטירנודי"ר esternuder
להחעטש

16 ברכות כד. גיהק
אישטינדייליי"ר
[estendeillier] estendeilier
מציר רק בדפוס סונצינו (מהדורה ב, רע"א בערך)
בצורת אשטרייליי"ר (צ"ל אישטרייליי"ר estrelier).
שהיא דאי שיכוש.

17 ברכות כד: (סנטרו) [סנטר]
מינטו"ן menton סנטר

18 ברכות כה. ירקון
ילונציא"ה jalencie צהבת
יש דמיון-צלילים רב בין המלה "צהבת" בצרפתית
עתיקה (ילונציא"ה) ובין המלה, ממצוא שונה לגמרי.
המציינ "קנאות" [jalosie ילושיא"ה]; הנחה נועות
למדאי חתיה, שרשי התכוון לרמז על הקשר בין
מחלת ה"ירקון" ובין הקנאה, הגורמת לאדם, שפניו
"מוריקות". צורה שונה של הלעז גלניצ"א
(=ילניצ"א galnice) מופיעה בדפוס סונצינו. חזק
מצורה זו אין בשום מקור (אף לא במס' 741 להלן)
האות צדי המחקשת, ובמקומה, בכל כתבי-היד,
האות סמ"ך. שרשי נמנע שיטתית מלהשתמש בה;
ר' מילונו של לוי (מס' 519).

19 ברכות כה. קרום
טייל"א teile אריג, קרום
ר' מילונו של לוי (מס' 756).

20 ברכות כה: עששית
לנטירנ"א lanterne קופסה של זכוכית
(המשמשת בדרך-
כלל להגן על להבה
של נר)

21 ברכות כח. נעניתי לך
שורפרלידי"ן sorparlediz דיבור-יתר
חסר בדפוסי התלמוד שלנו. כפי הנראה רש"י מפרש

"נעניתי" מלשון "מענה", ולא כפרשנים אחרים
הרואים במלה לשון "ענינו". ר' מילונו של לוי (מס'
654).

22 ברכות כח: פטיש
פיי"ק pic מעדר

23 ברכות כח: אסדא
ציי"ף cep סד (שבו נעלו רגלי אסירים)
ר' מילונו של לוי (מס' 196) ור' להלן מס' 1794.

24 ברכות כח: אסדא
רי"ד red רפסודה

25 ברכות כח: אסדא
ולו"ס vlos רפסודה (בגרמנית)
אחרי שהביא רש"י את הלעז הצרפתי red, הוא
מוסיף: "ובלשון אשכנז ולו"ס". הכתיב בגרמנית של
היום: Floss.

26 ברכות כח: צמר גפן
קוטו"ן cotton כותנה
יש להעיר, שפירושה המקורי של המלה הארמית
"כותנא" הוא פשתן.

27 ברכות לא: [גיחור] (צחור)
רו"ש ros אדמוני

28 ברכות לב. החלהו
אנויי"ר anuier להטריד, "לנדנד"
[enuier]

29 ברכות לב. אשתא דגרמי
מלויי"ד מיחושים (כלומר קדחת)
[maleveid] malweid
ר' מילונו של לוי (מס' 665).

30 ברכות לו. זמית
שלמור"א salmuire מי-מלח (של
שימורים)
ר' מילונו של לוי (מס' 721).

40 ברכות לט. שיבתא
אנני"ד aneid שִׁבְתָּ (צמח רחני)
ר' בלונדהיים פ' (ע' 91-94), המצביע על ערבוב
התחומים בין שני מיני צמחים קרובים זה לזה,
בצרפתית של היום aneth-1 anis.

41 ברכות ק. אסכרה
בו"ן מלנ"ט bon malant פצע חמור
ראה לעיל מס' 5.

42 ברכות מ. קצח
נייל"א [neele] nicle קצח (צמח)

43 ברכות מ: הקרים
בוטי"ר boter להתעבות (יין המתקלקל)

44 ברכות מ: שיתין
פרונילי"ש prunes פירות שזיף-הבר
לעז זה אינו נמצא בדפוסי החלמוד, אלא ב"עיקר
החלמוד", כ"י של ר' אברהם זכות, המביאו בשם
רש"י, אבל עדותו מפוקפקת.

45 ברכות מ: טולשי
קורמי"ש cormes פירות העוזר
ראה להלן מס' 166.

46 ברכות מא: פת שנלושה עם תבלין
אובלידי"ש obledes אפיפיות, "נפלים"

47 ברכות מב. לחמניות
אובלידי"ש obledes אפיפיות, "נפלים"

48 ברכות מב. ריסתנא
אמינישטרישו"ן amenestrison
[amenestraison]

ראה להלן מס' 62: כפי הנראה הגרסה הנכונה גם כאן
היא "דיסחנא", ור' בלונדהיים ב' (ע' 85), והגורס
amenestraison: לנו נראה יותר, לפי הגרסאות

31 ברכות לו: המלתא
ליטוארי"א דייסה לתרופה, העשריה
|letuarie| letuárie מעשבים ממוחקים

בפירוש רש"י על "חביץ קדרה", מדובר במאכל
העשוי מקמח, מדבש ומשמן "וקרו ליה אברושד"י
(נ"א: אברוש"ך)". אין זה לעז צרפתי, אלא מלה
פרסית - שאולי יש לה איזה קשר עם המלה היוונית
"אמברוסיה" (מטעם האלים). ר' דקדוקי סופרים,
אות ל'.

32 ברכות לו: אורז
מי"ל mil דוחן

מה שאנו מכנים "אורז" לא היה ידוע בימי רש"י
בצרפת, או בכל אופן לא היה בשימוש.

33 ברכות לו: דוחן
פני"ץ paniz פנג

34 ברכות לו: חביצא
שלקי"ק תבשיל המתבשל
salchich [] בתוך סיר ובו פירורי
לחם ועוד

לא פורענה ע"י בלונדהיים. אולי: נקיץ (salsice)
שלשיצ"א) או רוטב מלוח (salcis שלצי"ש).
בניירות, שהשאיר בלונדהיים בעזבונו, הוא מביא את
המלה salaic (=שלייא"ה ?salcie), כמין מאפה
מלוח. ור' גם להלן מס' 2018.

35 ברכות לט. דורמסקין
אדרילצי"ש adrelces מלוח (שיח בר)
ר' בלונדהיים ב' (ע' 53-54).

36-37 ברכות לט. דורמסקין
פרוני"ש prunes שזיפים

38 ברכות לט. פרגיות
פידרד"ץ perdriz חגלות

39 ברכות לט. פרימינה
מינושי"ר menusier לקצץ

לא פענחו בלומדיהים. אני מביא, כהנחה בלבד, את האפשרות של מלה הנגזרת מהסופער "wedeler" ללדת (עגל), שחיה משמעותה "איברי הלידה" של הפרה. לוי מביא במילונו (מס' 786) את ההשערה וידיליא"ה vedilie (חוט הטבור), אותה מלה כמו wedile (קנוקנת), ר' להלן מס' 67 ועוד.

שלפנינו, amenestrison או amenestreison (אמינישטרישון).

49 ברכות מג. מושק
מושג"א musge [musgue]
ר' להלן מס' 541.

יותרת הכבד 59 ברכות מד:
סרעפת איברי"ש ebres
(ר' להלן מס' 2084).

49א ברכות מג: סמלק
יסמין

אסימן 60 ברכות מז:
עשת, גולם (חתיכת פלדון"ן fladon
מ ת כ ת, ל פ נ י
שהוטבעה בה צורת
מטבע)

"בלשון ישמאעל".

50 ברכות מג: חלפי דימא
אישפי"ג espig אוזבין

51 ברכות מג: סיגלי
וילי"ש wioles [violes] סגלים, סיגליות

קוריישי 61 ברכות נ:
פרישון"ן poison שיקוי, משקה לרפואה
בצרפתית של היום, לפי גזירה מהלטינית:
potion. המלה הנגזרת לפי ההתפתחות הטבעית של
הלשון, poison כדלעיל, נחייחודה למוכן "רעל".

52 ברכות מג: חבושין
קודינ"ן codoinz חבושים (פירות)

דיסתנא 62 ברכות נ:
מנה, משאט אימינישטרישון"ן
amenestrison [amenestraison]
ר' לעיל מס' 48.

53 ברכות מג: פנתא
אינפניני"א enpeinie פנת (העור העלין
של הנעל) [enpeigne]

חי 63 ברכות נא:
פריש"ק fresc טרי, שרק עכשיו נמוג

54 ברכות מג: גילדא
סוליה sole

55 ברכות מד: טריה
טונינ"א tonine טונה

און 64 ברכות נב:
אנש"א anse און, ידיה (של כלי)
ר' בלומדיהים ב' (ע' 96).

56 ברכות מד: בריכות
קובדי"ש covedes רגירות
ר' מילונו של לוי (מס' 254).

עששית 65 ברכות נג:
לנטינ"א lanterne מנורה (גר שבתוך
קופסה של זכוכית)
ר' לעיל מס' 20.

57 ברכות מד: סיטין
פוליו"ל polioli סוג של נענה

58 ברכות מד: הרת
וידילור"א wedelure [] רחם (של חיה)

גודגדניות דוברכנים	75 ברכות נז: ציריש"ש cerises	66 ברכות נז: קִיבִילִי"א cheville [cheville] (קרטוליה) קרטול קרטול
עטוש להחעטש	76 ברכות נז: אישטירנדח"ר esternuder	67 ברכות נה: וידיילי"ש wediles [vedilles] לחלי גפנים קנוקנות ר' להלן מס' 627.
חרדין סלק	77 ברכות נז: בלי"ץ blez (bliz) ר' בלומהיים ב' (ע' 128-127).	68 ברכות נז: מישיליר"ש meselers (שיניים) טחנות [maisseles]
סיסין סוג של נענה	78 ברכות נז: פוליו"ל poliol	מסיכות, שאין מוכנות לי, רשם כאן בלומהיים צורה בלי "ז": maisseles בסמן שאלה. מאחר שברוב כתבי-היד (גם במס' 2319 ומס' 2322) יש ר"ש, איני רואה למה לא צירף את 673 אל 672 maisselers. לגבי הכתיב בגרסת בלומהיים, ראה במבוא.
הרת וידילור"א [] wedelure (של חיה)	79 ברכות נז: ר' לעיל מס' 58.	69 ברכות נז: מרטרינ"א martrine סמור, דלק ר' להלן מס' 218. ברש"י על ישעיהו (י"ג, כ"א ול"ד, י"ד) מרטרינ"ש לעזו את "צייים".
יותרת הכבד סרעפת	80 ברכות נז: איברי"ש ebres ר' להלן מס' 2084.	70 ברכות נז: פשו"ר fosoir [fossoir] מכוש ר' מילונו של לר' (מס' 474).
בהקנים לינטילוז"ש lentilos מנומש בכעין עדשים [lentillos]	81 ברכות נח: לעז זה נמצא רק בדפוס החלמוד, שיצא בספרד בסביבות רמ"ה, והיא מלה ספרדית, שבאה במקום המלה הצרפתית, או שהוכנסה בזמן מאוחר; גם הנוסח של המלה המפורגמת - כנמטא, כומט - מעורר ספקות.	71 ברכות נז: דולידוריר"א doledoire פסל מעצר (מעין גרזן)
גיתור אדמוני	82 ברכות נח: רו"ש ros	72 ברכות נז: יבנ"ץ javanz ר' מילונו של לר' (מס' 516).
הדרניקוס וירואו"ש weruos יבלות [verruos]	83 ברכות נח: קרשפ"ו cresco לעז זה נמצא רק בדפוס החלמוד, שיצא בספרד בסביבות רמ"ה, והיא מלה ספרדית, שבאה במקום המלה הצרפתית, או שהוכנסה בזמן מאוחר; גם הנוסח של המלה המפורגמת - כנמטא, כומט - מעורר ספקות.	73 ברכות נז: קפוא קפוא קוס (עוף לילי) 74 ברכות נז: קורפרא טלפ"א talpe ר' מילונו של לר' (מס' 760).

- 85 ברכות נח: פתוי ראש
פילטרי"ר feltret | לרפד, לדבק (כפי שמדובקים נימי הלךד)
- 86 ברכות נח: קפוף
ולטור"ר woltur | voltur | עזנייה
- 87 ברכות נט: גזיז
גלצונ"ש glaçons | חתיכות קד.
- 88 ברכות נט: זעפא
טורביי"ל torbeil | נחשול (סופת-נחשול)
ר מילונ של לר (מס' 774).
- 89 ברכות נט: ברקא
אישלוד"א esloide | ברק
ר מילונ של לר (מס' 56).
- 90 ברכות נט: גיחור
רו"ש ros | אדמוני
- 91 ברכות ס: שרטון
לימון" limon | טיט, בון
- 92 ברכות סב: שריף
הומי"ר humer | לגמא (לבלוע מתוך שאיפה)
ר בלונדהיים פי (ע' 86-87).
- 93 ברכות סב: אסטמא
אצי"ר acier | פלדה
ר בלונדהיים בי (ע' 47-49). מסתבר, שצריך להבין: כפי שהפיכת הברזל לפלדה מועילה לו... אם מעדיפים לא להשלים את המשפט בדברים, שאינם כתובים בפירוש, אולי אפשר להציע את הקריאה אאצי"ר aacier (פועל במשמעות "להפוך לפלדה").
- 94 ברכות סב: נחר
טושי"ר toser | להשתעל | toser | [tosser]
- 95 ברכות סב: (כרכשיה) כרכשא
טבחיא"ה tabahie | פי-הטבעת
אין זו מלה צרפתית. כי בצרפתית אין חרית, אלא מלה מסוג צרבי, הקשורה אולי עם השורש "טבח, מטבח". שמשמעותה הראשונה הייתה "מעי ממולא": יתכן, שלפנינו מלה, שהייתה בשימוש רק בקרב היהודים. ששאלו אותה מאחיהם בפרובנס ובספרד. ר מילונ של לר (מס' 754).
- 96 ברכות סב: קפנדיא
טריי"א triege | תריג-דרך | triegel | קיצור-דרך
- 97 ברכות סג: מחטא דחלמיותא
ברושדי"ר של גנביי"ש
brodsder (de) ganbeis | רקמה של
[brodsder (de) ganbais]
- אח ה-ganbeis היו לובשים מתחת לשדין כדי להגן על הגוף מכובד המתכת; לכן קשה למצוא באומנות של ימי הביניים חמונות המתארות לבוש זה, שמהן היו יכולים ללמוד, מה טיב רקמה מיוחדת זו. אולי אפשר לשער, שלשם אזורי הבגד המרופד, היו רוקמים בו ללאות רחבות מעין תחרים - כפי שבתקופה מאוחרת יותר היו המקטורנים חלולים חלולים בחורים גאומטריים המכונים crevés (מפוצצים) - ומלאכת הרוקמה, ככל שהיא מרחיבה - קלה יותר. או שהיו מעטרים בגד תחתון זה בשורות פשוטות וישרות.

שבת

- 98 שבת ג: מורסא
קירטור"א cuiture | כורייה (פצע מזהם)

הכונה ל-u חצי-עיצורית, ועד המאה ה-10 לא
הבחינו בכתיבה בשפות אירופה בין u לבין v.

108 שבת יא: קיסם
ויר"א [vire] wire סרגל

109 שבת יא: סורק
פולונ"ש folons כובסים (הדורכים או
ה ל ו ח צ י מ א ו
החובטים כבר כדי
לאשפרו)

110 שבת יא: קוצים
קרדונ"ש chardons פירות של קרדה
הקרדה היא אחד הקוצים השכיחים ביותר בצרפת,
ולפעמים משתמשים בשמה כדי להצביע על קוצים
סחם.

111 שבת יב: אפיקטויזין
וומיט"א [vomite] womite סם הקאה
ר מילון של מס' 831.

112 שבת יג: סינר
פורציני"ט porceint חגורה
ר מילון של ליר (מס' 659/660).

113 שבת טז: ריתכן
שולדי"ר solder לרתך
ר מילון של ליר (מס' 743).

114 שבת טז: אדמה
קרייד"א creide גיר
הלעז חסר ברפואי החלמוד שלנו, אחרי "כלי אדמה".

115 שבת יז: כרשינין
ויעי"ש weces בקיה
[veces] (צמח ממשפחת הקטניות)
הלעז ברבים, על דרך פולים או ערשים. ר' בלנדהיים
ב' (ע' 171-170).

99 שבת ו. בקעה
קנפני"א chanpánic מישור, שדה פתוח,
[chanpagne] איזור של שדות
ר מילון של ליר (מס' 209).

100 שבת ו. היזמי
רונצ"א ronce קרן
ר מילון של ליר (מס' 187).

101 שבת ו. היגי
איגלינטיי"ר eglientier עץ ורד-הבר
[aiglientier]
ר בלנדהיים ב' (ע' 62-63) ומילון של ליר (מס'
1179) והשוה להלן מס' 1825.

102 שבת ח: רקק
גרבילי"א gravele חול, חצץ
(שנחערכו בהם מים)

ר מילון של ליר (מס' 499).

103 שבת ט: יתעלפה
פשמ"ר pasmer להחעלף
ר מילון של ליר (מס' 784).

104 שבת ט: יקשור בין כתפיו
ריברצי"ר rebracier להפשיל את
השרוולים

105 שבת י. פחמקי
קלצונ"ש chalçons נעלי-בד
ר מילון של ליר (מס' 204).

106 שבת י. סכר
טריצי"ר trecier לשלב (מלה במלה:
לקלוע)

107 שבת י. לודים
קיניליב"ש cheneleus כנענים
[cheneleus]
בלנדהיים קובע את ההצטיק cheneleus: בכל אופן

רש"י מקשר עם המלה peleg הצרפתית את המלה
התלמודית "פילגוס" (ובעירובין מא: את הפועל
"הפליגה") הנראית מאותו מוצא. במילונים מוצאים
רק את הצורה pelaigne (כפי הנראה בהשפעת
peregrinus "צליין"), אך בפרובנסאלית יש pelec.
אולי צריך להטעים pelege (ספרדית: piélagio).

123 שבת יט: חררה
טורטי"ל tortel עוגה עגולה

124 שבת יט: יקרמו
קרושטי"ר croster ל ק ר ו ס (מדובר
בשכבה החיצונית
של הלחם)

125 שבת כ: מגריפה
די"ל [vadil] wadil יעה, סרדה
ראה להלן מס' 1093.

126 שבת כ: עץ יחיד
צוקי"ש coches דמי-עץ
בצרפתית של היום: souches.

127 שבת כ: גבבא
אישטובל"א estoble קש (הנשאר עומד
בשדה אחרי הקציר)

128 שבת כ: קש
איטריי"ם estreim קש (בעיקר המשמש
למרבץ הבהמות) [estraim]
ר מילוננו של לוי (מס' 435), שם יש לחקן את
הכותרת ל-estrain או estrain.

129 שבת כ: זאזא
טחב מולש"א molse

116 שבת יז: אונין
רישטי"ש ristest אגודות פשתן
ר בלומהיים ב' (ע' 168).

117 שבת יח: דח"מ גפרית
ניאליי"ר neeler לגפר (לגלף את
המתכת באמצעות גפרית)

118 שבת יח: קילור
לחי"א luzie משחה לעץ חולה
אולי יש להטעים luzie. אולם, מאחר שאין כל עדות
למלה הזאת חוץ מלעז רש"י, וגם מקורה לא ברור
כל צורכו, אין מקום להכריע.

119 שבת יח: לחי
אי"ם aim חכה
ליחר דיוק: הקרס שבקצה החכה. ר בלומהיים ב' (ע'
68-70) ומילוננו של לוי (מס' 69).

120 שבת יח: עססיות
טוברי"ש tuvres [] כמהים
לא פעמנו בלומהיים. נמצא רק בכתב-יד אחד ולא
בדפוסים התלמוד שלנו. דאי חוספת מאחרת. עם זאת
המלה מעניינת מאוד. (1) מבחינת צורתה, אם הנחתנו
גכונה (הוספנו ר"ו לגרסה שבכתב-היד: טבר"ש), יש
לפנינו השלב הקדום של המלה הצרפתית truffe,
שהבשלים קבעו מכבר שמוצאה מהלטינית tuber
דרך הצורה tufre. (2) מבחינת חוכנה: אין הכרח,
שהיה אלה דווקא "כמהים" ("שמרקעים"), אלא
יכול להיות גם ירק אחר עגול הטמון באדמה, שכן
למשמעות המלה היו גלגולים רבים.

121 שבת יח: תורמסין
בלי"ץ blez (bliz) סלק
הלעז מצוי רק בשני כתבי-יד, ואף שם בצורה מעוותת
(כלי"ן), והוא חסר בדפוסים התלמוד שלנו.

122 שבת יט: פילגוס (אמצעיתו של ים)
פיליג"א [pelegue] pelege לב ים

- 130 שבת כ: קרפיר charpir
ל נ ע ר (ס י ב מהשכנים), לפורר (סיב או אריג לחוטיו)
- ר בלונדהיים ב' (ע' 146-147) ומלותו של לוי (מס' 200).
- 131 שבת כ: פולציל folcel
גושקרא פסולת של משי גולמי (ה ע ש ו י מהחלק החיצוני של הגולם)
- 132 שבת כ: שיריקן
ייד"ש jieds (jeds) שאריות [של משי] (מה שזורקים = jeter) [לזרוק]
- לא פענחו בלונדהיים. הפתרון המוצע כאן נראה הולם מאוד, חוץ מהאות d, כי הצדיות האחרות כולן ב-ג, וכך מסתבר גם מחוקי הלשון. אולי יש כאן תוסעה מקומית ("במקומנו").
- 133 שבת כ: שברא
אורטיא"ה ortie סרפד
- 134 שבת כ: עיטרן
דיהי"ט dehet מלה צ'כית, הנמצאת בהגהות הב"ח ("דוהייט"!) בלשון כנען". ומובן, שהוא מייחס אותה בטעות לרש"י.
- 135 שבת כא. נר
קריוש"ל croisol מנורה
- מעניין לציין את הפלגותה בין הבלשנים על מוצא המלה הצרפתית. לפי אלה נגזרה מהמלה "צלב" (croix) על שם צורת המנורה, ולפי אלה מהמלה "ור" (croc), כי אפשר לתלות את המנורה בחקירה ובקיר על-ידי הו שבה. מסתבר שרש"י, המזכיר את המלה לעמים קרובות, לא קשר אותה עם הצלב. ר' מילונו של לוי (מס' 267).
- 136 שבת כא. צמר גפן
קוטון"ן cotton כותנה
ראה לעיל מס' 26.
- 137 שבת כא. מסכסכת
אינמשיל"ר enmesler לסכך, לבלבל
- 138 שבת כא. מסכסכת
ברואיש"ט broist (הוא) צולה הכונה, כפי הנראה, לשרפה חיצונית בלבד, והלהבה, הקופצת מסביב לפתילה, משולה לאש בתהליך הצליה.
- 139 שבת כא. מהותך
פונדוד"ד fondud מומס, מותך
- 140 שבת כא. גץ
אישטינציל"א estencele ניצוץ
- 141 שבת כב. קרמים
אוברי"ץ ovrez מעשה אורג בעבודות מחט
- 142 שבת כב: נרות
לוצי"ש loces אורות
- לכאורה בא רש"י להבדיל בין "נר" שלמעלה (מס' 135), שהוא כלי קיבול, לבין "נר" זה, שהוא החומר הדולק עצמו והאור המופק ממנו. אלא שאי-אפשר לקיים פירוש זה, אם גרסת ספרנינו נכונה: "נרות של זהב, שנותנין לחוכן שמן ופתילה".
- 143 שבת כג. עששית
לנפ"א lanpe בית-מנורה של זכוכית
- יש מקום לעיין, למה רש"י מתרגם "עששית" פעמיים lanpe (כאן ולהלן מס' 171) ושלוש פעמים lanterne (לעיל מס' 20, 65, ולהלן מס' 939) ומה ההבדל בין שני המונחים. ובפרט שגם כאן כמה כתבי-יד והדפוסים גורסים "לנטינ"א".

154 שבת לב. ארנא
יפרייט"א jafreite ארן
כך קבע בלונדהיים את צורת המלה בצרפתית עתיקה
וחרגומה. המלה אינה מופיעה במילונים. מוצאה
מההולנדית schaprade, ולפי המקורות, שהביא
בלונדהיים בניירותיו, משמעותה המדויקת: "מעין
קיסוק הנסגר בשמשה גדולה, שבה מצניעים חפצי-
חן". וראה להלן מס' 155.

155 שבת לב. ארנא
מישטיי"ר mestier מונק, קיסוק לשמירת
דברי-אוכל וכלי-בית
"בלשוננו", דהיינו בלשון המדוברת במקומו של
רש"י, אצל היהודים בלבדם או גם אצל הגויים,
בניגוד למלה הקדומה, במס' 154, שהיא סתם
צרפתית. בלונדהיים מתרגם בפשטות "ארן".

156 שבת לג. תפוח
שייני"ש seines | | מוגלה
לא פענשו בלונדהיים, והוא מתרגמו כך: "מחלה
(הידרוקן?). שבה העור מתנפח על הבשר וביניהם
מים נקורים. כך שהמקום הפגוע נעשה רך וחומה
לזכוכית". "שייני"ש" (לטינית sanies) היא הגרסה
של הדפוסים, אבל גרסת כתבי-היד שונה בהרבה,
והיא נקראת בערך פונדו"ש fondus "נמסים" (?).

157 שבת לג. אסכרה
בו"ן מלנ"ט bon malant פצע חמור
ראה לעיל מס' 5.

158 שבת לה. קש
איסטריי"ם [estrain] estreim קש
ראה לעיל מס' 128.

159 שבת לה: אדאני
מלו"א [malve] malve חלמית
(צמח בור)
בלונדהיים (פ' ע' CX) סובר, שבחירת התרגום
הלועזי הושפעה מהדמיון עם השם העברי "מלוח".

144 שבת כג. שרף
גומ"א gome שרף (של אילן)
ראה להלן מס' 357.

145 שבת כג. קטף
פרונליי"ר prunclier עץ שזיף-בר

146 שבת כו. סולמא דצור
פוי"ר pui רמה
מלטינית podium: משמש היום בצרפתית בשמות
הרים כגון: Puy-de Dôme.

147 שבת כח. שזורין
ריטור"ש retors מפותלים

148 שבת כט. רעפים
טיולי"ש tiules רעפים

149 שבת כט: מנוד
קיביל"א cheville | cheville | יחד, וו, וז

150 שבת כט: נר
קרוישו"ל croisol מנורה
ראה לעיל מס' 135. כאן בלי ספק בא רש"י להבדיל
בין "המכבה את הנר", כלומר את הלהבה, ובין "כחם
על הנר" כלומר על המנורה, שהוא רוצה למנוע אותה
מלהתקלקל.

151 שבת ל: צוות
שול"ץ solaz ששעשוע
ראה לעיל מס' 3.

152 שבת לא. סגלגלות
בישלונק"ש besloncs מוארכים
יתר על המידה

153 שבת לב. מחטרא
בטידור"א batedure הכאה
ר' מילטון של לור (מס' 155).

קוליים האיספנין
טונה
167 שבת לט.
טונינ"א tonine

אלונטית
מגבת
168 שבת מ:
טיל"א tewale |tevale|

מצרף
לרתך
169 שבת מא:
שולדי"ר solder
ראה לעיל מס' 113.

ארוכות
יצולים
170 שבת מג.
לימונ"ש limons
מוטות אורך בעגלה. במחרשה וכו'; כאן במשה של
פרקים.

עששית
לנפ"א lanpe
171 שבות מד.
בית-מנורה של זכוכית

מוכני
גלגל
172 שבת מד:
רוד"א rode
חסר בדפוסים. שם יתן פירוש עברי במקום התרגום
הצרפתי.

קרמים
מעשה אורג
173 שבת מה.
אוברי"ץ ovrez
בעבודות מחט

אפרסקין
אפרסקים
174 שבת מה.
פירשקי"ש persches
אוחה מלה כמו בעברית: בצרפתית של היום: pêches.

חבושין
חבושים (פירות)
175 שבת מה.
קדוינ"ץ codoinz

חידקי
חריצים
176 שבת מו.
קרינ"ש crens
ר' מילונ של לר (מס' 256).

המסס
צניפני"ל cenpeil
160 שבת לו.
ה מ ס ס, ה ק י ב ה
השלישית של מעלי-
הגירה

במלה. שמשמעותה לפי מקורה הלטיני "מאה
קרומים". רואים חוקרי הלשון מונח מיוחד לשפת
היהודים בצרפת. אך אין למהר ולהסיק מסקנות מכך.
שהמלה מצויה רק בכתבי היהודים. כי בזמן ההוא
היקפה ותחומיה של ספרות הגויים בצרפתית היו
מצומצמים ביותר. ומלה, שאינה מצויה בה, אין זה
מוכיח עליה. שלא הייתה קיימת כלשון. לפי גרסאות
אחרות בכתבי-היד. וגם לפי מקורות חיצוניים. אולי
יש לקרוא צינפני"ל cenfoil. ואז יהיה פירוש המלה
"מאה עלים".

כרס
פנצ"א pance
161 שבת לו.
בטן
כאן בהוראה מיוחדת של החלק הראשון בקיבת
מעלי-הגירה.

עוצי (בית הכסות)
דובלון"ן doblon
162 שבת לו.
פימה, קפל של שומן
בטעות נדפס הלעז במהדורות המקובלות בלי
מראות. ר' מילונ של לר (מס' 490)

גבבא
קש
163 שבת לו:
אישטובל"א estoble
ראה לעיל מס' 127.

נעורת
ארישטי"ש arestes
164 שבת לו.
פסולת של פשחן
ר' בלונדהיים ב' (ע' 108-110) ומילונ של לר (מס'
200).

מצטמק
רשטריינ"ס restreint
165 שבת לו:
מצטמצם מתכווץ.

עוזרין
קורמי"ש cormes
166 שבת לח.
פירות העוזרין
(שיח בר)
ברוב הדפוסים הגרסה "עוזרין". אבל מסתבר, שאינה
נכונה.

קסדור 184 שבת מט.
מינישטרי"ל menestrel פקיד, שוטר

הפתק 184 א שבת נ.
ט"ש tas ערמה

גרחקן 185 שבת נ.
אלו"ם alum צריך (אלום)
מלח גבישי המורכב בעיקר מגפרית האשלגן ומגפרת
החמר, ובימי הביניים היו משתמשים בו שימושים
רבים. ר' בלונדהיים ב' (ע' 81-82).

186 שבת נ: כוספא דיסמין
סנבק"ו sanbaco שמן ריחני המופק
מפסולת של יסמין
(=שומשום?)

זו מלה איטלקית; היא מופיעה רק בכתב-יד אחד.
וברור, שאינה מפירושו של רש"י, ובפרט שאין רש"י
משמש באות סמ"ך בכתובת הלעזים.

187 שבת נ: סגלי
ויאול"א [viole] wiole סגל, סיגלית
(פרח)

188 שבת נ: לפצוצ
בליציי"ר blecier לחבוט, לטפח
בצרפית של היום המלה blesser משמשת רק במובן
הרגיל של "לפצוץ", לגרום פצע לבעלי-חיים. וע'
ב"אגלי טל" (מלאכת דש, כו, ר), שלא מדובר
בסחיטה ממש.

189 שבת נא. גלופקרא
קו"ט cot שמלה, כוחונת (הבגד
העיקרי של גבר
ו א י ש ב י מ י-
הביניים)

הצורה השכיחה היא cote (cotte), ממין נקבה; כאן,
כפי הנראה, צורה אחרת ממין זכר, שהיא חריגה, אף
כי היא מתועדת (השווה למשל את המלה surcot,
"לבוש עליון", ממין זכר).

177 שבת מז. קשת
ארבלישט"א arbaleste בליסטרה
קשת משוכללת, המוחזקת על כן, מיתרה מחזק בדף-
עץ ופותלת באמצעות קפיץ. ר' בלונדהיים ב' (ע'
103-105). המלה העברית המלה הצרפתית
מושאלות מאותה מלה לטינית arcuballista.

178 שבת מז: יתדות
קרינ"ץ coinz טריזים

179 שבת מז: גללניטא
טורנידי"ץ tornediz [מיטה] מסתובבת,
מחקפלת

180 שבת מח. לבדין
פילטרי"ש feltres לבדים (מצעים
של לָבֵד)

181 שבת מח: רחיטני
פלייני"א [plaine] pleine מקצועה
בלונדהיים גורס plaine, וכן המילונים לצרפתית
עתיקה של Lacurne de Sainte-Palaye (הנוהן
דוגמה אחת), של Gamillscheg ושל Mayer-Lübke,
אבל המילון המשוכלל של Tobler-Lommatzsch
גורס plane (כפי הנראה בהשאלה ישירה מהלטינית)
ונוהן דוגמאות הרבה. אחדות מהגרסאות שבכתבי-
היד, אפשר לקרוא אותן plane, ואין צורך לייחס
אותן להשפעה פרובנסאלית, כדעת בלונדהיים.

182 שבת מט. נעורת
ארישטי"ש arestes פסולת של פשתן
המלה חסרה בכתבי-היד החשובים, רש"י למקס, שמא
היא הוספה מאוחרת.

183 שבת מט. ינקרו (או: ייקדו)
פורייר"ר forjier לנקב
מציר רק בשני כתבי-יד.

197 שבת נב: לקשור בה בן כתיפיו
ריברציי"ר rebracier להפשיל את
השרוולים

בספרים יש גירסה לא נכונה: ברציר"א braciare,
שפירושה "חלוק-לילה".

198 שבת נב: מחט
(דה"מ אלא לענך שבת)

אישפינגל"א espingle סיכה ("שאינה
נקובה" בניגוד
למחט רגילה שהיא
נקובה)

199 שבת נב: עוקצה
פוינט"א pointe חוד

200 שבת נב: חלודה
רידיל"א redoile |redoille| חלודה
בצרפתית עתיקה מוצאים את הצורות roille, ruil
ומשערים, שמוצאן מלטינית מאוחרת robicula
במקום robigo הקלאסי. אולם הדלי"ת מופיעה ברוב
גרסאות כתבי-היד פה ובמקומות אחרים ברש"י על
התלמוד (להלן מס' 348, 721, 957, 1680, 2394)
וברש"י על התנ"ך (תהלים י"ז, י"ד ומ"ב, ב').

201 שבת נב: נישופת (דה"מ בשיפא)
לימיד"א limede פצורה, ששיפה
בפצירה
חסר בדפוסים.

202 שבת נב: שופינא
לימ"א lime פצירה

203 שבת נב: מחט (דה"מ בגלמי)
אישפינגל"א espingle סיכה
ראה לעיל מס' 198.

204 שבת נב: מרדעת
בשטי"ל bastel אוכף

190 שבת נא: גלצא
glace קרח

191 שבת נא: קיבישטר"א chevestre אפסר (חלק
מהרמה, שבו
מושכים את הבהמה
או את הסוס
בצווארם)

192 שבת נא: דרומי"ל dromel נאקה
גמל חד-רבשתי
המלה מופיעה במפתח מילונן של לוי במס' 688. אבל
אי אפשר לאחזרה לא שם, ולא במקום אחר.

193 שבת נא: מד"ל mudel זממ, מחסום (לפי
זממ או שאר בעלי-
חיים)

המלה אינה מצויה במילונים. נראה, שהיא צורה
מקבילה ל-musel (החלק הבולט בפניה של חיה,
בצרפתית של היום: museau). אבל אפשר גם לשער
מלה הנגזרת מהלטינית modulus (צורה, דפוס,
בצרפתית של היום: moule), מפני שהזמם מותאם
לצורה פני החיה.

194 שבת נא: פריים freim פני
רסן

195 שבת נא: קיביצינ"א chevecine בית פני
רחמת-ראש

195 שבת נא: קולאר coler סוגר
קולר
נראה קולאר היא מלה ארמית, אבל היא קיימת גם
בצרפתית (מלטינית collare), לכן חשבה ללעז.

196 שבת נב: דה"מ שהתקניה
בוקל"א bocle אבזם

- 205 שבת נג. פייטר"ל peitral
מסריכן סמלן (רחמת-חזה)
- 206 שבת נג. פושל"א posle
רצונה רחמת-זנב
- 207 שבת נג. אישקיליט"א eschelete
זוג זוג (פעמון)
- 208 שבת נג. בטיי"ל bateil
עניבל ענבל (לשן הפעמון)
ר' מילונ של לוי (מס' 155).
- 209 שבת נג: אינפונדר"א enfondre
(ש)אחזה דם שלשול, מחלת מעיים
עין לקמן מס' 1403 (ומס' 1568).
- 210 שבת נג: דה"מ שאכלה כרשינין מיניישונ"ש
שלשול meneisons |menaisons|
ר' מילונ של לוי (מס' 736).
- 211 שבת נג: קופל"א cople
תותרי צמד
- 212 שבת נג. קיביל"א chevile |cheville|
כבלא קרסול
- 213 שבת נג. נושק"א nosche
(כבינתי) (כבינה) סיכה, מכבנה
לוי במילונ (מס' 596) מדייק, שזו "סיכה הסוגרת את הבגד בצווארין". אך ר' להלן מס' 223.
- 214 שבת נג. פושל"א posle
מטולטלה רחמת-זנב
- 215 שבת נג. בשטי"ל bastel
מרדעת אוסף
המלה חסרה בדפוסים, ונמצאת רק בכתב-יד אחד.
שם כתוב אחריה: קופרט"א. חזו המלה האיטלקית coperta (שמיכה לסוס). שכמובן אינה מאח רש"י.
- 216 שבת נג. חלדרוב"א haldrobe
(חוטרת) (חוטרת) דבשת
מלה ממוצא ערבי, שלדעת החוקרים הייתה מיוחדת
לדבור היהודים. ר' במילונ של לוי (מס' 507)
ובלונדריים פ' (ע' 52-53). תעין גם במאמרו של לוי:
The background and significance of Judeo-French
בכתב-העת Modern philology שנה 45 (1947). ע' 4.
- 217 שבת נג: אישקיליט"א eschelete
זוג זוג (פעמון)
- 218 שבת נג: איריצון"ן erigon
קופר קיפוד
ראה להלן מס' 1593 ומס' 2278. שם herigon (אוחה)
מלה בכתב שונה) מחרגם "ילא" ו"אנקה". ור' גם
ברש"י על ויקרא י"א. ל' (אנקה = הירצון).
ב"ערוך" וב"דקדוקי סופרים" הגרסה היא "קופוד".
זה נראה סותר את המובא במס' 69 לעיל. שקפוד
הוא מרטריג"א בלעז. אולם ברש"י על ישעיה י"ד,
כ"ג מוצאים כמו כאן קפוד=הירצון. על כל העניין
ר' דוד מצגר: "קפוד - שרץ או חיה?" (המעין כרך כ'),
חש"ם, גליון ג, ע' 44-48). אך אין פתרון ברור יוצא
מדבריו. אולם מסתבר, שיש גם "קפוד" שהוא עוף.
כמו שרש"י מחרגם בישעיה ל"ד. י"א:
קפוד=צואיט"א. וזהו העוף הנקרא בתלמוד
קפוף (להלן מס' 2194) או קפופא (לעיל מס' 73).
- 219 שבת נג: לגיזרא
אינטרטיילי"ר
להתנקש זו בזו (רגל כרגל)
entretailleur |entretailleur|

220 שבת נד:	ליחמטן	229 שבת נח:	עינבל
בלעייצר בלעיר	לחכות	בטיי"ל bateil	ענבל (לשון של פעמון)
ראה לעיל מס' 184.		ראה לעיל מס' 208.	
221 שבת נד:	יאל	230 שבת נח:	עריסה
שנשוואי"ש sansues	עלוקות	ברי"ץ brez	עריסה
נראה סותר את מס' 1593 (ילא=היריצוץ). ר' מה			
שכתבתי במס' 218 לעיל.			
222 שבת נו:	שכבה	231 שבת נח:	רהיטני
קויפ"א coife	שבים עשוי רשת	פליינ"א [plaine] pleine	מקצועה
ר' מילונו של ליר (מס' 236).		ראה לעיל מס' 181.	
223 שבת נו:	עיר (של זהב)	232 שבת נט:	טס
נושק"א nosche	סיכה, מכבנה	למ"א lame	טס, להב (לוח דק של מחכת)
נראה, שזו סיכה המשמשת חכשית. אך ראה לעיל			
מס' 213.			
224 שבת נו:	דה"מ שאינה נקובה	233 שבת נט:	כלילא
אישפינגל"א espingle	סיכה	פריי"ש freis	(נזר) מקושט (בחוט וזהב)
ראה לעיל מס' 198.		ר' מילונו של ליר (מס' 601), שם הוא מביא פירושים	
		אחרים למלה זו.	
225 שבת נו:	חבק	234 שבת נט:	רסוקי
צינגל"א cengle	חבק (רצועת-בטן לסוס וכיו"ב)	ברוש"ט-בלע"ך	מגן-חזה (בגרמנית)
		brust-blech	
		המלה נמצאת רק בפירוש רש"י שבר"ף, דפוס ונציה	
		רפ"א-רפ"ב, וברור, שאינה מאת רש"י, כי הוא	
		מסביר "חתיכת מעיל" ולא "חתיכת שריק". בגוף	
		ספרו של בלומהיים לא פוענח הלעז, אלא רק	
		במילואים (ע' 208).	
226 שבת נו:	אפוזייני	235 שבת נט:	מפרחייתא
פרונט"ל frontal	ציץ, נזר (תכשיט המונח על המצח)	פינדנ"ץ pendanz	סרטים, כחפיות (להדק בגד על הגוף)
227 שבת נו:	שכבה	236 שבת נט:	מנקטא פארי
קויפ"א coife	שבים עשוי רשת	מושטניצ"א	לבובה (חתיכת בד המקשטת את החזה, שהיא קשורה
ר' מילונו של ליר (מס' 236).		mostnice	
228 שבת נו:	לבד	236 שבת נט:	מנקטא פארי
פילטר"א feltre	(מצע-) לָבָד (עשוי מחומרים, שהם רק כבושים ביחד, ולא ארוגים)	מושטניצ"א	לבובה (חתיכת בד המקשטת את החזה, שהיא קשורה
		mostnice	

בשרוכים ובה חוטי-
(זהב)

המלה אינה מופיעה במילונים לצרפתית עתיקה, ולא ברור, איפה מצאה בלונדהיים.

237 שבת ס. (שליכותיו) [שליכות]
אישקילונ"ש
eschelons
חסר בדפוסים.

238 שבת ס. ערסה
אישתדר"א
estadera

המלה אינה, כפי הנראה, מאת רש"י. לכן גם לא חוקן הכתיב בחי"ו. אף שרש"י משחש רק בסי"ח לחתניקיו. ר' בלונדהיים פי' (ע' 26).

239 שבת ס. קנה
יש"א א [jasse] jase
מוט, אסל של
מאזניים

לפי דברי רש"י, כפי שהם נקראים בדפוסים שלנו, קשה להבין את ההבדל בין "הקנה" ל"עץ הארוך" (ר' להלן מס' 1241).

240 שבת ס. העץ הארוך
פליי"ל [flaiei] fleiel
קנה-המאזניים

241 שבת ס. חולקת
גריי"א [greve] grewe
ססוקת, שביל
(בשערות)

242 שבת ס: עקב
שול"א sole
סוליה

243 שבת ס: סנתא
אינפייני"א enpeinic
[enpeigne]
סָנָת (העור העליקן של הנעל)

244 שבת ס: חפרו
פודרי"ץ fodrez
מ מ ו ל א, מכוסה
מבפנים (בשכבה של
חומר אחר)

245 שבת ס: כלבוס
קרס דו-חודי
[tenpeillon] tenpeilon
מקור המלה הצרפתית לא ברור, אולי מלטינית
templum, מלה נדירה המציינת יחד של עץ בשלד
הגג, מרש"י.

246 שבת סב. זרדא
ברוני"א bronie
[bronie]
שריק (מין כותונת
מכוסה בחתיכות מתכת)

247 שבת סב. פלייטק
בלשמ"א balsme
משחה לרפואה
מלה במלה: שמן אפרסמון (אפרסמון ו-balsme הן
אותה מלה). ר' בלונדהיים ב' (ע' 125-126).

248 שבת סב. קופסא
אישקרין"ן escrin
קופסה (בעיקר
לחכשיטים)

249 שבת סב. מכבנתא
נושק"א nosche
סיכה, מכבנה
ראה לעיל מס' 213.

250 שבת סב. פילק
בלשמ"ו balsamo
שמן אפרסמון
לפי בלונדהיים (כ' ע' 124) כתב רש"י בעצמו את
המלה באיטלקית "לפי מקורות כתובים". אולי רצה
רש"י להצביע על משמעות שונה של המלה, שהייתה
יותר שכיחה באיטלקית, שהרי במס' 247, ששם
המלה מופיעה בצורתה הצרפתית, מדובר במשחה,
וכאן בכבושם.

- 251 שבת סב: צלצול
בינדי"ל bendel
ר' מילונ של לוי (מס' 640).
- 252 שבת סב: כיבא
קויטור"א culture (פצע מוזהם)
- 253 שבת סב: עמילה
בריי"ד breied (לחם) מעוך, מעוסה
(נלוש היטב)
- 254 שבת סג: אלה
מצוג"א [maçugue] maçuge
ר' בלונדהיים פ' (ע' LXXXV).
- 255 שבת סג: קופל
מצ"א mazza
צורה זו נמצאת בכתב-יד אחד ברש"י על המשנה
במקום הצורה הצרפתית (מס' 254). היא חזרת
באותו כתב-יד, בתחילת רש"י על הגמרה כאן.
בדיבור, שאינו קיים במקורות אחרים: "קופל.
מצ"א". המסתמך על גרסת "בקופל" במקום
"בקולפא". שאף ה"ערוך" מעיד עליה.
- 256 שבת סג: (טיכוניך) טיכונו
טובה (במשמעות של
לעשות טובה
למישהו" או "בלי
טובות", כלומר
מעשה חסד)
- 257 שבת סד: קילקלי
פייטר"ל peitral (רתמת-חזה)
- 258 שבת סד: חבק
צינגל"א cengle
חבק (רצועת-
בטן לסוס וכיו"ב)
- 259 שבת סד: משיחות
לינוי"ל [linoel] linoil
חוט (כאן של
נרצת עזים)
- 260 שבת סד: שרק
טיפינו"ן tiffinon
לוי במילונ (מס' 126) גזור את המלה מלטינית
tiphynum. קילור עשוי מאבקת שושן או נרקיס.
פרח ששמו היווני tiphuon.
- 261 שבת סה: זנבילא
ייניבר"א jenjevre
הצורות המופיעות בדפוס החלמד הושפעו
מהאיטלקית.
- 262 שבת סה: שוכתא
רודי"ל rodil
מדובר כאן בחמצון הכסף.
- 263 שבת סו: ליוקטמין
טלימשי"א talemasje
ר' בלונדהיים ב' (ע' 169-170).
- 264 שבת סו: חמרא דאכפא
ארדיפיצי"א חיקוי, תחפושת, מרכוף
[ardeficie] ardeficie
רש"י אומר: "במקומנו...". אולי מפני שהצורה
הרגילה היא ארטיפיצי"א arteficie ובאיזור מגוריו
היו מבטאים את המלה בלתי"ת. ר' בלונדהיים ב' (ע'
108-106).
- 265 שבת סו: קישורי
אישקצי"ש eschaces
מדובר כאן בקביים (משמעות מס' 3 במילון אבן-
שושן). שהם כלונסאות גבוהים, והאדם מהדק אותם
לרגליו והולך במקום טיט, או משתמש בהם כדי
להתנשא למעלה ולראות מרחוק. ראה גם תוספות
דה"מ "קישורי".
- 266 שבת סו: פרמי
טלימשי"א talemasje
ראה לעיל מס' 263.

ליחרוך 275 שבת סז.
אינקרייני"ר encrainer
ר' מילונו של לוי (מס' 256).

סימטא 276 שבת סז.
קלו"ג clog
באחד מכתבי-היד קוראים במקום קלו"ג פלורנ"ק.
היינו florone (פלורנל בפרובנסאליה).

כיפה 277 שבת סז.
אנפולי"ש anpoles
בועות (תפוחות בעור, מלאות נוזלים)
ר' בלונדהיים ב' (ע' 95-96) ומילונו של לוי (מס' 85).

תות 278 שבת סז.
מורי"ר morier
עץ-תותים

סטיס 279 שבת סח.
וישד"א wesde
שמשורשו מפיקים צבע

קוצה 280 שבת סח.
ורנצ"א warance
צורה אחרת של garance. ר' לעיל מס' 268 (גם כאן אחד מכתבי-היד גורס גרנצ"א).

מנפץ 281 שבת עג.
ק'רפי"ר charpir
לפורר (סיב או אריג לחוטיו)
ראה לעיל מס' 130.

מיסך 282 שבת עג.
אורדי"ר ordir
להשתות (לערוך את חוטי השתי לקראת האריגה)

בתי נירץ 283 שבת עג.
ליצי"ש lices
ראה לעיל מס' 272.

זוגין 267 שבת סז.
אישקיליטי"ש escheletes
בסוגיינתו הפעמונים הם לנוי, כמו במעיל הכותן הגדול.

פואה 268 שבת סז.
גרנצ"א garance פ ו א ה (ע ש ב,
שמשורשו מפיקים צבע אדום)

געגועין 269 שבת סז.
ברמור"ש bramors חשק, געגועים
מלה במלה: געיות אהבה. המלה חסרה במילונים לצרפתית עתיקה.

לפופי 270 שבת סז.
מיילולי"ר [mailloler] meiloler לחתל
ר' מילונו של לוי (מס' 375).

אבן תקומה 271 שבת סז.
קונטייני"א contiene מ ע מ י ד (מ ת ק נ,
שבצורתו מחזיקים מעמד)
אין המלה מופיעה במילונים לצרפתית עתיקה.

נירא 272 שבת סז.
ליצ"א lice ניר (כ מ י נ ע י נ
במתקן-אריגה, שבו השתי עובר)
ר' מילונו של לוי (מס' 538).

סיכי 273 שבת סז.
ק'יבילי"ש chevilles [chevilles] יחדות

אשתא צמירחא 274 שבת סז.
מלוי"ד malweid מיחושים (כלומר
[maleveid] קדחת)
נמצא ברוב כתבי-היד אך חסר בדפוסים (ראה לעיל מס' 29).

294 שבת עז: לבושא
שרו"ק saroc [sarroc] מעפורת, חלוק
לוי (במילונ, מס' 786) גורס שורקו"ט surcot (בגד
עליין) לפי אחד מכתבי-היד.

295 שבת עז: דבק
גלו"ד glud
ר' מילונ של לוי (מס' 488).

296 שבת עז: ברקית
מייל"א meile [maille] ברקית (מחלת
עיניים)

גם כאן גם בניטן סט. (להלן מס' 1293) גם ביקרא
כ"א. כ' יש כתבי-יד הגורסים טייל"א teile (כלומר
דק, כיב הקרנית) ואחרים מייל"א, כי מדובר בשתי
מחלות עין הקרובות זו לזו. ר' מילונ של לוי (מס'
786, 756).

297 שבת עז: כרושתינא
טלפ"א talpe
ראה לעיל מס' 74.

298 שבת עז: דבק
גלו"ד glud
דבק חזק

299 שבת עז: פטפוט
טריפיי"ד trepied חצובה (בעלת שלוש
רגליים)

300 שבת עז: סיב
וידיל"א wedile [vedille] קנוקנת
ראה להלן מס' 627.

301 שבת עז: משפך
אינטונדיר"ר entonedoir משפך

302 שבת עז: כדור
פילוט"א pelote
ר' מילונ של לוי (מס' 632).

284 שבת עג: תפירות
פוינ"ט point חסר בדפוסים. הצורה אינה כפי הנראה של יחיד,
אלא של רבים ביחסת-הנושא.

285 שבת עג: פורק
דישיריי"ר לפרוק (בהמה ממשאה)
desjargier [desjargier]
יש גרסאות מסוג דישקריי"ר descharjier או אפילו
דישקריי"ר deschargier, והן כפי-הנראה חיקן לפי
צורה מאוחרת יותר בצרפתית.

286 שבת עד: פרים
מינציי"ר mincier לקצוץ, לרסק

287 שבת עה: כרכר
רייו"ל reiöl [raiöl] כרכר (או כרכד)
הוא אחד מחלקי נול האורגים. משמעות המלה
הצרפתית לפי גזרונה: סרגלן.

288 שבת עז: כתיח
רידוישידור"א קיהיין, פגיונות
redoissedure [redoissedure]

289 שבת עז: קילור
לוצי"א luzie משהה לעין חולה
ראה לעיל מס' 118.

290 שבת עז: שבלול
לימצ"א limace חילזון ערום

291 שבת עז: סממית
אירייני"א ireinie [liraigne] עכביש

292 שבת עז: סנונית
ארונדיל"א arondele
ר' בלונדזיים ב' (ע' 113-115).

293 שבת עז: אסיתא
מורטיי"ר mortier
ר' מילונ של לוי (מס' 579).

303 שבת עז: רהיטי (מוכסא)
קוראנ"ש corans רצים (עובדי המכס,
שתפקידם לרוץ)

גרסה מאוחרת החסרה בכל כתיבי-היד, שבהם יש
במקומה פירושים בארמית ("קסדורין" וכדומה).
וברור, שאין זה לעז מאת רש"י (אף האל"ף אינה
מתאימה לשיטת התעתיק של רש"י).

304 שבת עט: טטים
רישד"א wesde איסטטס, פסטל
(צמח, שמשורשו
מפיקים צבע)

305 שבת עט: פואה
ורנצ"א warance פואה
ראה לעיל מס' 280. גם כאן יש גרסה אחת בנימ"ל,
אבל היא משובשת.

306 שבת עט: סבכה
קויפ"א coife שבים עשוי רשת
ראה לעיל מס' 222.

307 שבת עט: קליפת ארז
ט"ן tan דבע (אבקה של
קליפת ארז)
המשמשת לעיבוד
(עורות)

רש"י אינו מחרגם כאן את המונח של התלמוד, ואלא
מזכיר את החומר השונה, שמשתמשים בו בצרפת
לאותה מלאכה. כפי הנראה נוקט למלה "ארז" כדי
לציין עץ, שבלי ספק הוא מה שאנו קוראים "אלק",
ובכל אופן אינו יכול להיות הארז המקראי, שאינו גדל
בארצות מערב-אירופה.

308 שבת עט: דלובקאות
פלדישטו"ל faldestol כיסא מתקפל

309 שבת פ: צידעא
טינפל"א temple צדע, רקה

310 שבת פ: ביצת (הסיד...) ביצים
מטונ"ש matons גושים

311 שבת פ: אדמה
ארזיל"א [arzile|larzille] חומר, טין
ר' בלונדהיים ב' (ע' 116-117) ומילונו של לר' (מס'
107).

312 שבת פ: כף סיד
טרואיל"א truele כף של סיידים

313 שבת פא: תרוד
קוליי"ר culier כף (של סכו"ם)

314 שבת פא: חף
שירידור"א [serredure|serredure] מנעול
חסר בדפוסים.

315 שבת פא: כרכר
ריינ"ל [raiol|reiol] כרכר
ראה לעיל מס' 287. המלה חסרה בדפוס התלמוד.

316 שבת פא: מקורזלות
ביקודי"ש becudes חדות, בעלות
שפה חדה
בדפוסים קוראים "ביקועי" הנראית כמלה עברית.

317 שבת פא: פאייס
גלישט"א gleste גוש אדמה
גרסת כל כתיבי-היד, שהמלה מצויה בהם, היא
כדלעיל, דבר הנראה מוזר, כי, לפי העדויות ולפי
גורונה, צריכה המלה להיכתב gleite. יש כאן ללא כל
ספק "קונטמינציה". מעין השפעת-גומלין, עם שם
נדרף ל-gleite. הוא bleste בלישט"א, ר' להלן מס'
1216, 1708, 1740.

חלבצין 326 שבת צ.
לייטרו"ן [laiteron] leitron
נץ-חלב (חסת-ארנבת?)

תורניתא 327 שבת צ.
פי"ן pin
רש"י טוען כאן. ש א ין לפרש תורניתא אורן!

שלוף דוך 328 שבת צ.
טרופני"א (?) terepine שרף-אלה (?),
(?) ... tere p | אדמת ... (?)
מצוי רק בכתב-יד אחד. בלונדיים אינו מפענח את
המלה, ומסתפק בהגדרה לפי הרה"מ: "חומר (צמח).
דומם: המשמש לכביסה, לניקיון". ניסיון הפענוח
שלי הוא השערה בלבד.

רמצא דפרולא 329 שבת צ.
פוריידור forjedor
ר' להלן מס' 2448. שם רש"י מפרש אותו ביטוי
במלה crocin (אנקול). ר' מילונו של לוי (מס' 470).

מוחטץ 330 שבת צ.
מוקיי"ר mochie
היום המלה הצרפתית שגורה במשמעות של קינוח
האף (בממחטה). ור' מילונו של לוי (מס' 578).

נישביץ 331 שבת צ:
לצי"ש laces חבלים, לולאות (מלכודת)

חלמה 332 שבת צא:
תפר soldedure
מלה במלה: ריתוך. ר' מילונו של לוי (מס' 743).

שנצין 333 שבת צב.
אישטירלי"ש esterles שנצים, שרוכים

334 שבת צב. (מרפקו)מרפק
אישיל"א aisele [aissele] בית-שחי
ראה להלן מס' 2414.

318 שבת פא. תחתוניות
פיגי"ש [figes] figes תאנים (טחורים
בצורת תאנים)
אולי יש לקרוא פיג"ש figs. ר' מילונו של לוי (מס'
460).

319 שבת פא. לולבי גפנים
וידילי"ש [vedilles] wediles קנוקנות
ראה להלן מס' 627.

320 שבת פא: מפספס
קרפי"ר charpir לה פריד (שערות
סבוכות), להתיר את
הסבך
ראה לעיל מס' 130.

321 שבת פב. ליטרה
פרימבר"א prembre ללחוך, להתאמץ

322 שבת פח. גיגית
קוב"א cuve גיגית, מיכל גדול ועגול

323 שבת פט: טטיס
קרו"ג crog כרכום (קורטס?)
קשה להבין. למה רש"י מתרגם כאן ולהלן מס' 2425
crog, או (מס' 662, 1447) cro, שהוא אותו דבר,
כאשר בשני מקרים קודמים, שבהם הופיע "טטיס"
(מס' 279 ומס' 304) הוא תרגם wesde. במקום אחד
(מס' 1007 - 1008) יש שתי גרסאות, crog מצד אחד
ו-gesde (= wesde) מצד שני. שני הצמחים שונים
בלי ספק: מקרו"ג מפיקים צבע צהוב-כתום
ומרשד"א צבע כחול.

324 שבת פט: פואה
ורנצ"א warance פואה
ראה לעיל מס' 280 ומס' 305.

325 שבת פט: נתר
ניטר"א nitre נתר (חנקת האשלגן)

cochet 1642 אינו מרש"י, אלא מנכדו
הרשב"ם, שהשלים את הפירוש על מסכת בבא
בבא, אחר פטירת סבו. ור' מילנו של לוי (מס'
786), הגורס cafele (קפיס"א).

סרביל שבת קא: 344
גלימה מנטי"ל mantel

פטיש שבת קב: 345
מעדר פיי"ק pic

סדן שבת קב: 346
סדן אינקלומ"א enclume

קורנס שבת קב: 347
פטיש מרטי"ל martel

חלודה שבת קב: 348
חלודה רדויל"א [redoille] redoile
ראה לעיל מס' 200.

מטפטיש שבת קב: 349
חצובה (בעלת טריפיי"ד trepiéd
שלוש רגליים)

שופתא שבת קב: 350
טריז קוי"ן coin

מרא שבת קב: 351
מכוש פושויר"ר fosoir [fossoir]
ראה לעיל מס' 70.

עולשין שבת קב: 352
קרישפיל"א [créspele] créspele עולש
לא מצאנו את המלה במילונים; עם זאת ברור,
שמדובר בירק "מסולסל" (ר' לעיל מס' 84 ולהלן מס'
1206). וסביר מאוד, שהוא מה שאנו קוראים היום
עולש (וכך במילונו של לוי, מס' 258). בלומהיים
מתרגם "מין צמח". יש להניח, שהמלה מוטעמת על
ההברה הראשונה.

מלנו שבת צב: 335
קלשון forche

פונדאות שבת צג: 336
ארנקים הנסגרים ברידי"ש brides
בקשרי חוטים

סרק שבת צה: 337
טיפינו"ן אודם (לפרכוס הפנים) tifinon
ראה לעיל מס' 260.

שבת צה: 338 דה"מ המחבץ ("כלי גמי
ונותן הקפוי בתוכו ומי
החלב... נוטפין")
יונקייר"ש jonchieres כלי של קנים
לייצור גבינה
מצוי ברפוס טונצינו, אבל לא בכתבי-היד.

שבת צו: 339
בוכיאר naveta בוכיאר ("סירה" לאריגה)
נביט"א נמצא רק בכתב-יד אחד, שיש בו השפעות איטלקיות
או פרובנסאליות. וקבע בלומהיים, שאין זו המלה
הצרפתית navete, המתועדת רק מאז המאה הי"ג.

שבת צז: 340
מלקט ורהיטני פליינ"א [plaine] pleine
מקצועה ראה לעיל מס' 181.

שבת צח: 341
אטבי גלואו"ן gloon חתיכת-עץ כפופה בקצה

שבת ק: 342
רקק גרביל"א gravele חול, חצץ
(שנתערבו בהם מים)

שבת קא: 343
קוי"ט cojet סירונת (סירה קטנה)
ר' להלן במס' 1642 ובמס' 2030 צורה יותר חדשה.

- 353 שבת קג: דה"מ כיון דאיתא לטינית
latin לטי"ן
- 354 שבת קג: גלטור
קלטירי"ש calateres סימנים (של כישוף)
- כפי הנראה זו המלה characters, שנשאלה מהוונת ללטינית, ועד היום משמשת בהרבה שפות אירופה בשני מובנים: (א) סימני כתב, אותיות, (ב) סימני זיהוי, דהיינו אופי. אין לראות קושי בכך, שהנוסח ברש"י משובש לגבי הלטינית הנכונה כהגיתו; הרי הוא אומר בעצמו "בלטינית של גרים (בדפוסים: מינק)". כלומר כלשון המדוברת של המשכילים, שכידוע לא הייתה סהרה ביותר בימי-הביניים, ובפרט שרש"י רוצה להסביר, ש-calateres ו"גלטור" ממצא אחד הן.
- 355 שבת קד: סמא
אורפימינ"ט צבע צהוב (העשוי מזרניך גפריר) orpiment
המלה הצרפתית, לפי הרכבה, פירושה "צבע זהב". ר' להלן מס' 2220.
- 356 שבת קד: סקרתא
מיני"א צבע אדום (עשוי מחחמצת העופרת) minie [minie]
ראה להלן מס' 1259.
- 357 שבת קד: קומא
נומ"א gome שרף (של אילן)
המלה הארמית והמלה הצרפתית הן מאותו גורן, שמוצאו כפי הנראה מצרפת העתיקה.
- 358 שבת קד: חרתא
אדרימינ"ט צבע שחור (העשוי מנחושת גפרתית) adrement
הסבר מפורט על המלה ומשמעותה מצוי אצל כלונדיים ב' (ע' 54-59). עיין גם בחוספות כאן דה"מ "שיחור" ובעיקר בגיטין יט. דה"מ "קנקנחום".
- 359 שבת קד: עפצים
גלי"ש gales עפצים (גידולים טפיליים בעלה האלון)
- 360 שבת קד: שיחור
אדרימינ"ט adrement צבע שחור
ראה לעיל מס' 358.
- 361 שבת קה: נירה
ליצ"א lice ניר
ראה לעיל מס' 272.
- 362 שבת קה: אימרא
לישט"א liste [lista] שפה, אמרה
המלה, המופיעה בכתב-יד אחר בלבד, ואינה נמצאת בדפוסים, אינה מרש"י, ובלונדיים משער, שאינה צרפתית, אלא איטלקית או פרוכנסאלית (lista).
- 363 שבת קה: בית נירא
פייצ"א piece גָד (קצה חוט השתי, הנקשר לכובד עליון של הנול)
- בדפוס החלמוד רשום כאן בטעות, המסתברת מדמיון המלים בכתיבתן, ליצ"א lice (ר' לעיל מס' 361 ולהלן מס' 364) במקום פייצ"א=פייצא. ליר במילוננו (מס' 786 ור' גם מס' 631) מחזק את הגרסה lice. הוא מכי, לפי חוספות ר' שמשון משנן, גם את הגרסה פיינ"א peine (בצרפתית של היום: penna) במשמעות קרובה, וכן אפשר לראות בגרסה פייצ"א, פייצ"א בלבל של ליצ"א עם פיינ"א.
- 364 שבת קה: נירא
ליצ"א lice ניר
ראה לעיל מס' 272.
- 365 שבת קה: מצוביתא
ליאי"ש דושה (במחקן) leis | |
המלה אינה מופיעה בכתב-היד, אלא רק במהדורת טונצינו (לימ"ש), ומכאן שאינה מאת רש"י. בלונדיים השאיר את המלה כסימן שאלה, אך ייתכן

הילמי 373 שבת קח. שלמוריר"א salmuire
מי מלח (של שימורים)
ראה לעיל מס' 30.

קילורין 374 שבת קח. לחי"א luzie
משחה לעין חולה.
ראה לעיל מס' 118.

כוסילתא 375 שבת קח: פלימיא"ה flemie
איזמל (להקת דם)

כוסברתא 376 שבת קט. אליינדר"א aliendre
[aillendre] כוסבר ר' בלונדהיים ב' (ע' 67-68) ומילונו של לוי (מס' 43).
וכן בלונדהיים פ' (ע' 38). בלונדהיים גורס aillendre.
כניגוד לרוב עדויות כתבי-היד.

גרנירא 377 שבת קט. אורוג"א oruge
[orugue] אורה צמח המוכא במלכים ב' ד', ל"ט והמכונה היום כן-
חרדל. בבלונדהיים א' יש לחקן כמובן orugule, ור'
בלונדהיים פ' (ע' LXXXV).

חטטין 378 שבת קט: מלנ"ן malanz
פצעים ראה לעיל מס' 5.

יועזר 379 שבת קט: פוליו"ל polioli
סוג של נענה

הגים 380 שבת קט: רונצי"ש ronces
קרצים ראה לעיל מס' 100.

מרוא חיורא 381 שבת קט: שלי"א salje
מרווה (צמח)

פוחנק 382 שבת קט: פוליו"ל polioli
סוג של נענה

שמדובר ב-liais (לפי שיטת הכתיב שלי: lieis),
שבלונדהיים מזכיר אותה דווקא בניירות ההכנה שלו
לגבי מס' 366 שלנו. והוא מוט להפעלת מתקן
האריגה, וכפי הנראה גם מתקן הטוריה.

366 שבת קח. דה"מ מצוביתא פריש"א
דושה (במתקן [pressel] prese הטוריה של הנשים)
המלה אינה מופיעה בכתבי-היד, אלא רק במהדורת
בומברג, ומכאן שאינה מאת רש"י.

367 שבת קו. מגדל מישטיי"ר mestier
מזונן לשמירת אוכל
ראה לעיל מס' 155.

368 שבת קו. מורסא קיטור"א cuiture
כווייה (פצע מזהה)

369 שבת קז: טפריץ שיירונ"ש seirons
חרקים ועזרים ביותר (אקריות הגבינה?)
מאז מהדורת סונציו נהפכה המלה הלועזית מתוך
טעות למלה העברית "שירץ" מחמת העניין.

370 שבת קז: כשותא הומלו"ן homlon
קשות (צמח, שממנו מכינים את הבירה)
ר' מילונו של לוי (מס' 511).

371 שבת קח. פטריות בוליי"ן boleiz
פטריות ר' בלונדהיים ב' (ע' 129-130).

372 שבת קח. כנפי הגוף פלומי"ש plumes
נצוצות (הגדולות) להבדיל מהפלומה (מאותו גורף). הנצוצות הקטנות
המכסות את כל הגוף.

- 383 שבת קט: רוביא
פינוגר"י fenogré חילבה (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לתבלין)
- 384 שבת קט: תחלי
קרישו"ן cresson | cresson | שחליים
- 385 שבת קט: אפשיחה
אישינבריי"ר esenbrajier לגזום, לדלל
מלשון branje=branche. ענף. עם קדומת כפולה
ונפילת n אחת מחמת דיסמילציה. רפאל לוי מסביר,
למה אין כאן esbranjier כפי שאפשר היה לצפות, ר'
במילוניו (מס' 275).
- 386 שבת קט: גובי
טרונצונ"ש tronçons קטעים
- 387 שבת קי: טבלא
אישקיליט"א eschelete פעמק
- 388 שבת קי: צבתא
טינליי"ש (tenailles) | (tenáilies) | צבת
ההטעמה על האות a, והצירוף li הוא מעין עיצור.
- 389 שבת קי: צלף
קפריי"ר caprier שיח-צלף
ר' בלונדהיים ב' (ע' 134-137).
- 390 שבת קי: גביא גילא
אלו"ם alum צריף
ראה לעיל מס' 185.
- 391 שבת קי: כורכמא רישקא
קרו"ג אוריינטי"ל כרכום (קורטס?) מזרחי
crog oriental
- 392 שבת קי: שביללתא
פינוגר"י fenogré חילבה (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לתבלין)
- 393 שבת קי: עמר גופנא
כותנה coton קוטון"ן
ראה לעיל מס' 26.
- 394 שבת קי: אהלא
אלואי"ן aloen אלוואי, אָהל
ר' בלונדהיים ב' (ע' 77-78) ומילוניו של לוי (מס' 60).
אלואי היא המלה היוונית aloé, שעברה ללטינית
ולצרפתית. הויהיו הנכח של אהל המקראי ושל
אלוא (אלוין, עלואין) התלמודי מציג בעיות רבות,
ר' במילונים ובאנציקלופדיות למיניהם, וכן בספרי
יהודה פליקס על הצומח במקרא ובתלמוד. בצרפתית
של ימי-הביניים נתקלים לפעמים בערבוביה בין
aloein לבין aloisne (ר' להלן מס' 630).
- 395 שבת קיא: מרפי
דזשילציי"ר desjalcier לחלוץ
מלה במלה: לחלוץ נעליים, אבל כאן הכוונה לרופף
את התניכיים, שהיו דבקים יותר מדאי בשיניים. ר'
מילוניו של לוי (מס' 204 - במפתח בטעות 314, המס'
של בלונדהיים:).
- 396 שבת קיא: סככה
קויפ"א coife שבים עשוי רשת
ראה לעיל מס' 222.
- 397 שבת קיא: חושין
פינדנ"ן pendanz סרטים, כתפיות
(להדק בגד על הגוף)
- 398 שבת קיב: כף
שול"א sole סוליה
- 399 שבת קיב: שלאכא
ברוצו"ן broçon זרבובית
ר' מילוניו של לוי (מס' 187).
- 400 שבת קיג: פסיקא
פיישול"א feisole | (faissole) | רצועה

407 שבת קט. תכחא
פלדישטו"ל faldestol כיסא מתקפל

408 שבת קכ. מקטורן
גלימה mantel מנטי"ל

409 שבת קכ. אונקלי
שרזינ"א sarazine לבוש רחב
[sarrazone]

כמשמעה: (לבוש) ערבי, ורש"י מחזק פירוש זה בהוסיפו את השם הערבי של הלבוש, ר' בלומהיים פ"ע 144. הערה 2. המילונים לצרפתית עזיקה אינם מכירים את השימוש הזה של התואר.

410 שבת קכ. קלבוס
גנביי"ש ganbeis מקטורן מרופד
[ganbais]
ראה לעיל מס' 97.

411 שבת קכ. חלוק
קמיש"א chemise גופייה, כותונת
הבגד. שלובשים על עור הבשר; עד הדורות האחרונים
היו לובשים על הגוף מעין כותונת ארוכה.

412 שבת קכ. ספרקן
פיישול"א feisole רצועה
[faissole] אולי יש לקרוא. כפי שגורסים כמה כתבי-יד.
פיישול"ש feisoles בפרט שכאן מחבר
ב"שני ספרקן". שהם כפי הנראה רצועות בד.
שכורכים על הרגליים.

413 שבת קכ. אנפיליאוח
קלציי"ש chalces בתי-רגליים (כמץ)
גרביים עשויים מבד
ר' מילנון של לוי (מס' 204).

414 שבת קכ. פרגוז
יינויליי"ש jenoiles בתי-ברכיים
[jenoilles]
בצורה זו ובמשמעות זו אין המלה מצויה במילונים.
כי אם בצורת jenoilleres (יינויליר"ש); ה-ז מצויה

401 שבת קיג. כובד עליין ותחתן
אינשובליי"ש ensobles קנדים
הכובד העליין והכובד התחתן הם הגלילים. שכורכים
עליהם את חוטי השתי בגול האורגים. ר' מילנון של
לוי (מס' 425).

402 שבת קיג. עמודים
טילייר"ש teliers מתקני אריגה
מלשן teile (בד).

403 שבת קיג. עמודים
רייליי"ש reiles מוטות, קרשים
אחד מכתבי-היד מוסיף למס' 402 את הלעז הנ"ל
בציון "ובמקומי קורין אותו...". בכתב-יד אחר
מופיעה, במקום טילייר"ש, הגרסה ריליי"ש.
שלכאורה מצביעה על מלחנה. אם כך צריך להניח,
שכינו את מתקן האריגה הפשוט במקומות מסוימים
בשם, שמשמעותו הרגילה "מוט, קרש".

404 שבת קיג: ארמה
ארזיל"א arzile חומר, טין
[arzille]
ראה לעיל מס' 311.

405 שבת קטו. און גיליין
אינגיליי"ש ewangiles
[levangiles] התרגום מלה במלה. לפי המקור היווני. הוא:
הבשורות הטובות. והם ארבעת הסיפורים על חיי
הנוצרי. שהם עיקר הברית החדשה. הפסקה בתלמוד.
עם פירושו של רש"י עליה. הושמטה מהדפוס מחמת
הצנזורה הנוצרית. ואין מוצאים אותה אלא
ב"חסרונות הש"ס" המודפס למעמים בסוף המסכת.
או במהדורות השלמות. ברור, שרש"י מצביע על
משחק המלים בין "און גיליין" או "עון גיליין"
(במשמעות "גיליין" - כלומר חיבור - של און -
כלומר חסם" או "של עון") ובין אונגליין היווני.
שעקבותיו ניכרים במלה הצרפתית.

406 שבת קיח. לבדן
פילטריי"ש feltres לבדים (מצעים)
של לְבָד

במחצית כתיב-היד, ואפשר אפוא להעדיף גרסה זו. ר' מילנו של לוי (מס' 786).	415 שבת קכ. קניהושי"ש knihoses ("בלשון אשכנז")	425 שבת קכג: ריש"ט rest המלה מצויה רק בכתב-יד אחד, ולכאורה אינה של רש"י. אינה מופיעה במילונים הגדולים לצרפתית עתיקה, אבל בלומהיים מצא לה סימוכין בכל מיני מקורות.	אפיקטוויזין סם הקאה
416 שבת קכ. ריטריי"ט retreat [retrait]	מחרץ מתכוץ (או מכורץ)	426 שבת קכג: קולטר"א coltre (היתד הפולחת את הקרקע) ר' מילנו של לוי (מס' 252).	יתד של מחרשה קנקן של מחרשה (היתד הפולחת את הקרקע)
417 שבת קכ: קרוישו"ל croisol ראה לעיל מס' 135.	נר מנורה	427 שבת קכג: דולידויר"א doleidoire (מעין גרזן)	חצינא מעצר (מעין גרזן)
418 שבת קכב: מרטי"ל martel	קורנס פטיש	428 שבת קכד: פוסויר"ר fosoir [fossoir] ראה לעיל מס' 70.	מר מכוש
419 שבת קכב: חדי"ל [vadil] wadil ראה להלן מס' 1093.	מגריפה יעה	429 שבת קכד: פילטריי"ש feltres לכדים (מצעים של לקד)	לכדין פילטריי"ש (מצעים של לקד)
420 שבת קכב: פיל"א pele	רחת את-חפירה	430 שבת קכד: אישקובי"ש escoves אולי צריך לקרוא escobes. ר' מילנו של לוי (מס' 413).	מכבדות מטאטאים אולי צריך לקרוא escobes. ר' מילנו של לוי (מס' 413).
421 שבת קכב: פורק"א forche	מלגו קלשון	431 שבת קכה: טיולי"ש tiules	רעפים רעפים
422 שבת קכב: פוש"ל fusel	כוש פלך	432 שבת קכה: מינט"א mente	ניניא נענה
423 שבת קכב: רייר"ל [raiol] reiol	כרכר כרכר	433 שבת קכה: רוד"א rude	פינגם (או: פיגס) פינגם (צמח)
424 שבת קכב: פוינט"א pointe	עוקצה חוד		

טווס 442 שבת קל.
פגונ"י pagone
טווס (באיטלקית)
לעו זה נמצא רק בכתב-יד אחד. וברור, שאינו מאת
רש"י.

יקרו 443 שבת קל.
לקדוח forjier
ר' מילונו של לוי (מס' 470).

קלבא 444 שבת קל:
רישינ"א resine
כאן לא רק שהמלה הלועזית מופיעה בתוך פירוש
רש"י בלי סימן הגרשיים המציין את זרותה. שהוא
דבר שכיח. אלא אפילו שולבה בטעות בתוך נוסח
התלמוד.

חספניתא 445 שבת קלד.
אובידר"א מין צרעת, שבה
aubeidre(?) | הפנים מתבקעות
בספריו לא פעם בלונדהיים את המלה. אבל בכתבי-
היד, שהשאיר בעזבונו, השמור בבית-הספרים
הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים, הוא מביא את
ההשערה aubeidre מלשון aube (לבן). כי הצרעת
מלבינה את העור. בין השאר הוא מצטט משפט
מכתבי הסופר הלטיני אפוליאוס (Apuleius), שבו
הוא קורא למחלה מסוג זה albedo (מ-albedinem)
אפשר לגזור בצרפתית (albedre). הקשי - או אחד
הקשיים - הוא, שבימי רש"י לא היינו מצפים לצורה,
שבה ה-l הפכה ל-u. הנראית מאוחרת יותר.

גרינן 446 שבת קלד.
צירניות פירנני"ש fernjes
לא ברור לי, למה העריף בלונדהיים את הצורה
fernjes על frenjes (פרינני"ש), שהיא קרובה למלה
של ימינו franges.

זריף 447 שבת קלד.
לנפח ainfler

צתרי 434 שבת קכח.
צתרה sadree
(צמח)
ברור, שהמלה הארמית והמלה הצרפתית מאותו
מוצא הן. בצרפתית של היום משמשת לצמח זה מלה-
ההקטנה sarriette.

צתרי 435 שבת קכח.
סוג של נענה poliol

אברתא 436 שבת קכח.
איזוב esbe
(?)
זיהוי הצמח "אברתא" קשה: יש רואים בו את
הגומא, הסוף, שממנו נוצר הפפירוס, ויש הרואים בו
אחד ממיני האיזוב! גם תרגומו של רש"י בעייית:
בלונדהיים גור esbe מן hysopus ביוונית-לטינית.
והיא מלה נשאלת מהעברית "איזוב". אבל גם על
גזירה זו יש חולקים. ר' בלונדהיים פ' (ע' 55).

חשי 437 שבת קכח.
צתרה sadree
(צמח)
ראה לעיל מס' 434.

יונה 438 שבת קכט.
אשכרוע buis
ר' בלונדהיים ב' (ע' 132-134).

נוסילתא 439 שבת קכט.
איומל (להקזת דם) flemie

שפמי 440 שבת קכט:
גירנ"ן gernon
פרצוף של חיה [guernon]

מלפסין 441 שבת קכט:
אינמיילולי"ר enmeiloler
לחתל [lenmailloler]

ר' מילונו של לוי (מס' 375) ולהלן מס' 1224 ומס'
1533.

- 448 שבת קלד. **ניסוותא**
ו"ן [van] wan רחת
כלי, שבו מרקידים את התבואה לנפוחה, בצורת מגש גדול של נצרים בעל שתי ידיות.
- 449 שבת קלד. **מעו**
אלינר alener לנשום
ר בלונדהיים ב' (ע' 75-76).
- 450 שבת קלד. **לישרקיה**
אישלאורייר eslaurjier להחליק
[leslorjier]
בלונדהיים כתב eslorjier, אבל הימצאות האל"ף לפני הו"ו בכל כתבי-היד והמקור הלטיני exlubricare מצביעים לדעתי על הדיפתונגה (או au) כמו בהשחלשלות *faurga - forge - fabrica. רפאל לוי. המקדיש ערך (מס' 64) לגורן הזה, מביא מספר רב של צורות, שבהן נשארה v (במקום u). כגון loverjier.
- 451 שבת קלו. **פיהק**
בדיילייר badeillier [badaillier] לפהק
ר' בית יוסף על טור יורה דעה סי' קפ"ט דה"ם "ומ"ש ופירש"י כאדם..." (דף נ"ה של דפוס וילנא, חר"ס).
- 452 שבת קלו: **מסורבל**
פילטרייך feltrez מרופד
לשון feltre (לְבָד). ר' לעיל מס' 429 ועד.
- 453 שבת קלו: **משמרת**
אישטינד"א estende מסננת
בצורת בד או חומר אחר הנמחץ על ורכיכיו של כלי. במילונים לצרפתית עתיקה מביאים רק את המשמעות "מיתחם".
- 454 שבת קלח. **כסא טרסקל**
פלידשטו"ל faldestol כיסא מחקפל
- 455 שבת קלח: **סייאנא**
כובע של לְבָד feltrin פילטרייך
ראה לעיל מס' 370.
- 456 שבת קלט. **כשותא**
כשות homlon הומלו"ן
ראה לעיל מס' 370.
- 457 שבת קלט: **מטילין שכר**
ברצייר bracier לבשל (שכר)
כלומר לשרות את השעורים במים כדי להבין את הבירה.
- 458 שבת קלט: **קמחים**
ייני"ש jeines [jaines] כתמי עובש
רפאל לוי (מס' 16 במילונו), מסביר, שהמלה נגזרה מלטינית canus, "לבן". מפני שהעובש מופיע כעץ פרחים לבנים קטנים. ר' גם להלן מס' 2026.
- 459 שבת קלט: **אינומלין**
פוישו"ן poison שיקי
ראה לעיל מס' 61.
- 460 שבת קלט: **ניצוצות**
בריי"ש אגוטדור"ש breis agotedors
מטפטפות [brais agotedors]
מדובר, בנוהל של שעורים השרויות במים, כשהוא מטפטף בסוף העירוי מכלי אל כלי, ואז הוא נפרד מהפסולת הנשארת בכלי הראשון, ויש חשש למלאכה של בורר. בלונדהיים ב' (ע' 131-132) מתקן את הכתוב בחלק הראשון של ספרו ורואה בלעז הזה שתי מלים נפרדות: בריי"ש breis, פסולת, אגוטדורי"ש agotedures, טפטופים. לדעתי ספק, אם התיקן מתוך מקור.
- 461 שבת קמ. **ממחו**
דישטינפרייך destenprer לעררב (בנוהל)

462 שבת קמ. שחליים
קרישורן [cresson] שחליים

463 שבת קמ. אמיתא
מינט"א mente נענה

464 שבת קמ. ניניא
מינט"א mente נענה

חסר בכמה כתבי-יד, במהדורת בומברג ובכרך דפוסי
התחלמד (ובאמת התרגום נראה מיותר, כי כמה שורות
למעלה מזה מוסבר, ש"אמיתא" הוא mente, וכאן
כתוב "מאי אמיתא? ניניא").

465 שבת קמ. חילתית
לור"א lazre חלתית

חלתית היא שרף המופק משורשו של צמח, הנקרא
גם הוא חלתית ובלטינית assa foetida, שריחו חריף,
היו משתמשים בו לחבלן ולרפואה.

466 שבת קמ: דה"מ ירקא
צירפוי"ל cerfoil תפקא (?)
הוא צמח הדומה לפטרוסיליון, אלא שעליו יותר
רחבים. אין המלה הצרפתית באה לתרגם את
"ירקא", אלא לתת דוגמא של ירק הגורר את
התיאבון.

467 שבת קמ: מורשילונ"ט
מורשילונ"ט morsilant בכסיסה
[morsillant]

המלה הצרפתית היא בינוני פועל של פועל במשמעות
"לנשך חתיכה אחרי חתיכה". אפשר להציע במקום
קריאתו זו של בלונדהיים - מאחר שרש"י אינו נוהג
בדרך-כלל להביא פועל כי אם בצורת שם-הפועל -
את הקריאה מורשילונ"ש morsilons, תואר-הפועל
על-דרך (a) reculons.

468 שבת קמא. מכבש
פריש"א prese מכבש (לגיהוך בגדים)
[presse]

469 שבת קמא: אימוס
פורמ"א forme צורה, תבנית
מדובר כאן בתבנית, ששמים בתוך הנעל, כדי לשמור
או לחקן את צורתה; מחדשי הלשון קבעו לכלי זה את
השם "אימוס" לפי גרסת המשנה כלים כ"ו, ד, וש
כאן בגמרה כפי הנראה טעות סופר. ראה מילונו של
לר (מס' 471).

470 שבת קמג. אור
פורגון"ן forgon שפוד חתייה
ר' מילונו של לר (מס' 470).

471 שבת קמג. אפונין
יישי"ש jeses |jesses| בקיות (סוג צמחים,
הכולל את האפונה)
ר' בלונדהיים ב' (ע' 162).

472 שבת קמד: פנעץ
פרוני"ש prunes שזיפים

473 שבת קמד: פרישן
קודיונ"ץ codoinz חבושים (פירות)

474 שבת קמד: עזרין
קורמי"ש cormes פירות העזרין
ראה לעיל מס' 166.

475 שבת קמד: קוצים
ירדונ"ש jardons פירות של קודה
בכמה כתבי-יד הגרסה קודונ"ש, והיינו chardons
(ראה לעיל מס' 110). יש כאן, כמו בהרבה מלים
אחרות של רש"י, היסוס בתעתיק של ה-c, שהחלה
ל"החרטב". במהלך הארוך, שהביא אותה מהגייה
כקור"ף להגייה כש"ן.

476 שבת קמה. מפצע
בליצי"ר blecier לחבוט, לטפח
ראה לעיל מס' 188.

477 שבת קמה:

קומטין

קומטון comton

רחן

כאן רש"י מציין בפירושו, שהמלה התלמדיית היא בעצמה "לשון לעז". ואמנם הגרסה הנכונה היא בארמית "קומטין" ובצרפתית "קומטין". אלא שבדפוסים התבלבלו ביניהן: בדפוס וילנא קוראים בנוסח התלמוד "קמטון" ובדיבור המתחיל ברש"י "קומטין" והלעז עצמו הושמט. ראי' להעיר, שבני דורו של רש"י שמעו בלי ספק, במאמר התלמוד על "קומטין" ו"הגמון" - כך כפי הנראה הגרסה הנכונה - המשחלטים על טבריה, הד של מסעי הצלב, שבהם עשו הנוצרים שמות ביהודי עיר הקודש שבארץ-ישראל. ר' מילונן של לוי (מס' 239).

478 שבת קמו.

למיברז

פוינדר poindre

לנקב

479 שבת קמו:

מחתך

רדוניי"ר [redognier] redonier לעגל
כלומר לחוד את הקנה עד שהיה מעוגל, כדי שייכנס בדיוק בתוך נקב החבית. אולי צריך לקרוא rodonier (ר' להלן מס' 1412).

480 שבת קמו:

לכדן

פילטריי"ש feltres לבדים (מצעים של לָבָד)

481 שבת קמו. דה"מ כיסי בבלייתא

פרונצי"ש

froncs

ר' מילונן של לוי (מס' 480).

482 שבת קמו.

מתגררין

גרטי"ר grater

לגרד

בדפוסים מובא בטעות, במקום "גרטי"ר": "גרסיקין": (כפי הנראה היה נוסח מעבר: "גרסי"). ר' מילונן של לוי (מס' 494).

483 שבת קמו.

מגדרת

אישטרייל"א [estreile] estreile קרצפת, מגדרת

484 שבת קמו.

נפרקה

אישלוישייד"א esloisiede

שמוטה

מדובר ביד או ברגל שנקעה, דהיינו שעצמה יצאה מפרקה.

485 שבת קמו:

מגדרת

אישטרייל"א [estreile] estreile קרצפת, מגדרת

486 שבת קמו:

לפופי

אינמיילול"ר enmeiloler

לחתל

[enmailloler]

ראה לעיל מס' 441.

487 שבת קמו.

דיילא

מינישטריי"ל menestrel

שומר, פקיד, שוטר

488 שבת קמו.

שניא ליה (ידיה)

אישלוישיי"ר esloisier

לשמוט

ראה לעיל מס' 484.

489 שבת קמו.

מראה

מירידוי"ר miredoir

ראי

490 שבת קנ.

פקוח

דישקומברימינ"ט

חילוק

descombrement

כוונת רש"י כפי הנראה להצביע על המשותף בין השימושים השונים של הגורן "פקח": "פקח נפש", "המפקח את הגל" ואולי גם "יין מפקח". מחר, שהגרסה, כמעט בכל כתבי-היד, שם ואף להלן מס' 744 ומס' 1138, במי"ם (כלומר descombrement ולא descombrement בנוי?), בניגוד לדרך הכתיב של רש"י במלים מסוג זה (בגן לעיל מס' 243 enpeinie, מס' 277 anpoles, ולהלן מס' 1601 compleint): אולם יש גם לפנינו prembre (לעיל מס' 321). או שיש כאן חיקוק מאוחר של סופרים, או שצריך לראות בכך סימן של תקופת מעבר מ"ה ל"ח, כשהמעבר כבר מוגשם לפני כן וטרם הושלם לפני כן.

491 שבת קנ: קש
אישטריי"ם |estrain| |estrein| קש
ראה לעיל מס' 128.

492 שבת קנא: אביסנא
אינשובל"א ensoble כובד
ראה לעיל מס' 401.

493 שבת קנב: כסלים
פלנק"ש flancs כסלים (השרירים)
הפנימיים של הירך
סמוך לכליה)
עיין לקמן מס' 1477.

494 שבת קנב: חילפי
אורטיא"ש orties סרפדים

495 שבת קנב: קורקנן
צינפיי"ל cenpeil המסס (החלק השלישי
בקיבת מעלי-הגירה)
ראה לעיל מס' 160.

496 שבת קנב: קליבוטת
הנק"א hanche מותן

497 שבת קנד: פורסי
מינישטרי"ל menestrel פקיד, שוטר

498 שבת קנד: עששיות
משי"ש masses גושים, עשחות
|masses|

499 שבת קנד: כתיאת
רידושידור"א קיהיון, פגימות
redoisedure [redoisedure]

500 שבת קנד: גוולקי
טשקי"ש tasches שקים

501 שבת קנד: חבק
צינגל"א cengle חבק (רצועת-בטן
לסוס וכיו"ב)

502 שבת קנה: יתד
קִיביל"א cheville יתד, וו, זיז
|cheville|

503 שבת קנו: פריצות
אישווי"ר esweier לסטות מהדרך, לחרוג
מהקו, לפרוץ גדר
|esveier|

504 שבת קנו: מכבנתא
אישפינגל"א espingle סיכה
בכמה כתבי-יד המלה חסרה. ובאחרים יש כאן מלה
אחרת נושק"א nosche (ר' לעיל מס' 213, 223
ועוד).

505 שבת קנו: ריסתנא
אמינישטרישו"ן amenestrison [amenestraison]
מנה, משאת
ראה לעיל מס' 48 ומס' 62.

506 שבת קנו: יתד של מחרשה
קולטר"א coltre קנקן של מחרשה
(היתד הפולחת את
הקרקע)

עירובין

507 עירובין ג. עפצים
גלי"ש gales עפצים (גידולים טפיליים
בעלה האלון)

508 עירובין ה. דה"מ לחי הבולט
פילי"ר piler אומנה (עמוד תומך)
המלה חסרה בדפוס התלמוד; מקומה אחרי התמונה
שבסוף העמוד. ולפניה כתוב: "וכאן קורין לה..."

- 509 עירובין ח: סיכא קיביל"א cheville | יחד, וו, זי
- 510 עירובין ח: יתידות קיבילי"ש chevilles | יתדות, ווים, זיזים [chevilles]
- 511 עירובין ט: לבד אפוש"ט apost | מסונף ר' בלונדהיים ב' (ע' 101).
- 512 עירובין ט: עמוד פילי"ר piler | אומנה (עמוד תומך)
- 513 עירובין יג: קנקנתום אדרימינ"ט adrement | צבע שחור ראה לעיל מס' 358.
- 514 עירובין יד: מגדל מישטי"ר מזנון לשמירת אוכל mestier | ראה לעיל מס' 155.
- 515 עירובין יד: סרבל קו"ט cot | שמלה, כותונת ראה לעיל מס' 189.
- 516 עירובין יד: הילמי שלמויר"א salmuire | מי-מלח (של שימורים) ראה לעיל מס' 30.
- 517 עירובין טו: ארוכות אישפונדי"ש espondes | קרשים לבזבזים, קרשים (שבשפת המיטה) לאורך
- 518 עירובין יז: רבקות קופל"א cople | צמד המלה הצרפתית נמצאת רק בשני כתבי-יד.
- 519 עירובין יט: פנ"ק fanc | ר' מילנו של לוי (מס' 454).
- 520 עירובין כא: מטפס רנפי"ר ranper | מטפס ולא כדברי בלונדהיים "לוחול", שהוא המשמעות של ramper בצרפתית של ימינו.
- 521 עירובין כו: תפוס ארצו"ן arçon | קשת-האוכף (אחד משני החלקים המקבילים המהווים את שלד האוכף) המלה מופיעה פעמיים באותה פסקה של פירוש רש"י בדפוס התלמוד מאז מהדורת בוסברג. אבל בכתבי-היד הידועים לנו איננה, חוץ מכשולי כתב-יד אחד, וגם שם רק פעם אחת. ר' בלונדהיים ב' (ע' 105).
- 522 עירובין כז: קיוהא איגרו"ם egrum | חמיצות ר' בלונדהיים ב' (ע' 65-67).
- 522א עירובין כח: פעפועין קקול"י נחשב בטעות ללעז, כי היא מלה "בלשון ארמית".
- 523 עירובין כח: פעפועין יוטילי"ש joteles | מין סלק (סלקה?), ירבוז?, לען?
- 524 עירובין כח: חלגלוגות פולפי"ר polpier | רגלה, חלגלוגה (עשב בר)
- 525 עירובין כח: גודגדניות אליינדר"א aliendre | כוסבר ראה לעיל מס' 376.
- 526 עירובין כח: כשות הומלו"ן homlon | כשות ראה לעיל מס' 370.

534 עירובין לד: מגדל
מישטיי"ר מזנון לשמירת אוכל
mestier

ראה לעיל מס' 155. בדפוסים המלה חסרה. בכתבי-
היד היא נמצאת אחרי הדיבור המחליל "נחכות
לשבות שביחתו בראש המגדל".

535 עירובין לד: קוננס
פ"ל pal יחד, כלונס

536 עירובין לד: כבושי כבושי
פליישיי"ר pleisier [plaisier] לכופף
המלה חסרה בדפוסים.

537 עירובין לד: אורבנק
אושירי"ש osieres נצרים (לקליעה)

538 עירובין לד: פגם (או: פגם)
רוד"א rude פִּגְם (צמח)

539 עירובין מא: שלולית הים
פיליג"א pelege [pelegue] לב ים
ראה לעיל מס' 122.

540 עירובין מא: נמל
פור"ט port נמל

541 עירובין מא: הדרוקן
מושג"א musge [musgue] פֶּטֶרָה
(מחלת-הפה)

המלה מופיעה בדפוסים מאו מהדורת סונצינו, אבל
בכתבי-היד איננה. בדרך כלל מסבירים את מוצא
המלה בדמיון של פטריות הפה עם פרחי "פעמוני
האביב", ושם "פעמוני האביב" בצרפתית מדמיון
ריחם עם ריח המושק. בלטינית moschus, בצרפתית
חדשה musc. אולם לפי דעה אחרת, אי-אפשר
להסביר את הצורה שלנו לפי moschus, ומציעים
murica, "עכבר קטן", והפרח לפי זה נקרא לפי
דמיון צורתו עם עכברקן (בצרפתית של היום בצורת
הקטנה: muguet). ר' בלונדהיים פ' (ע' 150).

527 עירובין כח: שחליים
קרישו"ן cresson | cresson שחליים

528 עירובין כח: גרגיר
אורוג"א oruge | oruge אורה (צמח)
ראה לעיל מס' 377.

529 עירובין כח: טיגנו
פרי"ט frit מטוגן (או: טיגן)
שני הפירושים קשים. כי דרכו של רש"י, כשהוא
מתרגם פועל לצרפתית, לכתוב אותו בצורת שם
הפועל. אולם גרסות כל כתבי-היד, לא רק כאן, אלא
גם להלן מס' 1368 ומס' 1684, מעדיפות, שאין זה שם
הפועל.

530 עירובין כח: אוזילתא
בוליו"א boljole חבילה, אגודה

531 עירובין כח: פולין
פיישול"ש faisols | faisols שעועיות
מלטינית phaseolus. בדפוסים החלמוד המלה
הצרפתית חסרה, ולא עוד אלא שאין כל פירוש על
"פולין", שבתחתית העמוד, ואף על כל שתי השורות
האחרונות, כאילו הושמט סוף פירוש רש"י בעמוד.
הבלשנים בדעה, שלא מן phaseolus במישרין נגזר
faisol (faisol), אלא בהשפעת שתי מלים קרובות
במשמעותן: fabeolus, "פול קטן", וגם pisellum,
"אפונה קטנה". במילונים מוצאים רק את
הפרובנסאלית faizol.

532 עירובין ל: מגדל
מישטיי"ר מזנון לשמירת אוכל
mestier
ראה לעיל מס' 155.

533 עירובין לא: אסימק
פלדו"ן fladon עשת, גולם (חתיכת
מתכת, לפני
שהוטבע בה צורת
מטבע)

550 עירובין עב. מסיפס
פלפי"ש [pal-] palfis גדר-כלונסאות
בלונדיים רושם רק את התחלת המלה pal, ומשאיר
את סיומתה בספק. אבל מסתבר, שהשם palfis
(לטינית palum fixum, "יתד נעוצה"), שיש לה עדות
בצרפתית במאה הי"ג לספירתם, הוא אמת את גרסת
כתבי-היד. בדפוסים המלה חסרה. הדה"מ מופיע
בצורת "פסיפס" באחד מכתבי-היד.

551 עירובין עז: מרא
פשו"ר [fossoir] fosoir מכוש
ראה לעיל מס' 70.

552 עירובין עז: חצינא
דולידור"א doleidoire מעצד
(מעין גרזן)

553 עירובין עז: חווקן
אישקילונ"ש eschelons מדרגות
של סולם

554 עירובין עז: שליכות
אישקילונ"ש eschelons מדרגות
של סולם
רש"י מבחין כאן בין סולם לסולם, כי בלשון התלמוד
גם מדרגות רגילות נקראות סולם, והוא מצביע על
ההבדל בין eschelons של סולם המיטלטל ובין
degrez (ראה להלן מס' 555) של מדרגות קבועות.

555 עירובין עז: מדרגות
דיגרי"ץ degrez מדרגות, מדרגות
בהרבה כתבי-יד יש החלפת הסדר בין הדל"ת ובין
הגימ"ל (גדרי"ץ). אולי בהשפעת gred, שהיא שווה
ל-degrez כלי הקדומה.

556 עירובין עח. יתד
ק"ביל"א [cheville] chevile יתד, וזו

557 עירובין עח: גוזחטראות
אלידיו"ר aledoir מעבר, טיילת, מרפסת
לפי הדה"מ הלעז היה צריך להיות בצורת רבים.

542 עירובין מג. רקק
גרביל"א gravele חול, חצץ
(שנתערבו בו מים)

כאן מדובר בחול שעל שפת הים, המכוסה בים
"פחות מעשרה [ספחים]", שספינה קלה יכולה לשוט
בו.

543 עירובין מה. ספר
מרק"א marche גבול, ספר
בדפוסים של התלמוד קוראים "עיר" במקום
"מרק"א", אך ציין ב"עין יעקב" שם.

544 עירובין מז. גס
פריבי"ץ privez חופשי
הכוונה: חופשי ביחסי בני-אדם, שאין ביניהם מחיצת
נימוסים: השווה בצרפתית של היום privauté,
"התנהגות חופשית מאוד, לא-מנומסת, בפרט בין גבר
לאשה". הלעז חסר בדפוסים.

545 עירובין נו. קיבר
שיאונדי"ר seondier משני, בעל איכות
נחותה

546 עירובין נח. דה"מ נברא
וידיל"א [vedille] wedile קנוקנה
ראה להלן מס' 627.

547 עירובין נח. מגג
יונ"ק jonc סוף

548 עירובין נט: מרפסת
אלידיו"ר aledoir מעבר, טיילת, מרפסת
ר' בלונדיים ב' (ע' 74-75).

549 עירובין סח. תונבא
אישטורדישו"ן estordison עילפון, הלם,
מבוכה

הוא תרגום של "תהו" (בראשית א', ב'). הלעז
הראשון שבפירושו רש"י על המקרא. ר' מילנו של
לוי (מס' 430).

שיפתא 566 עירובין צו:
צימול"ש cimols פס-שוליים (של בגד)
ר' במאמרו של בלונדהיים, Romania, כך ל"ט, ע'
165-164.

חוטים 567 עירובין צו:
אוריל"ש orels מללים (שפות אריגים)
ר' מילונו של לוי (מס' 619), ולהלן מס' 2442.

568 עירובין צט. דה"מ לא תחליף
טו"ש tos שיעול (הגורם להפרשת
כיח, להבדיל מסתם רוק)

569 עירובין צט: שירטון
לימון limon טיט, בוך (סחף)

570 עירובין ק. נילחץ
אישיטנדייליי"ר אלהמתח, להשתרע
[estendeillier] estendeillier

571 עירובין ק. מטפס
רנפי"ר ranper טפס
ראה לעיל מס' 520.

572 עירובין ק: עוקצא
אישיפיא"ה espie מקמר (שמתחת לנעל)
הגרסה espie נראית תמוהה, בהיותה נגזרת מהמלה
הגרמנית, שביסוד épieu בצרפתית של היום. ואולי
צריך לקרוא אישיפי"י (אף-על-פי שבכל המקורות,
ביניהם אמנם רק כתב-יד אחד, האות הסופית היא
אל"ף) espie, צורה, שיש עליה עדויות רבות, בעיקר
מכתב-יד מהמאה הי"ג La Mort du Roi Gor-
mond, המובאת במילון של Tobler-Lommatzsch
בערך espie. אולם אפשר לטעון, שכימו של רש"י
לא היו צורות מסוג זה בלי סיומת עצורית. מאידך
גיסא הסיומת י"א שבמקורות (גם בתלמוד דפוס
ספרד רמ"ה), יש מקום לתקן כך) מתאימה רק בקושי
לסיומת צרפתית ie מוטעמת על ה-י.

ואמנם יכול להיות, שהוא בצורת רבים, אבל ביחסת
הנושא, שאין בה s- סופית.

558 עירובין פא. עריבה (צ"ל: עריכה)
אינטורטי"ר entorter להעגיל (לעצב
מאפה בצורה עגולה)
חסר בדפוסים, ומקומו בפירוש דה"מ "עריכתה
כעריבת (צ"ל: עריכתה כעריכת) שעורים". ר' מילונו
של לוי (מס' 127).

559 עירובין פב: אכרים
בוביי"ר bovier רועה בקר (לפי דברי
ר ש"י: "מנהיגי
שוורים")

המלה חסרה בדפוסים: מקומה בכתבי-היד לפני
המלים "מנהיגי שוורים". וייתכן, שזו צורת רבים:
רועי בקר. ר' מילונו של לוי (מס' 183).

560 עירובין פד. זיז
שוליב"א solive קרש (שבין קורה
לקורה)
המלה חסרה בדפוסים: מקומה בתחילת דה"מ "זיז".

561 עירובין פו. יתר
קיביל"א chevile [cheville] יחד, וז, זיז

562 עירובין פו: משלשל
טריציי"ר trecier לקלוע (קלע של אוהל)

563 עירובין פז. אסיתא
מורטיי"ר mortier מדוכה
ראה לעיל מס' 293.

564 עירובין צה: קיבורת
ברדון"ן bradon חלק (של הזרוע),
שהוא מלא בשר
ראה לעיל מס' 9.

565 עירובין צה: דה"מ רופס
פונטיינ"א (נ"א: רופף)
[fontaine] fontaine מרפס (במצח)

583 עירובין קב: דות
אישקריינ"א [escraigne] escriene מרתף
בלונדהיים כותב escrail|line, אבל המילונים נותנים
.escreigne, escriene

584 עירובין קב. מיני כלי זמר
הרפ"א harpe נבל

585 עירובין קב. יבלת
וירוא"ה [verrue] werue יבלת

586 עירובין קב: צלצול
בינדי"ל bendel אָנְד, חגורה
ראה לעיל מס' 251.

587 עירובין קב. גלגל
טור"ן torn ציר (של כננת)

588 עירובין קב. כלי מתכת
בשי"ן [basin] bacin גיגית
המלה חסרה בכתבי-היד. ונמצאת רק בחלמה,
שנדפס בספרד בסביבות רמ"ה. ובכן אינה מאת
רש"י. ובלונדהיים רואה בה את המלה הספרדית
.bacin

589 עירובין קב. זמזומי
צינבי"ש cenbes צלצלים, פעמונים
ר' מילוננו של לוי (מס' 194).

פסחים

590 פסחים ח. יציע
אפינדי"ץ apendiz יציע
במשמעות 2 שבמילון אבן-שושן: "אנף צדדי
בבניין". שגנו יורד בשיפוע מקיר הבניין הראשי
ולחץ. ר' בלונדהיים ב' (ע' 97-99).

573 עירובין ק: יוגא
קוט"א cote שמלה, כוחנות
כאן המקום היחיד בפירוש רש"י על החלמה, שבו
המלה מופיעה בצורת נקבה, כנגד שבעה מקומות,
שבהם צורת זכר, ר' לעיל מס' 189 ועוד.

574 עירובין קא. מחצלת
קלייד"א cleide רשת-נצרים, מחצלת

575 עירובין קא. גשמה
ריילי"ש reiles מוטות ברזל, בריחים
[reilles] (המחברים את קרשי הדלת)

576 עירובין קא. דה"מ וכן ביעתא
גרדי"ל gradil אסכלה
ר' מילוננו של לוי (מס' 501).

577 עירובין קא: מנעולין
שרידור"א [serredure] seredure מנעול
"של עץ, שעושים עניים בפתחיהן, וראשיהן רחבין".

578 עירובין קא: נגר
קייביל"א [cheville] cheville יתד
לסגירת דלת: משיכת היתד מפילה סליל, המושך
בחוט את הברית.

579 עירובין קב. אסיתא
מורטיי"ר mortier מדוכה
ראה לעיל מס' 293.

580 עירובין קב. מעגלין
צירקלי"ש cercles מעגלים, גלגלים,
קשתות

581 עירובין קב: סיינא
פילטריי"ן feltrin כובע של לָדָר

582 עירובין קב: דוחקין
אנפיינדר"א enpeindre לנעוץ

597 פסחים טו. גת עליונה, היינו
עדשים של גת
מיי"ט ט [maît] meit | ערקה (חלק של הגת,
שבו מניחים את
הענבים)
ר' מילנו של לר (מס' 557).

598 פסחים יז: מרצופין
מלי"ש males | ילקוטים, מזוודות
(של עור)
המלה נמצאת רק בכתב-יד אחד אחרי "של עור"
שבפירושו, ולפניה: "שלעזין", ואיננה בדפוסים.
ספק, אם היא מאת רש"י.

599 פסחים כה: אישתא צמירתא
מלוי"ד malweid | מיחושים (כלומר
[maleveid] |
ראה לעיל מס' 29.

600 פסחים כו. רבקה
צ מ ד ("שקשורין"
ארבע פרות יחד")
קופל"א cople |
601 פסחים כו: מגד
קִיביל"א | יחד, זו, וז
[cheville] cheville

602 פסחים כח. ישרון
לגמא (לבלוע
מחוץ שאיפה)
הומי"ר humer |
ראה לעיל מס' 92.

603 פסחים כח. סדנא
ציפייר"א cepiere | סדנא
בונה סדים (לכליאת
אסירים)
המלה חסרה בדפוסים ונמצאת רק בכתב-יד אחד. ר'
מילנו של לר (מס' 196).

591 פסחים ח. מגדל
מישטי"ר | מזונן לשמירת אוכל
mestier
ראה לעיל מס' 155.

592 פסחים ח: בקעה
קנפני"א chanpánie | מישור,
[chanpagne] | שדה פתוח,
איזור של שדות
ר' לעיל מס' 99.

593 פסחים ט: ברדלים
פוטיו"ש puteis | בראש
ברור, שרש"י הבין, כי מדובר בחיה מסוג החולדה,
הגוררת מזונות מהבתים, ולא יכול לזהות אותה עם
ה"ברדלס" המקובל, שאינו מצוי בצרפת.

594 פסחים יא. נר
קרויש"ל croisel | מנורה
כאן מדגיש רש"י, ש"כל נר שבגמ' היינו הכלי". ר'
לעיל מס' 135 ומס' 150. זו הפעם היחידה, שיש
לפנינו הגרסה croisel כנגד שבעה מקומות, שבהם
croisol.

595 פסחים יא. פסיקיא
פיישול"א | סרט, רצועה
[faissole] feisole

596 פסחים יא: מקרדין
אישטריילי"ר | לקרצף
[estreillier] estrelier
רש"י מחכוך כאן לקרצוף חזק הנקרא בחלמד
"קירוד". הגרסה שבדפוסים "מקדין" היא מוטעית
(ר' דקדוקי סופרים), השווה: "גדד".

- 604 פסחים כח. ים המלח
מ"ר ביט"א"ה ים קפוא (?)
Mer betee
משמעות betee במילונים: "קפוא", והביטוי Mer
betee מצביע במקורות הצרפתיים בימי הביניים על
ים קרח אנדי כפאתי צפון. אולם יש להניח, שכאן
הבינו את התואר, כאילו נגזר מ-betum (חימר). לפי
בלתיחיים קפצה המלה מפירוש המהרש"ל אל דפוס
וילנא ואינה מאת רש"י. אולם ברור, שהמהרש"ל
הצחיק את הלעז ממקור צרפתי. והשווה להלן מס'
668.
- 605 פסחים ל: רעפים
טיילי"ש tiules רעפים
- 606 פסחים ל: קוניא
פלומי"ר plomer לכסות, למשוח
בעופרת
קצת קשה, שמדובר לא בפעולה, אלא בחפץ "של
חרס והוא טוח באיבר". אולי יש לפנינו תואר
המשמש כשם עצם, מלטינית plumbaris "כלי"
עופרתי, ור' מילנו של לר' (מס' 646), או שצריך
לגרוס פלומי"ד plomed, כינוי פעול, כלומר:
מכוסה, משוח בעופרת.
- 607 פסחים ל: צריף
אלו"ם alum צריף
ראה לעיל מס' 185.
- 608 פסחים ל: מדייתי
טרשטריש"ט trestrest מחלחל
כפי הנראה מלטינית tra(n)stra(n)sit (חדר חדירה
גמורה).
- 609 פסחים ל: חרוסת
איגרו"ם egrum |aigrum| חמיצות
ראה לעיל מס' 522.
- 610 פסחים ל: אנגי
מייץ [maiz] |meiz| ע"ר ב"ת (משארות,
ארגזים ללוש כהם
את הבצק)
- 611 פסחים לד: בצלים דקים
ציבו"ט civot בצלצולים (בצליות,
בצללים ירוקים)
- 612 פסחים לה: שיבולת שועל
אביינ"א aveine שיבולת-שועל
ר' בלונדהיים ב' (ע' 120-121) ומילנו של לר' (מס'
66).
- 613 פסחים לה: שיפן
שייגל"א seigle שיפן
- 614 פסחים לה: דישראל
שייגל"א seigle שיפן
- 615 פסחים לה: גולבי
אישפילט"א espelte כוסמת
- 616 פסחים לה: שבילי תעלא
אביינ"א aveine שיבולת-שועל
ראה לעיל מס' 612.
- 617 פסחים לה: שיצניתא
נייל"א [neele] |niele| קצח (צמח)
- 618 פסחים לה: שיצניתא
אשדרניל"א esdarnele זון (עשב בר הצומח
בשדות הדגן)
- 619 פסחים לה: כלניתא
מ"ק mac פרג
- 620 פסחים לה: המחה
דישטינפרי"ר destenprer לערבב בנוזל, להמס

621 פסחים לה: אטימן
פלדון fladon עשת, גולם (תחיכת
מתכת, לפני
שהוטבעה בה צורת
מטבע)

622 פסחים לה: חלוט
אישקלדי"ד eschalde סופגנייה

623 פסחים לו: פת עמילה
בריי"ד bred (לחם) קעוך, מעוקה
(נלוש היטב)

624 פסחים לט: חסא
לייטוג"א [laitugue] leitung חסה
ר' בלונדהיים פ' (ע' LXXXV). יש עדויות בספרות
הצרפתית של ימי-הביניים לצורות e-בלבד, כגון
letue, וגם זו אפשרות קריאה כאן (ליטוג"א letuge).

625 פסחים לט: הינדיבי
קרישפיל"א [crespele] créspele עולש
ראה לעיל מס' 352.

626 פסחים לט: תמכא
מרובי"א marúbie מרוביין (מין צמח)
[marrubie]

היה מסתבר לקרוא גם marobje, כי המלה מופיעה
בצרפתית עתיקה בצורת marröge. הצורה בצרפתית
של היום, marrube, היא השאלה מדעית מהלטינית,
שיש לה עדות רק מהמאה ה-11. מכל מקום אין ה-
מוטעמת, כי אם ה-ו (ראה להלן מס' 829).

627 פסחים לט: אצוותא דדקלא
וידיל"א [vedille] wedile קנוקנת
לפי ההסבר של רש"י: "סיב הגדול ונכרך סביב הדקל,
שקורין וידיל"א". אפשר להבין, שמשמעות המלה
הייתה יותר רחבה מאשר היום: אבל, אם נתבונן לעיל
(מס' 546), יסתבר לנו יותר לפרש, שלפנינו קיצור
דברים, והכוונה, כמו שם: "סיב שגדל ומתגלגל סביב

הדקל, כעין וידיל"א של גפנים". ור' מילונו של לר
(מס' 452).

628 פסחים לט: מררייתא
אמירפוי"ל amerfoil דקורית, פעפועין,
קקולי (שמות שונים
של עשב ריחני)

ר' גם חוספות חולין נט, דה"מ "עקירא דמררייתא".
המלה בצרפתית עתיקה מורכבת מן היסודות "מר"
ו"עלה", והיינו "עלה מר" (ר' בלונדהיים ב', ע' 85-
86).

629 פסחים לט: מררייתא
פורפירי"ץ forferez טלופח, טלף החמור
(מין עשב)

630 פסחים לט: הירדופניק
אלוישנ"א aloisne לענה
ר' בלונדהיים ב' (ע' 78-80) ומילונו של לר (מס' 60).
וכן לעיל מס' 394.

631 פסחים לט: שרף
לייטון"ן [laiton] leiton מיץ-עשבים
דמרי-חלב

632 פסחים לט: מכסיפן
פלדי"ש paldes חיוורים

633 פסחים לט: מררייתא
פורפירי"ץ forferez טלופח
ראה לעיל מס' 628. רק בכתב-יד אחד חזרת גם כאן
המלה amerfoil יחד עם המלה המקבילה forferez
(מס' 629, 633).

634 פסחים לט: מררייתא
אמירפוי"ל amerfoil דקורית, פעפועין,
קקולי

ראה לעיל מס' 628. רק בכתב-יד אחד חזרת גם כאן
המלה amerfoil יחד עם המלה המקבילה forferez
(מס' 629, 633).

643 פסחים מב: קורטמי
קר"ו cro
מוריקא היא מלה ארמית-תלמודית ואינה שייכת
ללעז; ר' לעיל מס' 323 (ובמקומות נוספים), ששם
קוראים צורה מקבילה של אותה מלה: crog.

644 פסחים מב: לכא (גרסת
הדפוסים: לבא)
פרק"א parche
המלה הצרפתית (לטינית parthica) היא על-שם
מוצא סחורה זו, מארץ הפארתיים.

645 פסחים מב: פיורא
גלו"ד glud
דבק חזק

646 פסחים מב: דבק
גלו"ד glud
דבק חזק

647 פסחים מג. מעדן
אישקלייר"א
[esclaire] esclaire
ר' מילוננו של לוי (מס' 255).

648 פסחים מה: כופת
מטון maton
גוש

649 פסחים מח: כעכין
קילי"ש kiles | | יתדות (של משחק)
בצרפתית של היום: quilles, וכאן בהשאלה: לחמים
מוארכים בעלי קצוות חדים. בלונדיים אינו מפענח
את הלעז. ואנו מביאים את התרגום העברי כהשערה:
מתקבל על הדעת, שכינו לחמים בעלי צורה זו כשם
היתדות, שמשחקים להפילן בוריקת כדור, כי צורתן
דומה. או שצריך לקרוא קילי"ש, גרסה המתאימה
יותר לכתוב בכתב-היד, coiles "אשכים", וגם זה
יהיה לפי דמיון הצורה. אבל נראה קצת קשה להאמין,
שרש"י היה משחמש במלה זו לשם חיבור.

650 פסחים מח: מקטפת
ההעגיל entorter
ראה לעיל מס' 558.

635 פסחים לט. [כרשי] שדה
שלו"י"ש salvajes [salvages] בר
המלה הצרפתית, שהיא תואר-השם במשמעות "יער,
פראי", משמשת ליד שם חיה או צמח כגון "חתול-
בר", "חוט-בר" וכיו"ב (ר' מילוננו של לוי, מס' 420).

636 פסחים לט: כמושין
פלציד"ש flacedes
נובלים

637 פסחים לט: ותיקא
פפ"א pape
המלה נמצאת רק בפירוש רש"י שבר"ף דפוס
בומברג, וספק, אם היא מאת רש"י.

638 פסחים מ. צומתן
אישטריינ"ט estreint
ר' מילוננו של לוי (מס' 434).

639 פסחים מ: חרוסת
איגרו"ם
חמיצות (מאכל, שיש
|aigrum| egrum בו טעם חמוץ)
ראה לעיל מס' 522.

640 פסחים מב. נסיוכי דחלבא
מישג"א
מי-גבינה, נסיוב החלב
|mesgue| mesge

641 פסחים מב: זנגבילא
ייניבר"א jenjevre
בכתב-היד ייש. במקום היי"דין, גימ"לין חיי"נין, כפי
הנראה בהשפעת האיסלקית או שפה אחרת.

642 פסחים מב: חמד
בופי"ט bufet
יינ-שמרים (בעל
איכות גרועה)

המשמעות של bufet במילונים: סטירה, דרגש, אבל
יש גם, עדויות למשמעות הנ"ל: ראה מאמרו של
בלונדיים ב-Romania, ל"ט, 1910, ע' 151, ומילוננו
של לוי (מס' 740).

זכר (צרפתית עתיקה: bai) בכמה שפות רומניות, במשמעות מיוחדת של פירות הדפנה. זה יכול להיות הפתרון לעובדה, שהגרסה היא כמעט תמיד ביי"ש, בכל הופעות הלצות, כלומר בלי c בסוף המלה.

651 פסחים נא. אישקפינ"ש eschapins
נעליים קלות
ראה להלן מס' 961.

652 פסחים נב: אישפיני"ר espenir
פיתוח (הפרי)
השוה בשיר השירים ו', י"ג. יכול להיות, שהמלה הצרפתית מתייחסת לכל ההסבר שברש"י: "משנפל פרח הגפן ונראית צורת הענבים", ולא למלה "סמדר" דווקא. המילונים נותנים את הצורה espanir, שהיא יותר קרובה לגרסה כתבי-היד.

660 פסחים נו. דה"מ ושדו ליה שיאו"ר seur
הגרסה שבספרינו" (שנבו"ג = sanbug) היא אולי חרוט פרוכנסאלי. בכל אופן גם שנבו"ג גם סמבוק וגם שיאו"ר כולם הם ממוצא אחד, הלטינית sambucus.

653 פסחים נג. טריילי"ש treilles [treilles]
דליות גפני-דליות
ר' מילונ של לוי (מס' 782).

661 פסחים נו. ציקי קדירה ארשדור"א arsedure
בשר מטוגן ומחובל
כפי הנראה לא היה בשר כזה עולה על שולחן מלכים. ר' בלונדהיים ב' (ע' 115-116), שם הוא מסביר את מוצא המלה מביטוי לטיני, שפירושו "סיגן, בשר מטוגן" assatura, שהשתנה בהשפעת ביטוי לטיני אחר arsur, שפירושו "שרפה", כלומר "בשר מטוגן השורף את החך". ור' גם מילונ של לוי (מס' 294).

654 פסחים נג. גלי"ש gales
מילין ע פ צ ים (גידולים טפיליים בעלה האלון)

662 פסחים נו: סטים סטים קר"ו cro
כרכום
ראה לעיל מס' 643.

655 פסחים נד. טינלי"ש tenalies [tenailles]
צבת צבת
656 פסחים נה. צילצול בינדי"ל bendel
ראה לעיל מס' 251.

663 פסחים נו: קוצה וישד"א wesde
איסטים, פ ס ס ל (צ מ ת, שמשורשו מפיקים צבע)

657 פסחים נה: מרכיבן אינטי"ר enter
להרכיב (ענף על עץ)

664 פסחים נט. בבקר בבקר פירמטיני"ט טפירמטיני"ט
מוקדם מאוד per matinet per matinet
בבוקר

658 פסחים נו: דפנא לו"ר lor
דפנה
ר' בלונדהיים ב' (ע' 162-164).

הפרשן מצא בדיבור הצרפתי שביטוי מוכפל הדומה לביטוי העברי "בבוקר בבוקר", וחרוטו המילולי "בעת הבוקר הקטן" (פעמיים), דהיינו בשעה מקדמת מאוד. הלצות הזה נמצא רק בכתב-יד אחד, ולא בדפוסים, יש ספק, אם הוא באמת מאת

659 פסחים נו. דה"מ ושיכרא ודפנא ביי"ש baies [baies]
גרגירים (וכפרט פירות הדפנה)
ר' בלונדהיים ב' (ע' 122). אולם המילון של Mayer-Lübke מציי, שליד המלה baie, יש חיעוד לצורת

פירושו של רש"י. כפי שהוא מופיע בדפוסים, נראה מסתכן ומחלש: לפי דבריו "מיחור" הוא הורדת שרידי הצואה, שנתערבו בקרביים; אם כן, אין כאן מעשה ערבוב, אלא הרחקה של דבר מעורב - ואולי כוונתו, שכאן הקדומת הצרפתית "des" אינה עניין של הפצה ("ערבוב לכל הצדדים") אלא של ביטול ("ביטול הערבוב"). בכל אופן רש"י מוסיף פירוש אחר. כפי שהוא נודג, כשיש משהו להקשות על פירושו הראשון.

רש"י. הכינוי מנוקד בכתב-יד, ולכן אין בו ייד במקום של e. לא ראינו צורך לדבוק בגרסה כתב-יד, כפי שנהג בלתי-היה, עד כדי רשום per maitinet [sic] per matinet.

665 פסחים סא. סורסי
לינג"א שוריא"ה שפה סורית
[lengue Surie] lenge surie
בכל כתבי-יד הגרסה: שוריא"א.

673 פסחים סח. שירקא דמעיא
לימו"ן limon טיט, בוך

666 פסחים סב: קלא
מוש"א mote גוש אדמה

674 פסחים עב: קילנא
פורי"א porje פרוחזור
ר' לעיל מס' 11, ובחמישה מקומות נוספים בפירוש רש"י על התלמוד, אותה מלה בחתיק אחר (פורק"א = porche).

667 פסחים סד. אונקליות
קרוק"ש crocs ורים, אנקלים

675 פסחים עג. דקין
טייל"א teile תבלול (כחם בעין
ה מ צ מ צ א ת
הראייה)
ר' מילונו של לר (מס' 756).

668 פסחים סד: סורג
פרדני"ש prodnes סבכה, סורג
מהרש"ל: "כעין ולחות, שעושין לפני אוצר יין".
נמצא רק במהרש"ל על המקום, והוא כפי הגרסה
העתיק מכתב-יד של רש"י או של פרשן צרפתי אחר.
מצוי במילונים לצרפתית עתיקה בצורה המאוחרת
יותר: prône, "סורג החוצה את הכנסייה", ומכאן
"דרוש הכומר".

676 פסחים עד. אסכלא
גרדי"ל gradil אסכלא

669 פסחים סה. חביצין
מטונ"ש matons גושים (של חלב
חמרץ)

677 פסחים עד. שיבי
קנילי"ר caneler לחרוץ חריצים לאורך

670 פסחים סה: יבלת
ירוא"ה [verrue] werue יבלת

678 פסחים עד. אלק
יישנ"א jesne אלק
ר' בלומהיים ב' (ע' 162) ומילונו של לר (מס' 516).

671 פסחים סו: מקנטרן
קונטררי"ר contrarier להעליב
ר' מילונו של לר (מס' 245).

679 פסחים עד. מולייתא
אינפלידור"א מילוי (בשר בבצק או
כדומה) enpledure

672 פסחים סח. מיחור
דישטינפרי"ר לערבב בנחל, להמס
destenprer

אינו בכתב-יד, אלא רק בדפוס בומברג, אבל יכול להיות, שזה הסתמך על כתב-יד, שאינו ברשותנו. ר' מילונו של לר (מס' 84).

- 680 פסחים עד: חלל הצואר
פורציל"א forcele
קעורת הצואר
המלה בצרפתית נגזרת מ-force. "קלשון בעל שני
חדים", והכוונה כאן כנראה למקום, שבו העצמות
מתפלגות מבית-החזה לכתפיים.
- 681 פסחים עד: טפדיה
פשטיד"א pastede
בשל הימצאותה פה ושם ברש"י. בתוספות ובספרים
מאחרים, נחשבה מלה צרפתית זו למלה בעברית
רבנית, וכך נחקבלה בלשון המשכילים ובעברית
החדשה.
- 682 פסחים עד: אסמיק
שנקטירו"ד sancterud
[sancterud']
כלומר, מלא דם שנשפך, למשל מחמת פציעה
פנימית, אבל לא יצא מהבשר. המלה הצרפתית
מורכבת מ-sanc, "דם", ומ-terud, "מחופר
(באדמה)"(?).
- 683 פסחים עה: קיוהא
איגרו"ר egror
[aigror]
ר' בלונדהיים ב' (ע' 65).
- 684 פסחים עה: חותך
אינקריני"ר encrener
לחרוך (חרין)
נמצא רק בדפוס בומברג, ולא בכתב-היד. ר' מילנו
של לר' (מס' 256).
- 685 פסחים עה: גפסיס
קל"ץ chalz
סיד
נמצא רק בכתב-יד אחד, ולא בדפוסים. ספק, אם זה
מאת רש"י. ר' מילנו של לר' (מס' 205).
- 686 פסחים עו: פילי
קריבצי"ש crevaces
סדקים (על-גבי
בשר צלוי)
- 687 פסחים פג: אלל
יינו"ל jenol
בָּרֶךְ (כאן במשמעות
מ י ו ח ד ת של גיד
הצואר)
המלה חסרה בדפוסים (ברד"ם "חן מגיד
הצואר"). שם "אלל" הוא טעות-דפוס, צריך להיות
"אלל" (ר' חולין קכא. ולהלן מס' 2275).
- 688 פסחים פד: חסחוסים
טינרום"ש tenrums
כפי שהוכיחו חכמי הלשון האחרונים. צריך לחקן
במשנה ובכל מקום: "החסחוסים" ל"חסחוסים".
- 689 פסחים פד: גף הכתף
אישפלדו"ן espaldon
ר' בלונדהיים ב' (ע' 157-159).
- 690 פסחים פה: חותך
אינקריני"ר encrener
לחרוך (חרין)
המלה בצרפתית נגזרת מ-force. "קלשון בעל שני
חדים", והכוונה כאן כנראה למקום, שבו העצמות
מתפלגות מבית-החזה לכתפיים.
- 691 פסחים פה: קולית
רדונדל"ל redondel
המשמעות המקורית: חפץ עגול.
- 692 פסחים פה: דה"מ מן האגף
רב"ץ rabaz
שפת הפתח (השטח,
במזוזה הפתח,
שעליו מגיפים את
הדלת)
- 693 פסחים קב: שלשלת
טריצי"ר trecier
לקלוע (לצרף
ברכות זו לזו)
מצוי רק בכתב-יד של פירוש הרשב"ם, בכתב
"משלשן". לשון שלשלת וגדל טריצי"ר.
- 694 פסחים קז: פירוומא
בריי"ש breis
שָׁכַר שְׁעוּרִים (מין בירה)
[brais]
חסר בדפוסים.

695 פסחים קי: **אכילה גסה**
שב"ל א [saule] savle
בלונדיים גורס saule, ומילונים saole, אך הלעז

מצי רק בכתב-יד אחד של פירוש הרשב"ם. בכתיב
שאבל"א. ונראה, שיש לגרס savle, אף-על-פי
שהאל"ף רומז לכאורה לנוכחות של תנועה כפולה.
ור' מילוננו של לוי (מס' 723).

702 פסחים קיא: **כורמשא**
ביי"ש [baies] beis
פירות הדפנה)
ר' לעיל מס' 658-659. הלעז מצוי רק בכתב-יד אחד
של פירוש הרשב"ם. שם קוראים "כורמשא
[בדפוסים שלנו: כרו משא]. אילן שקורין [בלונדיים
מציע להוסיף: לו"ר (lor) וגדל בו פרי שקורין]
ביי"ש". זה המקום היחיד בחלמוד, שביי"ש מפרש
"כורמשא" (בשאר הופעותיו הלעז קשור עם "דפנא"
או שמו הנודף "ערא"). אולי יש להשוות עם
cormes (לעיל מס' 45, 166, 474) ו-cormier (מס'
1581) בגלל דימוי הצלילים: לכאורה יש מצא
משותף למלה הארמית ולמלה הצרפתית.

703 פסחים קיט. **קולפי**
שירידור"א seredure מנעול
[seredure]
חסר ברשב"ם המדפס.

696 פסחים קי: **אפירציביי"ר**
apercueillir
חסר בדפוסים ובאחד מכתבי-היד, ומצוי בשני כתבי-
היד הנוספים של פירוש הרשב"ם. בסוף הדה"פ: "גס
ביה", ומובן, שהלעז מחיחס לפירושו השני. ר'
בלונדיים ב' (ע' 99-100).

697 פסחים קיא. **חיק קבל**
אר"ק בלישט"א arc baleste בליסטרה
ר' לעיל מס' 177. חסר ברשב"ם שבדפוסים, אך מצוי
בכתב-יד אחד של פירוש הרשב"ם, בפירוש המיחס
לרש"י ובפירוש שב"עין יעקב".

יומא

698 פסחים קיא: **רוח פלגא**
פלייש"ן [palaisin] paleisin
ברשב"ם, הלעז משובש. במילונים מצאים בעיקר
אח הצורה palasin.

699 פסחים קיא: **צרדא**
אישורטי"ן
מחלת-רוח (בלבול)
[esvertin] eswertin
מצוי רק בכתב-יד אחד של פירוש הרשב"ם.

704 יומא יא: **מרפסת**
אלידור"ר aledoir מעבר, טיילת, מרפסת
705 יומא טז. **דפי עץ**
לטי"ש lates
"דפי עץ ארוכים [באורכם] וקצרים [ברוחבם
ובעובייהם]". ר' מילוננו של לוי (מס' 535).

700 פסחים קיא: **פרחא**
קפריי"ר caprier
ר' לעיל מס' 389. חסר ברשב"ם המדפס. הגרסה
שבפירוש המיחס לרש"י (קפרי"ף) הושפעה לכאורה
מהמלה המשנאית "קפריף".

706 יומא טז. **סורג**
פרודנ"א prodne סבכה, סורג
ר' לעיל מס' 668. בכל כתבי-היד הגרסה היא פרודנ"י
במקום הכתיב הצפוי פרודנ"א. אולי, מפני שזו מלה
כנסייתית, היו הוגים אותה אחרת ממלים עממיות.

701 פסחים קיא: **ורדתא**
שורביי"ר sorbier
חוזר (אילן)

- 707 יומא יח: שחלין
קרישו"ן [cresson] cresson שחליים
- 708 יומא יח: חלגלוגות
פולפיי"ר polpier רגלה, חלגלוגה
(עשב בר)
- 709 יומא יח: גריגיר
אורוג"א [oruge] oruge אורה (צמח)
ראה לעיל מס' 377.
- 710 יומא יט: מסיבה
ווי"ץ [viz] wiz מדרגות לולייניות
חסר בדפוסים. באחד מכתבי-היד/ציתן גם לעז גרמני:
ינדלשטיין (במקום: גינדלשטיין) wendlstein (ר)
רש"י על מלכים א' ר, ח': מלכים ב' א', ב': יחזקאל
מ"א. (ד): וכן ר' מילונן של לוי (מס' 452).
- 711 יומא יט: הפג
אישבניי"ר [esbanier] esbanier להחבדר
(אולי: esbanier)
- 712 יומא כ: פקעו
אישקלטי"ר [esclater] esclater להחפוצץ
חסר בדפוסים.
- 713 יומא כה: כוליאר
נושק"א [nosche] nosche סיכה, מכבנה
ראה לעיל מס' 213. לפי "דקדוקי טורפים" הגרסה
הנכונה של הדה"מ היא כפי הנראה "כוכליאס",
מלה שאולה מהיוונית. שפירושה "חפץ צגולי", ומכאן
הלטינית cochleare והצרפתית cuiller (כף לאכילה).
- 714 יומא כח: מיסך רגליו
אקרופיי"ר [acroper] acroper לשבת בכפיפת
רגליים
חסר בדפוסים. ר' בלונדהיים ב' (ע' 51).
- 715 יומא כח: וזהמא דשמשא
טיפור"ר [tepor] tepor פשרות, חום מתוך
חסר בדפוסים. הצורה המקובלת בצרפתית של ימי-
הביניים היא [tevor] (מהתואר [teve, tieve], לטינית
[tepidum]). אולם הפ"א מופיעה בכל כתבי-היד, אף
שאין אף באחד מהם ממש הגרסה טיפור"ר. אחד מהם
גורס טורפור"ר [torpor]. שמשמעותו "עילפון, הרגשה
אי-אונים מתוך כובד הגוף". שהיא שכיחה באקלים
של חום ללא זריחת שמש, אבל בלונדהיים סבר, כפי
הנראה, שאי-אפשר לתאר מצב מטאורולוגי בהרגשה
גופנית.
- 716 יומא לד: עששיות
משי"ש [mases] mases גושים, עשחות
[masses]
- 717 יומא לו: קלפי
אישקרי"ן [escrin] escrin קופסה (בעיקר
לחכשיטים)
- 717 יומא לו: אשכרע
בוי"ש [buis] buis אשכרע
ראה לעיל מס' 438. בספרינו נדפס: "אשכרע".
ברוש". כפי הנראה חיקנו המעתקים בטעות והחליפו
את הלעז בוי"ש בשם עץ ידוע "ברוש". ר' מס' 928
ומס' 1652.
- 718 יומא לו: אוגני
אחניים, ידיות
(של כלים)
חסר בדפוסים.
- 719 יומא לח: (נמלה) נמל
פור"ט [port] port נמל
בדפוסים מוצאים צורה איטלקית (פורט"ו = porto).
לפי אחד מכתבי-היד, שנכתב כפי הנראה באיטליה.
- 720 יומא לח: פרק בשיר
ריפריי"ט [refreit] refreit פזמון
חסר בדפוסים.

727 יומא סט. נמטא
feltre א פילטר (מצע)-לָגֶד
728 יומא עה. גידא
aliendre א [aillendre] כוסבר
ראה לעיל מס' 376.

729 יומא עה: משטיחין
litières ש שכבות-מרבץ

730 יומא עה: קופסא
ecrin א אישקריין (בעיקר
לחכשיטים)

731 יומא עז. פרוותא
port נמל
כאן, ולהלן מס' 938, המלה הארמית דומה ללעז.

732 יומא עח. משחל שחיל
trestrest ט טרישטריש
ראה לעיל מס' 608.

733 יומא עח: שעם
paveil פויי"ל סוג של גומא (חזרן?)
[paveil]

בעברית של ימינו קבעו למלה "שעם" משמעות
אחרת (אנגלית cork, צרפתית liège). לוי במילונ
(מס' 630) גורס pavail וגזר את המלה מלשון
papyrus (עשבים ממצרים, שמהם עשו נייר).

734 יומא עח: קב
eschace א אישקצ"א
ראה לעיל מס' 265.

735 יומא פא. שזפין
prunes ש פרוני

721 יומא לח: רקביבות
redoile א [redoille] חלודה
ראה לעיל מס' 200. מבין חמשת המקומות הוודאיים,
שבהם מופיעה מלה צרפתית זו ברש"י על התלמוד,
ארבעה מציגים אותה כתרגום המלה "חלודה", ורק
כאן של "רקביבות". אך רש"י עצמו מסביר כאן
"רקביבות" ב"חלודה".

722 יומא מז. זרד
tudel טודי"ל צינור
ר' מילונ של לוי (מס' 393).

723 יומא מז. זירזתני
estudeler אישטודילי"ר לבחור בצינור הטוב
מכולם
חסר בדפוסים. המלה נראית המצאה של רש"י
בהרכבת הקדומת es- ("מתוך") והשם tudel (ראה
לעיל מס' 722).

724 יומא מט. שחליים
creson א קרישו"ן [cresson] שחליים

725 יומא נח. זולף
agoter אגוטי"ר לנקו (לרוקן עד
הטיפה האחרונה)
ר' לעיל מס' 460. וגם בלומהיים ב' (ע' 59-60).

726 יומא סח: זירכאות
riedregardes א מאספים
[riedre gardes]
המאסף של הצבא נקרא בצרפתית של היום -
arrière-garde, זה מתאים ללעז שלפנינו. ואולם זה שונה
במקצת ממה שרש"י מפרש כאן: "בני אדם עומדים
מירושלים לצוק (שממנו מפילים את השעיר
המשחלח) בכדי שיראה זה סימנו זה זה...". אולי אין
רש"י מחכוך למשמעות "שומרים את האחור",
כלומר "מאספים", אלא "מסתכלים (garder
במשמעות של regarder) לאחור", כלומר "שליחים
מחלפים" (כמו ב"מירון שליחים").

שובבים 745 יומא פו. אינווישיי"ץ enweisiez
[enveisiez]
נמצא רק בכתב-יד אחד, ולא בדפוסים. כרש"י
שב"עין יעקב" מופיע מעין לעז אחר: אבריי"ץ (אולי
במקום אביר"ץ averz, סוטים).

736 יומא פא: הימלחא
ליטואריי"א letuárie די יס ה לתרופה,
[letuarie] העשריה מעשבים
ממותקים
ראה לעיל מס' 31.

737 יומא פג. תונבא
אישטורדישו"ן עילפון, הלם, מבוכה
estordison
ראה לעיל מס' 549.

סוכה

746 סוכה ג: אכסדרא
פורק"א porche פרוזדור (מבנה
הבולט החוצה, ובו
פתח הבית)

747 סוכה ג: מרפסת
אלידוי"ר aledoir מעבר, טיילת, מרפסת

748 סוכה ג: סולם
דיגרי"ד degred מדרגות
התרגום המדויק הוא "מדרגה", אבל כפי הנראה
במשמעות "מדרגות, סולם" גם ביחיד. בדפוסים
קוראים את המלה האיטלקית אשקל"א escala. כשני
כתב-יד אין כאן לעז בכלל, ובשלישי "גדר יר",
שבוודאי הוא שיבוש של "דיגריד" (ר' לעיל מס'
555).

749 סוכה ד: לבד
אפושטי"ץ apostez מסונף
חסר בכתב-היד. ר' לעיל מס' 511, אותה מלה
מתורגמת אפוש"ט apost, צורה עתיקה של בינוני
פעול מקבילה לצורה המחודשת apostez(z). את
הלעז שלנו אפשר גם לקרוא apostiz, במשמעות של
"סניף, עצם מסונף" (ר' בלונדהיים ב', ע' 101).

738 יומא פד. (ד)אפא
פוטטיי"ש puteis בואש
רש"י אומר: "הוא הצבוע ובלעז פוטטיי"ש". וראה
לעיל מס' 593.

739 יומא פד. גרפא
פיניי"ל peneil |penail| נוצה גדולה
ובפרט: עצם בכתיף האוזן הנושאת נוצה גדולה.

740 יומא פד. מא
פושוי"ר fosoir |fossoir| מכוש
ראה לעיל מס' 70.

741 יומא פד. ירקון
ילונציא"ה jaloncie צהבת
חסר בדפוסים (ראה לעיל מס' 18).

742 יומא פד. סרונכי
אישטרנגיליו"ן estrangilon תללקת השקדים
[estranguillon]
ר' מילונג של לוי (מס' 433).

743 יומא פד. סרונכי
בו"ן מלנ"ט bon malant פצע חמור
ראה לעיל מס' 5.

744 יומא פד: פקוח
דישקומברימינ"ט
descombrement
ראה לעיל מס' 490.

כפי שמעיד gonnelle בצרפתית של היום, שהוא דג בעל כתמים. בלונדיים רשם את פענוחו בסימן שאלה. ובאמת הוא רחוק מגרסת כתבי-היד. יותר קרוב היה למשל גלישק"י, ש, galesches "לפי אופנת גליה, צרפתיות", אבל כפי הנראה, לא מצא שימוש כגון זה למלה galesche.

758 סוכה יא. הדלה
טרייליי"ר treilier
[treillier]
ר' למשל מס' 754.

759 סוכה יא. קיסוס
יידר"א iedre
קיסוס (צמח מטפס)

760 סוכה יב. זרדין
טודילי"ש tudeles
צנורות, גבעולים
צורת נקבה של המלה tudel (ר' לעיל מס' 722).
כנראה קבע בלונדיים את הצורה החריגה הזאת
בהסמך על מציאות הסיומת "-ש" (es) בכמה
מהמקורות.

761 סוכה יב: חצים
פליקיי"ש fleches
בדרך כלל משמעות המלה היא סחם "חיצים", אבל
רש"י מדייק: "בית-יד של חיצים", וברור, שרק
בעצים בא בחשבון לסכך את הסוכה, אלא אם כן
כוונת רש"י להסביר בלועזית לא "בית-יד של
חיצים", כי אם המלה האחרונה ("חיצים") לכדה.

762 סוכה יב: מסרק
צירי"ש [cerens] cerés
מסרק לפשתן
בלונדיים (ב', ע' 141-142) מתקן את גרסתו
הראשונה cerens, שהושפעה מהצורה הצרפתית של
"מינו séran. ר' מילונו של לוי (מס' 732).

763 סוכה יב: אונץ
רישטי"ש ristes
אגרות פשתן
ר' לעיל מס' 116. לא ברור, למה לא רשם בלונדיים
ביחיד רישט"א riste, כלומר "אגרת פשתן". אולי
היה בדעתו, שיש לחקן ל"אונץ" כמו בשבת י"ז: לוי

750 סוכה ח: בית שער
פורק"א porch
פרודור (מבנה
הבולט החוצה, ובו
פתח הבית)
ראה לעיל מס' 746.

751 סוכה ט. פירניי"ש fernjes
ציציות
כאן מדובר בציציות הטבעיות של הכד, שאסור
לעשות מהן ציציות של מצווה (ר' לעיל מס' 446).

752 סוכה ט. לומישיל"ש lumesels
סיסין
פקעות (של חוט)

753 סוכה ט: קני הגג
לטי"ש lates
נסרים
ראה לעיל מס' 705. לא נמצא בכתבי-היד, אלא רק
ב"שיבולי הלקט" ובדפוסים.

754 סוכה ט: דלית
טרייל"א treille
[treille]
גפן-דליות
ראה לעיל מס' 653.

755 סוכה ט: קיסוס
יידר"א iedre
קיסוס (צמח מטפס)

756 סוכה י. קרמין מצוירין
מעשה אורג
אוכרי"ץ ovrez
בעבודות מחט

בכל המקומות האחרים. שרש"י מביא בהם את הלעז,
הוא מפרש בו את המלה "קרמין" בלבד (ר' לעיל מס'
141 ומס' 173 ועוד).

757 סוכה י. סדינין מצוירים
גונילישקיי"ש
רקמות של
כותונת עליונה
gonelesches

המלה אינה מצויה במילונים של צרפתית עתיקה, אך
מסתבר, שמצאה תואר גנור מ-gonele, כותונת
ארוכה הנלבשת מעל לשריית. כפי הנראה היו נוהגים
ליפות את הבגד הנ"ל בחמונות ארוגות או רקומות בו.

במילונים מצאים רק את הצורה *macies*
(=macides). שאף היא חריגה לעומת הצורה
השכיחה *marcies*.

771 סוכה יד. עתר
פורק"א *forche* קלשן

772 סוכה טו. ארוכות
אישפונדי"ש *espondes* לבזבזים, קרשים
(שבשפת המיטה) לאורך

773 סוכה טז. שיפא
לישק"א *lesche* כריך (צמח)
בלטינית: *carex*, בצרפתית של היום: *laiche*. ר' להלן
מס' 774 וכן מס' 777. מהניגוד, שפירוש רש"י קובע
שם בין "שיפא" *paweil* ובין "חילת" *lesche*.
מסתבר, שיש בלבול, כפי הנראה חסר, בפירוש כאן.

774 סוכה טז. שיפא
פוייל"ל *paweil* סוג של גומא (חורץ?)
[*paveil*]

נראה, שיש סתירה בין הגרסאות המובאות אצל
בלונדהיים. כאן ולעיל מס' 773, אלא אם כן מניחים,
שבכתב-יד s כתוב גם לישק"א גם פוי"י וכשאר
המקומות כל-אחד כפי שרשום. ור' לעיל מס' 733.

775 סוכה טז. גמי
יוג"ק *jonc* סוף

776 סוכה יז. דה"מ וכן חצר
קלוישטר"א *cloistre* חצר סגורה
באכסדרה מרובעת

יש לחקן כמובן ולהשמיט את המלים "בלשן אשכנז"
שבפירוש רש"י. ר' להלן מס' 1983.

777 סוכה כ. שיפה
פוייל"ל *paweil* סוג של גומא (חורץ?)
[*paveil*]
ראה לעיל מס' 733.

(במילוננו, מס' 786). גורס ארישט"א *aresta*, פסולת
של פשתן (ר' לעיל מס' 164), לפי גרסה המצויה
באחד המקורות החיצוניים (כתב-יד של פירוש על
סוכה המיוחס לר' אליקים).

764 סוכה יב: שושי
פלי"א *falje* שרך
נמצא רק בדפוסים, וכפי הנראה אינו מאת רש"י.

765 סוכה יב: שווצרי
ארניי"א *arneize* [arneise] לענה
נמצא רק בדפוסים, וכפי הנראה אינו מאת רש"י (ר'
בלונדהיים ב', ע' 112-113, המציע בעצמו את הכתיב
שלנו).

766 סוכה יב: שווצרי
אירב"א פוליקייר"א פרעושיט (מין צמח)
erbe polikeire [erbe policaire]

767 סוכה יג. דוקרנים (=דקר)
פיל"א *pele* את-חפירה

768 סוכה יג: דה"מ דאורבני
יונקיירי"ש מצודות דגים עשויות
jonchieres קני-סוף
המלה חסרה בשלושת כתבי-היד. היא נמצאה ברש"י
שבר"ף בצורת גונקיאיר"ש ובדפוסית התלמוד
בצורת יונק"ש (כלומר קני-סוף). אולם העדות עליה
חזקה יותר בשני מקומות אחרים (ר' להלן מס' 1283,
ובשימוש אחר: "גבינה, שהוכנה בעזרת קני-סוף".
מס' 1561). המשמעות השכיחה של המלה היא "שדה"
של קני-סוף.

769 סוכה יג: דקות
טינבי"ש *ténves* דקות, רווח
בצרפתית של היום: *ténues*.

770 סוכה יד. בוססות
מציד"ש *maciedes* נדושות (שדשו
עליהן), כתותות

778 טוכה כ.	גמי	786 טוכה כג.	דטנא
יונג'ק jonc	סוף	לוריי"ר lorier	דפנה
		ר' בלונדהיים ב' (ע' 164).	
779 טוכה כ.	חילת	787 טוכה כג.	דה"מ דטנא
לישק"א lesche	כריך (צמח)	ביי"ש [baies] beis	גרגירים (וכפרט פירות הדפנה)
ראה לעיל מס' 773.		ראה לעיל מס' 659.	
780 טוכה כ.	מזבלי	788 טוכה כג.	כוצא
בולזול"א bolzole	שק של רועים	ריטריי"ט retreit	מתכווך (או מקוץ)
	(המשמש להם גם לשכיבה)	[retrait]	
חסר במילונים לצרפתית עתיקה. כפי הנראה נגזר מ-bolge, "שק, תרמיל".			
781 טוכה כ:	שעם	789 טוכה כה.	נקע
פריי"ל paweil	סוג של גומא (חורץ?)	וליד"א walede valedel	בקעה, ואדי
[paveil]		חסר בכתבי-היד. בדפוסים (מסונצו ואלך):	
לא נמצא בכתבי-היד, אלא רק בדפוסים. ראה לעיל מס' 733.		וליא"ה (walee), צורה מאוחרת יותר של המלה הצרפתית.	
782 טוכה כ:	נפוותא	790 טוכה כו.	בקי
בוריטי"ל buretel	כברה	צינצילי"ש cinceles	יתושים
לא מצאתי את המלה במילונים.			
783 טוכה כא.	גסה	791 טוכה כו.	דה"מ תרתי או תלת
פריביי"ד prived	חופשי (מרגיש את עצמו בטוח)	מורשיל"ש morsels	מורשיל"ש (מידת האוכל הנבלע בבת-אחת)
ראה לעיל מס' 544.		הנוסח, שהיה לפני רש"י, היה לפי "דקדוקי סופרים":	
		"תרתי או תלת ביצעי (צ"ל: ביצעי)", ול"ביצעי" מתאים הלעז מורשיל"ש.	
784 טוכה כב.	קורות הבית	792 טוכה כו:	נשמי
שוליביי"ש solives	קרשים (שבין קורה לקורה, ומהם עשויה התקרה)	אלייני"ש aleines	נשימות
		ר' בלונדהיים ב' (ע' 175).	
785 טוכה כב.	קורות העליה	793 טוכה כז.	תרגימא
טרי"ב trev	קורות (הגג)	פרגו"ט — [—]	מטעמים
צורת הלעז מצביעה לכאורה על יחיד ולא על רבים. אולם אפשר לפרש גם כך (למשל, שזה מונח כללי).		לא פיענחו בלונדהיים. נמצא רק בכתב-יד אחד, ובדפוסים בנוסח: פרונוג"ש. מותר לשער מלה כמו פרוג"ט frugt (פירות), ומכאן קינוח-סעודה, השווה באיטלקית (frutta) או כמו פורג"ט purgat (מלשון purgier, לטהר, ומכאן קינוח-סעודה).	
ר' מילוננו של לר' (מס' 781).			

חופיא 802 סוכה לב.
מטאטא escove אישקוב"א
ראה לעיל מס' 797.

אופתא 803 סוכה לב.
אישטיל"א estele גזיר-עץ (מעצם הגזע)
כפי הנראה אפשר גם לקרוא astele. ר' מילנו של
לוי (מס' 123).

כף 804 סוכה לב.
ענף, אגודה troche טרוק"א
ר' מילנו של לוי (מס' 446).

דולבא 805 סוכה לב:
עץ-ערמונים chastenier קשטיניי"ר
ר' בלונדהיים ב' (ע' 150-151).

מנומר 806 סוכה לג:
בעל כתמים tajez טיי"ץ
הצורה הדקדוקית, השווה לרבים בצרפתית של היום,
יכולה לייצג גם יחיד ביחסת-הנושא.

כמושה 807 סוכה לג:
נובלח flacede פלציד"א

מסר 808 סוכה לד.
משור [serre] sere שיר"א
ברפוסים כאן ובכמה כתבי-יד במקומות האחרים,
שאותו לעז מופיע בהם, קוראים, מלבד הצורה
שיר"א, הנגזרת מהמלה הלטינית serra, את הצורה
שיג"א (בצרפתית של ימינו scie), מלה חדשה
הנגזרת מהפועל הלטיני secare (לחתוך). כפי הנראה
הייתה התחרות בין שתי המלים, והראשונה נעלמה,
אולי בגלל דימיון-הצליל עם serre, ציפורן (של עוף
טורף).

הובלילא 809 סוכה לד.
המסס (החלק השלישי
בקיבת מעלי-הגיריה) cenpeil צינפיי"ל
ראה לעיל מס' 160.

794 סוכה כז.
שינישק"ל seneschal
ממונה על
משק הבית
המשמעות המקורית היא "עבד (skalk) וקן-הבית
(senes)", ונעשה בימי-הביניים לתואר של קצין בכיר
במינהל המלכותי.

795 סוכה כט.
קרושי"ל crosel
מנורה
נמצא רק ברפוסים ובכתב-יד אחד בנוסח "קרושול".
ר' לעיל croisol (מס' 135, מס' 150 ועוד) וכן
croisel (מס' 594).

796 סוכה כט.
מנס
לנטירנ"א lanterne
מנורה (נר שבתוך
קופסת זכוכית)
ראה לעיל מס' 20 ומס' 65. להבדיל מ"נר", שהוא
מיכל פשוט לשמן, כאן מדובר בקופסה, שבה הנר
מונח ומטולטל.

797 סוכה כט:
חופיא
מטאטא escove אישקוב"א
מלשונו של רש"י (וכן להלן מס' 802) ברור, שהוא
מחכוץ למטאטא עשוי עלים ארוכים המאוגדים
למעלה, ואין זה דומה לרוב המטאטאים של היום.
בדבר צורת המלה ר' לעיל מס' 430.

798 סוכה ל.
אוונכרי
מירצייר"ש merciers סדקיים, רוכלים

799 סוכה לא.
פריש
חבוש (פרי) codoinz קדוינ"ץ

800 סוכה לא.
כמושים
נובלים flacedes פלציד"ש

801 סוכה לב.
הימנק
מסרט pointor פוינטור
מכשיר בעל שני חדים, שבו מסרטים שורה כפולה
על הקלף.

רש"י קובע כך במפורש בפירושו על המשנה (דף לד):
דה"מ "הכוש".

מקורולות 817 סוכה לו.
ביקודי"ש becudes
שפה חדה

משיחה 818 סוכה לו:
לינויל linoil | linoel | חוט (של פשתן)

סיב 819 סוכה לו:
איליר"ה ellera קיסוס (באיטלקית)
אינו בכחבי-היד, ולא כתבו רש"י, המפרש במקומות
אחרים (לעיל מס' 755 ומס' 759): "קיסוס" ידר"א
iedre, והיא אותה מלה בצרפתית של ימי-הביניים. ר'
בלונדהיים פ' (ע' LXXXI-LXXX).

כוש 820 סוכה לו.
פוש"ל fusel
פלך (לטווייה)

הונף 821 סוכה לו:
וינטילי"ר wenteler
להניף (בכיוון הרוח) [venteler]

822 סוכה לט: פיגם (או: פיגס)
רוד"א rude פיגם (צמח)

823 סוכה לט: ירבוזין
הנפיר"ש hanfers חמצץ (צמח,
בגרמנית)
בגרמנית של היום (Sauer lampfer), ר' בערך הבא.

824 סוכה לט: ירבוזין
אוישילי"ש oiseles חמצץ (צמח)
השם הלטיני: oxalis (וממנו נגזר השם הצרפתי). יש
מזהים את oisele (בצרפתית של היום oseille) עם
החומעה (בלטינית rumex).

825 סוכה לט: שיטץ
אישפריי"ש esparjes
[esparges]

810 סוכה לד: כרס
פנצ"א pance
בטן (כאן בהוראה
מיוחדת של החלק
הראשון בקיבת
מעלי-הגירה)

811 סוכה לד: כרתי
פוריל"ש porels
כרשים (ירק מאכל)

812 סוכה לה: בוכנא
פילון"ן pilon
עלי
כינור לחלק של העוקץ הנכנס לתוך הפר. הלעז
חשד, כי הוא נמצא רק במוכאה שבמחזור ויטרי
ובסידור רש"י.

813 סוכה לו: כדור
פילוט"א pelote
דאה לעיל מס' 302.

814 סוכה לו: דפוס
פורמ"א forme
צורה, תבנית
רש"י מסביר היטב כאן את משמעות המלה,
המשתפת לשלוש הופעותיה בפירושו, כאן - תבנית,
שבה גדל האתרוג וקיבל את צורתו; לעיל מס' 469 -
אימום לנעליים; ולהלן מס' 2029, דפוסים לאפות
בהם את לחם הפנים.

815 סוכה לו: תפח
אינפלי"ר enfler
להתנפח

816 סוכה לו: נדמה
קונטריפיי"ט
בעל גוף משונה, בעל
תכונות חריגות
contrefeit
[contrefait]

המלה הצרפתית, כמו המלה העברית, משמעותה
המקורית "מחוקה", ומכאן "חיקה לא מצלח",
כלומר "שונה מבני מינו". יש לחמה על רש"י, אם
פירוש "אתרוג כוש" הוא הגדל בארץ כוש, כדבריו
בה"מ "הא לן והא להו", מאין לו, שהוא דווקא
שחור, כדבריו בה"מ "דומה לכוש"? מכל מקום

- 826 סוכה לט: חלגלוגות
פולפיי"ר polpier רגלה, חלגלוגה
(עשב בר)
- 827 סוכה לט: כוסבר של הרים
אליינדר"א aliendre | aillendre | כוסבר
ראה לעיל מס' 376.
- 828 סוכה לט: כרפס של נהרות
קרישו"ן cresson | cresson | שחליים
- 829 סוכה לט: כרפס של נהרות
אפי"א apie | apie | כרפס
היה מסתבר לקרוא apje, אבל בלונדיים קובע (ב),
ע' 100, שהקריאה הנכונה היא apie. מכל מקום
ברור, שהטעמה על ההברה הראשונה.
- 830 סוכה לט: גריגור
אורוג"א oruge | orugue | אורה (צמח)
ראה לעיל מס' 377.
- 831 סוכה מ: אפיקטיוזין
וומיט"א vomite | vomite | סם הקאה
לעז זה, החסר בדפוסים, נכתב בתחילתו, בשני כתבי-
היד, שהוא מצוי בהם. באות ביי"ת (בומיט"א); אותו
לעז במסכת שבת (לעיל מס' 111) מופיע בכתבים
משונים (ריש"א, ריש"א, דיש"א, וומיט"א בכתבי-היד,
ובדפוסים בומיט, גומיט). אולם במסכת ב"ק (להלן
מס' 1450) כל הגרסאות מתחילות ביי"ו, וכן נראה
עיקר, כי אין זה מסתבר, שביי"ת תבוא במקום (w) v
בראש המלה. ר' מילנו של לוי (מס' 139, 815).
- 832 סוכה מה: גיגיות
קוביי"ש cuves גיגיות, מיכלים
גדולים ועגולים
- 833 סוכה מה: מלבן
אישטר"א aistre מוקד, כיריים
הכוונה, כפי שרש"י מציין, למסגרת מלאה חומרים
קשים, שבודק כלל הייתה משמשת להבעיר עליה
עצים או פחמים וכדומה (ר' בלונדיים ב', ע' 72).
- 834 סוכה מט: יקב
פוש"ץ fossez | fossez | חפירה
- 835 סוכה נ: מסננת
קולידור"א coledoire מסננת
בלונדיים הכחין בין מלה זו ובין coledoire בלי e-
(להלן מס' 1275). אמנם מסתבר, ששתי המלים
קיימות באופה משמעות, אבל קשה לקבוע בוודאות,
לפי גרסות כתבי-היד, שדווקא כאן עם e-, ושם
בלי e-.
- 836 סוכה נא: דה"מ שישא
בי"ש bis (שיש) אפור-חום
רש"י אומר בפירושו: "לא לכן ולא שחור אלא כעין
ירוק". כפי הנראה המושג "ירוק" אצל רש"י קרוב
ל"צהוב" אצלנו, וזה דומה לחום.
- 837 סוכה נא: בימה
אלמינבר"א almenbre בימה (באמצע
בית-הכנסת)
מונה מיוחד ליהודים, שמתצאו ערבי (אל-מונבר),
ונתקיים עד היום אצל יהודי אשכנז, בצורת
"אלמינור" (ר' בלונדיים ב', ע' 76-77, וכן
בלונדיים פ', ע' 144).
- 838 סוכה נא: לוחץ
פלנקי"ש planches קרשים
- 839 סוכה נב: בוכיא
אירייני"א ireinie | iraigne | עכביש
- ביצה**
- 840 ביצה ב: דקר
פיל"א pele את-חפירה

"פוקי"א" הוא ערבוב שני הכהיכים המצויים אצל רש"י ל-ch (בצרפתית של היום נהגה כש"ן ימנית): "פוא" ו"פוקא".

849 ביצה יד. מנבחים קרוי שני"ט croissant חורקים, משמיעים קול פיצוח [croissant] בלומהיים מתרגם "כלבים" נובחים". כנראה בהשפעת העברית, כי למלה הצרפתית משמעות יותר רחבה.

850 ביצה יד: דלופקין קו"ט cot שמלה, כותונת ראה לעיל מס' 189. לפי הנאמר בפירושו רש"י כאן, הצטיין בגד זה ב"נימים גדולים וגסים" של הצמר - לשם חימום הגוף.

851 ביצה טו. נמטא פילטר"א feltre לקד

852 ביצה טו. ערדילין קלצונ"ש chalçons נעלי-בד ראה לעיל מס' 105. נמצא רק בכתב-יד אחד חסר גם בדפוסים. בשבעת המקומות האחרים, שלעז זה מופיע בהם, הוא מסביר את המלים "פחמק", "אנפליא" או "מוק". כאן המלה היא "ערדילין" ולא מדובר בסתם נעליים של בד, אלא בכמין נעל נוספת העוספת את הנעל שעל הרגל (ומכאן השימוש ב"ערדליים" כיום). יש אפוא ספק רב, אם הלעז מקורי הוא.

853 ביצה טו. (ביצת הגיר) ביצנים מטונ"ש matons גושים

854 ביצה יז: רסק מינציי"ר mincier לקצוץ, לרסק

855 ביצה יז: קפלוטות פוריל"ש porels כרשים (ירק מאכל)

841 ביצה ג: תלתן פינוגריי fenogrei חילבה (גר גר נ י ת יוונית, צמח המשמש לתבלין)

842 ביצה ז. שלל בשט"א baste הכלבה (תפירה גסה) כאן מדובר בביצים. כשהן עדיין "חפורות" ברחם אמן, ורש"י מושה שימוש זה של "שלל" ל"שלל של כובסין", חנילה של כביסה, שנחפרה כדי שלא תחפור. ר' מילונ של לוי (מס' 155).

843 ביצה ז. עטלף קלב"א שורי"ץ chalve soriz עטלף ר' בלומהיים ב' (ע' 142-145) ומילונ של לוי (מס' 760).

844 ביצה ט. חלה טורטי"ל tortel עוגה עגולה חסר בכתב-היד.

845 ביצה י. בריכה קוביד"א covede דגירה ראה לעיל מס' 56.

846 ביצה יא: ציר פליט"א palette מלה במלה: אָח קטן, יעה.

847 ביצה יג: (שולי בגדיו) שולי בגדים] דיבנ"ט devant חיק המלה מורה על מקום ומשמעותה בדרך כלל: "לפני" (מלת-יחס), "לפנים" (תואר-הפעול). כאן: החלק הקדמי של הגוף. בדפוסים נשחקקה מלה אחרת: פנ"ץ panz "כפל בד, כנף מעיל". ר' מילונ של לוי (מס' 313).

848 ביצה יד. עץ פרוז פוי"א pojce כף גדולה, חרוז כפי הנראה אותה מלה כמו poche בצרפתית של היום, שפירושה "כיס". הכתיב המופיע בדפוסים

בסוף). רק שאם כן קשה לדעת, מה הביא רש"י להבחנה זו.

864 ביצה כב: ערסקיאות
אינצינשייר"ש מחתות (מיכלים
encensiers לקטורת)

865 ביצה כג. קטורא בידי
פרונצייר"ר לקפל (קפלים בשפת
froncier הכגד לנוי)
ר' מילנו של לוי (מס' 480).

866 ביצה כג. מקרדן
איסטריילייר"ר לקרצף
estreliey
[lestreillier]
ראה לעיל מס' 596.

867 ביצה כג: ביברים
ויבייר"ר [vivier] ברכות-דגים
לפי גרסות כתבי-היד אפשר לקרוא גם וייר"ר
(wivier). מוצא המלה הצרפתית והמלה העברית
"ביבר" מאותו מקור לטיני: vivarium. צורת המלה
הצרפתית, הנראית כמו יחיד, יכולה לייצג גם יחסות-
הנושא בריבים.

868 ביצה כד. מגדל
מישטייר"ר שובך
mestier
ראה לעיל מס' 155. אי-אפשר לראות ב"מגדל עץ"
של רש"י "מונק", אלא ארוך מסוג אחר - לשמירת
עופות חיים.

869 ביצה כד: מפולמים
מושטייד"א לח, טרי
mostede
היה נראה יותר לפענח moiste (מרישט"א באחד
מכתבי-היד). ולא ידוע, למה בחר בלונדהיים בצורה
זו. היא קשה גם מבחינת המקי והמספר. לגבי "דגים"
היינו מצפים לזכר בריבים, ולפנינו נקבה ביחיד, אולי
ראוי לגרוס מושטיצ"א mostecce (לחות, טריזות).
הגרסה שבדפוסים "אמ" חמוהה.

856 ביצה כב. שרגא
קרוישור"ל מנורה
croisol
ראה לעיל מס' 135. ברור, שכאן רצה רש"י לציין,
שהשקש הטא אח המנורה ולא את הלהבה, שגם
מנורה גם להבה קרויות "נר" בעברית ו"שרגא"
בארמית.

857 ביצה כב. למחוט
מלקייר"ר למחוט (נר)
mochier
ראה לעיל מס' 330.

858 ביצה כב. בקעת
איטשיל"א גזיר-עץ
estele
ראה לעיל מס' 803.

859 ביצה כב. יירא
ביב"א ריר (הפרשת נוזלים)
beve

860 ביצה כב. יירא
קצייד"א ליחת העיניים
chacide
הלעז הראשון (מס' 859) הסבר כללי של המלה, וזה
השני מפרט, באיזה מין ירר מדובר בעניין.

861 ביצה כב. דמא
שנקטירור"ד רוור-דם
sancterud
[sancterud']
ראה לעיל מס' 682.

862 ביצה כב. קדחתא
אישקלפיישו"ן התחממות (כלומר
eschalfeison חום, קדחת)
[eschalfaison]

863 ביצה כב: פת עמילה
ברייד"א (לחם) קעון, מעוסקה
breiede
(נלוש היטב)
וזה למעשה עם מס' 253 ומס' 623 לעיל, הבאים
להסביר אותו ביטוי, אלא ששם צורת זכר וכאן, כפי
הנראה, צורת נקבה (ובאמת ברוב הגרסאות יש אל"ף

- 870 ביצה כד: דה"מ ולערב אסורין...
גרמייש"א Garmaise וורמס (עיר
[Garmaise] במערב גרמניה)
- רש"י משתמש בצורה הצרפתית של שם העיר, שבה
ה-w הנהפך ל-g (כמו Wilhelm הנהפך ל-Guillaume,
Walter ל-Gautier וכ"ו), וההטעמה לא עברה, כמו
בגרמנית, אל ההברה הראשונה.
- 871 ביצה כד: דה"מ ולערב אסורין...
רומ"א Rome רומא (בירת איטליה)
- 872 ביצה כה: בצל
ציבו"ט civot בצלצול (בצלית,
בצל ירוק)
בחלק גדול מהמקורות הלעז כולל אות למ"ד, הרומז
לצורה הפרובנסאלית cebola (שחזרה לצרפתית
הצפונית כפי הנראה רק במאה ה"ג לספירתם). מכל
מקום שתי המלים נגזרות מלטינית caepa "בצל",
ומכנות זנים קטנים של בצלים.
- 873 ביצה כה: עזים
אינגריי"ש [engres] engrés עזי-רוח
ראה להלן מס' 2422.
- 874 ביצה כה: צלף
קפר"ו cappero שיח-צלף (באיטלקית)
נמצא רק בשלושה כתבי-יד (כפי הנראה ממוצא
איטלקי) וכן חסר בדפוסים. מסתבר, שאינו מאת
רש"י. ר' בלונדהיים ב' (ע' 134-137).
- 875 ביצה כה: גלחקי
פלדישטו"ל faldestol כיסא מחקפל
- 876 ביצה כה: אלונקי
שנבואיל"ש sanbuels מושבים הדומים
לאוכפים
ר' ההסבר המפורט, שהוסיף רש"י בפירושו.
המילונים נותנים רק את המלה sambue (= sanbue),
שמשמעותה "אוכף".
- 877 ביצה כו: אפרסקין
פירשקי"ש persches אפרסקים
ראה לעיל מס' 174.
- 878 ביצה כו: חבושין
קדוינ"ץ codoinz חבושים (פירות)
- 879 ביצה כז: דוקין
טייל"א teile תבלול (כתם בעין
המצמצם את הראייה)
ראה לעיל מס' 675.
- 880 ביצה כח: אטליז
מציקר"א macecre אטליז (מקום,
ששוחטים בהמות
ומוכרים את בשרן)
חסר בדפוסים. מקומו בדה"מ "דחנן פסולי
המוקדשין..." אחרי המלים "שנשחטים באטליז".
המלה הצרפתית, שמצאה אולי מהערבית, נשארה
בלשון ימינו רק במובן של "טבח" (massacre).
מאידך היא קרובה כפי הנראה לגרמנית
(Metzger(ei), אף-על-פי שמצאים למלה זו גם
מקורות אחרים.
- 881 ביצה כח: משחיזין
להשחיזי
אגוישיי"ר aguisier
ר' בלונדהיים ב' (ע' 61).
- 882 ביצה כח: נרצם
אישפרינטיי"ר להקהות את החוד
של (כלי) espointier
- 883 ביצה כח: כלי של ברזל
טרופיי"ד trepiet חצובה (בעלת
שלוש רגליים)
בארבעה כתבי-יד יש פירוש ארוך, בדה"מ "ואע"ג
דמפשיט בדידה", אחרי המלים "להכות עליו
בפטיש", ושם הביטוי "כלי של ברזל" מפורש בלעז
"טרפיי"ד".

מגירה משור	893 ביצה לא. שיר"א [serre] sere ראה לעיל מס' 808.	אופיא קֶצֶף	884 ביצה כט. אישקומ"א escume ר' מילונ של לוי (מס' 342).
מגל מעצר (מעין גרזן)	894 ביצה לא. דולידור"א doleidoire	יקדיח לתת (את התבשילים) להישרף ולהידבק בסיר	885 ביצה כט. אדורשי"ר adorer ר' בלונדהיים ב' (צ' 51-53).
מגל מגל, קומרה	895 ביצה לא. שרפ"א sarpe בצרפתיח של היום: serpe.	(טיבוחין) טיבון טובה	886 ביצה כט: גרי"ד gred במשמעות של "לעשות טובה למישהו" או "בלי טובות", כלומר מעשה חסד.
מגל מגל, קומרה	896 ביצה לא: דה"מ ואיכא דמתני לה כלי בעל שני ראשים חדים	תוך חלק (של שולחן) המתהפך (ואפשר אז לשים חפצים בתוכו)	887 ביצה כט: טורנידור"א tornadoire
חותמות סגירות	897 ביצה לא: פירמידור"ש fermedures רש"י רוצה כנראה לציין, שהמלה "חותמות" אינה כאה כאן כמובנה המקובל, אלא כמובן של מתקן סגירה הרמטי.	עתר קלשון	888 ביצה ל. פורק"א forche
נר מנורה	898 ביצה לב. קרוישו"ל croisol ראה לעיל מס' 135.	נר מנורה	889 ביצה ל: קרוישו"ל croisol ראה לעיל מס' 135.
אסכלא אסכלה	899 ביצה לב: גרדי"ל gradil	קרמין מעשה אורג בעבודות מחט	890 ביצה ל: אוברי"ץ ovrez
מכבשין ללחץ, לכבוש (להחזיק)	900 ביצה לב: פרימבר"א prembre	דה"מ לא בקרום מעצר של רצענים	891 ביצה לא. איש"א [aisselle] aise ר' בלונדהיים ב' (צ' 71).
דה"מ לשפות חצובה (בעלת שלוש רגליים)	901 ביצה לב: טריפיי"ד trepiéd כמו לעיל (מס' 883) יש לנו כאן: "כלי כרזל שקורין טריפיי"ד".	דה"מ לא בקרום כלי בעל שני ראשים חדים	892 ביצה לא. בישאגו"ד besagud ר' מילונ של לוי (מס' 156).

909 ביצה לג: דה"מ הוה מפשה
פליישיי"ר pleisier [plaisier] לכופף
בדפוסים קוראים "פליישיי"ץ" pleisiz, "גדר בגריה
מעצים מכופפים או מסורגים". מלה זו שכיחה מאוד
בשמות מקומות בצרפת (Plessis), דהיינו יישוב.
שהוקם כתוך גדר מעץ (זו) ומכאן בשמות משפחה
(Duplessis).

910 ביצה לג: פסל
דולידור"א doleidoire
מצעד
(מעץ גרוץ)

911 ביצה לג: דה"מ במוסתקי
ש"ף sap אשוח

912 ביצה לג: זפת
רישינ"א resine שרף-עץ

913 ביצה לג: דה"מ במוסתקי
ברבשט"א Barbaste
ברבסטרו (Barbastro), ע י ר
בארגוניה שבספרד

914 ביצה לד: מגיס
קונמובר"א conmovre
לכחוש
במהדורה השנייה של הוצאת בומברג כתוב במקום
הלעז הנ"ל: קו"ך לוי"י פי"ל, כלומר Kochlöffel
(בגרמנית: מצקת). ר' מילונג של ליר (מס' 355).

915 ביצה לה: אדמה
קרייד"א creide
גיר
מדובר באדמה, שבה היו חופפים את הראש. הלעז
חסר בדפוסים, ויש בהם רק הלעז הבא (מס' 916),
שגם הוא בא לחת דוגמא של "אדמה" לחשיפת ראש.

916 ביצה לה: אדמה
גלייש"א gleise
טיט (אדמה גבילה)
[glaise]
ראה לעיל מס' 915.

902 ביצה לג: דה"מ ביעתא
טרפיי"ר trepiet
חצובה (בעלת
שלוש רגליים)
גם פה אין מלה עברית או ארמית מתורגמת, אלא
הלעז בא לחת דוגמא: "כלי חלול כעץ טרפיי"ר".

903 ביצה לג: אוד
פורגו"ן forgon
שפוד חתייה
ראה לעיל מס' 470.

904 ביצה לג: לחצוצר
פוריי"ר forjier
לקדוח (ומכאן
לחצוצר [את שניו])
ראה לעיל (מס' 443). כפי הנראה מאותו גורן כמו
הלעז הקודם (מס' 903).

905 ביצה לג: דה"מ מן המים
לונברדיא"ה Lonbardie
לומברדיה (איזור
בצפון איטליה)

"אחד מגדולי לונברדיא"ה" הוא ללא ספק הרופא ר'
שבתי דונולו, בפירושו לספר יצירה. בכל הגרסאות
כתוב בסוף הלעז "דאיה". זה בא ללמד על הרגשת
הדוברים, שיש כאן שתי הברות: i מוטעמת, e בלתי-
מוטעמת, בניגוד למלים המסתיימות ב"א", שבהן כל
הסיומת -ie בלתי-מוטעמת (ר' לעיל מס' 246, 264,
ולהלן מס' 1352).

906 ביצה לג: רעפים
טיוליי"ש tiules
רעפים

907 ביצה לג: להניף
וינטי"ר wenter
להניף (כדי להפיץ ריח)
[venter]

בדפוסים כתוב וינטלי"ר wenteler (כמו לעיל מס'
821), אבל בלונדיהים מבריל בין שני הלעזים הן
בצורתם הן במשמעותם. ר' מילונג של ליר (מס' 656).

908 ביצה לג: מפשה
אשינבריי"ר esenbrajier
לגזום, לדלל
ראה לעיל מס' 385.

מתרגם כך את "אורז" דווקא (ר' לעיל מס' 32 ולהלן מס' 1499). ועיין בעניין זה תוספות ברכות לו. דה"מ "רש"י פ"י אורז מ"ל".

922 ראש השנה יג: פרנץ
מ"ק mac
הצורה שבדפוסים הושפעה מהאיטלקית.

923 ראש השנה יג: פול המצרי
פיישו"ל feisol [faisol]
ראה לעיל מס' 531.

924 ראש השנה יד. בצלים הטריסים
ציבו"ט civot
בצלצולים (בצליות, בצלים ירוקים)

925 ראש השנה כב: כלונסות
פירק"י ש perches
אף כאן צורה איטלקית בדפוסים: פירטיק"י (pertiche), ועוד במקרים רבים במסכת זו.

926 ראש השנה כב: משיחה
לינוי"ל linoil [linoel] חוט (של פשתן)

927 ראש השנה כג. תורניתא
פי"ן pin
אורן

928 ראש השנה כג. ברתא
בוי"ש buis
אשכרוע
ראה לעיל מס' 438.

929 ראש השנה כג. שאנא
ש"ף sap
בדפוסים קוראים ש"פ בפ"א לא סופית, או, כפי שנהוג היום, כדי להבדיל בין פ"א דגושה (p) לפ"א רפה (f), או - ומסתבר יותר - מפני שהמדפסים חשבו את המלה הקטנה לראשי-תיבות.

930 ראש השנה כג. בוטמי
אולמ"א olme
ואולי צריך להיות אולמי"ש olmes, כי כל הצורות שלפנינו, בכתבי-יד ובדפוסים עתיקים, הושפעו

מקורולות
חדת

917 ביצה לו.
אגודי"ש agudes
ר' בלונדהיים ב' (ע' 61).

ראש השנה

918 ראש השנה ט: זמורות
פרובינ"ץ provinz
המשמשים להברכה [provainz]

לא ברור, למה תרגם בלונדהיים provin ("זמורה") בלשון יחיד. מכל מקום אין זה משנה אם צורת המלה בצרפתית עתיקה, שהיא שווה ביחיד וברבים. כפי הנראה חשב רש"י, שהמלה (והפעל הקשור אליה proveinier, "להבריד" - ראה להלן מס' 1611) נגזרת מ-vigne, "גפן". אך הבלשנים טוענים היום, שמוצאה מלטינית propagare (להפיץ). בלונדהיים גרס provainz, שהיא הצורה השכיחה ביותר בימי-הביניים, אבל לכאורה בכתבי-יד קוראים provinz (ביו"ד אחת).

919 ראש השנה ט: מרכיב
אינטי"ר enter
(ענף בתוך עץ)

920 ראש השנה יב: תלתן
פינוגר"י fenogré ח י ל ב ה (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לתבלין)

921 ראש השנה יג: דוחן
פני"ל panil
panil שווה ל-paniz (לעיל מס' 33). בכתבי-יד אחדים, וכן בדפוסים, קוראים, במקום "פני"ל: "מיל"וי (miglio), צורה איטלקית של mil, צמח אחר, שעמו מזהים היום את הדוחן, אבל רש"י

עששית 939 ראש השנה כד. לנטירנ"א lanterne קופסה של זכוכית (המשמשת בדרך כלל להגן על להבה של נר)

כאן במשמעות מיוחדת: זכוכית שראו את הלבנה דרכה. רק בכתב-יד אחד נשאר הלעז המקורי. בשאר כתבי-היד יש השפעה איטלקית וקוראים לפנ"א lanpana, ובדפוסים אפילו קנדי"ה candela.

940 ראש השנה כד: בעץ
אישטיי"ן [estain] estein בריל

941 ראש השנה כד: אפיקים
ריביירי"ש rivieres נחלים
ר' מילונ של לוי (מס' 705).

942 ראש השנה כה. קלא
מוט"א mote גוש אדמה

943 ראש השנה כז: פרפחיני
פולפיי"ר polpier רגלה, חלגלוגה (עשב-בר)
ברוב כתבי-היד ובדפוסים יש מלה איטלקית: פורקל"י porcacle.

944 ראש השנה כז: יעל
אישטיינבו"ק esteinboc אקו, יעל-סלע [estainboc]

המלה הצרפתית שאולה מהגרמנית Steinbock, שעיר הסלעים (וכך למעשה היא מופיעה בדפוסים בלי הקדומת מנעימת-הצליל "אי- שבשפות הרומניות).

945 ראש השנה כז. דות
אישקריינ"א escriene [escraigne] מרתף
ראה לעיל מס' 583. בחלק מכתבי-היד ובדפוסים, קוראים את המלה האיטלקית צישטירנ"א cisterna.

מהאיטלקית (olmo, olmi), ולא נותרה עדות לצורה המקורית הצרפתית, אשר, לפי הארמית, חייבת להיות ברבים.

931 ראש השנה כג. בלוטי
קישנ"א chesne אלון
שוב יחיד במקום רבים. כשרוב העדויות איטלקיות (cerqua), וכך נדפס בספרינו (צירקו"א). ר' בלונדהיים ב' (ע' 153-154), המביא את הגרסה קשנ"א chasne.

932 ראש השנה כג. בלוטי
גלנ"ט glant בלוטים
במקומות אחרים מופיעה הצורה גלנ"ץ glanz (למשל להלן מס' 1299), אולם שתי הצורות משמשות גם ביחיד גם ברבים. ר' בלונדהיים ב' (ע' 160-162).

933 ראש השנה כג. כיסתא
קור"ל coral אלמוג

934 ראש השנה כג. ערי
לור"ר lor דפנה
ראה לעיל מס' 658.

935 ראש השנה כג. דה"מ ערי
ביי"ש baies |baies| גרגירים
ראה לעיל מס' 659.

936 ראש השנה כג. דולבי
קשטיניי"ש chasténies
[chastaignes]
ר' בלונדהיים ב' (ע' 147-149).

937 ראש השנה כג. בורני גדולה
דרומונ"ט dromont ספינה בעלת קומות אחדות של משוטים
ר' מילונ של לוי (מס' 324), המתרגם: "ספינת-מפרשים גדולה למלחמה".

938 ראש השנה כג. פרוותא
פור"ט port נמל
ראה לעיל מס' 731.

תענית

946 ראש השנה כז. פיסט
פונטון"ן ponton
חבית גדולה
לא ידע. מאין בלונדהיים משמעות זו למלה הנ"ל.
שמוצאים אותה בדרך-כלל במובן של "גשר צף".

947 ראש השנה כז. דבק
דבק חזק
גלוד"ד glud

948 ראש השנה כז: הברה
ריצידיר"ר receder לילל (צלילים קצרים)
פועל לא שכיח. המצר במילונים בצורה המאחרת
יותר receder. מלטינית recitare, לתנות (שונה
משווה-הצליל, שמוכנו "להיכנע"). בפירוש רש"י על
המשנה שבכתבי-היד ובדפוס התלמוד אין הסבר
למלה "הברה". כי אם רק בפירוש רש"י הנדפס ליד
הר"ף על המקום.

949 ראש השנה כז: צרור
רוי"ש rois קשה (קול היוצא
בקושי מהגרון או
מכלי-נגינה)

מלטינית rigidus (נוקשה) וכפי הנראה לא מן
raucus (צרוד). הגרסה הנכונה בתלמוד היא כפי הנראה
"צרוד", כלשון ימינו.

950 ראש השנה לג. מגלא
שרפ"א sarpe מגל, קומרה
ראה לעיל מס' 895.

951 ראש השנה לד. גניחות
קומפליינ"ץ גניחות (צלילים ארוכים)
compleinz [complainz]
ר' מילוננו של לר (מס' 243).

952 ראש השנה לד. מיליל
ריצידיר"ר receder לילל (צלילים קצרים)
ראה לעיל מס' 948.

953 תענית ג: נפוותא
רחת
ו"ן wan [van]
ראה לעיל מס' 448.

954 תענית ג: גילהי דלילא
אישלושרנ"א esluserne [] ברק לילה
לא פענחו בלונדהיים, הדבר סתמי, כי המלה
luserne (luiserne, lucerne) בהוראת "אור, מנורה,
דבר המאיר" שכיחה, והקדומת es- (לטינית)
מוכנת כשמוכר באור סתומי הנוקע בחושך הלילה.
גרסת כתבי-היד: אישלושרנ"א, אישלושרנ"א:
הגרסה שבדפוסים: אישלושרנ"א היא, כפי הנראה,
משחזרת - לפי האיטלקית (כך חירם פרי בק"ס ה',
חרי"ח, ע' 225). ר' מילוננו של לר (מס' 56) הקושר
את המלה ללעז אישלויר"א esloide, כמו לעיל מס'
89.

955 תענית ה: יגמל
דישיבירי"ר deseverer לגמול (ילד)

956 תענית ז: צלול
קלי"ר cler בהיר, צלול
ר' מילוננו של לר (מס' 226).

957 תענית ח. דה"מ משחכין אליו
רידויל"א redoile [redoille] חלודה
ראה לעיל מס' 200.

958 תענית ט. יכלו
דולורני"ט dolôrent [dolorent] כואבים
מקרה חריג של פועל בצורה מוסית (הווה נסתרים).
אלא אם כן צריך לראות כאן בינוני פועל.

959 תענית יא: גומל
גמול
שיבירי"ר sevrer

מכבש 965 תענית טו.

פריש"א [presse] prese
ראה להלן מס' 1105. גם כאן המלה נתפסת
במשמעותה הכללית. כדי להסביר את הביטוי "דברי
כבושין", שהם דברים הלוחצים על הלב.

מחחטא 966 תענית יט.

פורפיי"ש forfeis
[forfais]
רש"י רוצה למנוע את הבנת "מחחטא" כהוראתו
המקראית, כלומר מיטהר. לגבי המשך הפירוש, ברור,
שאינו שייך לדה"מ הזה. צריך לפסק: "...בלע":
ישמח אביך. ואמך ותגל יולדתך". כפי הנראה הפסוק
היה מקוטע בגוף התלמוד ורש"י השלים אותו. אולי
ראה לנחון להביא את סוף הפסוק, כי "שלושה
שוחטים באדם" (נידה לא). ואם כן, אחרי שהחזירו
האב והאם, הגורם השלישי - "יולדתך" - רמו
להקב"ה.

אסכרא 967 תענית יט:

בו"ן מלנ"ט bon malant
פצע חמור
ראה לעיל מס' 5.

נקדרה 968 תענית כ.

פירטוצי"ר pertucer
לעשות חור
בלונדיים מביא את ההשערה, שלפנינו מלה
איטלקית פירטוצי"ר pertucar (והיום: pertugiare).
כי הגרסאות בכתבי-היד חסרות יזיד לפני הרי"ש.

עתר 969 תענית כ.

פורק"א forche
קלשון.

נעתרת 970 תענית כ.

אינקרי"ש [encres] encrés
מכבידים
ראה להלן מס' 2422.

מכסה 970א תענית כא.

וייל"א weile
מפרש
לעז זה נשכח אצל בלונדיים. העיר לי על כך ר'
אפרים יעיר מסירת צבי. ובדקתי בשני כתבי-יד של

ההבדל בין sevrer ובין deseverer (לעיל מס' 955)
הוא כפול: א) sevrer מייצג כנראה לשון מאוחרת.
שבה נפלה ה-e האמצעית: ב) הקדומת de- מורה על
ניתוק והולמת יותר תינוק המנותק מאמו המינקת
מאשר אדם המתנור ממאכל.

מתנמנם 960 תענית יב.

סומיילי"ר someilier
[someillier]
לחטוף תנומה
קלה, לנמנם
ר' מילונו של לוי (מס' 745).

אפנתא 961 תענית יב:

איסקרפי"ט escarpet
נעל קלה
בלונדיים מהסס, אם לכתוב escarpet או escharpet
(איסקרפי"ט). במקורות אחרים של ימי-הביניים
מוצאים באותה משמעות eschapin (אולי מהשורש
הגרמני scap, סירה), בצרפתית של היום escarpin.
אך מוצאה של escarpin מהאיטלקית (scarpa, נעל);
ונראה, כאילו נפגשו שני גורמים שונים והגיעו
לאותה משמעות. ראה לעיל מס' 651.

משומם 962 תענית יג.

אישטורדי"ץ estordiz
המום
רש"י מפרש כאן את המשך הפסוק (עזרא ט', ד').
שרק תחילתו הובאה בדפוסים: "... על מעל הגולה
ואני ישב קשוקם עד למנחת הערב: (ה') ובמנחת
הערב קמתי...". ר' מילונו של לוי (מס' 430).

נתר 963 תענית יג.

גיר קרייד"א creide

חיכוך 964 תענית יד.

אישקלפיישו"ן
התחממות (כלומר:
eschalfaison [eschalfaison] חום, קדחת)
רק בכתב-יד אחד כתוב בתחילת דה"מ "חיכוך".
איקלפישו"ן בלע"ז. ייתכן, שכאן מדובר בצורה
מסוימת של התחממות, והיא דלקת העור.

הגרסה שבדפוסים מאז דפוס סונצינו (לינדינ"א)
מושפעת מהאיטלקית lendine.

978 תענית כג. כמהין ופטירות
כוליי"ץ boleiz
ראה לעיל מס' 371. רש"י מסביר בלעז הזה רק את
המלה השנייה "פטירות", אולם, מאחר שאין כאן
חשיבות להבדל בין כמהין לפטירות, לא הקפיד
להבליט את המלה השנייה.

979 תענית כג. גואלקא
טשק"א tasche
שק

980 תענית כד. פירא דכוור
ויביי"ר wivier [vivier]
ראה לעיל מס' 867. מצוי רק ברש"י שב"עין יעקב".

981 תענית כד: כובשת
שול"ץ solz
המלה הצרפתית, מקורה בגרמנית Sülze (מי-מלח)
לכיבושים, מורייס) מלשון Salz (מלח). אולם כאן
חפס כנראה הפרשן רק את המושג של כיבוש, כי
מדובר בכיבוש מתוך ייבוש, ולא כמי-מלח.

982 תענית כד: דייסא
טריי"ש trijes
המלה, שאינה מצויה במילונים לצרפתית עתיקה,
קשורה כפי הנראה עם הגורן הלטיני tritare
(למעק, לכחוש).

983 תענית כה. אנגא
מיי"ץ [maiz | meiz] ערכה (חלק של הגת,
שבו מניחים את
הענבים)

מצוי רק ברש"י שב"עין יעקב" (ראה לעיל מס' 597
ולהלן מס' 2002).

984 תענית כה. מסא
פיל"א pele
את-חפירה (כלומר
כף שטוחה בעלת
ידית ארוכה)

בית-המדרש לרבנים באמריקה בניו-יורק, וכן
בדפוסים ראשונים (סונצינו, בומברג, עין יעקב
משאלתיקי), ובכולם מופיעה הצורה העברית מלשון
חכמים – ומלשון ימינו – וילון, הנראית לי חיקון
סופר, במקום הלעז המקורי, שהיה כפי הנראה
וייל"א (בצרפתית של היום voile, מלטינית velum,
כמו וילון).

971 תענית כא: מרא
פשווי"ר fosoir [fossoir]
מכוש
ראה לעיל מס' 70.

972 תענית כא: זביל
פיל"א pele
את-חפירה (כלומר
כף שטוחה בעלת
ידית ארוכה)

בלונדיים משער, שהגרסה הנכונה היא אולי פילי"ש
peles ברביר.

973 תענית כא: קרנא
פחח-אוורור
וינטוש"א
[ventose] wentose
בצרפתית של היום יש שני שמות-עצם ventouse
ושניהם גזורים מ-vent, רוח (מצויה), אחד, השכיח
יותר, הוראתו "כוס-רוח", זה, השכיח פחות, הוראתו
כנ"ל.

974 תענית כא: כסתרקי
טרפי"ד trapped
ראה להלן מס' 1101.

975 תענית כב. עריסה
עריסה
בריצו"ל (בריצו"ל?)
breçol (berçol?)
הספק בין שתי הצורות נובע דווקא מהעובדה,
שבמקורות אין יו"ד בכלל.

976 תענית כב. אנם
מריש"ק marec
פיצה, מקוה
מים רדודים

977 תענית כב: איניבא
לינטר"א lentre
ביצת-כינים

- 985 תענית כה. מרדה
פשויר"ר fosoir [fossoir] מכוש
מצוי רק ברש"י שב"עין יעקב". ואינו סביר.
בלונדהיים מביא בהערותיו את המלה המתפרשת
בגרסה "מרא" (אולי טעות דפוס במקום "מסא"
שבתלמוד). אבל בדפוסי "עין יעקב" הזה"מ הוא
"מרדה". ראה לעיל מס' 70.
- 986 תענית כה. מרדה
פיל"א pele את-חפירה (כלומר
כף שטוחה בעלת
ידית ארוכה)
- 991 תענית כט: דורטין
פוליר"ר foler לדרך (לשם כיבוש)
- 992 תענית כט: גיהון
לישקיי"ר lischier לגהץ
- 993 תענית לא. קופסא
אישקרי"ן escrin קופסה (בעיקר
לתכשיטים)

מגילה

- 987 תענית כה: טון"ק tronc
סון גוע (עץ)
- 988 תענית כה: קולטר"א coltre
ברך קנקן של מחרשה
(היתר הפולחת את
הקרע)
- 989 תענית כז: אישטרנגילון estrangilon
אסכרה דלקת השקדים
[estranguillon]
ראה לעיל מס' 742. ברש"י שב"עין יעקב" כחוב
בדה"מ "כרביעי על אסכרה": "שקורין אשטרולולון"
[שיבוש של אישטרנגילון] בלע"ז דכתיב ביה יהי
מאורות ברקיע השמים ופירשו בירוש[למי] משום
דכתיב ביה יהי מארת וכיון שהוא חסר משמע
מארה".
- 994 מגילה ו. טונינ"א tonine
טריט טונה
- 995 מגילה ו. אקרא
פור"ט port נמל
יש להעיר, שלפי דברי רש"י בפירושו: "מקום
מעבר הנהר" לא בא הלעז לציין נמל במשמעות
הרגילה של המלה, אלא במשמעות צודית של
"מעבר", הקיימת עד היום במינוח הטופוגרפי של
הרי הפירנאים (העיר Saint-Jean-Pied-de-Port
היא Saint-Jean שלרגלי המעבר בהרים), והיא
קרובה לסימנת הגרמנית furt- (בשם הערים
Erfurt, Frankfurt ועוד), המציינת דווקא מעברות
של נהר. ואכן המלה הארמית, המתפרשת פה, היא
"אקרא", בניגוד לשבעה מקומות אחרים, שבהם
הלעז מופיע, להוציא רק מקרה אחד (מס' 1042
להלן). ששם מקוריות הלעז מפוקפקת ביותר.
- 995 מגילה ו. דה"מ מטרופולין
מטר"א metra אֵם
הלעז הוא "לשון יוון" כפי שמצוין בפירושו.
- 996 מגילה יא. שטנה
נוישימינ"ט נזק, מכשול, צרה
nuisement (כתב פלסטר המיועד
לגרום נזק)
- 990 תענית כח. עלי
פילון"ן pilon [pisón] עלי לכתישה
לפי בלונדהיים הלעז הזה, המצר רק ברש"י שב"עין
יעקב". הוא המלה הספרדית pison, אבל נראה לי,
שמותר לתקן ולקרוא pilon כמלה הצרפתית,
המתועדת מהמאה הי"ב.

1004 מגילה יט. חרמא
אדרימינ"ט adrement צבע שחור
ראה לעיל מס' 358. חסר בכמה כתבי-יד ובדפוסים.

1005 מגילה יט. עפצים
גלי"ש gales עפצים (גידולים טפיליים
בעלה האלק)

1006 מגילה כד: בוהקניות
לינטילוש"ש עדשניות, ש ע ו ר ן
lentiloses מנומש ככעין עדשים
[lentilloses]

1007 מגילה כד: סטיס
קרו"ג crog כרכום (קורטס?)
ראה להלן מס' 1008. פירושו של רש"י על מלה זו
של המשנה נדפס בטעות בסוף הפירוש של הגמרא.

1008 מגילה כד: סטיס
גישד"א gesde איסטס, פֿסטל (צמח,
[guesdel] שמשורשו מפיקים צבע)
איננו ברוב המקורות. בהם "סטיס" מפורש crog.
אלא רק בפירוש רש"י שבר"ך (ר' לעיל מס' 323.
שם הצגנו את הבעיה של התרגומים השונים
ל"סטיס"). כמובן הצורה gesde שווה לצורה wesde
(ר' לעיל מס' 279 ועוד). כי כל אחת מייצגת שלב
במעבר מה-w הגרמני ל-g הרומני (דרך gu-gw). ר'
בעניין לעיל מס' 870.

1009 מגילה כד: כוצה
גרנצ"א garance פ ו א ה (ע ש ב,
שמשורשו מפיקים
צבע אדום)

איננו בכתבי-היד ולא בדפוסים, אלא רק ברש"י
שבר"ך על המקום (ר' במסורת הש"ס על הדף). גם
כאן יש בלבול בין המלים העבריות ובין הלעזים
הבאים לפרש אותן. כי "קצה" במקום אחר (לעיל
מס' 663 ולהלן מס' 1448 ומס' 2426) מתורגם gesde
או wesde. מאידך warance (=garance) מתרגם הן
"פואה" (לעיל מס' 305, 324) הן "קצה" (לעיל מס'
280).

רק בכתב-יד אחד אפשר לפענח את המלה, והיא
משובשת בשאר כתבי-היד ובדפוסים - שם קוראים
"שנמנה" במקום "נרשימינט", בבלבול האותיות. ר'
מילונו של לוי (מס' 598).

997 מגילה יג. כתלי
בקונ"ש bacons חתיכות שומן חזיר
את המלה הבאה אחרי הלעז בפירוש רש"י:
"שמינית", יש לקרוא, כפי הנראה: "שמינין" (למלה
"שמיני" הוסיפו אולי ח"ו בפענוח מאחר) או
"שמונית", בכל אופן לשון "שמן".

998 מגילה יג. מעדן
אישקלייריי"ר escleirier להבריק, לצחצח
[esclairier]
ראה לעיל מס' 647. חסר כרכוב כתבי-היד ובדפוסים.

999 מגילה טז: זקיפא
פורק"א forche קלשן
כאן מדובר ב"ז" המוארך שבשם רזחא (אסתר ט',
ט'), ורש"י מתכוון לכאורה לידית של הקלשן, והקו
המאחז של ה"ז" נמשל לחדד הקלשן.

1000 מגילה יח. פרמחיני
פולפיי"ר polpier רגלה, חלגלוגה
(עשב-בר)
גם כאן (כמו לעיל מס' 943) יש ברוב כתבי-היד
ובדפוסים המלה האטלקית פורקל"י porcacle.

1001 מגילה יח. טאטיא
אישקוב"א escove מטאטא
ראה לעיל מס' 430.

1002 מגילה יח: סמא
אורפימינ"ט orpiment צבע צהוב
ראה לעיל מס' 355.

1003 מגילה יח: קומא
גומ"א gome שרף (של אילן)
ראה לעיל מס' 357. הלעז נמצא רק בכתב-יד אחד,
וספק אם הוא מאת רש"י.

מועד קטן

- 1010 מגילה כד: גובה של יד
ברדון bradon חלק (של הזרוע)
שהוא מלא בשר
ראה לעיל מס' 9. מצוי רק ברש"י שבר"ף בצורה
ברדון.
- 1011 מגילה כה. מרופתא
מרטי"ל martel פטיש
גרסה אחרת של הדה"מ: "ארופתא".
- 1012 מגילה כו: דלוסקמי
טשק"א tasche שק
חסר בדפוסים.
- 1013 מגילה כו: כורסיא
אלמינבר"א בימה (באמצע בית-הכנסת)
almenbre חסר בדפוסים. בדבר מוצא המלה ר' לעיל מס' 837.
- 1014 מגילה כו: קמטרא
אישקרי"ן escrין קופסה (בעיקר
לחכשיטים)
- 1015 מגילה כח. מרא
פשויר"ר fosoir [fossoir] מכוש
ראה לעיל מס' 70.
- 1016 מגילה כח: מטיילין
אישבני"ר להחברד
esbancier (esbanier) (אולי)
ר' לעיל מס' 711. חסר בדפוסים (מקומו בדה"מ
"ואין נ"אוחין"). ר' מילוננו של לוי (מס' 786). הגורס,
לפי אחד מכתבי-היד, אישפצי"ר espacier (לטייל,
השווה בגרמנית spazieren).
- 1017 מגילה כח: זילחא דמיטרא
אונדד"א ondede גשם שוטף, שבר-ענן
חסר בדפוסים.
- 1018 מועד קטן ב. חוטטין, מנקרין
קורי"ר curer לנקות
בדפוס פאס השמור בספריית קמברידג' שבאנגליה
קוראים פירוש רש"י, שאינו קיים בדפוסים שלנו. זה
לשונה: "מתקני" קלקולי המים. מים המכונסין בגומות
לשתות מהן ונמשכין לחוכן וזבילי רשות הרבים
ומקלקלין אותן המים. מתקנין וסותמין אותן החריצין
שבהן הולך הזבל לבור חוטטין אותן. מנקרין כעין
שעושין לבור קורי"ר בלע"ו, שמוציאין מתוכן
צורות וקסמים ועפרות שנמלו לחוכן".
- 1019 מועד קטן ג: אשתומם
אישטורדישו"ן עילפון, הלם, מבוכה
estordison
ראה לעיל מס' 549. באחד מכתבי-היד קוראים:
"אשחומם. כמו ישומו ישרים על זאת ושומו שמים,
וכן כל לשון שומם אישטורדישו"ן בלע"ו".
- 1020 מועד קטן ד: לשחופי
קורי"ר curer לנקות
חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד ובפירוש רש"י
שבר"ף.
- 1021 מועד קטן ד: שירטק
לימט"ו limato טיט (באיטלקית)
חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד, וברור, שאינו
מאת רש"י.
- 1022 מועד קטן ה. לקרץ
דישפיני"ר despiner לנקות מהקוצים
מצוי רק בפירוש רש"י שבר"ף. ר' מילוננו של לוי
(מס' 399).
- 1023 מועד קטן ה. תשרש
דישרציני"ר לשרש, לסלק שורשים
desraciner

מצוי רק בפירוש רש"י שבר"ף, שם קוראים, אחר
הלצ"ו הקדום (מס' 1022): "כמו חשרש דרצצ"ר
[?], כלומר פועל בבניין פיעל, שהוראתו ביטול
המושג של הגזרון.

1024 מועד קטן ו: מטוננת
פנייד"א בוצית, מלאה בוך
[fangiede] fanjiede
מצוי רק בפירוש רש"י שבר"ף, בצורה משובשת
פגנור"א (איטלקית: פגנוש"א fangosa?).

1025 מועד קטן ו: בריה שאין על עינים
טלפ"א talpe חפרפרת

1026 מועד קטן ו: שבלול
לימצו"ן limaçon חילזון

1027 מועד קטן ו: דפנא
לוריי"ר lorier דפנה
ראה לעיל מס' 786. אף-על-פי שבלונדהיים מבין
זאת אחרת (ר' להלן מס' 1028), נראה כי ביי"ר
שבתחילה פירוש רש"י על "דפנא" הוא שריד
משובש של לוריי"ר.

1028 מועד קטן ו: דה"מ דפנא
ביי"ש baies] beis (ובפרט
פירות הדפנה)

בלונדהיים מפענח כך את ביי"ר שבתחילה הפירוש
על "דפנא", ובאמת בפירוש רש"י שבר"ף
ובמקורות צודדים נוספים קוראים ביי"ש. אולם קשה
לקבל, שמדובר בנגרירים כשדגים בגדר של שיחים,
ונראה לי יותר, שאין כאן ביי"ש אלא לוריי"ר (ר'
לעיל מס' 1027), והנוסח של רש"י אשר בר"ף הוא
כפי הנראה מעין שחזור, בלונדהיים ב' (ע' 122) אינו
מוכיר בעיה זו.

1029 מועד קטן ט: סרק
טיפינו"ן tifinon אודם (לפרכוס הפנים)
ראה לעיל מס' 260. חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-
יד אחר, בצורה המשובשת כופירון.

1030 מועד קטן ט: טבלא
צינבי"ש cenbes צלצלים, פעמונים
ראה לעיל מס' 589. חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-
יד אחד בזה הלשון: "טבלא. כעין זוגי ואית דפי
צנב"ש".

1031 מועד קטן י: לתפור
שרצי"ר sarcir לאחות
חסר בדפוסים.

1032 מועד קטן י: אריגה
דיטריי"ט (?) detreit | | משוך(?), נפרד(?)
מצוי רק ברש"י שבר"ף, שבו קוראים: "ואורג בו
במחט כענין חוּסין חרשים כעין אריגה דטרייד
בלע"ז". ברשימה של בלונדהיים יש טעות דפוס
בסימן הדף (ו: במקום י').

לא פענחו בלונדהיים. כפי שהלצו כתוב, יש לקרוא
אותו דיטרייד"א detriede (בינוני פעול של שני
פעלים שווי-צלילים: "דחירה" או "נבחרת") ואולי
כינון סוג של אריג (למשל [panel] detriede). אף
סביר לחקן את הגרסה ולקרא טרטייר"א tarteire
(אריג מטטריה, אריג יקר ערך, שהובא מטורקיה).
אבל ייתכן, שהפתרון הוא עוד אחר. כפי שצינתי
ב"פירוש רש"י למסכת מועד קטן, יו"ל עפ"י כתב יד
ספרדי על ידי אפרים קופפר" (ירושלים, מקיצי
נרדמים, תשכ"א), ע' י"ח, מותר לראות בלעז זה לא
סוג של אריג, כפי שהבין בלונדהיים, אלא אופן
אריגה, ואז יכול להיות דיטריי"ט detreit "משוך"
(יותר טוב ממה שהסברתי שם) - זה תואם את הסברו
של רש"י על דרך משיכת המחט לעבודות תפירה
מסוימות.

1033 מועד קטן י: מפסיע
בשטי"ר bastir להכליב
ראה לעיל מס' 842. חסר בדפוסים.

1034 מועד קטן י: לסרוקי סוסיא
איסטרייליי"ר [lestreillier] estrelier
בתוספות דה"מ "ואין מונעין רפואה מכהמה"
קוראים: "לסרוקי סוסיא שפירש בקונטרס

1043 מועד קטן יא. אוהרי
רוש"א ruse מתקן לדיג

מצוי רק בדפוסים, מדפוס סונצינו ואילך. כפי הנראה זו המלה, שבצרפתית של היום הוראתה "מרמה, ערמה", או במשמעות של "מתקן מתחכם". אבל יש כמה ספקות בדבר: א) הצורה העתיקה שבימי רש"י ותלמידיו, היא reūse (ריאוש"א?); ב) משמעות של "מתקן מתחכם, מלכדות, מצודה" אינה מתועדת בכלל.

1044 מועד קטן יא. דה"מ מעקה
למרפסת

רינו"ש Rhenus | Renus ריין (הנהר)
כשלמד בישיבות גרמניה, התפעל רש"י מעבודות חיוק אפיק הריין, על מנת למנוע שיטפונות. שם הנהר מובא כאן בצורה לטינית.

1045 מועד קטן יא. מרפסת
אלידור"ר aledoir מעבר, טיילת, מרפסת
מצוי רק בכתב-יד אחד ובפירוש רש"י שבר"ף.

1046 מועד קטן יא. מחצלים
טרואיל"א truele כף של סידים
מצוי רק בפירוש רש"י שבר"ף (ושם גרסת המשנה באמת "מחצלים" בניגוד למשנה שבתלמוד הגורסת "מחצלים").

1047 מועד קטן יא. קורה
אוברידור"ר ovredure משקוף
הגרסה שבדפוסים אוברטור"ר היא הגרמנית Oberthur (החלק העליון של הדלת), וזהו כפי הנראה המקור של המלה. אך היא התקבלה בצרפתית בצורה המקבילה ל"אטימולוגיה עממית", כאילו היא שם פעולה מן ovrir (לפתוח). השווה את הלעז הבא (מס' 1048) clavedure. בלונדוהיים רשם בטעות, שהלעז מצוי ב"דה"מ הפתח".

1048 מועד קטן יא. מנועל
קלבידור"א סגירה במפתח, מנועל
clavedure

אושטלי"ר בלע"ז, אבל אין הלעז מצוי בפירוש רש"י שבידנו.

1035 מועד קטן י: אקורפיטא
מניידור"א manjedure איבוס
[mangedure]

1036 מועד קטן י: כסכוס
קובילי"ר cuveler לכבס (בתוך גיגית
(cuve=

1037 מועד קטן י: כסכוס
אינפשי"ר enpeser לעמלן
לעז זה בא במקום הקדום (מס' 1036) באחד מכתבי-היד, וכן בפירוש רש"י שבר"ף ובחוספות (דה"מ "כסכוס").

1038 מועד קטן י: קירמי
טיילי"ש teiles בדים, אריגים
מצוי רק בפירוש רש"י שבר"ף. ראה לעיל מס' 19.

1039 מועד קטן י: קיטורי בירי
פרונציי"ר froncier לקפל (כפלים בשפת
הבגד לנו)
ראה לעיל מס' 865.

1040 מועד קטן י: בירי [צ"ל: בידי]
קלצונ"ש chalçons נעלי-בד
ראה לעיל מס' 105. מצוי רק בכתב-יד אחד (קלשונ"ץ) ובפירוש רש"י שבר"ף (קלצינ"ש).

1041 מועד קטן י: דפנא
לוריי"ר lorier דפנה
ראה לעיל מס' 786. מצוי רק בפירוש רש"י שבר"ף (לומי"ר).

1042 מועד קטן י: אקרא
פור"ט port נמל
מצוי רק בכתב-יד אחד.

1049 מועד קטן יא. מכבש
פריש"א pre[se] | presse | מכבש (מתקן
לכבישת חמרים)

1050 מועד קטן יא. חציני
ברד"א barde גרון של טפסן
מצוי רק בפירוש רש"י שבר"ף. אצל בלונדהיים הדף
רשום בטעות: במקום יא.

1051 מועד קטן יא. חציני
דולידור"א doleidoire מעצר
(מעין גרון)

מצוי רק בכתב-יד אחד ("בחציני. פסל לועזין
דולידור"א"). בשאר כתבי-היד ובדפוסים מצוי הלעז
הקדום (מס' 1050).

1052 מועד קטן יא. כבשין
קונפושט"א חערובת (מאכלים כבושים)
conposte
בצרפתית של היום: compote (מרק פירות).

1053 מועד קטן יב. לימודים
פלנקי"ש planches קרשים

1054 מועד קטן יב: שירין
נרשקי"ש nosches סיכות, מכבנות
ראה לעיל מס' 213.

1055 מועד קטן יב: כשותא
הומלון homlon כשות
ראה לעיל מס' 370.

1056 מועד קטן יג. צרם
אנקריני"ר encrainer לחרוץ (חריץ)
מצוי רק בכתב-יד אחד ובגרסה משובשת
(אדאנקי"ר). ר' מילנו של לוי (מס' 256).

1056 א מועד קטן יג: חלקין
פלייני"ש plains חלקים (לא מחוספסים)

לעז זה מצוי בפירוש רש"י (האמיוזי ספי וגראה)
למועד קטן, שאינו במהדורות החלמוד הרגילות
ומורסם בידי א' קופפר (ר' לעיל מס' 1032). שם
קוראים: "דשו" (במקום: רשקיל) חילקיהן. חלקין הן
[כשמסדיין] קליפתן פליני"ש בלע"ז. הבאנו משם רק
את הלעז הנ"ל, כי כל האחרים נמצאים ברש"י
הרגיל, או ממש במועד קטן (לעזים קרובות, רק
בפירוש שאצל הר"ף) או במקום אחר בחלמוד.

1057 מועד קטן יג: פול המצרי
פסול"א fasole שערות
צורה אחרת של המלה: feisol (ר' לעיל מס' 531).
מצוי רק בכתב-יד אחד. ברש"י שבדפוסים מופיע
הביטוי "פולין" (דה"מ "הגרסות"). וזה כנראה
עיוות גרסת כתב-היד. אלא שאי-אפשר לבדוק, כי
בימי מלחמת העולם השנייה נהרס בית-הכנסת
בבורשא. ששם היה כתב-היד שמור.

1058 מועד קטן יד. שער
שייד"א seide זיף
בצרפתית של היום: soie (זיף של חויר). מצוי רק
בכתב-יד אחד כדלהלן: "ושער מצער. כגון אותו
שער שלועזין שייד"א המצערות (!) לקטן מותר
לגלחו במועד" (המשך דה"מ "קטן הנולד במועד").

1059 מועד קטן יז: נתר
ניטר"א nitre נתר (חנקן האשלגן)
מצוי רק בכתב-יד אחד, כדלהלן: "נתר. מין ארסה
שמכבסין הימנה ולעזין ניטר"א".

1060 מועד קטן כב: שולל
בשטי"ר bastir להכליב

1061 מועד קטן כב: מאחה
קוסדר"א cosdre לתפור
הגרסאות שבמקורות (קוס"ר, קנש"ר) מושפעות כפי
הנראה מהצורה האיטלקית cosir.

1062 מועד קטן כג. מכבש
פריש"א pre[se] | presse | מכבש (לגיהוץ בגדים)

דפוסים כתובה בטעות המלה העברית "פירוש".
אצל בלונדהיים יש לחקן. כמו ברוב המובאות של
רש"י בערך זה: "מכבש" במקום "מכבש".

1063 מועד קטן כג. גיהוץ
לישקיי"ר lischier לגהץ
חסר בדפוסים ובכתב-יד אחדים. אצל בלונדהיים
הדף רשום בטעות כד. במקום כג.

1064 מועד קטן כג. גרדא
ריפולי"ר refolel לחדש בדריכה (לחת
לבגד מראה של בגד
חדש על-די דריכה
לשם כיבוס)

מצוי רק בכתב-יד אחד כלהלן: "כנרא (!) דסרבלא.
רפולי"ר. כסרבל ישן שחקנהו (=שחקנהו) כעין
חדשים ע"י גרירה (!)". את הגרסאות אי-אפשר
לבדוק, כי מדובר בכתב-יד מבית-הכנסת בוורשא (ר'
לעיל מס' 1057).

1065 מועד קטן כג. חימוצתא
שרו"ק | saroc | saroc מעפורת. חלוק
מצוי רק בכתב-יד אחד (שרו"ק) ובמובאה שב"אור
זרוע" (שרו"ק).

1066 מועד קטן כד. אונקלי
שוקניא"ה socanie | | חלוק
לא פעמו בלונדהיים. ואני מציע לקרוא שוקניא"ה
socanie (או שורקניא"ה socanie. או שונגניא"ה
soganie. או שושקניא"ה soscanie). בצרפתית של
היום souquenille. והוא חלוק ארוך מבר גס. המשמש
בגד עבודה וכדומה. ואולי נוספה השי"ן שבסוף הלעז
(שייפינ"ש. שייפינ"ש) מפני שטעו המעתיקים וחשבו
את היר"ד שבסוף "אונקלי" לסימן הריבוי.

1067 מועד קטן כד: דלוסקמא
טשק"א tasche שק
מצוי רק בכתב-יד אחד. אם הגרסה הנ"ל נכונה, יש
לראות בפירוש "ארוק" שבדפוסים תיקון מאוחר.
מפני שלהוציא ילד מחתך שק נחשב לביוזין.

1068 מועד קטן כה: כיפי
ארקי"ש arches קשתות (של גשר)

מצוי רק בפירוש רש"י שב"עין יעקב". כלהלן:
"כיפי דפרת אהדי. חומות הגשר בנויות עליהן
ארקא"ש בלע"ז". ר' בלונדהיים ב' (ע' 105).

1069 מועד קטן כו. (לשוללן) לשלול
בשטי"ר bastir להכליב
ראה לעיל מס' 842. מצוי רק בפירוש רש"י שבבר"ף.

1070 מועד קטן כו. מתנים
יירונ"ש jirons כנפי בגד
מצוי רק בפירוש רש"י שבבר"ף. כלהלן: "ל"א
סולמות כעין שלוקטין המתנים ירוש' בלע"ז".
בלונדהיים אומר, שהלעז הוא פירוש של "מתנים",
ולי נראה, שהוא פירוש של כל הביטוי "לוקטין
המתנים". כלומר מרמזים את הבד על המתנים
לעשות מעין קיפול לנוי.

1071 מועד קטן כז. ארוכות
אישפונדי"ש ש לבזובזים, קרשים (שבשפח
espondes המיטה) לאורך
מצוי רק בפירוש רש"י שבבר"ף. כלהלן: "דרגש.
מפרש בגמ' ערסא דצלא מטה שעושים שרים לישא
עמהם בדרך ונוקבין הארוכות שקורין אישפונדי"ש
וחולין בהן רצועות וגם בעור שפורסין עליו חלרין
רצועות וכשרוצין לחקנו עונבין רצועות העור
ברצועות של ארוכות ואח"כ תחבין ארוכות בכרעים
וכשרוצין לפרקן מחירין הקרביטין והעור נופל
מאליו".

1072 מועד קטן כז. דה"מ קרביטיו
טרגפיט"א — | |
בלונדהיים ויתר על זיהוי לעז זה ופירשו: רק בניירות
שבזובזו הוא מביא השערות מהגרמנית: (1)
iragpüttele, חבית או סל בעל שני חבלים הנישאים על
השכם (היום Tragbutte); (2) iragpette, מיטה
מיטלטלת, אלונקה (היום Tragbett). בהסבירו את
השימוש במיטה מתקפלת, הנקשרת בשרוכים, רש"י
(כלומר אותה פרשן, שיוחס חיבורו לרש"י) משווה
מיטה זו לחפץ הנקרא בלע"ז טרגפיט"א (גרסת כתב-
היד היחיד המביא אותו), תרגיפני"א (גרסת דפוס
בומברג) או תרגיפני"א (גרסת דפוס סונצינו). אורשה

1079 חגיגה ד. דה"מ המקמץ
קורדוא"ן cordoan קורדובני (סוג מיוחד
של עור המיוצר
בעיר קורדובה
שבספרד)

כלונדיים מכין. שהלעז מסביר את דברי רש"י:
"צואת כלבים... לחקן בהם עורות". אך מסתבר יותר,
שהכוונה לעור זה עצמו.

1080 חגיגה ד: תוכחה
אפרובימינ"ט aprovement הוכחה
חסר בדפוסים. כפי הנראה רצה רש"י להראות,
באמצעות הצרפתית, את הקרבה של מושגי
ה"הוכחה" וה"תוכחה", כי המוכיח אדם על פשעיו
חייב להוכיח לו שפשע. ר' כלונדיים ב' (ע' 102-
103).

1081 חגיגה ד: אור
פורגון"ן forgon שפוד חתייה
ראה לעיל מס' 470.

1082 חגיגה יא. חומט
לימצ"א limace חילזון
לעיל מס' 290 היה מדובר ב"חילזון ערוס", אבל כאן
מחזרת קליפתו.

1083 חגיגה יב. מפולמות
מושטידי"ש mostedes לחות ((אבנים)
ספוגות (מים)
חסר בדפוסים.

1084 חגיגה יב. גערה (נזיפה)
אישקורי"ש עקרבנים (מגלב להצליף)
| | escorjes

חסר בדפוסים. לא פענחו כלונדיים, אלא כניירות
עובוננו, שם הוא מביא escriis (אישקרי"ש) במשמעות
צעקות, גערות. גם חירם פרי (קריית ספר ה', תרפ"ח,
ע' 225) הציע אישקרי"ש escriis. הצעתי מתבססת על
ההנחה, שהמגלב מסמל את התוכחה.

1085 חגיגה יב. פקעיות
לימוישי"ל lemoisel פקעת (של חוטר)
| | lemoissel

להציע השערה: לפנינו צורה מקוצרת של טרג"א
אפיטייא"ה targe afeitiee, כלומר: מן שהותאם
(למי שנשוא אותו), וזה רומז לקשירת המגן לשריון
הלוחם בשרוכים לפי מידות גופו וצורכי תנועתו.

1073 מועד קטן כז. קנקן
שישטיי"ר sestier כור (מידת
נפח גדולה)
מצוי רק בפירוש רש"י שברי"ף.

1074 מועד קטן כז: כליבה
בייר"א bierre ארן-מחים
מצוי רק בפירוש רש"י שברי"ף.

1075 מועד קטן כז: צרדא
קניב"ץ chenევaz בגד קנבוס
הוחלף בדפוסים עם המלה העברית "קנבוס" (ראה
להלן מס' 1516).

1076 מועד קטן כח. כוסילתא
פלימיא"ה flemie איזמל (להקזת דם)
מצוי רק בכתב-יד אחד, כדלהלן: "כוסילתא. כלי
אמנות שמכה בו פליומ"א בלע"ז".

1077 מועד קטן כח: ככא
יינציבי"ש jencives חניכיים
מצוי רק בכתב-יד אחד (יינבא"ש).

חגיגה

1078 חגיגה ג: אפרכסת
טרימויא"ה tremuie אפרכסת. משפך
(שדרכו מכניסים
חומר לריחיים
וכדומה)

1086 חגיגה יב:	דוק	1093 חגיגה כ.	מגריפה
טייל"א teile	בד, אריג	די"ל wadil [vadil]	יעה, מגרפה
ראה לעיל מס' 19.		רש"י מתאר כאן את הכלי: "כלי ברזל הוא שקורין די"ל שגורפין בו אפר הכירה וגם מכדילין בו חאנים המדובקות זו בזו". ר' מילנו של לוי (מס' 807) ובלונדהיים פ' (ע' 129).	
1087 חגיגה יב:	נשימה		
אליינ"א aleine	נשימה		

1088 חגיגה יג.	(קסוליא)קסול]	1094 חגיגה כו:	דולפקי
קִיביל"א cheville [cheville]	קסול	פלדישטו"ל faldestol	כיסא מחקפל
		חסר בדפוסים, ונמצא רק בכתב-יד אחד בצורה מושפעת מהאיטלקית.	
1089 חגיגה טו.	סחיפי		
אדינטי"ר adenter	להטות, להפיל		
	אפיים ארצה		

ר' בלונדהיים ב' (ע' 51). מדובר בשתי כוסות הגטות עד שתיגע כל אחת בחברתה. חסר בדפוסים, שם גם הדה"מ מופיע בצורה "סחופין", בניגוד לנוף החלמה. שבו "דסחיפי".

יבמות

1090 חגיגה טו.	מולסי	1095 יבמות ה:	כניפה
בשטונ"ש bastons	מקלות	פוינט point	תך, תָּפֶר
בדפוסים קוראים בשטונאר"י bastonade. הלקאות במקל (באיטלקית), ומסתבר, שגם גרסת כתב-היד צריכה להתפרש במשמעות של "מכות במקל".			

1090 א חגיגה טו:	מגדל	1096 יבמות מג.	מלקט
מישטיי"ר mestier	מזנון לשמירת אוכל	מולי"ש moles	צבת (?)
ראה לעיל מס' 155.		למלה צרפתית זו לא מצאתי במילונים את המשמעות "צבת", אלא "ריחיים" וכדומה. בדפוסים: טינלי"ש tenalies. משמעותו צבת. — יש מקום לברר את הבעיה. למה אין אף לעז אחד בין דף ה: לבין דף מג. במסכת יבמות.	

1091 חגיגה טז:	סיריקן	1097 יבמות מז.	ארוסא
צינדי"ר cender	מין משי	קִיבִישְטֶר"א	א פ ס ר (ח ל ק
שכיח יותר בצורה cendal במקורות הצרפתיים של ימי-הביניים. הלעז חסר בדפוסים, ונמצא רק בכתב-יד אחד ובגרסה משובשת, כך שיש ספק, אם הוא מקורי.		chevestre	מ ה ר ת מ ה, שבו מושכים את הבהמה או את ה ס ו ס בצווארם)

1092 חגיגה יט.	גממיות	1098 יבמות מז.	טפסא
וליד"א walede [valede]	בקעה, ואדי	אישקר"ן escrien	קופסה (בעיקר לתכשיטים)
לי נראה, שאין כוונתו של רש"י לפרש בלעז זה את הדה"מ גממיות, אלא "נחל שיפולי הרים, שקורין וליד"א".			

כאן לא מדובר בכלי מסרים, אלא במונח "נכבש על השפחה", במקום "כא על השפחה", שהוא ביטוי של גנאי. ורש"י מסביר בלשונו, שהמשנה מתארת את יחס היהודי לשפחה, שהיא בת-זוגו, כעין "דביקה" (collage בפי הצרפתים של היום).

1106 יבמות עה. דה"מ מאן תנא משחמרת....

אישקלטי"ר esclater
בכתב-יד אחד של הר"ף, עם פירוש רש"י, כפי שעובד לצורכו, קוראים: "פצו דכא. חור מלי משחמע, מי שנפצעו או נדכי [=נדכו] כרציו כמו קנה מפוצע אישקלטי"ר בלע"ו]..."

1107 יבמות עו. מזרף זריף
אישגרטיני"ר esgratinier [esgratignier]

1108 יבמות עו. מזרף זריף
אינפל"א enfler
הצורה אינפל"ר enfler (לנפח) מתקבלת יותר על הדעת גם לפי המקבילה (לעיל מס' 447).

1109 יבמות פ. כיפה
ארולול"ד [arvolud] arvolud קמרן
מלה במלה: קשת מקומרת (ר' הלן מס' 1591). ור' על המלה בלומדהיים ב' (ע' 105-106) ומילנו של לר' (מס' 110).

1110 יבמות פ: לקוי
מול"ל mol
נמצא רק בכתב-יד אחד של פירוש רש"י שבר"ף:

בדפוסים שלנו, במקום הלצו, מופיעה המלה העברית "יד".

1111 יבמות פ: שציר
אשפר"א aspre
ר' בלומדהיים ב' (ע' 117-118).

1112 יבמות פ: רתיחות
אישקומ"א escume
ראה לעיל מס' 884.

1099 יבמות מח: ספר
מרכ"א marche גבול, ספר

1100 יבמות סג. ברכה
פרישו"ן foison שפע

1101 יבמות סג. ביסתרקי
טרפי"ד trapped שטיח (?)

לפי זיהוי של בלומדהיים המלה יכולה להיות נגזרת או מ-trev (לטינית trabem), ואז המובן הסביר ביותר הוא "קרש" (אולי "קרשים"), או מ-trapeza ("שולחן" ביוונית); שני הפירושים מעלים בעיות פונטיות וסמנטיות. רש לשאול, למה לא העדיף בלומדהיים את הגרסה טפי"ד rapid, שדווקא עליה יש עדויות למשמעות "שטיח".

1102 יבמות סג. שפון
פלטי"ר plaster
ר' בלומדהיים ב' (ע' 165-166).

1103 יבמות סג: אנהה
פלוט"א plonté זעקה

נמצא רק בכתב-יד אחד, שבו גרסת רש"י אחרי הדי"ם "חברים" כדלהלן: "פרטים רשעים ואינם מכירים כבודם של ישראל) ולפי שנקראים בנוסף [=בשיתוף?] קרי להו חברים: שבא [=שגא]. הנר (?) לאמה ובלע"ו פלוט"א נפלי מרוב צער..." קשה לעמוד על המשמעות המדויקת של המשפט, שכלל הנראה אינו מאח רש"י.

1104 יבמות סד. עתר
פיל"א pele את-תפירה

על-פי רוב רש"י מפרש "עתר" תולק"א forche (ר' לעיל מס' 771 ומס' 888) ופיל"א פירוש של "רחת" (ר' לעיל מס' 420 ועוד). הפירוש מפתיע במיוחד כשמעמינים בדברי התלמוד כאן: "מה עתר זה מהפך את התבואה ממקום למקום..."

1105 יבמות טט: מכבש
פריש"א prece [presse] מכבש

- 1113 יבמות פא. פינוגר"י fenogré חילבה (גרגרנית יוונית, צמח המשמש לחבלין)
- 1114 יבמות פו: (תרמילא)תרמיל) בולזול"א bolzole שק של רועים ללא חששתי לסתור את דברי בלומהיים, הייתי מציע לקרוא כאן בוטייל"א botelle (חמת קטנה), כי קריאה זו קרובה יותר לנוסחים המונחים לפנינו.
- 1115 יבמות צו. פרומי"ר fromier לשרון, לרחוש, לגלש
- מהלצו, כפי שהוא מופיע בדפוסים כאן (פרט"ה) ורק בהם, לא היינו מגיעים לפענוח זה, אלא שהיה מקום לסמוך על פירוש אותו דה"מ להלן במסכת סנהדרין (מס' 1721). נוסף, שצורה זו חסרה במלונים, שבהם במשמעות זו: formier (גזור מ-formis, נמלה) ו-fremir (הוראה משנית של ההוראה הראשית "לרעד"). תמוה, שהשמיט בלומהיים את ה-ו, המופיעה בשתי גרסאות הדפוסים ומצביעה על צורה מעץ פרומי"ר fromier.
- 1116 יבמות קא. קלצו"ן chalçon נעל-בד
- ראה לעיל מס' 105.
- 1117 יבמות קא. שול"א sole בדפוס סוציני: שול"ן [צ"ל: טלון] (עקב), אך זה בניגוד לכל הגרסאות בכל המקומות, שהמלה "עקב" מולצות בהם, חוץ ממקום אחד (להלן מס' 1120).
- 1118 יבמות קב. אישטירלי"ש esterles שניצים, שרוכים
- 1119 יבמות קב. פרימבר"א prembre דחיס, ללחץ, להתאמץ
- 1120 יבמות קב. טלון"ן talon כאמור לעיל (מס' 1117) מקום זה הוא היחיד, שבו עקב לעז טלון"ן (בכל שאר המקומות: שול"א). ואף בדפוסים שלנו הושפעה הגרסה והפכה לשולון"ן. ר' מילוני של ליר (מס' 427).
- 1121 יבמות קב: מוקי קלצונ"ש chalçons נעלי-בד
- ראה לעיל מס' 105.
- 1122 יבמות קב: לכדין פילטרי"ש feltres לבדים (מצעים של לָבָד)
- 1123 יבמות קב: קורדקיסין אונדרשו"ך נעל-תחתית (בגרמנית) underschuch
- 1124 יבמות קב: שעם פוי"ל"א paweil סוג של גומא (חורף?) [paveil]
- ראה לעיל מס' 733.
- 1125 יבמות קב: קב אישקצ"א eschace קב
- כאן במובן 3 - או אולי 1 - של מילון אבן-שושן, כלומר: כלונסאות, שהרגליים מונחות עליהן להליכה.
- 1126 יבמות קב: קב קרצ"א croce קב
- כאן במובן 2 של מילון אבן-שושן, כלומר: מקלות, שהמשותק או הפצוץ ברגליו סומך עליהם אחיזו.
- 1127 יבמות קב: מוק קלצו"ן chalçon נעל-בד
- ראה לעיל מס' 105.
- 1128 יבמות קב: ליחתא קרש פלנק"א planche

איספרווא	1129 יבמות קג.	אסתוריא	1137 כתובות ג:
קיביל"א [cheville] cheville	קרסול	הירנני"ש herneis	חיל-הספקה (סיעת אנשים המלווים את הצבא ודואגים לסיופוק צרכיו)
1130 יבמות קג:	עקב		
sole שול"א	סוליה		
1131 יבמות קד.	מוק	1138 כתובות ה.	פקח נפש
קלצו"ן [chalçon] chalçon	נעל-בד	דישקומברימינ"ט	חילון
ראה לעיל מס' 105. חסר ברוב המקורות וגם בדפוסים. יכול להיות שבמקומות, שהלצו מופיע בהם, אינו אלא העתקה מהלצו דלעיל מס' 1127.		descombremment	ראה לעיל מס' 490.
1132 יבמות קה:	גרנישתא	1139 כתובות ה.	יתד
ארזיל"א [arzille] arzille	חומר, טין	קיביל"א [cheville] cheville	זי
ראה לעיל מס' 311.			
1133 יבמות קכ.	שומא	1140 כתובות ה:	משופות
וירא"ה [verrue] werue	יבלה	אגושייד"ש	מושחזות, מחודדות
		aguisedes	ר' בלונדהיים ב' (ע' 61).
1134 יבמות קכ:	מסקיב	1141 כתובות ו:	נפח
רדיושיי"ר	להקהות, לפגום (את גב החמור באוכף, שאינו הולם אותו)	קלו"ג clog	מורסה
redoisier [redoissier]			
1135 יבמות קכא.	אגמא	1142 כתובות י:	גיהוץ
מרש"ק maresc	ביצה, מקווה	לישקיי"ר lischier	לגהץ
	מים רדודים		
		1143 כתובות י:	תמוגגנה
		דישטינפרי"ר	לערבב בנחל, להרטיב
		destenprer	
		1144 כתובות טו:	ראשה פרוע
		אישייביליד"א esjevelede	פרועת שער
		1145 כתובות כח.	גייסי בהדי
		פריבי"ץ privez	חופשיים
		ראה לעיל מס' 544.	
		1146 כתובות ל:	סרונכי
		בו"ן מלנ"ט bon malant	פצע חמור

כתובות

1136 כתובות ב.	לפרנס
קונרייד"ר [conreider] conreider	לקשט, לציד
גנור מהשוש הגרמני (כמו ב-Vorrat), ציד (השווה בצרפתית désarrois, arrois).	

- ראה לעיל מס' 5. החלק הראשון של הלעז בוין
הושמט בכתב-היד, כפי הנראה בגלל הדמיון עם
"גרן", שהיה כתוב לפניו.
- 1155 כתובות ס: חבושא
קודינ"ץ codoinz חבוש (פרי)
- 1156 כתובות ס: דה"מ בני נכפי
פיישיין"ן מחלת הנפילה
[paission] peision
במקורות ימי-הביניים מוצאים בדרך כלל, בהוראה זו,
male passion (כלומר הייסור הגרוע).
- 1147 כתובות לט: ריבדא
פוינטור"א pointure דקירה
ר' מילזנו של לר (מס' 645).
- 1148 כתובות לט: כוסילתא
פלימיא"ה flemie איזמל (להקות דם)
לעז זה וקדמו מחוברים במלת היחס הצרפתית
"ד"י": פונטור"א ריפלימיא"ה pointure de flemie
(דקירה של איזמל).
- 1149 כתובות מו: חלילין
קלימיל"ש חלילים (כלי-נגינה)
chalemels
- 1150 כתובות נ. דיה
וולטור"ר [voltur] woltur עזנייה
- 1151 כתובות נ. אצוותא דדיקלא
וידיל"א [vedille] wedile קנוקנת
ראה לעיל מס' 627.
- 1152 כתובות נט: יעדן
אישקלריי"ר להבריק, לצחצח, ליפוח
esclavier
ראה לעיל מס' 647.
- 1153 כתובות ס. גונח
פליינדר"א pleindre להחייפת, להתאונן
[plaindre]
יש להעיר, שבמלונים הפועל מופיע בהוראתו
הפעילה ("לרחם על..."); בהוראה החוזרת מקובל
se plaindre, אבל עדותו של רש"י ברורה, הן כאן הן
להלן (מס' 1415 ומס' 2378).
- 1154 כתובות ס: כשות
הומלון"ן homlon כשות
ראה לעיל מס' 370.
- 1157 כתובות ס: גרגושטא
ארזיל"א [arzile] arzille חומר, טין
ראה לעיל מס' 311.
- 1158 כתובות סא. כרפסא
אפי"א [apie] apie כרפס
ראה לעיל מס' 829.
- 1159 כתובות סא. כוסברתא
אליינדר"א aliendre [aillendre] כוסבר
ראה לעיל מס' 376.
- 1160 כתובות סא. גרגלידי
רודילי"ש rodeles פלחים עגולים דקים
הגרסה שבדפוסים משובשת ביותר.
- 1161 כתובות סא. קיהא
אגרו"ר [aigror] egror חמיצות
- 1162 כתובות סא. אטורנגא
שינישקל"ש ממונה על משק-הבית
seneschals
ראה לעיל מס' 794.
- 1163 כתובות סא: דה"מ דבר אחר
שורשימ"ץ sorsemez (חזיר) מצורע
כפי הנראה יש לחקן שורשימ"ץ sorsamez. כך
מופיעה המלה במקורות הצרפתיים מהמאה הי"ב
ואילך, ומצאה לא ידוע.
- 1164 כתובות סא: דה"מ משרבט
אישיא"ש [?] esjas [] מוט ארוך

צלקת 1170 כתובות עה.
פינדידור"א fendedure
חרץ

דח"מ בעובי 1171 כתובות עז:
בית הכנסות
דובלו"ן dobblon פימה, קפל של שומן
ראה לעיל מס' 162.

פילא 1172 כתובות עז:
פוליו"ל polioli סוג של נענה

לודנא 1173 כתובות עז:
אלוישנ"א aloisne לענה
ר בלונדהיים ב' (ע' 78-80).

צבתא 1174 כתובות עז:
טניליי"ש tenálies [tenailles] צבת

תכטקי 1175 כתובות עז:
פלדישטו"ל faldestol כיסא מתקפל
לפי הענין אפשר לחשוב, שהמלה הצרפתית עברה
כבר ממובנה המקורי "כיסא מתקפל" למובנה הנוכחי
"כורסה" (fauteuil).

פירא דכוורי 1176 כתובות עט:
ויביי"ר wivier [vivier] ברכת דגים
ראה לעיל מס' 867.

צריף 1177 כתובות עט:
אלו"ם alum צריף
ראה לעיל מס' 185.

שיגרא 1178 כתובות פ:
טריו"א troje אגודה, חבילה
הצורה המצויה במקורות הצרפתיים: troche (ר' לעיל
מס' 804 ועוד).

עוגין 1179 כתובות פה:
ריימ"ש reims משוטים
הכתיב המצוי במקורות הצרפתיים: raïms.

לא פענחו בלונדהיים. ההשערה שלי הולמת את
גרסאות כתבי-היד, אבל קצת קשה להבין, מה הוסיף
רש"י לפירוש הענין, כשהוא כותב: "פושטן [את
השפתנים] כמין שרביט עד שנעשין (?) גדולות
ובלשוננו נקרא אשיא"ש על-ידי שהיא צריכה לשרות
את החוט תמיד ברוק", אלא אם כן רצונו להדגיש,
שגם במקומו קראו לשפתניים ארוכות במלה,
שמשמעותה הראשית קרובה ל"שרביט". פתרון
אחר, שאפשר להציע: אישיו"ש eseus (חרץ
לזרימה), כי כך השפה מתקמטת במלאכה זו. לוי
במילונו (מס' 786) גורס אשי"ר asier (לשרות [את
הפשה])., שלא מצאתי בשום מילון.

1165 כתובות סא:
אישייק"ש esjecs שחמט
בכתב-יד אחד וכדפוסים הגרסה מושפעת מהצורה
האיטלקית scacchi, שאף הושאלה בעברית של
ימי הביניים (אשקוקה, אשקוקי).

1166 כתובות סה.
מדירני"ש madernes כוסות עשירות
עץ משריש

החומר, שהכוס עשויה ממנו (madre): עץ, שבו קורים
בעלי צבע אחר, דמוי שיש), הוא יסוד המלה מבחינת
מוצאה. אבל יש להניח, שאין כוונת רש"י בכך, אלא
בצורה של כוסות אלה, שהיו ארוכות במיוחד, כפי
שהוא מדגיש כאן וכן בפירושו על בראשית מ"ד, ב'.
לפי הגרסאות שלפנינו אפשר לקרוא גם מדירני"ש
madrins. לוי (במילונו, מס' 555) מציע לקרוא
maderins (מדירני"ש).

1167 כתובות סז.
פילול"א peilole [paillole] רסיסי (זהב),
פירורי (זהב)

1168 כתובות עה.
וירוא"ה [verrue] werue שומא
יבלת

1169 כתובות עה.
איגרי"א egre [aigre] קיוהא דחמרא
חומץ
ר Modern language notes, כך לוי (1922), ע'
440-438 (הובא ע"י בלונדהיים ב', ע' 63).

1187 כתובות קז: דה"מ מאני דקוניא
פלומי"ר plomer לכסות, למשוך בעופרת
ראה לעיל מס' 606.

1188 כתובות קז: צריף
אלו"ם alum
ראה לעיל מס' 185.

1189 כתובות קז: קרטופנא
קריבצי"ש crevaces סדקים (בקירותיו
של כלי)

1190 כתובות קיא: דלית
טרייל"א treille [treille]
גפן-דליות
ראה לעיל מס' 653.

1191 כתובות קיב. אפרסקא
פירשק"א persche אפרסק
לעז זה מצוי רק בכתב-יד אחד ובצורה משובשת
פרשג"א (בהשפעת הפרובנסאלית?). בדפוסים שלנו
אין המלה "אפרסקא" מופיעה כלל בפירוש רש"י.
בלונדהיים מעתיק מאותו כתב-יד יחידי את המלה
הארמית בצורת "פרסקי" (רבים).

1192 כתובות קיב. קיבוריא
שיאונדיי"ר seondier משני, בעל
איכות נחותה

נדרים

1193 נדרים כה. אסקונדרי
מירילי"ש mereles אסימונים למשחק
ראה להלן מס' 1353. חסר בדפוסים, ומצוי רק בכתב-
יד אחד (מרליי"ש).

1194 נדרים מא: תורייקי
תירייק"א theriake (תרופה נגד
[teriakel] ארס נחשים)

1180 כתובות פה. ממלח
ירני"ר werner [verner] להשיט, לנווט
על שם הגה האנייה, שהיה עשוי עץ verne (מלה
ממצא גלי, שבמקומה באה המלה aune ממצא
לטיני [alnus]), וגם בעברית שם העץ אלנוס; המלה
הישנה נשארה בשמות מקומות ומשפחות: Vergne,
(Laverne, Lavergne, Verne).

1181 כתובות פה: מטכסא
צינד"ר cender מין משי
ראה לעיל מס' 1091. הגרסה בדפוסים: צינד"ל
cendal.

1182 כתובות פה: (ד)גיס ביה
פריבי"ץ privez חופשי
ראה לעיל מס' 544. נמצא רק בכתב-יד אחד.

1183 כתובות פה: חיזוק טובה
גרי"ד gred טובה
במשמעות של "לעשות טובה למישהו" או "בלי
טובות", כלומר מעשה חסד.

1184 כתובות צו. דסקיא
בישצ"א besace שק בעל שני כיסים
רש"י מתכוון מן-הסתם להדגיש את קרבת המלה
הארמית למלה הצרפתית: שתייהן נגזרות מלשון
"שק" (גורן משותף לכל שפות הים התיכון)
ומקדומת הכפילות (ד=-דו-) בארמית, be=bi-
בצרפתית).

1185 כתובות צח. כסיתא
קור"ל coral אלמג
בלונדהיים רשם את המלה המתפרשת "כיסתא", ולא
היא, שהרי רש"י מפרש כאן את הגרסה השנייה
"כסיתא", ואף זו הגרסה, שבלונדהיים עצמו מציין
לנבי הלעז בראש-השנה כג.

1186 כתובות ק: איצא
איגרו"ר egror [aigror] חמיצות
ראה לעיל מס' 683.

פונדא 1200 נדריים נה: אישקֶרפֶלייר"א תרמיל (תלוי בצוואר) escharpeliere [] מצוי בכתב-היד היחיד, שם קוראים: "פונדא. שרפירל"א בלעז פונד"א". אם אין המלה פונדא האחרונה חזרה בטעות על הדיבור המתחיל, כי אז זה יכול להיות האיטלקית fonda (ארנק), ר' ערוך השלם ר', 366b. את הלעז לא פגענו בלונדיניים, והוא תרגמו "מין חגורה" (בסימן שאלה). שם יש גם להסיט את המספר הקטן 1 מאחר Bo אל אחרי spirla. אמנם אין השערותנו בטוחה, אבל מסתבר בכל אופן, שלפינו מלה מהגורן הגרמני skarpa (ממנו écharpe, צעיף, בצרפתית של היום).

פסקיא 1201 נדריים נה: פיישול"א feisole [faissole] רצועה

אנסליא 1202 נדריים נה: הושי"ש hoses מגפיים, קרסוליות (של עור) מלה ממוצא גרמני (ר' Hosen), שבצרפתית נשדרה בצורת ההקטנה houseaux.

פליניא 1203 נדריים נה: פורצייני"ט porceint חגורה ראה לעיל מס' 112. חסר בדפוסים.

לופ 1204 נדריים נה: לופיני"א lupine תורמוס מצוי רק בדפוסים. מי שרשם לעז זה התכוון להצביע על דמיון שם הצמח בעברית ובצרפתית (בצרפתית חדישה: lupin). אך הדבר חמור, כי התורמוס מהקטניות ואינו דומה לבצל ולשום כמו הלופ (שמוזים אותו היום עם הצמח, ששמו הלטיני הצרפתי arum). על קיום הצורה lupine בימי-הביניים מעידה המלה האנגלית (lupine).

לופ 1205 נדריים סא: דה"מ עד שיוכפלו המקצועות שירטי"ש sertes מחרוזות

מצוי רק בדפוסים. ברור, שהפרשן התכוון להראות, שאותה מלה משמשת בצרפתית כמו בלשון התלמוד. השימוש בחי"ו (במקום טי"ח) מצביע על השפעת הכתיב התלמודי, או על הקפדה (לא כימי רש"י, אלא בזמן ההדפסה) על הערך המיוחד של האות היוונית θ. שתי היות"דין באות כנראה לציין את היות"ד העיצורית. ר' בלונדיניים פ' (ע' 151). פרי' שמואל קוטק, במאמרו Sur quelques aromates cités dans la Bible et le Talmud (Revue de l'histoire de la médecine hébraïque, XXVI, 1973), ע' 105, מציע לראות בלעז זה עיוות של tragacanthum, שרף של סוג קטניות. אך פירוש זה אינו מסתבר מבחינה בלשנית.

בורדס 1195 נדריים מא: בור"ן מלני"ט bon malant פצע חמור ראה לעיל מס' 5. מצוי רק בדפוסים.

כיפי 1196 נדריים מח: רישטי"ש ristes אנדות פשתן ראה לעיל מס' 116. מצוי רק בכתב-יד אחד, כדלהלן: "כיפי. גחל כיפי, רישטי"ט בלעז"ו] של פשתן ואדרינהו [צ"ל: ואסרינהו] לפי שלא היה עוסק בתורה".

קום 1197 נדריים נא: מישג"א mesge מי-גבינה, נסיוב החלב [mesgue] מצוי רק בדפוסים.

קיפה 1198 נדריים נב: פונדרייל"ש fondriles [fondriles] משקעים (של שאריות בשר) מצוי רק בדפוסים.

זומית 1199 נדריים נה: שלמויר"א salmuire מי-מלח (של שימורים) ראה לעיל מס' 30. מצוי רק בדפוסים.

1211 נזיר מה: דה"מ או שולקן
 ושקרן"ד wascrud
 כמעט חי
 (לא מבושל)
 הרכיב was(=gas) מתועד בצרפתית של ימי-
 הביניים בביטויים gascu ו-gascort (קצר למדאי).
 ייתכן, שמתצאו מלטינית quasi (כמעט).

1212 נזיר מט: קנטרנין
 טורטוריו"ש גורמי-נוק, עושי-עוול
 torturios

1213 נזיר נ: צפיחית
 ברישקי"ש bresches
 חלות-דבש
 ר' מילונו של לוי (מס' 186-168).

1214 נזיר נה: איסקריא
 מש"ט mast
 תורן

1215 נזיר נו: שבת
 שבת שבת (צמח ריחני)
 אנייד aneid

1216 נזיר סה: קסטות
 בלישטי"ש blestes
 גושי אדמה

סוטה

1217 סוטה ז: נפרמו
 דימינציי"ר לחתוך לחתיכות דקות,
 לקרוע לגזרים
 demincier

1218 סוטה ח: צלצול
 בינדי"ל bendel
 אגד, חגורה, סרט
 ראה לעיל מס' 251.

הפרשן אומר, בהסברו השני, שסימן לסוף הקיץ הוא
 הקפלה (או: הכפלה), כלומר צבירה, של המקצועות,
 היינו הקציעות, התאנים, שנחתכו (נקצעו) כדי
 שיתייבשו, והיו עושים מהן מחורחות, אשר לצורת
 הלעז, היינו מצפים יותר לצורה sartes (לפי המלה
 המתועדת באיטלקית ובספרדית sarta; בצרפתית אין
 תיעוד במילונים), אבל היריד קיימת בכל המקורות.
 מתצא המלה מהפעל sarcir (לאחות), ומשמעותה
 המקורית "מאותה, מחוכרת".

1206 נדרים סו: דה"מ דומה
 לאניצי פשתן
 מקורזלים
 קרישפי"ש crespes
 חסר בדפוסים. בדפוס וילנא חסר גם כל הפירוש,
 המופיע בדפוס בומברג כדלהלן: "דומה לאניצי
 פשתן. מרוך זה בזה".

נזיר

1207 נזיר ג: צדעא
 טינפל"א tenple
 צדע, רקה

1208 נזיר ז: אוונא
 קונטרדי"א contrede
 חבל ארץ
 ר' מילונו של לוי (מס' 246).

1209 נזיר לט: אינבא
 לינטרי"ש lentres
 ביצי-כינים
 בכתב-היד הגרסה לינדיני"ש (ראה לעיל מס' 977). -
 מדף ז עד דף ל"ט אין לעזים.

1210 נזיר מב: חופף
 פריי"ר freier
 לשפשף
 ראה לעיל מס' 2. אצל בלונדיהיים התרגום freier הוא
 טעות דפוס, כחורה על המלה בצרפתית עתיקה, וצריך
 להיות froter.

1219 סוטה ח: סרונכי

בו"ן מלנ"ט bon malant פצע חמור
ראה לעיל מס' 5. כאן, כמו במקומות רבים בפירושי
רש"י, הפצע הנדון הוא אסכרה, שבימי הביניים
חשבו, שהוא מורסה בנרץ המעכבת את הנשימה.

1220 סוטה י: ברכה
פוישו"ן foison שפע

1221 סוטה י: שפי
אישלושיי"ץ [esloissiez] esloisiez
כאן: מי שרגלו שמוטה, נקוצה, היינו חוגר.

1222 סוטה י: פודגרא

פודגרא" podagre צינית (שיגרון או
שיגרון ברגליים)
רש"י מצביע על קרבת המלה שבגמרא לצרפתית
המדוברת במקומו. אולם ייתכן מאוד, שגרסת הלעז
מושפעת ממהד"מ הארמי או מהשפה הספרדית,
והגרסה פואקרא"א הכתובה ב"עין יעקב" (poacre)
היא המקורית, כי אין זה יוצא מדברי רש"י, שהמלים
זהות ממש. מכל מקום אי-אפשר לבדוק הרבה, כי אין
כתבי-יד עתיקים של פירוש רש"י על מסכת סוטה,
המקורות המוסמכים הם דפוס בומברג ו"עין יעקב"
(מהדורת שאלוניקי, רע"ו).

* בצרפתית חדישה חזרו לצורה היוונית ואומרים
podagre.

1223 סוטה יא: השמה
אמנויימינ"ט
amanewement
[amanevement]

חסר בדפוס התלמוד ונמצא רק ברש"י שב"עין
יעקב, ר' בלונדהיים ב' (ע' 82-84).

1224 סוטה יא: משפר
אינמיילולי"ר enmeiloler
[enmailloler]

בניגוד לשלושה מקומות אחרים (לעיל מס' 441 ומס'
486 ולהלן מס' 1533), שבהם לעז זה מפרש את
הארמית "לפופי", כאן הוא מפרש את העברית
"משפר" (או לפי גרסת הדפוסים "משפיר"), וכפי
שרש"י מדגיש, לא מדובר כאן בסתם חיתולים, אלא
בחיתול מיוחד לחיקן איברים. הלעז חסר בדפוס
התלמוד, ומצוי רק ברש"י שב"עין יעקב".

1225 סוטה יא: (דה"מ סדן) ביצים
מטונ"ש matons גושים
חסר בדפוס התלמוד ומצוי רק ברש"י שב"עין
יעקב".

1226 סוטה יב: ירקקת
פלד"א palde חיוורת
חסר בדפוס התלמוד ומצוי רק ברש"י שב"עין
יעקב".

1227 סוטה יב: (דה"מ ששיבב
את עצמו) שובבה
אישויד"א
esweiede
[esveiede]
חסר בדפוס התלמוד ומצוי רק ברש"י שב"עין
יעקב".

1228 סוטה יב: אגם
אושיריי"ד osereid שדה-ערבות
כאן מדובר בערבות הגמישות (osiers), שמהן עושים
כלי נצרים (ראה לעיל מס' 537). הלעז חסר בדפוס
התלמוד ומצוי רק ברש"י שב"עין יעקב".

1229 סוטה טו: חומר
בוטו"ן boton כפתור
רש"י מסביר: "והוא של זהב וחותמים בו שני צואר
חלוק לנר". הוא מתכוון לפרש את הביטוי "אדרשנה
כמין חומר" (כלומר אדרשנה כהקבלה סמלית, כפי
שרבן גמליאל אומר במשנה: "כשם שמעשה [של
הסוטה] מעשה בהמה, כך קרבנה מאכל בהמה [קמח

"אנקובר" ("ר") ולציין את חסרון האות, או לרמז על הצורה המקובלת בצרפתית עתיקה. שממנה חרג רש"י?

1237 סוטה מב: פאפיי

פדרשטרי"ש *padrastres* אבות חורגים
לפי פירושו של רש"י (בתוספות יש פירושים אחרים)
נחעברה בו אמו של גלית הפלשתי אחרי שבאו
עליה מאה איש. אחד מהם זרעו נקלט, והוא אביו של
גלית, וכל השאר היו "אבות חורגים".

1238 סוטה מד: כשילין

וירי"ש *wires* [vires] חיצים מסתובבים
לא ברור לי, למה לא איחד בלונדיים ערך זה והערך
הקודם אצלו (מס' 1061 שלו, ראה לעיל מס' 108).
אמנם שם מדובר בסרגל ופה "כעץ חציץ", אבל
אפשר להבין, שהשטרים איימו על הנוטים לערוך
במין אֶלֶה, הדומה הן לעץ של החץ הן לסרגל.

1239 סוטה מה: בית פגיי

צינגל"א *cengle* חומה (החובקת
את העיר)

הפרשנים רואים היום ב"בית פגיי" שם פרטי של אחד
מפרוורי ירושלים. לדעת רש"י "בית פגיי" הוא שם
כללי המורה על האיזור המקיף את העיר. בהתאם לכך
ציין את הקרבה בין הוראה זו ובין ההוראה "אפסר"
(להלן מס' 1240), שהוא מחקן המקיף את פני החמור.

1240 סוטה מה: (בית פגיה) בית פגיים

ייבשטרידור"א *jevestredure* אפסר
ראה צורות אחרות של אותה מלה לעיל מס' 191 ועוד
(*chevestre*) וכן מס' 195 ולהלן מס' 1473, מקום,
שהובא כאן ברש"י (*chevecine*).

1241 סוטה מח: איטני

יש"א *jase* [jasse] ארגז
בלונדיים הסתמך על גרסת רש"י שב"עץ יעקב"
(יש"א) ופסל את גרסת דפוסי החלמוד (מש"א,
דהיינו *mase*). לפי דעתו המלה *jase* במשמעות "אסל
של מאוניים" (לעיל מס' 239) היא הוראת משנה של
jase (בכתוב המקובל: *chasse*) במשמעות "ארגז".

שעורים ולא סולת חיטים כמו בשאר הקרבנות").
והוא מדגיש: א) יש כאן חיבור שני דברים, המשל
והנמשל, כפי שהכפתור מחבר את שני קצווי
הצווארת; ב) סמל זה נעים לאחן וללכ כפי שכפתור
זהב מקשט את החלוק.

1230 סוטה יז: דבק
גלו"ד *glud* דבק חזק

1231 סוטה יז: עפצים
גלי"ש *gales* עפצים (גידולים טפיליים
בעלה האלון)

1232 סוטה יז: קנקנתום
וידריאו"ל *wedriol* [vedriol]
(חומצה גפרתית)
הצורה שלפנינו מושפעת מהאיטלקית (וויטריאל"ו
vetriolo). ור' עליה בלונדיים ב' (ע' 171-172).

1233 סוטה יז: קנקנתום
אדרימינ"ט *adrement* צבע שחור
ראה לעיל מס' 358.

1234 סוטה לד: כיפיץ
אר"ק וולו"ד *arc volud* [arc volud]
ראה לעיל מס' 1109.

1235 סוטה מא: בימה
אלמינבר"א *almenbre* בימה
ראה לעיל מס' 837.

1236 סוטה מא: דחקא
אנקוברי"ר *encobrer* [enconbrer]
בלונדיים מעתיק *enco|n|brer*. בדרך כלל הוא

מוסיף אותיות באריחיים רק כדי לתקן כתיב בלי
שינוי ממשי במלה, וכפי שהסברתי בהקדמה אני נמנע
מלהתחשב בחיקונו. במקרה שלפנינו קשה להבין מה
כוונתו: למסור את גרסת המקור (שהיא באמת

גיטין

תפוחות
להתנפח 1242 סוטה מח:
איןפלי"ר enfler

צפחת
חלת-דבש 1243 סוטה מח:
ברישק"א bresche
ראה לעיל מס' 1213.

אבן של מלח
מלח הסלע (כגן)
מלח סדומית) 1244 סוטה מט:
שי"ל יימ"א
[sel geme] sel jeme

דה"מ אבן של מלח
תצריב שחור
צויר שחור באמצעות חומר כימי החורש את הכלי.
שעליו מפעילים אותו. 1245 סוטה מט:
ניאיל"א neele

חילית
כריך (צמח) 1246 סוטה מט:
לישק"א lesche
ראה לעיל מס' 773.

טנבורא
תוף
רש"י מצביע על זהות המלה הארמית עם המלה
הצרפתית. 1247 סוטה מט:
טנבור"ר tanbor

כיפה
כובע של לקד
הגרסה של המקור היחיד (דפוס בומברג) היא
פילטר"א, כלומר feltr (לקד, כמו במס' 228 לעיל
ובמקומות רבים), אולם במשמעות של כיפה יש לנו
פילטר"ן לפחות במקום אחד נוסף (להלן מס' 2295).

לשון טורסי
שפה טורית 1249 סוטה מט:
לינג"א שוריא"ה
[lengue Surie] lenge surie

מדינה
קונטריד"א contrede
ראה לעיל מס' 1208. חסר בכתבי-היד. ונמצא רק
בדפוסים. מאז המהדורה השנייה של סוגינו (פיזור,
רצ"א?). 1250 גיטין ב:

כלילא
תצריב שחור 1251 גיטין ז:
ניאיל"ל neel
ראה לעיל מס' 1245.

פרוורי
דוקידי"ש duchedes
דוכסיות, מחחות 1252 גיטין ח:

פרוורי
דוקידי"ש duchedes
יש מקום לחמוק על שני דברים: (א) מה ראה רש"י
לחזור על הלעז, שהביאו כמה שורות לפני כן, כאשר
הוסיף בפעם הראשונה אותו משפט: (ב) בפירושו הוא
מסביר בפעם הראשונה "הפרכיא" ובשניה "פילכי".
ללא המספר הגדול של כתבי-היד המביאים את זה
ואת זה הייתי חושב, שלפנינו שתי נוסחאות של אותו
פירוש. השערה אחרת: בפעם הראשונה רש"י מצביע
על המשמעות הכללית "מחח" ובשניה הוא מדגיש
את צורת הרבים שבתלמוד ומפרש "נפות", שנפות
אחדות כללות במחח אחד. אלא שבמקרה זה היינו
מצפים לקרוא בפעם הראשונה את הלעז ביחיד, ובכל
המקורות יש לנו הש"ן של הרבים. ואולי אפשר
לקרוא את הלעז הראשון דוקישי"א duchaise או
אפילו דוקי"ש ducheis (לא הובא במילונים). ר'
מילנו של לוי (מס' 318).

עפצין
גלי"ש gales
עפצים (גידולים טפיליים)
בעלה האלק) 1254 גיטין יא:

1263 גיטין יט: **מיא דנרא**
צבע (המשחור fueil פווייל
כתב שנמחק)
 לפי בלונדהיים כוונת רש"י לצבע העשוי ממין חזית, אך לפי "הערוך" מדובר כאן בקליפה של לימן.

1264 גיטין כ. **דה"מ אנדוכתרי**
ברושדי"ר brosdor רקמה
 יכול כמובן להיות גם הפועל "לרקום", אך בלונדהיים ראה בו שם עצם, כנראה לפי שאר המקומות, שהלעז מופיע בהם (לעיל מס' 97 ולהלן מס' 1390).

1265 גיטין כ. **רושמא**
קוינ"ץ coinz **חרט (לטביעת מטבע)**

1266 גיטין כה. **אנפיליא**
נעל-כד chalçon קלצון
 ראה לעיל מס' 105.

1267 גיטין כה. **חמת**
שק של רועים bolzole בולזול
 ראה לעיל מס' 780.

1268 גיטין כה. **טליקא**
שק tasche טשק"א

1269 גיטין כט: **קיפוח**
לקטוע detroncier דיטרונציי"ר
 כמו שקוטעים אילן ואינו יכול לעמד. כך "קיפח" רב ספרא את חברו בהשגתו (ר) פירושו של רש"י דה"מ "קפחינהו" באותו עמוד.

1270 גיטין לב. **מרא**
מכוש fosoir פושויר [fossoir]
 ראה לעיל מס' 70.

1271 גיטין לה. **גלוסקרא**
שמלה, כותונת cot קו"ט
 ראה לעיל מס' 189.

1255 גיטין יב: **פרנסה**
ציוד, צרכים conreid קונריי"ד
 ראה לעיל מס' 1136. אע"ר שבנוסח החלמך שלפנינו שם העצם "פרנסה" אינו מופיע, כי אם הפועל מתפרנס. ואם כן ייתכן, שצריך לגרוס גם כאן קונריי"ד ר conreider (לצייד, לפרנס).

1256 גיטין יד. **סרבלי**
שملות, כותונות cot קו"ט
 ראה לעיל מס' 189.

1257 גיטין טו. **(כבינתיא)כבינה**
טיכה, מכבנה nosche נושק"א
 ראה לעיל מס' 213.

1258 גיטין יט. **סמא**
צבע צהוב orpiment אורפימינ"ט
 ראה לעיל מס' 355.

1259 גיטין יט. **סקרתא**
מיני"א [minie] minie **צבע אדום (עשוי מתחמוצת העופרת)**
 בשני כתבי-יד כחוב מי"א (סימן לגוף ה"רטובה", בעל הגייה חכית, ולפי הכתיב של היום migne, כמו בספרדית niño).

1260 גיטין יט. **חרתא**
צבע שחור adrement אדרימינ"ט
 ראה לעיל מס' 358. אחד מכתבי-היד גורס את הלעז כבר בפירוש על "קנקנתום" שבמשנתנו, ובעלי התוספות מביאים אותו גם בפירוש רש"י על "שיחור" (להלן בגמרא) וכן ר' משה מקצני בסמ"ג.

1261 גיטין יט. **עפצים**
גלי"ש gales **עפצים (גידולים טפיליים בעלה האלון)**

1262 גיטין יט. **מדמין**
לחשוד sospecier שושפיציי"ר

במלה: ילד לקניות, ילד לבית-קפה, המשמשים
במשמעות שליו, מלצר). הסימט ez, שאין ספק על
קיומה לפי הגרסאות השונות, מעלה בעיה: כפי
הנראה זו צורה של בינוני פעול, כאילו נאמר "מי
שנעשה שוליא".

פיסתקא 1281 גיטין נט.

גלנט glant

ראה להלן מס' 1307 (מחוך עשרה מקומות, שבהם
רש"י כותב את הלצו הזה). דה"מ הוא "פיסתקא",
כלומר, לפי הפרשנים החדשים ולפי השימוש במלה
בלשונות אירופה (Pistazie, pistachio, pistache).
בוטנה.

הנדוא 1282 גיטין ס:

אוינטור"א awenture מקרה
[aventure]

ר' בלומהיים ב' (ע' 122) ומילתו של לוי (מס' 132).

אוהרי 1283 גיטין ס:

יונקירי"ש jonchieres מצודות-רגים
עשרות קני-סוף

ראה לעיל מס' 768.

חכה 1284 גיטין סא.

אי"ם aim חכה (ליתר דיוק: הקרס
שבקצה החכה)

גט 1285 גיטין סא:

פריביץ privez חוששי
ראה לעיל מס' 544.

פרנסה 1286 גיטין סה:

קונרייד conreid ציוד, צרכים
ראה לעיל מס' 1136.

רח"מ אוצר כלום 1287 גיטין סז:

קלושי"ץ closez תאים

ריטסק 1272 גיטין נה:
ריטוג"א reitwage מרכבה (בגרמנית)

דוקין 1273 גיטין נו:

טייל"א teile תבלול (כתם בעין
המ צ מ צ א ת
הראייה)

ראה לעיל מס' 675.

גושקרא 1274 גיטין נו:

שיאונדייר"ר seondier משני, בעל
איכות נחותה

גרגותני 1275 גיטין נו:

קולידור"ר coledoior מסננת

ראה לעיל מס' 835. כך תרגם בלומהיים, אולם, לפי
הענין בתלמוד ולפי פירוש רש"י, הייתי מתרגם
"משפך".

דרור 1276 גיטין נו:

ארונדל"א arondele סנונית
"סנונית" הוא דה"מ בשני המקומות האחרים, שבהם
הלצו מופיע (לעיל מס' 292 ולהלן מס' 2187).

גמדא 1277 גיטין נו:

ריטריי"ט reitret מתכווץ (או מקוץ)
[retrait]

סולר 1278 גיטין נו:

ריטריי"ט reitret מתכווץ (או מקוץ)
[retrait]

תורניתא 1279 גיטין נו:

פי"ן pin אורן

שוליא 1280 גיטין נח:

יוינדרי"ץ joindre שוליא
מוצא המלה joindre ברור: יתור צעיר (junior).
ומכאן - עזר לבעל-מלאכה (השוח)
garçon de courses או garçon de café, מלה

- 1288 גיטין סז: ריטחבא
אמינישטרישון מנה, משאת
[amenestraisou] amenestrisou
ראה לעיל מס' 48.
- 1289 גיטין סח: מוקי
קלצונ"ש chalçons
ראה לעיל מס' 105.
- 1290 גיטין סח: חילפא
פופליי"ר poplier
צפצפה
- 1291 גיטין סח: חילטי דימא
גירופל"א girofle
קרפול (פרח)
בכל כתבי-היד המלה נכתבת בגימ' ל. לפי שיטת
הכתיב של לעזי רש"י צריך לדעת להסיק מכך: או
שיש לקרוא guiofle (מלטינית-יוונית
caryophyllon, איטליקית garofola - אף קרפול נגזר
מלשון זו), או שכל הגירסאות טעונות חזקן ויש
לגרס יירופל"א jiofle. אפשרות שלישית היא,
שבהשפעת המקור הערבי הקרובות, שבחן נשמרה
ה-g בהגייתה הרגילה, כתבו בימי רש"י בגימ' ל
למרות ההגייה השורקת.
- 1292 גיטין סח: ורדא
רוש"א rose
ורד
- 1293 גיטין סט: ברוקתי
מיל"א meile [maille]
ברקית
ראה לעיל מס' 296.
- 1294 גיטין סט: מוריקא
קרו"ג crog
כרוכס (קורטס?)
ראה לעיל מס' 323.
- 1295 גיטין סט: גילא
איטשטריי"ם estreim [estraim]
קש
ראה לעיל מס' 128.
- 1296 גיטין סט: פירמא דיטילקא
מינצידור"א קיצוצ (סלק קצוצ)
mincedure
- 1297 גיטין סט: פרידא
מירידייר"ש merediers
עץ דובדבן-הבר
- 1298 גיטין סט: כנתא
אינטריי"ל entreil
[entrail]
שומן המעיים
- 1299 גיטין סט: דה"מ לחינכי
גלנ"ץ glanz
ראה לעיל מס' 932.
- 1300 גיטין סט: חינכי
אישטרגילון estrangilon
[estranguillon]
דלקת השקדים
ראה לעיל מס' 742. יש לחקן את גרסת הספרים:
"לשון מורי" ולא "לשון רומי".
- 1301 גיטין סט: חומתי
פיליטר"א peletre
בן-חרצית (צמח)
מובא פעמיים בתוך שורה אחת: בדפוסים, בצורה
האיטלקית פילטר"ו pilatro.
- 1302 גיטין סט: ממרו
בלדימוני"א baldemonie
[baldemonie]
בדפוסים המלה משובשת. ר' בלומהיים ב' (ע' 122-
124) ומילונן של לוי (מס' 148). השם הלטיני של
הצמח: meum athamanticum.
- 1303 גיטין סט: שבלוליתא
פינוגר"י fenogré
חילבה (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לחבלק)
- 1304 גיטין סט: כשותא
הומלון homlon
ראה לעיל מס' 370.

נשטרינהו לשרות	1314 גיטין סט: טינפרי"ר tenprer	דה"מ לפתוחי אישטרנגילון estrangilon [estranguillon]	1305 גיטין סט.
הגרסה שבדפוס וילנא משובשט מאד. ר' על המלה בלונדהיים פ' (ע' 127).		ראה לעיל מס' 742.	
ניניא נענה	1315 גיטין סט: מינט"א mente	ברסם מלת חריפה	1306 גיטין סט. צידי"ר cider
עראה דפנה	1316 גיטין סט: לוריי"ר lorier	פיטחקא בלוט	1307 גיטין סט. גלנ"ט glant
	ראה לעיל מס' 786.		ראה לעיל מס' 932 ומס' 1281.
דה"מ עראה גרגירים (ובפרט פירות הדפנה)	1317 גיטין סט: ביי"ש [baies] beis	נשדור נשדור (באיטלקית)	1308 גיטין סט. אמוניאק"ר ammoniac
	ראה לעיל מס' 659.	ייחקן, שרש"י כתב באיטלקית, משום שהחומר לא היה ידוע בצרפת, אלא הובא מאיטליה כששמו האיטלקי דבק בו. ר' בלונדהיים ב' (ע' 86-89), הטוען, שרש"י התכוון למשמעות האחרת של ammoniac, הוא שרף הקלך.	
גלגילא אורוג"א [orugue] אורה (צמח)	1318 גיטין סט: אורוג"א [orugue] oruge		
	ראה לעיל מס' 377.		
סיסין סוג של נענה	1319 גיטין סט: פוליו"ל poliol	חלבניתא חלבנה	1309 גיטין סט. גלמ"א galme
		המלה הצרפתית גזורה מהעברית, דרך הצורה הלטינית-היוונית galbanum. ראה להלן מס' 2380.	
ביני עלוקות	1320 גיטין סט: שנשוואי"ש sansues	גירא כאב נוקב	1310 גיטין סט: אישפוינט"א espointe
אקוקיא	1320 א גיטין סט: קקול"י	מורסא מורסה	1311 גיטין סט: קלוג"ג clog
	עיין לעיל מס' 522א.		
אילוא אלוואי, אָהל	1321 גיטין סט: אלואי"ן aloen	תלאנא אדום	1312 גיטין סט: רו"ש ros
	ראה לעיל מס' 394.	מצוי רק בכתב-יד אחד במקום המלה "אדום" שבשאר כתבי-היד ובדפוסים.	
מרתכא מרתך (תחמוצת העופרת)	1322 גיטין סט: קוגילון cogilon	פירחא דליכא להתעלף	1313 גיטין סט: פשמיי"ר pasmer
	[coguillon]		ראה לעיל מס' 103.
אולי נגזר מ-coquille (קליפה של ביצה, של אגוז וכדומה)). כלומר הקליפה של הכצר, אשר מוציאים			

גדגדניות 1332 גיטין ע.
אליינדר"א aliendre [aillendre] כוסבר
ראה לעיל מס' 376.

גלופקרק 1333 גיטין ע:
קו"ט cot שמלות, כוחונות
ראה לעיל מס' 189. המלה הצרפתית, שהיא לכאורה
יחיד, יכולה גם להיות ריבוי ביחסת הנושא.

דה"מ בפירי 1334 גיטין עא.
צירישי"ש cerises דובדבנים

דה"מ בפירי 1335 גיטין עא.
נישפלי"ש nesples שסקים

סכר 1336 גיטין עג.
אישקלוש"א escluse סכר, חסימה

טסקא 1337 גיטין עח.
טשק"א tasche שק
רש"י מצביע על זהות המלה שבתלמוד עם המלה
הצרפתית. (ואולי יש ביניהן רק דמיון מקרי, כי זו
מוצאה מהערבית וזו מהגרמנית: מה שאין כן במלה
"טסקא" האחרת. בהוראת "מס", שייתכן והיא
נגזרת משורש יווני-לטיני tax- כמו המלה הצרפתית
tâche באותה הוראה. אולם, לפי מילון דיסטרו,
"טסקא" בהוראת מס היא הוראה משנית של טסק"א
בהוראת שק).

משיחה 1338 גיטין עח:
לינוי"ל linoil |linoel| חוט (של פשתן)

שוליים 1339 גיטין עט:
פונ"ץ fonz קרקעית

גס 1340 גיטין פא.
פריבי"ץ privez חופשי
ראה לעיל מס' 544.

ממנה את הכסף הטהור. אפשרות אחרת: מוצאו
מלטינית cucullio (כרדס), בפרט שיש עדות מלשון
האיכרים בחבל פואטו (Poitou), שהם קוראים
לקליפת גרעין התבואה "קגיון" (cagouyon).

1323 גיטין סט:
בוטו"ן boton חומרתא
כפתור
עוד יותר מאשר לעיל (מס' 1229) הכפתור, כפי
שמתאר אותו רש"י, הוא לנוי, וכאן אין לו אפילו
תפקיד של חיבור שני חלקים של בגד. ונוסף על כך
הוא מכיל בושם בחוכו.

1324 גיטין סט:
הנק"א hanche קלבוטת
מוחן
הלעז מובא פעמיים באותו עניין.

1325 גיטין סט:
פיור"א fievre |fievre| צמרי
קדחת

1326 גיטין ע.
פושור"ר fosoir |fossoir| מרא
מכוש
ראה לעיל מס' 70.

1327 גיטין ע.
קרנפ"א cranpe עוית, התכוצות
שירים
ר' מילוננו של לוי (מס' 23).

1328 גיטין ע.
קרו"ג crog קורטמי
כרכום (קורטם?)
ראה לעיל מס' 323.

1329 גיטין ע.
קרו"ג crog מוריקא
כרכום (קורטם?)
ראה לעיל מס' 323.

1330 גיטין ע.
שיבי"ל sevil גדר
משוכה, גדר שיחים

1331 גיטין ע.
אינש"א ainse פחד
דאגה
ר' בלונדהיים ב' (ע' 70-71).

1346 קידושין ט. דה"מ חומרי
מושטניצ"י ש ענקים, שרשרות
mostnices

כך נתן כאן בלונדייז הוראה אחרת למלה מאשר
לעיל (מס' 236), שם מדובר ב"לבוכה", מין בגד,
שקושרים לצוואר. אמנם קשה לתאם את דברי רש"י
עם הפירוש "לבוכות", אבל גם עם הפירוש "ענקים"
אין תיאום מושלם, כי לכאורה mostnices צריך
להיות שם נרדף ל-fiweles. בכל אופן יש לשאול, מה
הכוונה ב"לשון רבונינו"? אולי בלשון היהודים בחבל
הריין, ששם למד רש"י בישיבות חרמס ומיינק?

1347 קידושין יג. וורשכי
בינדיל"ש bendels אגדים, חגורות
[bendel]

ראה לעיל מס' 251. לא הבנתי, למה רשם בלונדייז
בינדיל bendel (אגד, חגורה) ביחיד ולא כרבים, כפי
שמסתבר מהדד"מ ומגרסאות רוב כתבי-היד.

1348 קידושין יד. עקב
שול"א sole סוליה

1349 קידושין טז. שומא
ירורא"ה [verrue] werue יבלת

1350 קידושין כא. טול
ברוק"א broche שפוד, קנה עץ מיוחד
ר מילונו של לוי (מס' 187).

1351 קידושין כא. מקדח
טריידר"א tariedre סקנץ
בכמה כתבי-יד קוראים את המלה האיטלקית
טריבל"א trivella או את המלה הפרובנסאלית
טרוול"א travela.

1352 קידושין כא. מכתב
גרפי"א [grafie] grafie סקנץ, חרט
המלה הצרפתית מוטעמת על ההברה הראשונה. ר'
בלונדייז (פ' 51).

1341 גיטין פו. מרתכא
קוגילון"ן cogilon מרתך (תחמוצת
[coguillon] העופרת)
ראה לעיל מס' 1322.

1342 גיטין פז. דף
קולומי"ל colomel עמודה, טור (בדברים
כתובים על קלף)

אין זה דף במשמעות של היום, ואף לא עמוד, אלא
מרובע כתוב "ברוחב המגילה" כדברי רש"י.

1343 גיטין צ. הקדיחה
אדורשי"ר adorser לתת (את התבשילים)
להישרף ולהדבק בסיר
ראה לעיל מס' 885.

קידושין

1344 קידושין ט. חומרי
בוטונ"ש botons כפתורים
גם כאן מדובר בכפתורים לנוי, אבל הפעם, לדברי
רש"י, של בדיל או של זכוכית, לא של זהב כמו לעיל
(מס' 1229, 1323). הצורה boton המדפסת אצל
בלונדייז היא ללא ספק טעות דפוס.

1345 קידושין ט. חומרי
פירילי"ש fiweles סגרים, מכבנות
[fiweles]

גם אלה בעיקר לנוי (מלטינית fibula). אין כמעט
ספק, שההטעמה חלה על ההברה הראשונה. יש גם
אפשרות לקרוא את הלצו פירילי"ש fioles, ואז יהיה
פירושו "צלוחיות קטנות", כמין כדורים קטנים,
שהנשים מתקשטות בהם ובחוכם בושם (ר' פירוש
רש"י דה"מ "חומרתא דפילוק" גיטין טז:).

- 1353 קידושין כא: איסקונדרי
מירילי"ש mereles אסימונים, אבנים או
כלים קטנים,
שמניעים אותם על
לחם המשחק
בצרפתיים של היום המלה marelle מורה על משחק
"ארץ" ("קלט", "שמים"), שבו מגיעים אבן
ממשבצת למשבצת מתוך דלות על רגל אחת בתבנית
המצוירת על גבי הקרקע.
- 1354 קידושין כב. תמותות
אמורטידי"ש amortides גוססות
ר בלוטתים כי (ע' 89-91) ואולי גם בלוטתים פ'
(ע' 80. amortadir).
- 1355 קידושין כב: גרדו
גרטי"ר grater גלגד
ר מילוט של לוי (מס' 498).
- 1356 קידושין כה. חלים
שולדי"ר solder ללחץ בחזקה
מכאן המשמעות "לחץ" (לעיל מס' 113 ומס' 169).
- 1357 קידושין כז. אפסר
קייבשטר"א א פ ס ר (ח ל ק
chevestre מ ה ר ת מ ה, שבו
מושכים את הבהמה
או את הסוס
בצווארם)
כאן בהוראה מושאלת: מטמך, שהשדה קשור בו,
ושנמסר לקונה, כאילו נמסר השדה עצמו.
- 1358 קידושין כז: טרנא
טרונ"ק tronc גזע, גוש, יסוד
- 1359 קידושין ל: נומי
בורבולי"ש borboles אנבערות, כיבים
ר מילוט של לוי (מס' 175).
- 1360 קידושין לא. סירקן
צינדי"ר cender מין משי
ראה לעיל מס' 1091.
- 1361 קידושין לב. גיסי
פריבי"ץ privez חופשיים
ראה לעיל מס' 544.
- 1362 קידושין לד. כמהין ופטרויות
בולי"ץ boleiz פטרויות
ראה לעיל מס' 371. חסר בדפוסים (חוץ ממהדורת
ספרד. רמ"ה בערך). אולי הלעז מתייחס ל"פטרויות"
בלבד.
- 1363 קידושין לה: מלקט
פליינ"א [plaine] pleine מקצוה
ראה לעיל מס' 181 ולהלן מס' 1364.
- 1364 קידושין לה: רהיטני
פליינ"א [plaine] pleine מקצוה
ראה לעיל מס' 1363. רש"י מבחין בין שני מיני
מקצויות "של מצחצחי חרבות, שמחליקים בו את
חיק הסיף" ("מלקט"). ר"ש עושי תריסין (כלומר
מגנים). וכן בעקביות הוא מפרש (לעיל מס' 340)
את כל הביטוי "מלקט ורהיטני" בפליינ"א. בכל
המקומות הנוספים, שבהם הלעז מופיע, הוא מפרש
את "רהיטני" בלבד.
- 1365 קידושין לה: גרידה
אישגרטיני"ר esgratinier לסרוט
[esgratignier]
- 1366 קידושין מ: מדרגה
אישילייר"א esjaliere מדרגה
- 1367 קידושין מד. כרוכיא
גרווא"ה grue עגור
ר רש"י על "סיס" (ירמיהו ח', ד').

תאכלו 1375 קידושין סב.
אינמניי"ד enmanjied
[enmangied]

חסר בדפוסים ובחלק מכתבי-היד (מקומו בסוף הפירוש הראשון של רש"י כדף, דה"מ "חרב תאכלו"). ברור, שהתלמוד מפרש כאן "חרב" לשון יובש ולא כפשוטו.

צוותא 1376 קידושין סג.
שול"ץ solaz
ש ש ו ע (כלומר חברה, ה מ ו נ ע ת מהאדם החי בתוכה מלהשתעמם)
ראה לעיל מס' 3. חסר בדפוסים.

1377 קידושין עא.
דה"מ עיסה
רומ"א Rome רומא (בירת איטליה)

1378 קידושין עא.
נעימה טרופ"א trope
ניגון
כפי הנראה מלטינית-יוונית tropus (אופן, קצב), אולם יש גם אפשרות, שהמלה קשורה עם strophā (בית [בשיר]), ואולי עם השורש הפרובנסאלי trobar אוחם". אצל בלונדהיים יש ספק, אם אין לקרוא טרופ"ף trop כמו באחד מכתבי-היד. המלה נשמרת בידידש לציין את טעמי המקרא.

1379 קידושין עב.
ארבא אושיריי"ד osereid
שדה ערבות
ראה לעיל מס' 1228. יש להעיר: א) באחד מכתבי-היד ובמהדורת התלמוד מספרד (רמ"ה בערך), קוראים לעז אחר, שאפשר לפענחו שלצייד"ד salceid, כלומר שדה ערבות, כשכמקום להיות גנור מהמלה osier (ערבה גמישה), הוא גנור מהמלה הרגילה לערבה sals; ב) לפי פירשו של רש"י, שדה ערבות זה הוא מעין ביצה, "אגם" כלשונו.

1380 קידושין עב.
פירא ויביי"ר [vivier] wivier
פירא ברכת דגים

1368 קידושין מד.
פרי"ט frit
ראה לעיל מס' 529.

1369 קידושין מו:
בדיק"א bodeke
ר בלונדהיים ב' (ע' 128-129) ומילוניו של לור (מס' 180), וכן בלונדהיים פ' (ע' 31-32, 143-144). המלה הצרפתית, גם בצורתה העתיקה כאן גם בצורתה החדשה pastèque, מוצאה מהמלה העברית (או מוצא משותף להן), והיא נתקבלה בצרפתית דרך הערבים והפורטוגלית.

1370 קידושין מז.
גלנ"ט glant
ראה לעיל מס' 932.

1371 קידושין מז.
אייכ"ל eichel
בלוט (בגרמנית)
אינו מצוי בכתבי-היד, וברור שאינו מאת רש"י. ר' בלונדהיים ב' (ע' 154).

1372 קידושין נ.
טשק"א tasche
שק

1373 קידושין נב.
אישקלויני"ש
בצלים eschaloines
"שומי-אשקלון",
בצלצולים

הלעז מצוי (בדה"מ "ה"ג הוא אריסא דקיש במחא ושמיכי") בשני כתבי-יד ובמהדורת התלמוד מספרד (רמ"ה בערך). רש"י ראה כנראה צורך להסביר, שיש גם בצלים קטנים, שאפשר לקחת מהם "מלוא הדי", כמו שומי-אשקלון. (המלה הצרפתית eschaloin, בצרפתית של היום échalote, גנורת באמת משם העיר אשקלון, שמשם הביאו מאכל זה לראשונה).

1374 קידושין נד:
אישפיני"ר espenir
פיתוח (הפרי)
מצוי רק בשני כתבי-יד וחסר בדפוסים. ר' לעיל מס' 652. גם כאן יכול להיות, שהלעז מתייחס לכל המשפט "כשהענבים ניכרים לאחר שנפל הפרח".

1389 קידושין פב. סריקים
פלוקיידר"ש flochiedres
[flochiedre]

בלונדייט גורס (פלוקיידר"א) flochiedre (צורת
היחיד, וכן בחרגומו לצרפתית). אבל אפשר להסתמך
על אחת הגרסאות של הלעז, המסתיימת כשר"ן של
הרבים, כפי שהסתמך בלונדייט על גרסה אחרת
המסתיימת באל"ף של היחיד.

1390 קידושין פב: מחטא דתלמיזא
ברושדי"ר broyder
רקמה
רש"י מפרש כאן אותו ביטור כמו לעיל מס' 97 (בתוך
אותו מאמר, רק שכאן מיחס לר' יהודה מה שמיחס
שם לר' חסדא). אבל כאן הוא מסתפק במלה צרפתית
אחת, ולא הוסיף כפי שהוסיף שם: "של גנבי"ש". גם
שאר דברי הפירוש דומים פה ושם, אף שיש קצת
הבדלים בלשון.

בבא קמא

1391 בבא קמא ט: צבתא
טינליי"ש tenalies [tenailles]

1392 בבא קמא ט: צוותא
שול"ץ solaz
שעשוע (כ ל ו מ ר
ח ב ר ה, המונעת
מהאדם החי בתוכה
מלהשתעמם)

ראה לעיל מס' 3. כאן קצת קשה להבין את המלה,
כפי שהובנה בהופעותיה הקודמות. אולי מותר לומר,
שרש"י עצמו התלבט לקיים את הגרסה "צוותא"
במקום "צבתא". עם זאת אפשר לפרש, שהתחשק
אחראי יותר כשהוא שיחק באש, מפני שמצא בכך

1381 קידושין עג: זרתא
שורביי"ר sorbier
חחרר (אילן)

1382 קידושין עד. דה"מ בשודא דדייני
וידונ"ש [vidons] widons נציג
מלטינית vicedominus (ממלא מקום השליט),
בצרפתית חדישה vidame. מצוי רק בכתב-יד אחד,
שם קוראים "משודא דדייני. הוא עצמו או אחר
וידונ"ש לפי ט"ע [טבעת-עין] בדין שאין חלי וכו'".

1383 קידושין פ: נקורים
ביקדורי"ש ניקורים, דקירות
bechedures
גזר מלשון bec (מקור).

1384 קידושין פא. (אפסרה)אפסר]
קיבישטר"א א פ ס ר (ח ל ק
chevestre
מ ה ר ת מ ה, שבו
מושכים את הבהמה
או את הסוס
בצווארם)

1385 קידושין פא. סקבא
רדיושידור"א redoisedure
קיהיק, פנימיות
[redoissedure]
כאן בהוראה מושאלת: נקדחת התורפה.

1386 קידושין פא. דה"מ נקט מצרא
פלנק"א planche
רק בכתב-יד אחד קוראים: "דף קצר המוסל ברוחב
הנהר שקורין פלאנק"א".

1387 קידושין פא. כיבי
מלנ"ץ malanz
פצע

1388 קידושין פא: אכמר
תושי"ר [tosser] toser
להשתעל

מרא 1401 בבא קמא כז:
פושוי"ר fossoir [fossoir]
ראה לעיל מס' 70.

1402 בבא קמא לו: דה"מ כסף צורי
קושטינטי"ן נובל"א קושטא (עיר
בתורכיה, אז בירת
הקיסרות הביזנטית,
בצרפתית
Constantinople)

מצוי רק בכתב-יד אחד. בשאר כתבי-היד ובדפוסים
נכתב במקום הלע"ז השם המקובל בעברית לאותה
עיר: קושטנטינה (יותר מאוחר קוצר ל"קושטא",
אולי בהשפעת המלה הארמית "קושטא", תרגום של
"אמת"). כפי שהיא כתובה (אך יש ספק, אם רש"י
עצמו הזכיר אותה), המלה מוכיחה על גזירה עממית
של שם העיר, כאילו חלקה האחרון נובל"א הוא
התואר הצרפתי noble (אציל).

1403 בבא קמא מז:
התריז שלשול, מכלת-מעיים
עין פירוש רש"י על בבא מציעא צ., דה"מ
"ומתרחז".

1404 בבא קמא נה.
טווס פאון paon
טווס

1405 בבא קמא נה.
פסיוני חגלה perdrix
פירדרי"ן

1406 בבא קמא נה.
[קועיה]קועא חרטום bec
בי"ק

1407 בבא קמא נט:
צבת טינלי"א tenaille [tenaille]
צבת
אולי יש לפרש כאן (בלשון יחיד, רק בדפוס ולנא
חוקן ונדפס טנלי"ש) "החזקה" (המלה נגזרת
מהפועל tenir, "להחזיק") ולא "צבת", כלומר:
העובדה, שהחריש מחזיק את השלהבת, ואוסף החזקתו.

בידור ושעשוע, אלא שרש"י עמד על ההוראה של
"חברה", ולכן דבריו נראים מסובכים למדאי. ור' גם
להלן מס' 1407.

1393 בבא קמא יז:
אוכף שיל"א sele
אוכף

1394 בבא קמא יז:
נובר פוריי"ר forjier
לנבור
את הפועל הזה ראינו במשמעות של "לקדח, לעשות
חור" (לעיל מס' 443) ושל "לחצוץ את השיניים"
(לעיל מס' 904). כאן מדובר בחזיר הנובר באדמה
בחוטמו - כי גם הוא עושה חור.

1395 בבא קמא יז:
חרטום בי"ק bec
חרטום

1396 בבא קמא יז:
זוג אישקיליט"א eschelete
זוג (פעמון)

1397 בבא קמא יח:
נתגלגלה וולטי"ר wolter
להסחובב, לרקד [volter]

1398 בבא קמא יט:
קילעא פורק"א porche
פרחדור (מ ב נ ה)
הבולט החוצה, שבו
(פתח הדלת)

1399 בבא קמא כג:
לגלול וולטי"ר wolter
להסחובב, לרקד [volter]

1400 בבא קמא כג:
מסחתא אישטול"ש estols
שולחן-מכירה
(לקצבים)

מצוי רק בכתב-יד אחד, וספק אם הוא מאת רש"י.
מכל מקום הצורה תמוהה, והיה מסתבר יותר אישט"ל
estal.

1413 בבא קמא סט. קווחות
מוטי"ש motes גושי אדמה

1414 בבא קמא סט. רעפים
טיולי"ש tiules רעפים

1415 בבא קמא פ. גונח
פליינדר"א pleindre להחייפה, להחאונן
|plaindre|

1416 בבא קמא פ: חיכוך
פרוטי"ר froter לחכך, לשפשף

1417 בבא קמא פא. תלח
פינוגר"י fenogré חיל ב ה (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לתבלין)

1418 בבא קמא פא. דה"מ שלא
יפרוס קלע
גור"ג gorg מלכודת לדגים
המלה הלועזית החלפה בדפוסים במלה העברית
"גור", אולם בכל כחבי-היד קוראים גור"ג או קרוב
לזה. כפי הנראה המלה הצרפתית נגזרה מלטינית
gorges (נחשול, תהום, מפרץ, ומכאן גם גרון, gorge
בצרפתית של היום) ומציינת מעבר הולך ומצד,
שא-אפשר לצאת ממנו. לפי תורת ההנה הצרפתית
קשה לקיים את הצורה gorg, ומסתברת יותר הצורה
gorg. ואם לא gorg.

1419 בבא קמא פא. דה"מ שלא
יפרוס קלע
וינ"א vene מלכודת לדגים (בגרמנית)
כנראה קרוב למלה Wanne (אגן, גינית) בגרמנית של
ימינו. בכמה כחבי-יד ובדפוסים הגרסה היא ווכ"א
(צ"ל וכ"א) wache (משמר, תצפית). כאחד
מכחבי-היד נוסף בשוליים: "ריש מקומות באשכנו
שקורין אותו ערי"ך [erich]."

הם הגורמים לשרפה, והיות שהעניין קרוב לדכר
התלמוד לעיל דף ט: אין להתפלא על כך, שאחד
מכחבי-היד גורס כאן "צוותא", עם פירושו בלע"ז
שול"ץ solaz (ר' לעיל מס' 1392).

1408 בבא קמא ס. רחת
פיל"א pele את-חפירה (כלומר
כף שטוחה כעלת
ידית ארוכה)

1409 בבא קמא סא: אנני
קונק"ר ש conches בורות, שקעים
(באדמה)

כחבי הדפוסים קוני"ש מורה על גרסה conjes.
בצרפתית של היום המלה conques קיימת רק
במשמעות קונכיות (אותה מלה כמו בעברית). היינו
קופסת הגיר, שהרכיכות מתגוננות בשקען. הצורה
conques היא, כפי הנראה, מושפעת מהפרובנסאלית,
או חדשה מהלטינית.

1410 בבא קמא סא: מעזיבה
אשטר"א astre אח (מ ר צ פ ו ח
המתקונות להבעיר
עליהן עצים)

חסר בדפוסים. - יש לחמוה על כך, שרש"י מדבר על
"טיח של סיד על תקרה" (אבל, בהזכירו את התקרה
של קומת הקרקע, הוא מצביע ממילא על הרצפה של
העלייה). במקומות אחרים רש"י מביא את הגרסה
aistre (לעיל מס' 833 ולהלן מס' 1946) או את המלה
הגרמנית המקבילה estrich (להלן מס' 1586 ומס'
1616). ר' בלונדהיים ב' (ע' 119).

1411 בבא קמא סב: גץ
ניצור
אישטינציל"א estencele

1412 בבא קמא סו: קצען
רודוני"ר rodonier לכרסם, לגייץ, לקטוע
[rodognier]
הגרסה שברפוסים משובשת מאד.

שפא 1429 בבא קמא צב.
אישלוישידור"א (מקום ה)נקע
[esloissedure] esloissedure
בדפוסים הלעז כחוב בשתי מלים כאילו הן ארמית.

זרזיר 1430 בבא קמא צב:
אישטורני"ל estornel
זרזיר

קלא 1431 בבא קמא צב:
גוש אדמה mote א מוט

נמטי 1432 בבא קמא צג:
פילטרי"ש feltres
לבדים (מצעים)
של לָבֵד

נפץ 1433 בבא קמא צג:
ירפי"ר jarpir
לפורר (סיב)
או אריג לחוטיו)
ר' (לעיל מס' 130 ועוד) אותה מלה בכתיב charpir.
ור' בלונדהיים ב' (ע' 162). וכן מילונו של לוי (מס')
(200).

צפון 1434 בבא קמא צג:
שבו"ן savon
סבון
המלה הצרפתית והמלה התלמודית הן מאותו מקור.
ייתכן. שעל כך רצה להעיר רש"י (ר' על כך "קוטשר". "מלים ותולדותיהן". ע' 61-64).

לפאר 1435 בבא קמא צד.
אישקובי"ר escover
לטאטא (כלומר)
לטהר מכל השאריות)
ראה לעיל מס' 430.

גובי 1436 בבא קמא צו.
טרונקי"ש tronches
גזיר-עץ, כולי-עץ

חופיא 1437 בבא קמא צו.
אישקוב"א escove
מטאטא
ראה לעיל מס' 430.

זירין 1420 בבא קמא פא.
צינורות tudels
טודיל"ש
כאן במובן של גבעולים (ר' לעיל מס' 722).

שדות וכקעות 1421 בבא קמא פא:
מישור, chanpánie
שדה פתוח, [chanpagne]
איזור של שדות
ראה לעיל מס' 99.

גוזחטראות 1422 בבא קמא פב:
אלידיר"ר aledoir מעבר, טיילת, מרפסת
אולי יש להרגם: "מעברים, טיילוח" וכו' בהתאם
לדה"מ.

ספר 1423 בבא קמא פג.
גבול, ספר marche א מרק

ניבי 1424 בבא קמא פג.
חניכיים jencives
יניציבי"ש

צמחין 1425 בבא קמא פג:
פצעים malant ט מלנ"ט
ראה לעיל מס' 5. רק כאן יש לנו malant ובשאר
המקומות (לעיל מס' 378 ועוד) malanz. אבל ראה,
מה שאמרנו לגבי glant, glanz (לעיל מס' 932).

אהלא 1426 בבא קמא פה.
אלואי"ן aloen
אלואי, אָהל
ראה לעיל מס' 394. הלעז משובש בדפוסים.

קלבא 1427 בבא קמא פה.
שרף-עץ resine
חוספת הפירוש של רש"י: "שבחכות של יין" נראית
חמודה. והיא מצויה רק באחד (וסיקן 132) משישה
כתבי-היד המביאים את הלעז.

צמחה 1428 בבא קמא פה:
התכווץ reitrest [retraist] ריטרייש"ט

- 1438 בבא קמא צו: נסכא
פלט"א plate
לוי במילונו (מס' 640) נוטה לגרוס פלטינ"א plate
והסביר "לוחית, טבלה", כלומר מתכת יקרה בצורה
רדודה.
- 1439 בבא קמא צח. שף
אישפריי"ר esfreier
מלטינית exficare, להוציא (את החמונה) על-יד
שפשוף. ר' מילונו של לוי (מס' 479).
- 1440 בבא קמא צח. קורניסא
מרטי"ל martel
פטיש
- 1441 בבא קמא צח. שופינא
לימ"א lime
פצירה
- 1442 בבא קמא צח. צורם
אינקרינ"ר encrener
ר' מילונו של לוי (מס' 256).
לחרוץ (חרוץ)
- 1443 בבא קמא צט. גרדא
פלוקיי"ר flochier
באחד מכתבי-היד רשום גם: "וולק"ן [צ"ל: ולק"ן
walkn] בלשון] אכשנו".
- 1444 בבא קמא צט. בטושי
פולידורי"ש דריכות (לשם כיבוס)
foledures
- 1445 בבא קמא צט: סיכתא
קוינ"ץ coinz
חרט (לטביעת מטבע)
- 1446 בבא קמא קא. צפון
שבו"ן savon
ראה לעיל מס' 1434.
- 1447 בבא קמא קא: סטיס
קר"ו cro
ראה לעיל מס' 643.
כרכום
- 1448 בבא קמא קא: קוצה
גישד"א gesde
איסטיס, פֶּסְטֶל (צמח,
[guesde] שמשורשו מפיקים צבע)
ראה לעיל מס' 323. המלה מופיעה בצורה wesde,
שהיא שוות ערך, לעיל מס' 279 ועוד.
- 1449 בבא קמא קב. מלוגמא
אינפלשטר"א enplastre
ר' בלונדהיים ב' (ע' 154-156) ומילונו של לוי (מס'
(384).
- 1450 בבא קמא קב. אפיקטוריון
וומיט"א womite
[vomite] סם הקאה
ראה לעיל מס' 831.
- 1451 בבא קמא קג. פנחייא
גרנטיא"ה garantie
הלעז מופיע רק בשני כתבי-יד, וספק אם הוא מאת
רש"י. (אף הכתיב שבהם: גראנטי"א חשוד, כי היינו
מצפים לכתיב גרנטיא"ה).
- 1451א בבא קמא קיד. נחיל
גיור"א
כך בדפוסים שלנו. אצל בומברג, מהדורה א': גיור",
מהדורה ב': גיר". בדפוס סונצינו: כל החלק הזה
של המשנה הושמט. ואין זה לעז, אלא צ"ל: גרוד,
וכך בכ"י לונדון וקמברידג'.
- 1452 בבא קמא קטו: שפי
רדיי"ר redejier
[redegiel] לערות
ההערה במילונו של לוי (מס' 686) אינה מבהירה
דבר. הבלשן A. Thomas דן במלה reechier, שהיא
כפי הנראה שווה למלה שלנו, ב-Romania (ל"ט,
1910, ע' 249-250). אבל אינו מוצא את מקורה,
שהוא אולי הלטינית exigere (לדחות החרצה) עם
הקדומת re- לציין חזרה על המעשה, ו-d החוצץ בין
התנועות.
- 1453 בבא קמא קטז: דורמסקנין
פרוני"ש prunes
בדפוס וילנא, בטעות: "פרושים".

1463 בבא קמא קיט: סקעיות
לומישיל"ש lumesels (של חוט) פקעות

1464 בבא קמא קיט: פונקלץ
טרמי"ש trames חוטי שתי

1465 בבא קמא קיט: תיכי
טריצי"ש treces מקלעות (של פשתן לא טווי)

1466 בבא קמא קיט: נמטי
פילטרי"ש feltres לבדים (מצעים של לָבֵד)

1467 בבא קמא קיט: קיצועץ
רדוניידורי"ש שאריות (שנקטעו מהעור בשעת עיבודו)
rodoniedures
[rodognedures]

1468 בבא קמא קיט: מגירה
שיר"א sere [serre] משור
ראה לעיל מס' 808.

1469 בבא קמא קיט: מקדח
טריידר"א tariedre מקדח

1470 בבא קמא קיט: רהיטני
פלייני"א [plaine] pleine מקצועה
ראה לעיל מס' 181.

1454 בבא קמא קיט: דורמסקנין
אדילצי"ש adrelces [פירות של] מלוח (שיח-בר)

1455 בבא קמא קיט: ביסתרקי
טפי"ד rapid שטיח

1456 בבא קמא קיט: מוכין
גרטיש"א gratuite פסולת הצמר (הנופלת בשעת דריכת הכובסים על הבגדים)

חסר ברוב הדפוסים (מקומו בתחילת פירוש רש"י על המנשה שבסוף העמוד). אצל בלונדהיים נרשמו הגרסאות תחת 563c, אבל באמת יש לחקן ולקרוא 562 bis a&b במקום 563a&b, והמספר 563 צריך לבוא בלי אות. ר' מילונו של לוי (מס' 498).

1457 בבא קמא קיט: קוצים
ירדון"ש jardons פירות של קרדה
ר' ההערה לעיל מס' 475, המתאימה גם לכאן.

1458 בבא קמא קיט: סורק
פולונ"ש folons כובסים
ראה לעיל מס' 109.

1459 בבא קמא קיט: חצינא
דולידור"א doledoire מעצד
(מעין גרזן)

1460 בבא קמא קיט: דקין
טניני"ש tenves דקים, רזים

1461 בבא קמא קיט: חובין
פויני"ץ poinz חכים, חפרים

1462 בבא קמא קיט: נירין
ליצי"ש lices נירים
ראה לעיל מס' 272 ועוד.

בבא מציעא

1471 בבא מציעא ז. (דה"מ כרכשתא)
גרדין
פירניי"ש fernjes ציציות
ראה לעיל מס' 446.

- 1472 בבא מציעא ח: מוסירה
 קיבישטרא א פסר (חלק
 chevestre מהרמה, שבו
 מושכים את הבהמה
 או את הסוס
 בצווארם)
- 1473 בבא מציעא ט. (בית פניה)
 קיביצינא א chevecine (בית פנים)
 רחמת-ראש
- 1474 בבא מציעא כ: טליקא
 טשק"א tasche שק
- 1475 בבא מציעא כא. אניצי
 רישיטי"ש ristes אנדות פשתן
 ראה לעיל מס' 116. כאן, בניגד לשאר המקומות,
 שלעז זה מופיע בהם. רשום לידו "בל[שן] אשכנו"
 או יותר נכון, כפי שכתוב באחד מכתבי-היד "בלעז
 ובלשון אשכנז". כלומר זו מלה צרפתית, אבל יש גם
 בגרמנית מלה דומה (risten). וכל זה לעומת הביטוי
 המקובל באיורו של רש"י ("במקומנו") המובא
 במס' 1476.
- 1476 בבא מציעא כא. אניצי
 פופידי"ש popedes אנדות פשתן
 ר' בלווהיים ב' (ע' 166-167) ומילוננו של לר (מס'
 200). מכאן המלה poupée (בובה) בצרפתית של
 היום.
- 1477 בבא מציעא כג: דפקא
 פלנק"א flanche כסלים (השרירים)
 הפנימיים של הירך
 סמוך לכליה)
 רש"י מוסיף: "מקום שדופק כשהוא יגע". עין
 פירושו על ויקרא ג', ד': "הכסלים". פלנק"ש בלעז.
 כפי הנראה אין הברל של ממש בין flanc
 ל-flanche.
- 1478 בבא מציעא כג: חלסי
 אורטיא"ש orties סרפדים
- 1479 בבא מציעא כד. בורלס
 פוטי"ש puteis
 ראה לעיל מס' 593.
- 1480 בבא מציעא כד: פכרו
 אישקלושינ"ט esclüsent חוסמים בסכר
 [esclüsent]
 בדפוסים הפך החלק הראשון של הלעז בטעות
 ל"שקורין" (כנראה באותיות "שק" ראה מישוה
 קיצור ופענח "שקורין"). - אפשר להעיר כאן, מה
 שהערכנו לעיל במס' 958.
- 1481 בבא מציעא כד: דיו
 וולטור"ר [voltur] voltur עזנייה
- 1482 בבא מציעא כה. מעלות
 אישקילונ"ש eschelons מדרגות
 בניגד ליתר המקומות, שהלעז מוסיף בהם (לעיל מס'
 237 ועוד), ובהם הוא פירוש של "שליבות" או
 "חוקים", כאן הוא פירוש של "מעלות", והכוונה,
 כפי הנראה, למדרגות לולייניות ולא לחוקים של
 סולם.
- 1483 בבא מציעא כו. (שנציה) שנצין
 אישטירלי"ש esterles שנצים, שרוכים
- 1484 בבא מציעא כו. נסכא
 פלט"א plate מטיל
 ראה לעיל מס' 1438.
- 1485 בבא מציעא כז: חולות
 גרביל"א gravele חול, חצץ
 (שנתערבו בו מים)
 באחד מכתבי-היד, במקום הפירוש האחרון של רש"י
 לפני המשנה "ארבלא. כברה", קוראים "גרבייל"א
 בלעז". אך מסתבר, שזה שיבוש.
- 1486 בבא מציעא כז: מסקב
 רידוישיי"ר להקהות, לפגום (אח)
 redoisier גב החמור באוכף,
 [redoissier] שאינו הולם אותו)

1496 בבא מציעא לו. (מריהו) (מרי)
פשויר'ש fosoirs [fossoirs] מכושם
ראה לעיל מס' 70.

1497 בבא מציעא לח. הדביש
אישמילי'ר esmeler להחמיץ, לאבד
את טעם הדבש
רש"י מסביר כאן. שפועל יכול להורות על חסרונו
וביטולו של גורונו: דבש שהדביש חזל להיות דבש. כן
בפועל esmeler יש הגורן mel- (miel, "דבש").
אלא שהוראת החיסרון והביטול נובעת מהקדומת -
(לטינית (ex-).

1498 בבא מציעא לח: כתישא
רדוישידור'ר redoisedure קיהיון,
פגימח [redoisedure]
הלעז. כפי שהוא מדפס. הוא שיבוש של האותיות
האחרונות של המלה.

1499 בבא מציעא מ. אורז
מיל' mil רוחן
ראה לעיל מס' 32.

1500 בבא מציעא מ. רוחן
פני' panil פנג

1501 בבא מציעא מ. זפת
פי"ץ peiz זפת
לעז זה לא נשאר בשלמות בשום כתב-יד. בשלושה
מהם קוראים. אחרי "בופת" שבסוף הפירוש, דה"מ
"חפו בקירא": "מי"ץ בלע"ז. ובלונדהיים שיער
בצדק, שכתבו מי"ץ במקום פי"ץ בהשפעת המלה
הארמית "מי"ץ המופיעה שם בתלמוד. בשני כתבי-
יד אחרים הפך "מי"ץ בלע"ז ל"מין בלע"ז או
כדומה, כפי הנראה כדי לנסות לתת משמעות לדבר.
בדפוסים הושמט הכול.

1502 בבא מציעא מ. גרגישתא
ארזיל' arzile [arzille] חומר, טין
ראה לעיל מס' 311.

1487 בבא מציעא כז: שומא
ירוא'ה werue [verrue] יבלח

1488 בבא מציעא כח. (ד)מצות(צוות)
שול'ץ solaz שעשוע (כ ל ו מ ר
ח ב ר ה, המונעת
מהאדם החי בחוכה
מלהשתעמם, או כמו
כאן, מלתעות בדרך)
בדפוסים השתבש הלעז ובאו במקומו המלים
העבריות "יש לו".

1489 בבא מציעא כח: מטפל
אינטרימיטר'ר entremetre להתעסק

1490 בבא מציעא כט: לשחקן
אוש"ר user לבלות (בגדים, או,
כמו כאן, כלי בית
של מתכת)

1491 בבא מציעא ל. מגוד
קייביל'א cheville [cheville] יחד, וו, זיז

1492 בבא מציעא ל. רבקה
קופל'א cople צמד

1493 בבא מציעא ל. מגריפות
ודיל'ש wadils יעים, מרדים
[wadils] (רבים של "מַרְדָּה")
רש"י מוסיף: "עשוין לגרוף הכירות או להפריש
חאנים המודבקים". ראה לעיל מס' 1093.

1494 בבא מציעא ל: קלא
מוט'א mote גוש אדמה

1495 בבא מציעא לג. פשפשים
פושטירנ' posterne פשפש
(דלת נמוכה)
היה מחקבל על הדעת למצוא את צורת הרבים. אבל
אין סימן לכך בכל כתבי-היד.

- 1503 בבא מציעא מ: ברזנייטא
דריש"ל doisel חור כחבית, ברו
בדפוס וילנא הגרסה בתלמוד "ברזנייטא" וברש"י
"ברזנייטא", אבל להלן (מס' 1571) הגרסה
"ברזנייטא" (לשון "ברז") בשני המקומות. המלה
doisel והמלה, שממנה היא נגזרת, dois (מלטינית
מאחרת ductum, "מעבר") [למים] מתועדות בחבל
שמפנייה, איזורו של רש"י, במאות הי"ב והי"ג
למניינם.
- 1504 בבא מציעא מב. ברכה
פרישו"ן foison שפע
- 1505 בבא מציעא מב. קרטליטא
אישקרי"ן escriu קופסה (בעיקר
לתכשיטים)
- 1506 בבא מציעא מב: כשותא
הומלו"ן homlon כשות
ראה לעיל מס' 370.
- 1507 בבא מציעא מד. אסימק
פלדו"ן fladon עשת, גולם (חתיכת
מתכת, לפני
שהוטבעה בה צורת
מטבע)
- 1508 בבא מציעא מד. חותם
קוי"ן coin חרט (לטביעת מטבע)
- 1509 בבא מציעא מז. פרנסה
קונריידי"ר conreider לקשט, לצייד
ראה לעיל מס' 1136. הייתי נוטה לקרוא קונריי"ר
conreid, כפי גרסת הלעז של "פרנסה" בשאר
המקומות (לעיל מס' 1255 [שם דווקא יש מקום
לקרוא קונריידי"ר] ומס' 1286).
- 1510 בבא מציעא מז. ניצוצות
איטניצילי"ש estenceles ניצוצות
- 1511 בבא מציעא מז. אסימק
מטיל פלט"א plate
ראה לעיל מס' 1438. מצוי רק בכתב-יד אחד.
- 1512 בבא מציעא מז: פולסא
פלדו"ן fladon עשת, גולם (חתיכת
מתכת, לפני
שהוטבעה בה צורת
מטבע)
מצוי כמעט בכל כתבי-היד, אבל חסר בדפוסים.
- 1513 בבא מציעא מח: ערבן
אירי"ש eres מקדמה
בצרפתית של היום קיים המונח המשפטי
(דמי-קדימה), הקרוב למלת ימי-הביניים
eres ומקורו, דרך היוונית והלטינית, "ערבן" בעברית.
- 1514 בבא מציעא מח: ערבן
פירמנצ"א fermance פיקדון
רש"י מבחן, בעזרת שתי פלים צרפתיות, בין שני
סוגי עירבון. המלה שלפנינו נגזרת מלטינית
firmus (קבוע, חזק), כמו ferme (חוזה), אך ביסודו: דמי-
חכירה) וגם fermer (לסגור, ביסודו: לקבוע, לחזק).
ר' מילונו של לר (מס' 657).
- 1515 בבא מציעא נא. ורשכי
בינדיל"ש bendels אגדים, חגורות,
סרטים (לנוי)
[bendel]
לא ברור, למה רשם אותו בלונדהיים בלשון יחיד,
כששייך הרבים מופיעה בכל המקורות וגם הדה"מ
ברבים (ראה לעיל מס' 1347).
- 1516 בבא מציעא נא. צדרייטא
קייניב"ץ chenevaz בגדי קנבוס
חסר בדפוסים, מפני שחשבו, שיש כפילות עם המלה
העברית "קנבוס" (כמו כן בשתי ההופעות הנוספות
של הלעז, להלן מס' 1916 ולעיל מס' 1075, שם נדפס
"קנבוס" במקום קייניב"ץ). וגם אמנם שתי המלים
מאותו מוצא, היוונית: "קנביס" (cannabis), ר'
בלונדהיים ב' (ע' 151). בעיניי נראית יותר בכל
המקרים הגרסה קייניב"ץ chanevaz.

אולי יש לראות בלעז לא את שם העצם אלא את
הפועל בזה: "מקציף". ראה לעיל מס' 884.

נסיובי 1526 בבא מציעא טז:
מישג"א mesge מי-גבינה, נסיוח החלב
[mesgue]

מרא 1527 בבא מציעא טז:
פושוי"ר fosoir פוסיע בהם, מוצאים
מכוש [fossoir] ראה לעיל מס' 70.

דודא 1528 בבא מציעא ע.
לדייר"א jaldiere דוד (לבישול)
בכמה כתבי-יד קוראים קלדייר"א (או כדומה) כלומר
chaldiere. ר' מילוטו של ליר (מס' 516).

ביצים 1529 בבא מציעא עב:
(של יצר)
מטונ"ש matons גושים (של טין,
לעשות מהם כדים)

אקרא 1530 בבא מציעא עג:
חבל ארץ
קונטרדי"א contrede
ראה לעיל מס' 1208.

גוהרקא 1531 בבא מציעא עג:
רייטוג"א reitwage מרכבה (בגרמנית)

נפוחתא 1532 בבא מציעא עד.
רחת ר"ן wan [van]
ראה לעיל מס' 448.

לפופי 1533 בבא מציעא עד.
לחתל אינמיילולי"ר enmeiloler
[lenmailloler]

ראה לעיל מס' 441. כאן במקום מושאל: לעצב את
הצורה הראשונית (של הטין, שממנו יעשו את הכד).

ביצה 1534 בבא מציעא עד.
מריש"ק maresc ביצה, מקוה
מים ודודים

מגודה 1517 בבא מציעא ס.
אסס grenier גריניי"ר
חסר ברוב כתבי-היד ובדפוסים, ואולי אינו מאת
רש"י.

גורן 1518 בבא מציעא ס.
גורן granje [grange]
חסר ברוב כתבי-היד ובדפוסים, ואולי אינו מאת
רש"י. בשני כתבי-היד, שהלעז מופיע בהם, מוצאים
גם את הלעז הקדום (לעיל מס' 1517), והמלים
הצורפיות באות להגיש את ההבחנה בין מגודה:
"אוצר שאוגרין בו תבואה" ובין גורן: "הוא שדשין
חורין בו את התבואה". ר' מילוטו של ליר (מס' 495).

שיסקי 1519 בבא מציעא ס.
שזיפים prunes פרוני"ש
לא קיבלו מחדשי העברית את הזיהוי של רש"י וזיהו
עם "שסק" פרי אחר (ראה לעיל מס' 1335).

מוקפתא 1520 בבא מציעא ס:
לקרצף אישטריילי"ר estrelier
[estreillier]

תומי 1521 בבא מציעא ס:
ציציות frenjes פריני"ש
השוה לעיל מס' 446.

לכסכוסי 1522 בבא מציעא ס:
לעמלן אינפיש"ר enpeser

לכסכוסי 1523 בבא מציעא ס:
שטרק"א sterke עמילן (בגרמנית)
חסר בדפוסים ומצי רק בשני כתבי-יד.

קרמי 1524 בבא מציעא ס:
מעשה אוברי"ץ ovrez (בגדים)
אורג בעבודות מחט

ירחיה 1525 בבא מציעא סא:
קצף אישקומ"א escume

פסל 1542 בבא מציעא פב:
מעצד doleidoire
(מעין גרין)

קרדום 1543 בבא מציעא פב:
בישאגו"ד besagud
כלי בעל שני
ראשים חרים
ראה לעיל מס' 892. הלעו משוכש מאד בדפוסים.

אגרא 1544 בבא מציעא פב.
קורד"א [corge] corje |אָסל, מוט (לשאת
משאוי על הכתף)
חסר בדפוסים. מקור המלה קרוב לכאורה למלה
הצרפתית של היום courroie (רצועה). את הגרסה
"אגרא" שבדפוסים יש לחקן: "אגרא".

ריגלא 1545 בבא מציעא פב.
גבל"א gabel
קלשון (בגרמנית)
ספק גדול, אם הלעו הוא מאת רש"י. בכחיבו לא
נענו, לפי דרכנו במלים, שאינן צרפתיות. אולם
מותר להעיר, שייתכן, כי יש כאן לפנינו צורה
ההולמית את מבטא היהודים בארצות הריין, שהיו
מורגלים בלשון הצרפתית, ואולי קראו gable במקום
gabel.

פיגיק 1546 בבא מציעא פד.
רומוח אישפי"ד esped
הצורה. שקבע בלונדיינים, נראית לי תחמה: לפי
גרסות כתבי-היד הייתי קורא - וכך המלה הנ"ל
שכיחה במקורות אחרים - אישפי"ד espied, או
אולי אישפי"ד espede (חרב).

מגל יד 1547 בבא מציעא פד.
מגל, מומרה sarpe
ראה לעיל מס' 895. חסר בדפוסים ובכמה כתבי-יד.

מגל קציר 1548 בבא מציעא פד.
חרמש פלציל"א [falcille] falcile

רש"י מקשר לכאורה את המלה "כיצה" (כיצה של
תרנגולת, ומכאן גוש של חומר) עם המלה "כיצה"
(אגם, ומכאן לדבריו חומר רטוב, שיש בו תערובת
אדמה ומים).

נכוש 1535 בבא מציעא עה.
לנכש sarcler

משרה 1536 בבא מציעא עה.
רויש"א roise
אגם שרייה (לפשתן)
ר בלונדיינים כ' (ע' 168-169).

אימרו 1537 בבא מציעא עז.
אישוי"ר esweier
לסטות מ ה ד ר ך ,
לחרוג מהקו, לפרוך
[esveier]
גדר

חסר בדפוסים. לפי הענין מדובר במין שביחת
פועלים (מריז) ורש"י מסביר זאת כ"התרחקות"
מהעבודה (או מההסכס), בהביאו גם את הפועל
"חמרא" מס' איוב, שפירושו לרעתו "תתרחק"
(כת-היענה משיבתה על הארץ להפליג "למרום"
ומכאן ההוראה של "להמריא" כיום).

נהוריתא 1538 בבא מציעא עח:
ברקית מייל"א [maille] meile
ראה לעיל מס' 296.

קנקן 1539 בבא מציעא פ.
קולטר"א coltre
קנקן של מחרשה
(היחד הפולחת את
הקרקע)

מחוקות 1539 בבא מציעא פ:
רשיש" reses
חלקות, בלתי-גדולות

סרבלא 1540 בבא מציעא פא:
קו"ט cot
שמלה, כותונת
ראה לעיל מס' 189.

מרא 1541 בבא מציעא פב:
פשויר"ר fosoir
מכוש [fossoir]
ראה לעיל מס' 70.

1558 בבא מציעא פז. קנטר
צינטיניי"ר centenier
משקל של מאה יחידות
במקרה זה - מאה מנה.

1559 בבא מציעא פז. קמטין
פרונצי"ש frances
קמטים
ראה לעיל מס' 481.

1560 בבא מציעא פז. מורדיא
גובירניי"ל gouverneil
הגה (המוט
[governail] המשמש לניווט הספינה)
ר' מילונו של לר (מס' 493, וכן מס' 786), שם ויהא,
בגרסה שבקצת דפוסים מהמהדורה השנייה של
בומברג (רפ"ט), את המלה טימון"ן timon, ששימשה
אז גם במובן של הגה ספינה.

1561 בבא מציעא פט. חריצי חלב
יונקיריי"ש
גכ"י נה (ומכאן, jonchieres
כנראה, גם הגבינה
עצמה המיוצרת כך)
חסר בדפוסים. ראה לעיל מס' 768.

1562 בבא מציעא פט. קטיני
ציבור"ט civot
בצלצולים (בצלילות,
בצלים ירוקים)

1563 בבא מציעא פט: אומניות
אורדו"ן ordon
שורות (של גפנים)
המלה שכחה יותר בהוראה "סדר".

1564 בבא מציעא פט: יפריך
בליצי"ר blicier
לחבוט, לטפח
ראה לעיל מס' 188.

1565 בבא מציעא צ. בית פאני
צינגל"א cengle
חומה (החובקת
את העיר)
ראה לעיל מס' 1239.

1549 בבא מציעא פד. משיצרפם בכבשן
ריקרי"ט recuit
מבשל מחדש
כלומר: צורף, מחזק (מחכת). - הלעז משובש בכתבי-
יד אחרים ובדפוסים.

1550 בבא מציעא פד: נמטי
פילטרי"ש feltres
לבדים (מצעים
של לְבָד)

1551 בבא מציעא פד: משיכלי
אוקרי"ן okrin
גיגית
ראה להלן מס' 1895. היה מקום לצפות כאן לצורת
רבים, ואולי זה באמת רבים בלי s.

1552 בבא מציעא פד: כיבא
קוטור"א cuture
כווייה (פצע מזהם)
חסר בדפוסים.

1553 בבא מציעא פד: (קולחיה)
[קולתא]
בולזול"א bolzole
שק של רועים (המשמש
להם גם לשכיבה)
ראה לעיל מס' 780.

1554 בבא מציעא פה. צפרינא
מושג"א musge
פֶּשֶׁרֶת (מחלת-הפה)
[musgue]
ראה לעיל מס' 541.

1555 בבא מציעא פה: בוטיטי
אישטינצילי"ש estenceles
ניצוצות

1556 בבא מציעא פה: אשטר
מולי"ר molier
להרטיב [moillier]

1557 בבא מציעא פו: ציקי קדרה
ארשידור"א
כשר מטוגן ומתובל
arsedure
ראה לעיל מס' 661.

1575 בבא מציעא קה. רחת
פיל"א 'pele את-חפירה (כלומר
כף שטוחה בעלת
דיית ארוכה)

1576 בבא מציעא קה. כונס
פלדון"ן fladon להב האת
את המלה הזאת, שאינה זהה עם fladon בהוראת
"אסימק", לא מצאתי במילונים לצרפתית עתיקה.

1577 בבא מציעא קה. אוללא
ש"ק sac שק (כמות של ענבים
או של זיתים, שהיו
מכניסים בבת אחת
בגת או בבית-הבד)
כפי הנראה אין המלה שונה מ"שק" בהוראה רגילה,
אלא שהתייחדה למונח טכני בלשון האיכרים.

1578 בבא מציעא קו. תחלי
קרישון"ן cresson [cresson] שחליים
לפי בלומהיים הביטור, שהלעז מפרש אותו, הוא
"תחלי דבי כיתנא". נראה לי, לפי נוסח דבר רש"י,
שהכוונה, כאן כמו בשאר המקומות, ל"תחלי" בלבד.

1579 בבא מציעא קו: כורכמא רישקא
קרו"ג אוריניטי"ל קרוכום (קורטום?)
מזרחי crog orientel

1580 בבא מציעא קח: דה"מ או ריכבא ודיקלא
פלייש"ר pleisier [plaisier] לכופף
ראה לעיל מס' 909. גם הלעז שלנו מופיע בדפוס
סונצינו בצורה "פלייש"ץ".

1581 בבא מציעא קט. ורדחא
קורמיי"ר cormier עץ העוזרר

1582 בבא מציעא קיב. גרדא
פלוקי"ר flochier פלסרוק (צמר)

1566 בבא מציעא צ. מתרזת
רייליי"ר [raillier] reilier לשלשל (מדובר
בפרה חולת-מעיים)
מצאים את המלה במקורות הצרפתיים בכתבי raier
(לטינית rigare, לנזול). ר' מילנו של לוי (מס' 706).

1567 בבא מציעא צג: ברדלס
פוט"ש puteis בואש
ראה לעיל מס' 593.

1568 בבא מציעא צז. חביל
אינפונדר"א enfondre שלשול,
מחלת-מעיים
עיין לעיל מס' 1403. חסר בדפוסים.

1569 בבא מציעא צט. גוייתא
דישטולטי"ש סטיוט (מעברים
destoltes המסתעפים מהדרך
הישרה, ובהם
הבהמה יכולה
לתעות)
ר' מילנו של לוי (מס' 303).

1570 בבא מציעא צט. טובת הנאה
בון"גרי"ד bon gred הכרת טובה

1571 בבא מציעא צט: ברזנייתא
דוישי"ל doisil חור בחבית, ברז
ראה לעיל מס' 1503.

1572 בבא מציעא קג: קנים
פיישיל"ש peisels קמוכים (לתמוך
[paissels] בשיח צעיר)

1573 בבא מציעא קג: מרא
פושור"ר fosoir [fossoir] מכוש
ראה לעיל מס' 70.

1574 בבא מציעא קג: זבילא
פיל"א pele את-חפירה (כלומר
כף שטוחה בעלת
דיית ארוכה)

בבא בתרא

החדרי בבא בתרא ג: 1592
קורות הגג chevrons

ילא בבא בתרא ד: 1593
היריצון herigon
ראה לעיל מס' 218.

ירוק בבא בתרא ד: 1594
בי"ש bis
ראה לעיל מס' 836.

עץ ערמונים בבא בתרא ד: 1595
דפנה lor
ראה לעיל מס' 658. הדי"מ "דפנא" מתאים בהולט
לפירוש הצרפתי. אבל קשה להבין, למה הביא רש"י
"עץ ערמונים". מלה שבפירושו למקרא (בראשית ל'
ליו ויחזקאל ל"א, ח') הוא מפרש קשטיגיר"ש
chasteniers. נעיר, שבפירושו לחלמוד הוא מפרש
ב-chastenier את המלה "דולב" (לעיל מס' 805
ומס' 936 - דחוקא ליד lor שבמס' 934).

דה"מ דפנא בבא בתרא ד: 1596
גרגירים, ובפרט ביי"ש [baies] beis
פירות הדפנה
ראה לעיל מס' 659.

לועזא בבא בתרא ו: 1597
אפינטיץ apentiz
חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד, ומכאן ספק,
אם הוא מאת רש"י. ר' בלומהיים ב' (ע' 97-99). ור'
לעיל מס' 590.

לביטשי בבא מציעא ק"ב: 1583
פוליר foler (לשם כיבוס) לדרך

לכד בבא מציעא ק"ג: 1584
פילטר"א feltre (מצע-) לְקַד

נמץ בבא מציעא ק"ד: 1585
אישקוש"ט escost ניצר (את גלימתו)
עבר של הפועל escorte (escodre), בניגוד לדרך
הרגילה של רש"י לחזקת חסיד לשם הפועל. ר'
בלומהיים ב' (ע' 156-157).

מעזיבה בבא מציעא קטו: 1586
אישטר"ך estrich שכבת טין המחוקת
את ה ר צ פ ה
(בגרמנית)

ראה לעיל מס' 1410.

דלית בבא מציעא קטו: 1587
טרייל"א treile [treille] גפן-דליות
ראה לעיל מס' 653. גרסת הדפוסים משושלת.

מחצלות בבא מציעא ק"ז: 1588
קליידי"ש cleides רשתות-נצרים,
מחצלות

לוחץ בבא מציעא ק"ז: 1589
קרשים planches פלנקי"ש

יחידות בבא מציעא ק"ז: 1590
קִיבילי"ש cheviles יחדות, וזים, וזים
[chevilles]

כיטץ בבא מציעא ק"ז: 1591
ארקול"ט arcvolt [arcvolt] קמרן
ראה לעיל מס' 1109.

ביטחון שטח	1598 בבא בתרא ו. מורפיטנ"א murfetne	אפריזא קורת-קיר, שראשי הקורות הניצבות מונחים על י"ה (בגרמניה) חסר בדפוסים ומצי רק בכתב-יד אחד.
כמשי נובלת	1607 בבא בתרא טז: פלציד"א flacede	1599 בבא בתרא ו. בורדי"ל bordel
צורת היחיד תמוהה, אבל כל הגרסאות מסתיימות באל"ף.	1608 בבא בתרא יז. קיל"ש [cheilos] chailos	הלצו משובש בדפוסים.
סלעים אבני-צור	1609 בבא בתרא יח. אישטוני"ר estoner	1600 בבא בתרא ז: שירידור"א seredure
טידיא להרעיד	1610 בבא בתרא יח. פוריל"ש porels	1601 בבא בתרא ט. קונפליינ"ט conpleint
כרישין (ירק מאכל)	1611 בבא בתרא יט: פרוביניי"ר proveinier	1602 בבא בתרא ט: מיל"א [maile] meile
מברך להברך (גפן)	1612 בבא בתרא כ. גלצ"א glace	1603 בבא בתרא יא: פוך"א porche
ברך קרח	1613 בבא בתרא כ. גרישל"א gresle	1604 בבא בתרא יא: מלדור"ר aledoir
כסור ברך	1615 בבא בתרא כ: טרימור"ה tremuie	1605 בבא בתרא יא: דיגרי"ד degred
בעברית של היום השיטה מחלפת: ה"ברד" של רש"י glace הוא קרח (קרבד "לכפור") וה"כסור" שלו grele הוא הברד שלנו.	1628 את הצורה המקבילה cerje.	ראה לעיל מס' 748.
איצטובלא צירק"א	1628 את הצורה המקבילה cerje.	
מסגרת עץ לריחיים		
קלת		
טרימור"ה		
אפרכסת, משפך (שדרכו מכניסים חומר לריחיים וכדומה)		

1616 כבא בתרא כ: מעויבה
אישטרייך estrich שכבת טין המחזקת
א ת ה ר צ פ ה
(בגרמנית)
ראה לעיל מס' 1410.

1617 כבא בתרא כא. גמלא
פלנק"א planche קרש
חסר בדפוסים.

1618 כבא בתרא כב: מוחילה
קיליניט"א chelenete תעלה, מרוב
אם יש לקבל גרסה זו (ולא קיניליט"א, שגם היא
סבירה), אז יש במלה חילופי אותיות: chelenete
במקום chenelete (הקטנה מ-chenel).

1625 כבא בתרא ס: בת צדעא
טינפל"א temple צדע, רקע

1626 כבא בתרא סא. אפתא
אפינטי"ץ apentiz יציע
ראה לעיל מס' 590.

1619 א כבא בתרא כה. אוריה
[אוריני"ט] orient מזרח
רש"י אינו מזהה בדיוק את הלעז, הוא אומר רק: "ולי
נראה שכן קורין למזרח בלעז". אולי רצתו להצביע
על הגזרון ולא על צורת המלה דווקא. במילות
לצרפתית עתיקה מופיעה הצורה ori, אבל כפי
הנראה זה קיצור מלה.

ראה לעיל מס' 1614 את הצורה המקבילה cerche.

1620 כבא בתרא כו. גץ
אישטינציל"א estencele ניצוץ

1629 כבא בתרא סה. קלת
טרימויא"ה tremuie אפרכסת, משפך
(שדרכו מכניסים חומר
לריחים וכדומה)

1621 כבא בתרא לח. כורכמא דרישקא
קרו"ג אוריניטי"ל כרכום (קורטם?) מזרחי
crog orientel
הלעז הנ"ל והבאים אחריו לא משל רש"י הם, כי לא
גמר את פירושו לכבא בתרא כשהלך לעולמו, אלא
של נכדו רשב"ם.

1630 כבא בתרא סז: טלפחא
מיי"ט [mait] meit עֶרְבָה (חלק של הגת,
שבו מניחים את
הענבים)

ראה לעיל מס' 597.

- 1631 בבא בתרא סז: כלונסות
יומילי"ש jumeles תאומות (מוטות
המחזיקים את הגת)
- 1632 בבא בתרא סז: כלונסות
שירור"ש serors אחיות (מוטות
המחזיקים את הגת)
- 1633 בבא בתרא סז: חומרתא
ווי"ץ viz |wiz| בורג (של הגת)
ר' מילנו של לוי (מס' 452).
- 1634 בבא בתרא סח: חיצת הקנים
טרוק"א troche ענף, אגודה
ראה לעיל מס' 804.
- 1635 בבא בתרא סח: סרן
טרוני"ק tronc גזע (של עץ)
- 1636 בבא בתרא סט. קנין המחולקין
פישיל"ש peisels קמוכים (לתמוך
|paissels| בשיח צעיר)
- 1637 בבא בתרא סט. סיכי
קיבילי"ש cheviles יתדות, ווים, וזזים
|chevilles|
- 1638 בבא בתרא עג. אסקריא
מש"ט mast תורן
כן בדפוסים. כנחש-היד היחיד שלרשותנו קוראים:
"משבז"ם בלשון אשכנזי, היינו masbum (היום:
Mastbaum) בגרמנית.
- 1639 בבא בתרא עג. אדרא
ויל"א veile |weile| מפרש
- 1640 בבא בתרא עג. עוגנין
אנקרי"ש ancers עוגנים
ר' בלונדהיים ב' (ע' 91) ומילנו של לוי (מס' 79).
- 1641 בבא בתרא עג. משוטות
ריימי"ש reimes משוטים
לכאורה גרסת רש"י "משוטות" שונה מגרסת הגמרא
"משוטיץ": אולם, לפי "דקדוקי סופרים", הנכון גם
בגמרא "משוטות". ככה"י העתיקים היו מקצרים
הרבה לשם חיסכון בקלף, ואין לדעת, מתי ואיפה
פענחו את "משוטי" ל"משוטיץ" או ל"משוטות".
- 1642 בבא בתרא עג. ביציית דוניית
קוקי"ט cochet סירונת
- 1643 בבא בתרא עג. ביציית
בוצ"א buce אניית-משא
כאן אומר רשב"ם בפירושו, מה שהעירו בכמה
מקומות: "קרב ללשון העברית", כלומר הוא מביא
לעז, שיעזור לחלמידים לזכור את פירוש המלה
שבחלמד מתוך קרבתה למלה משפת דיבורם.
- 1644 בבא בתרא עד. אפרקיד
שוביני"ש sovins פרקדנים, שוככים
על הגב
- 1645 בבא בתרא עה. אקדה
קרבוניקל"א אדום (אבן יקרה
charboncle בעלת צבע אדום
כה ו מ ב ר י ק ה
ביותר)
- ר' מילנו של לוי (מס' 201).
- 1646 בבא בתרא עה. קילקלי
צינגל"א cengle חבק (רצועת-בטן של
הסוס וכיו"ב)
- 1647 בבא בתרא עה: חבק
פיטרי"ל peitrail סמלון (רחמת-חזה)
ר' לעיל מס' 205 ומס' 257. שם יש אצל רש"י
peitral (כך קבע בלונדהיים), אך לעניות דעתי נראה
לי, שאין הכרח להכדיל בין רש"י לרשב"ם, ואולי
אפשר לקרוא peitral גם אצל רשב"ם או peitrail
אצל רש"י. לפחות במס' 205. אולם ר' להלן מס'

1655 כבא בתרא פ: דה"מ בלוט
גלונ"ץ glonz
בלונדהיים (ב' ע' 162) סמך גם כאן על גרסה
המקורות. ולא רצה לתקן לפי הצורה השכיחה glanz.

1656 כבא בתרא פא. כסיחא
קורי"ל corail
אלמוג
גם כאן יש לנו אצל רש"ם מלה המסתיימת ב-ail-
ואצל רש"י ב-ail ולעיל מס' 933 ומס' 1185, וזה
מחזק את ההבחנה של בלונדהיים בקשר למלים
peitral, peitral, שלפיהם הסיומת ail- מאחרת
מהסיומת al-.

1657 כבא בתרא פא. ערי
ביי"ש [baies] beis
ראה לעיל מס' 659.

1658 כבא בתרא פא. ערי
לורי"ר lorier
ראה לעיל מס' 786.

1659 כבא בתרא פא. דולבי
קשטיני"ש chasténies
[chastaignes]
ראה לעיל מס' 936.

1660 כבא בתרא פח: ינדוש
קונבלי"ר conbler
למלא על כל
גדוהיו, לגדוש

1661 כבא בתרא פט: בעץ
אישטיי"ן [estain] estein
בריל

1662 כבא בתרא פט: אבר
פלומב"א plombe
עופרת

1663 כבא בתרא פט: מחק
רשטור"א rastroire
מחק, סרגל המשמש
להוריד את עוזף
המידה

1656 ברור, שרשב"ם מפרש את המלה "חבק" לא
כפי שקבעו מחדשי הלשון ואף לא כפי שרש"י פירש
אותה בשבת (מס' 225, 258, 501) במלה הצרפתית
cengle, שבה פירש רש"ם "קילקלי" (לעיל מס'
1646). בבחינת התחזיק העברי של הסיומת ail- לא
נכון כאן, כי אפשר להניח, שרשב"ם אין אותם
עקרונות, שהיו לסבו.

1648 כבא בתרא פ. (הנחיל) השלשי
טירצי"ל tercel
שלישון (ה נ ח י ל
ה ש ל י ש י ה יוצא
מכותרת בשנה אחת)

1649 כבא בתרא פ: ארזא
קישנ"א chesne
אלון
ראה לעיל מס' 931. כל שמות העצים הללו (מס'
1649-1659) הביאם רש"ם בספק, כפי שהוא מציין:
"כל שמות הללו הם היו בקיאים בהם... כך נראה
בעיני... שורבינא. לא איחפרש".

1650 כבא בתרא פ: תורניתא
פי"ן pin
אורן

1651 כבא בתרא פ: אפרסמא
ש"ן sap
אשוח
הב"ח חיקן. כאן (ולהלן מס' 1653): "שרף", כי
"שרף" מופיע בלי מרכאות ובלי המלה בלע"ז, והוא
חשב אותה למלה עברית.

1652 כבא בתרא פ: ברתי
בוי"ש buis
אשכנז
ראה לעיל מס' 438.

1653 כבא בתרא פ: שאנא
ש"ן sap
אשוח
רש"ם מסופק, אם ש"ן הוא "אפרסמא" או
"שאנא". ומאחר שהלעז מופיע בלי גרשיים, חיקן
בב"ח וגרס "שרף".

1654 כבא בתרא פ: בלוטי
קישנ"א chesne
אלון
ראה לעיל מס' 931.

- 1664 בבא בתרא פט: **אשכרוע**
בו"ש *buis* ראה לעיל מס' 438. מדפוס בומברג ואילך:
בו"ש"ב"ל, כנראה שתי האותיות האחרונות הן שריד
של המלה "בלע"ו".
- 1665 בבא בתרא פט: **קצף**
אישקומ"א *escume* ראה לעיל מס' 884.
- 1666 בבא בתרא צה: **אקרים**
איגר"א *[aigre] egre* ראה לעיל מס' 1169.
- 1667 בבא בתרא צה: **עברה צורתו**
טורני"ר *torner* להסתובב, להפוך
(להחמיץ, להיפגם)
המלה הצרפתית היא קיצור הביטוי:
tourner à l'aigre, להסתובב (כלומר להשתנות) עד
כדי החמצה. ר' מילונז של לוי (מס' 127).
- 1668 בבא בתרא צט: **פזרא**
פירק"א *perche* מוט
- 1669 בבא בתרא קז: **חריץ**
פוש"ד *[fossed] fosed* חפיר
- 1670 בבא בתרא קמג: **חושים**
טרוקי"ש *troches* ענפים, אגודות
ראה לעיל מס' 804.
- 1671 בבא בתרא קמה: **טבלא**
אישקיליט"א *eschelete* זוג (פעמון)
- 1672 בבא בתרא קנ: **ממון**
אויי"ר *[aveir] aweir* הן
ר' בלונדהיים ב' (צ' 121-122). אין כאן לעז במובן
המקובל, אלא רש"ב"ס פוסק, שחולה הנוטה למות
יכול בצוואתו להשתמש במלה הלועזית *aweir* במקום
העברית "ממון".
- 1673 בבא בתרא קנא: (כבינתי) **כבינה**
נושק"א *nosche* סיכה, מכבנה
ראה לעיל מס' 213.
- 1674 בבא בתרא קנו: **קוצים**
קרדונ"ש *chardons* פירות של קרדה
- 1675 בבא בתרא קסא: **מכותא**
מש"ט *mast* תורן
- 1676 בבא בתרא קסה: **דרכמונות**
קוינינו"ש *coinions* | | פרוטות,
מטבעות קטנות
לא פענחו בלונדהיים. המקור היחיד הוא דפוס
בומברג הגורס קינו"ש. בדפוס סונצינו יש מלה
אחרת לגמרי, אולי איטלקית (אנכוס"י).
- 1677 בבא בתרא קסז: **זרנוקא**
ציגוני"א *[cigogne] cigonie* חסידה
בהשאלה: מתקן שאיבה.
- 1677א בבא בתרא קעג: **שדה**
קנפני"א *chanpánie* מישור, שדה פתוח,
איזור של שדות
חסר אצל בלונדהיים.

סנהדרין

- 1678 סנהדרין ב: **ספר**
מרק"א *marche* גבול, ספר
- 1679 סנהדרין ה: **בצעים**
מריש"ק *marese* ביצה, מקווה
מים רדודים
אולי יש לראות במלה צורת רבים ("ביצות"), כי
ייתכן, שבהיותה ממוצא גרמני, לא הייתה לה צורת
רבים ב-s.

אורוות 1687 סנהדרין כא: **אישטבלי** ש estables
חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד. רש"י מסביר:
"הבדלה בין שורה לשורה על פני הבית", והכוונה
כנראה למקומות עמידה (מהגורן הלטיני - sta, לשון
עמידה). אולם, בדרך כלל השתמשו במלה בימי-
הביניים בהוראת "אורוות" סתם, והיום בהוראת
"רפתים".

ארא 1688 סנהדרין כה: **אישטלון** estalon
עוף פיתיון ר' מילונג של לוי (מס' 427).

פספסין 1689 סנהדרין כה: **מירילי** ש mereles
אסימונים למשחק ראה לעיל מס' 1353.

עקל 1690 סנהדרין כו: **רידורט** א redorte
סורג המחזיק את הויתים תחת הקורה
בבית-הבד
משובש בדפוסים.

אריץ 1691 סנהדרין לו: **יושרמ** א jusarme
גרון קרב

אם 1692 סנהדרין לג: **מדריץ** א madriz
רקם

מהבהבת 1693 סנהדרין לו: **פלמי** ר flamer
להבהב, להתחיל לדלוק
ר' מילונג של לוי (מס' 344).

בחשא 1694 סנהדרין לט: **קליני** caline
אפר חם (באיטלקית)
מצוי רק בדפוסים, מאז דפוס סונצינו, וברור, שאינו
מאת רש"י.

חבושי 1695 סנהדרין לט: **קדויני** א codoinz
חבושים (פירות)

החלידו 1680 סנהדרין יד: **רידויל** א redoile [redoille]
חלודה ראה לעיל מס' 200. הלעז נמצא רק בדפוסים וחסר
בכתב-היד. גם חמה, לקרוא בלועזית שם עצם הבא
לפרש פועל.

ברדלס 1681 סנהדרין טו: **פוטסי** ש puteis
בואש ראה לעיל מס' 593.

עריסה 1682 סנהדרין כ: **ברייץ** brez
עריסה

(גונדי) (גונדא) 1683 סנהדרין כ: **אישפרוויי** ר esparwier [esparvier] נץ
רק בכתב-יד אחד קוראים, אחרי הפירושים האחרים
ל"גונדי": "ל"א גונדי נץ אשפרו"ר". חסר בשאר
כתב-היד ובדפוסים.

בריה 1684 סנהדרין כא: **פריט** frit
מטוגן ראה לעיל מס' 529.

אפחי 1685 סנהדרין כא: **אליני** ר alener
להרגיע, לתת מנוחה (לתת לנשום)

חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד, שם כתוב:
"אפחי. אשליני"ר ב"ל [!], כלומר להנשים".
בבלונדהיים א' לעז זה מופיע רק ב"חוסטפות
ומילואים" (ע' 205-206).

איצטבלאות 1686 סנהדרין כא: **מריקליציא** ש marechalcies
אורוות [mareschalcies]

חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד, שם כתוב:
"... למדור הסוסים ובו מרקליציא"ש". כדי להבין את
הנוסח הזה של רש"י, יש להגות, שהמלה הלועזית
מציינת צורה מיוחדת של אורוות, למשל תא לכל סוס
וסוס. בלונדהיים רשם mare(s)chalcies כדרכו לתקן
את הכתוב, אבל אולי יש כאן לפנינו תכונה שכיהה
בלשון האיוור של טרויש, נשירת ה-s לפני עיצור.

1696 סנהדרין לט.	ארבילא	1706 סנהדרין נב.	צבת
קרובי"ל cruel (בפרובנסאלית)		טינלי"ש tenálies [tenailles]	צבת
מצוי רק בדפוסים, מאז דפוס סונצינו, וברור, שאינו מאת רש"י. אולי אפשר גם לקרוא קורבייל"א corbeile (כלומר: סלסילה).		1706 א סנהדרין נב:	עורף
		הטירי"ל haterel	עורף
1697 סנהדרין מא.	אירין	1707 סנהדרין סד.	חרדין
ישרמ"א jusarme	גרין קרב	בליד"ש bledas	סלקים לבנים (בפרובנסאלית)
1698 סנהדרין מא:	נזחא	מצוי רק בדפוסים מאז מהדורת סונצינו, וברור שאינו מאת רש"י. אמנם בלונדהיים ב' (ע' 127) מעלה את האפשרות, שיש לפנינו בליד"ש bledas. צורה צרפתית היכלה להיות מאת רש"י.	
אישגרוני"ר esgronir להתקין			
אולי אפשר לקרוא גם esgruner (להזיק, להחריב).			
1699 סנהדרין מד.	חילפי	1708 סנהדרין סד.	פיסא
אורטיא"ש orties	סרפדים	בלישט"א bleste	גוש אדמה
1700 סנהדרין מד.	צריף	1709 סנהדרין סה.	שחי
אלו"ם alum	צָרִיף	אישיל"א aisele [aisselle]	בית-השחי
ראה לעיל מס' 185.		ראה להלן מס' 2414.	
1701 סנהדרין מה.	פרק		
טרונצון" troncōn	קטע		
1702 סנהדרין מח:	פודגרא	1710 סנהדרין סז:	מנפץ
פודגר"א podagre	צינית (שיגרין או שיגרין בגללים)	מוקיי"ר mochie	לקנח את האף
ראה לעיל מס' 1222.		ראה לעיל מס' 330.	
1703 סנהדרין מט:	נתר	1711 סנהדרין סז:	טבלא
ניטר"א nitre	נתר (חנקת האשלגן)	אישקיליט"א eschelete	זוג (פעמון)
		הלעז משובש בדפוסים.	
1704 סנהדרין מט:	בורית	1712 סנהדרין סח.	כדור
אירב"א שבונייר"א עשב סבוני (סבונית)		פילוט"א pelote	כדור
erbe savoniere		ראה לעיל מס' 302.	
1705 סנהדרין נא.	זונה	1713 סנהדרין עד:	אבוזריהו
אישויד"א esweiede סוטה מהדרן, חורגת מהקו, פורצת גדר		לו"ר אפרטינימינ"ט lor apartenement	השייך להם (מלה במלה: שייכותם)
lesveiede		ר' בלונדהיים ב' (ע' 96-97).	

- 1714 סנהדרין עה. לימון limon
טעם, בוך
בדפוסים שלנו, בטעות: "נימוק". התיקון הוצע בידי מהרש"ל לפי שני כתבי-יד, שהיו בידי.
- 1715 סנהדרין עו: פרימבר"א prembre
כבש
ללחוך, לכבוש
- 1716 סנהדרין עו: פוינט point
(ד)ברזיה מיכר
נוקב
יש ספקות בקשר לצורה הדקדוקית: בשני המקורות (פושנ"ט בדפוס סונצינו ופושנ"ט בדפוס בומברג) מופיעה אות שי"ן, שאינה הולמת את ההוה; אולי אפשר לראות כאן עבר (פוינט"ט pointst).
- 1717 סנהדרין עו: קוליר"ר coler
שותת
לנוול
- 1718 סנהדרין פא: אי"ם aim
חכה
חכה (ליתר דיוק: קרם שבקצה החכה)
- 1719 סנהדרין פא: אישטילי"ש esteles
גזירין
גזירי-עץ
ראה לעיל מס' 803.
- 1720 סנהדרין פב: אישטנ"ק estanc
אגם, ברכה
בלונדהיים מטיל ספק על פענוחו, כי המקורות גורסים אשטיין. הוא רואה אפשרות, שחיה זו מלה פרוכנסאלית (estain), ובפרט שאין לנו כתבי-יד על מקום זה, אלא רק דפוסים ישנים.
- 1721 סנהדרין צ: פרומי"ר fromier
דובב
לשרוף, לרחוש, לגלוש
ראה לעיל מס' 1115.
- 1722 סנהדרין צא. אישקור"ל escurel
עכבר
סנאי
כאן, כמו בהרבה מקומות בפירוש רש"י, ויהי החיה (במקרים אחרים: הצמח) שונה מהזיהי המקובל אצלנו. הפירוש על פרק "חלק" הוא מחתנו ריב"ן.
- 1723 סנהדרין צג: פוינטור"א pointure
ריבדא
דקירה
ראה לעיל מס' 1147.
- 1724 סנהדרין צג: פלימיא"ה flemie
כוסילתא
איזמל (להקוח דם)
- 1725 סנהדרין צד: שון"ן son
משק
צליל, רעש
ר' פירוש רש"י על ישעיה ל"ג, ד'. פירושו של רש"י כאן אינו הולם את הלעז, כי הוא נחר לכאורה את "משק" מלשון "השקאה" של מים. כפי הנראה הלעז שיך להסבר נוסף, שהושמט מהכתוב.
- 1726 סנהדרין צה. טפי"ד tapid
בסתרקי
שטיח
- 1727 סנהדרין צו. מריש"ק maresc
כצעז מים
ביצה, מקווה
מים רדודים
- 1728 סנהדרין צח: קלב"א שור"ץ chalve soriz
עטלף
עטלף
ראה לעיל מס' 843.
- 1729 סנהדרין ק. דינטיר"ש deintiers
מגדים
מטעמים
הכתיב השכיח: dainties, מלטינית dignitates (כיכידים). ההוראות המצויות: נכסים, מטעמים, הנאות, ערכים.
- 1730 סנהדרין קא. מלנ"ץ malanz
צמחץ
פצעים
ראה לעיל מס' 5.

המלה, שריב"ן מסביר בזה, שייכת לפסוק שבספר יחזקאל (ד', י"א), שם רש"י נותן שני פירושים: (א) כמו "מהם" (לעיל, באותו פסוק) בכפילות אותיות; (ב) מלשון "המה" (לשאוף, לכמזה), והכוונה בשניהם: "מבניהם" (לפי התרגום), בלונדיהם התייחס מפענוח הלעז, אך ציין, לפי דברי ריב"ן בזה"ם הקודם "לא מהם": "...ולא במשאם", כי הוראתו "משא", דבר שאין לו זכר בפירוש רש"י על יחזקאל. אני משער, שמדובר כאן בפועל *estre* (להיות) בשימוש כשם עצם במשמעות "הורה, ישות, מהות", ואם כן אולי צריך לקרוא, במקום "במשאם", "במשחם" = במה שהם (השוה "משהו"), לוי במילוננו (מס' 430) גורס אישטורדיא"ה *estordie* (המומה).

1737 סנהדרין קט. שאפי
אשקר"ן | - | בור ריק ממים (?)
חסר בדפוסינו ולא פוענח. אולי אפשר להציע שיקיצ"א (*sechece*, יובש), אבל גרסה זו רחוקה מהמקור היחיד, הוא דפוס סונצינו.

1738 סנהדרין קט: גר
קורנ"ט *corant* זרם

1739 סנהדרין קט: פצע
נפרדור"א *nafradura* פציעה
(בפרובנסאלית)
אם יש לקרוא כך, ברור, שאין הלעז מאת ריב"ן.
אולם ייתכן, שצריך לגרסו נברידור"א *navredure*,
ואז אין סיבה לפקפק במקוריותו.

מכות

1740 מכות ח. פיסא
בלישט"א *bleste* גוש אדמה
הלעז משובש בדפוסים.

1731 סנהדרין קג. חרולים
אורטיא"ש *orties* סרפרים

1732 סנהדרין קד. משקה
אישקנצו"ן מלצר, שר המשקים
eschanson

חסר בדפוסינו ומצוי רק בדפוס סונצינו. אצלנו גם אין המלה "משקה" אלא "השקתה" בלבד (בדה"ט "ומשמש עלי" וכן "אשתו השקתה עליהם").

1733 סנהדרין קד: קלסתר
אישקנצו"ן *eschanson* מלצר
ראה לעיל מס' 1732. המלה, שריב"ן מפרש, חסרה בדפוסינו: היא שייכת לסוף הסיפור של שני השבויים (ע' חסרונות הש"ס), שהושמט (אולי מטעמי צנועות), אבל היה קיים לפני רש"י ולפני בעל ה"ערך" (ר' על כן REJ XI.215, במאמר של ישראל לוי על "סיפורים יהודיים"). גם המלה גם תרגומה מציגים בעיות קשות (ר' שם). ברור, שאין זאת המלה "קלסתר" הרגילה, ר' לוי מציע לקרוא "סלטר" - רקח, זה מתאים לעצם הסיפור. אבל הלעז קשור אולי עם סוף הסיפור, שבו מגישים לשבויים יין, ובו רמז לבגידת אם השבאי בבעלה. ויסטרו במילוננו גורס "קלסח" וגזר את המלה מהיוונית.

1734 סנהדרין קה: כרבולת
קרישט"א *creste* כרבולת

1735 סנהדרין קו: שואבת
ימנ"ט *jamant* אבן-שואבת, מגנט
הלעז משובש בדפוסינו. האותיות הראשונות (קל) כפי הנראה בהשפעת האיטלקית *calamite*. יש להעיר שהצורה *jamant* שווה היא למלה *diamant* (יהלום), אלא שהיא נגזרת לפי הכללים הרגילים (*jour* - *diurnum* למשל), ו-*diamant* ככח השפעות צדדיות. עובדה היא, שאותו מונח יווני-לטיני משמש גם ליהלום גם למגנט.

1736 סנהדרין קח. מהמהם
אישטור"א (?) הוריה, מהות, ישות
| | *estre*

1741 מכות ח: שוליא
 יינדריץ jointure שוליא
 ראה לעיל מס' 1280.

1748 מכות כא. פרק
 יונטור"א jointure (מקום) חיבור
 [jointure]
 בלונדיים כותב jointure, כאילו הלעז שלפנינו
 צורה מקוצרת לפי ריהוט הלשון: jointure במקום
 הצורה המלאה jointure. מהממצא "יינטור"א בכתב-
 היד היחיד, "יונט"ר בדפוס בומברג) היה גם אפשר
 להסיק, שלפנינו הצורה המלאה jointure "יינטור"א.
 אך גם jointure אפשרי, בדומה לפרובנסאלית
 jointura ולספרדית-פורטוגלית-קטלנית juntura (או
 כהשפעת השפות האלה על אחד המעתיקים).

1749 מכות כא. כתובת קעקע
 פוינטורי"ר pointurer לעקץ עקיצות
 (לשם כתובת קעקע).

1750 מכות כא. כוסילתא
 פלימיא"ה flemie איזמל (להקת דם)

1751 מכות כב: נפרמו
 דישקושר"א descosdre להחיר תפר

1752 מכות כג: הופיע
 פרובי"ר prover לאָמַת
 ר' בלונדיים ב' (ע' 167-168).

1742 מכות ט: מחצל
 טרואיל"א truele כף של סידים

1743 מכות י: פרוורהא
 דוקיד"א duchede דוכסות, מחז
 אנו קוראים "פרווחא" כגרסת הערך במקום
 "פרווחא". הלעז איננו בדפוסים, אלא בכתב-היד
 היחיד. שיש לפנינו, ולא במקומו, אלא בדה"מ "כגן
 סליקוס: וכפרים הסמוכן לו הנקרא דוקירא [צ"ל:
 דוקיד"א] וסליקוס [צ"ל: דסליקוס]... מכיון שרש"י
 מפרש "פרוורהא. כפרים וחצרים הסמוכות לה
 ונקראות על שמה", ברור שרצונו לפרש בלעז
 דוקיד"א את המלה הארמית הזאת, כפי שפירש אותה
 גם בגיטין (מס' 1252-1253). ההערה של בלונדיים
 אינה מחוורת לי כל צורכה.

1744 מכות יא: שפא
 אישלוישידור"א (מקום ה)נקע
 esloisedure [esloisedure]
 גם כאן (כמו לעיל מס' 1429) חלק מהמלה ("דורא")
 כתובה כאילו היא ארמית.

1745 מכות טז: ביניתא דבי כרבא
 קיניל"א chenile [] זחל
 בלונדיים שיער כפי הנראה את הפענוח הנ"ל, אבל
 לא העז לפסוק כהשערותו. אולם הגרסאות (קנטיל"א
 בכתב-היד, צייל"א בדפוס בומברג, צמל"א כמובאה
 בתוספות) מצביעות לכאורה על פתרון זה, ההולם
 להפליא את העניין. מציאות הצד"י בגרסאות הדפוסים
 קשורה אולי עם צורה חריגה ציניל"א cenile.

1746 מכות כ. דה"מ חייב על הראש
 טינפל"א temple צדע, רקה

1747 מכות כ. סנטר
 מינטור"ן menton סנטר

שבועות

1753 שבועות ג. סנטר
 מינטור"ן menton סנטר

1754 שבועות ד: מחט
 אגויל"א aguile [-agui] מחט
 הלעז, וכן פירושו של רש"י על מלה זו, חסרים
 בדפוסים ובכל כתבי-היד פרט לאחר, שבו הכתיב

1761 שבעות לא. (פוזמוקייכו) פוזמקי
קלצונ"ש chalçons
נעלי-בד
ראה לעיל מס' 105.

1762 שבעות לא. המראה
פירמלי"א fermalie [fermaille] הסכם
"הסכם" זה הוא יסוד להתחייבות במשחקי מול. יש
להטעים fermalie (ר' לעיל מס' 388).

1763 שבעות מב. עפצי
גלי"ש gales עפצים (גידולים טפיליים
(בעלה האלון)

עבודה זרה

1764 עבודה זרה ב: גיגית
קוב"א cuve גיגית, מיכל גדול ועגול

1765 עבודה זרה ג: ביצי כינים
לינטרי"ש lentres ביצי-כינים
ברפוסים רשום לפני הלעז: "אינב"א בלשון ארמית";
ברור, שהגרש"ם נדפסו בטעות.

1766 עבודה זרה ד. פיד של תרנגולת
ביקידור"א bechedure ניקור, דקירה
ראה לעיל מס' 1383.

1767 עבודה זרה ד: טורייקי
טקי"ש taches כתמים

1768 עבודה זרה ה: דוקין
טייל"א teile תבלול (כתם) בעין
ה מ צ מ צ מ צ ה
(הראייה)

לפי כתב-היד היה אפשרי לגרוס טייל"ש (teiles,
ברבים), אבל בלונדהיים קבע צורת יחיד בהחלט

אגליה agula נוחן מקום לחשוב, שהוא ספרדי או
פורטוגלי (ר' בלונדהיים ב', ע' 62) ואינו מא"ח רש"י.
הרשתי לעצמי בכל זאת לשחזר את הצורה
שצברפחית עתיקה, דבר שבלונדהיים הסתייג ממנו.

1755 שבעות ד: מקדה
ברני"א barena מקדה (בספרדית)
גם מלה זו אין לה פירוש ואין לה לעז אלא באותו
כתב-ד (ר' לעיל מס' 1754). וכאן הלעז רחוק מאוד
מהמלה הצרפתית, שבה פירש רש"י במקום אחר את
"מקדה": (ariedre) (ר' לעיל מס' 1351 ועוד). צריך
אפוא להניח, שאין הלעז מא"ח רש"י, והוא המלה
הספרדית bar[r]ena. ר' מילוננו של לה (מס' 786).

1756 שבעות ד: מכתב
גרפי"א grafie [grafie] מקתב, חרט
ראה לעיל מס' 1352.

1757 שבעות ו: דיהה
פלד"א palde חיוור

1758 שבעות ו: (ככנתי) ככנה
פירמ"ל fermal [fermail] סגר
קדם הנלחץ לסגור כריכת ספר או מחשוף של חולצה
ודכומה. — חתום, שרק כאן רש"י מוסיף לעז שני על
נושק"א (להלן מס' 1759), שלא בכמקבילות (מס'
213 ומס' 1257), שרש"י עצמו מזכיר אותן בפירושו:
הממצא בכתיב-היד מאפשר גם את הצורות fermal,
fermail ובלונדהיים העדיף fermail (פירמ"ל). אבל,
לפי מה שהוער לעיל (מס' 1656), וכן לפי הממצא
באוצרות הלשון הצרפתית בימיה הבניים, נראית לי
יותר הצורה fermal.

1759 שבעות ו: (ככנתי) ככנה
נושק"א nosche סיכה, מככנה
ראה לעיל מס' 213.

1760 שבעות טז. מצעים
מריש"ק maresec כיצה, מקוהה
מים רדודים
ראה לעיל מס' 1679.

1774 עבודה זרה י. דה"מ כתב ולשון
פיטרו"ש Petrus פטרוס (שמעון כיפא

השלוח, ה'קדוש של
הכנסייה הנוצרית)

גם שם זה רשום בצורתו הלטינית (ר' לעיל מס'
(1773).

1775 עבודה זרה י. דה"מ כתב ולשון
גרמטיק"א gramatica דקדוק (בלטינית
[grammatica] או באיטלקית)

המשמעות כאן: השפה הלטינית. גם מלה זו שייכת
לתוספת הפירוש שבדפוסים ישנים של "עין יעקב".

1776 עבודה זרה י. דה"מ כתב ולשון
לטיין latin לטינית
עין לעיל בשלושת המספרים הקדמים.

1777 עבודה זרה י. גריגרא
אורוג"א oruge [orugue] אורה (צמח)
ראה לעיל מס' 377.

1778 עבודה זרה י. כוסברתא
אליינדר"א aliendre [aillendre] כוסבר
ראה לעיל מס' 376.

1779 עבודה זרה י. כרתי
פוריל"ש poresl כרשים (ירק מאכל)

1780 עבודה זרה י. חסא
לייטוג"א leituge [laitugue] חסה
ראה לעיל מס' 624.

1781 עבודה זרה יא. חזרת
לייטוג"א leituge [laitugue] חסה
כנ"ל.

1782 עבודה זרה יא. צנן
רפנ"א rafne צנן

להופעות רבות של "דקדק" בלע"ז, שבין אין כל
סימן של ריבוי. ראה לעיל מס' 675.

1769 עבודה זרה ז: שבת
אנייד"ד aneid שבת (צמח ריחני)

1770 עבודה זרה ז: שבת
אניט"ו aneto שבת (באיטלקית)
מצוי רק בדפוסים מדפוס טוביני ואילך, ואינו מאת
רש"י. ר' בלונדווייס ב' (ע' 95).

1771 עבודה זרה ז: וירין
טודיל"ש tudels צינורות
כאן במובן של גבעולים (ר' לעיל מס' 722). הגרסה
שבדפוסים משובשת מתוך הכפלה אחוית.

1772 עבודה זרה ח: אינק
קרבונוקל"א אחדם (אבן יקרה בעלת
charboncle צבע אדום כהה ומבריקה
ביותר)
ראה לעיל מס' 1645.

1773 עבודה זרה י. דה"מ כתב ולשון
פאולור"ש Paulus פאולוס (שאו
השלוח, ה'קדוש של
הכנסייה הנוצרית)

בדפוסים הישנים של "עין יעקב" קוראים: "כתב
לשון של רומי מאומה אחרת בא להם, אחרת חקנו
להם כל ספרי טעוהם, יוחן פאולוס פיטרו, והם
יהודים היו: לשון הוא גראמטיקא הוא הלשן
שמדברים בו הגלחים, הם שנו ועמקו (צ"ל: ועקמו)
הלשון ועשו להם הכל לחשבם בפני עצמם ולסלקם
מעל ישראל ולא שכפרו כי לטובתן של ישראל
נחתונו, אלא מפני שראו ישראל בצער ובדחק
מחרמתי ישו עשו עצמם כאלו הם עמו בקדושות
וצוו עליהם הכל כמפורש בספור תליתי ישו ע"כ
פירש"י, כלומר שלחי הנצרות הביאו את כתבי-
הקדוש לרומאים, אבל בצורה מסולפת, כדי למנוע
את התערבותם בעם ישראל. - השם רשום בצורתו
הלטינית.

1789 עבודה זרה יד: טוחני
קומפרייז comparaje
[comparaje] סעודת-רעים

1790 עבודה זרה יד: מיבק אביק ביה
אילצייזר enlacier
חסר בדפוסים. הכונה לאדם קשור (בלשון רש"י:
"אדוק") לעבדה כוכבים, אבל לא מתן אמונה, כי
אם מתן אינטרס.

1791 עבודה זרה טו: מורה
פיל"א pele את-חפירה (כלומר
כף שטוחה בעלת
ידית ארוכה)

1792 עבודה זרה טו: דקר
פושור"ר fosoir
[fossoir] מכוש
ראה לעיל מס' 70.

1793 עבודה זרה טו: סדן
שטוק"ק stok סד (בגרמנית)

1794 עבודה זרה טו: סדן
צי"ף cep סד (שבו נעלו רגלי האסירים)
בדפוס סונצינו הלעז כתוב בפ"א עגולה, אבל ספק,
אם נהגו כבר כבימינו להבדיל בין פ"א סופית, שהיא
f, לפ"א עגולה, שהיא p. ר' מילונ של לוי (מס' 196).

1795 עבודה זרה טו: כבלים
בריא"ש buies כבלים
ר' מילונ של לוי (מס' 189).

1796 עבודה זרה טו: שלשלאות
פירייז"ש ferges | ferjes שרשרות ברזל,
אזיקים

1797 עבודה זרה טו: עששיות
משי"ש mases | masses גושים, עששות

1783 עבודה זרה יא: עוקרין
אישירטי"ר לכרות את מיתר
esjareter הבך
כך קבע בלונדונים לפי העניין, אף שגורס כתב-היד
גורס הדפוסים אינן מכוונות לכך דוקא.

1784 עבודה זרה יא: בלודית
אפובלייז"ל afubleil [] צמה מכוונת
בלונדונים השאיר את הלעז ללא פתרון. הרשיתי
לעצמי לשער את הפתרון הנ"ל, ההולם את הגרסאות
(אפורייז"ל, אפורלייז"ל בכתיב-היד, אפובלייז"ל
בדפוסים מאז סונצינו) ואת המשמעות (יש עדה ל-
afubleil בדוראח שמלה מכוונת ול-afublement
afubleure, בדוראח צמה מכוונת).

1785 עבודה זרה יא: חגתא
קונפרידריא"ה חגיתג (ה)חברה
confredrie

ה-confredrie היא אגודת-אחים של בעלי מקצוע
אחד, ושא פעילותם השנתית הוא משה גדול. באחד
מכתבי-היד יש גרסה פזורה: קסלומפרידיא"ה.
אפשר להניח, שרצה המעתיק להפגין כרמוז לגורן
"קסל" את ריחוקו ממסיבות כאלה, שבהן הייתה
שכיחה השכרות, ומכאן קסטות ורציחות (אולי
חכופות היו הקרבנות יהודים).

1786 עבודה זרה יב: עלוקה
שנשוא"ה sansue עלוקה
גם ברי"ף על המשך הסוגיה (דף יב:) הנמצא במסכת
שבת (דפוס וילנא דף מ.) צורף הלעז שנשוא"ה למלה
"עלוקה", שבה מסביר רש"י את "נימא".

1787 עבודה זרה יב: חלא
איגר"א aigre | egre חומץ
ראה לעיל מס' 1169.

1788 עבודה זרה יד: פירי דארוז
גלנ"ס glant בלוטים
ראה לעיל מס' 932.

1806 עבודה זרה יז: מזבלים
אמשי"ר [amasser] amaser להקהיל
גרסת הדפוסים מצביעה יותר על אמיישנייר
ameisnier (להכניס [הכיתה]). אבל ר' בלונדהיים ב'
(ע' 84).

1807 עבודה זרה כ: שחת
פירי"א [ferrage] feraje חציר

1808 עבודה זרה כב: מכתבא
גרפי"א [grafie] gráfie מכתב, חרט
ראה לעיל מס' 1352.

1809 עבודה זרה כד: קילעא
פורק"א porche פרוודור (מ ב נ ה
הבולט החוצה, ובו
פתח הבית)

1810 עבודה זרה כה: עורף
הטירי"ל haterel עורף

1811 עבודה זרה כה: שופי
פולפ"א polpe הבשר שעל עצם הירך

1812 עבודה זרה כו: אופיא
אישקומ"א escume קצף
ראה לעיל מס' 884.

1813 עבודה זרה כז: ריבדא
פרינטור"א pointure דקירה
ראה לעיל מס' 1147.

1814 עבודה זרה כח: אישתא צמירתא
מלויי"ד מיחושים (כלומר קדחת)
[maleveid] malweid
ראה לעיל מס' 29.

1815 עבודה זרה כח: ככי
יינציבי"ש jencives חניכיים

1798 עבודה זרה טז: מרי
פושוי"ר fosoir [fossoir] מכוש
ראה לעיל מס' 70. צורת היחיד תמוהה.

1799 עבודה זרה טז: חציני
דולידור"א doledoire מעצר
(מעין גרזן)

1800 עבודה זרה טז: סחופי
אדינטי"ר adenter להפיל אפיים ארצה

1801 עבודה זרה טז: בימה
אלמינבר"א almenbre בימה
ר' לעיל מס' 837. אולם כאן אין השימוש במלה
לענייני קדש (בימה בבית-הכנסת). אלא בענייני חול
(סחם בימה). אך אולי רצה רש"י להשוות סחם בימה
לבימה בבית-הכנסת ("ואנו קורין אותו...").

1802 עבודה זרה טז: בימוסאות
אלטי"ר alter מזבח
ר' בלונדהיים ב' (ע' 80-81) ובלונדהיים פ' (ע' 25).
כחוב השם הפרטי "אלתר" בתי"ו נועד כנראה למנוע
את הדמיון עם כלי הפולחן הור.

1803 עבודה זרה טז: כיפה
אר"ק וולוד" arc wolud קמרון
[arc volud]

1804 עבודה זרה יז: קיבורי
לימוישיל"ש lemoisels פקעות (של חוט)
[lemoisels]

1805 עבודה זרה יח: זקיפא
פורק"ש forches קלשונים
ה"קלשונים" הם עץ-התלייה. כי המתקן הקמאי היה
עשוי משני קלשונים נטועים באדמה ועליהם מוט
מאחז ובצרפתית: fourches patibulaires, כלומר
"קלשונים תלייתיים".

1824 ע' דה זרה כח: **נירא ברקא**
ליצ"א lice
ראה לעיל מס' 272.

1825 עבודה זרה כח: **פרי הסנה**
בוטונ"ש botons
בדפוסים, בטעות: "בוטנים". נדמה לי, שטעה
בלונדיים בחרגומו "ניצנים". לפנינו הוראה אחרת
של אותה מלה ("כפתור" במקורה), והיא "פרי ורד-
הבר" (בגרמנית Butte). ר' מילונ של לוי (מס' 179)
וכן בלונדיים ב' (ע' 62-63).

1826 עבודה זרה כח: **משקדי חלוני**
לימ"ץ limaz
לגבי לעז זה יש אצל בלונדיים בלבול, שקשה
להבינו, כשידעים, באיזו דייקנות עבד החוקר. הוא
מחרגם "מחלת העין", ובאמת בככורות לח. (מס'
643b, להלן מס' 2327א), חלון=limaz=מחלת
העין. אבל פה מדובר בקונכיית החילוק (שהחלמד
מציע להשתמש בה לריפוי הטחורים), ואין זה יכול
להתייחס אלא לחיה עצמה. אם כן את מס' 643a היה
צריך לקרב למס' 640 (limace) ולהבדיל ממס' 643b,
לפחות בחרגומו.

1827 עבודה זרה כח: **עמר גופנא**
קוטון"ן coton
ראה לעיל מס' 26. חסר בדפוסים.

1828 עבודה זרה כח: **חיפושתא**
אישקרבו"ט escharbot
חיפושית

1829 עבודה זרה כח: **חיפושתא**
| | חיפושית (בסלאווית)

יד מאחרת הוסיפה בדפוסים "בלשן כנען קרוי"ס"
(דפוס סובצין: קרקו"ס). ברוסית של היום קוראים
לחיפושית карпузика (קארפוזיק), ואולי
יש קשר עם הלעז. או שהגרסה משוכשת צריך
לקרוא чук (זוק).

1816 עבודה זרה כח. **צפידנא**
מושג"א musge
פֶּשֶׁרֶת (מחלת הפה)
[musgue]
ראה לעיל מס' 541.

1817 עבודה זרה כח. **מרא**
מכוש fosoir
פושוי"ר [fossoir]
ראה לעיל מס' 70.

1818 עבודה זרה כח. **תחלי**
שחליים cresson
קרישו"ן [cresson]

1819 עבודה זרה כח. **עינבנא**
בו"ן מלנ"ט bon malant
פצע חמור
ראה לעיל מס' 5. בדפוסים רק המלה השנייה
מופיעה, אבל יש עדויות על מציאות שתי המלים
במקור.

1820 עבודה זרה כח. **טיגנא**
רוד"א rude
פִּינֶם (צמח)

1821 עבודה זרה כח. **כרפסא**
כרפס apie
אפי"א [apie]
ראה לעיל מס' 829.

1822 עבודה זרה כח. **סימטא**
מורסא clog
קלוג"ג

1823 עבודה זרה כח: **פיקעא**
פיג"א fige
תאנה (טחור בצורת תאנה)
[figuel]

ר' לעיל מס' 318: גם כאן יש אפשרות לקרוא פיג
fig. בלונדיים מחרגם, בניגוד לחרגומו שם, "פי
הטבעת", בהתאם לפירוש רש"י כלשונו בספרינו.
אבל קשה לקבל גלגול זה של המלה, וכמדומני יש
דרך להבין את רש"י גם לפי הפירוש "טחור": "רבי
יעקב חש במקעא. [בחולי של] פי טבעת...", אף אם
פירוש של "פקעא" הוא באמת "פי הטבעת", הלעז
יכול בכל זאת להתייחס למלחה.

- 1830 עבודה זרה כח: גמלניתא
הניטון haneton שחרורית
(מין חיפושית)
- 1831 עבודה זרה כח: ברקא
ליצ"א lice ניר
ראה לעיל מס' 272.
- 1832 עבודה זרה כח: נדא
פויליי"ד foiled צבוע בצבע
[foilled] מסוים (סגול?)
ראה לעיל מס' 1263: fueil, שממנו נגזר foiled.
לפי זה יש להוסיף אצל בלנדזיים:
"teint avec une teinture..."
- 1833 עבודה זרה כח: מלחא גללניתא
שי"ל י"מ sel jeme מלח הסלע (כגון
[sel geme] מלח סדומית)
- 1834 עבודה זרה כח: (ש)מרדה
אישפוינטי"ש espointes כאבים נוקבים
חסר בדפוסים. בלנדזיים כתב את החרגוס בסימן
שאלה, כפי הנראה מפני שמצפים כאן לפועל, ולא
לשם עצם. ואולי מותר לקרוא (דווקא בכתב-היד
הגרסה אישפוינטי"ש) אישפוינטי"ש espointe, כלומר
"נוקב" (כשמדובר בכאב).
- 1835 עבודה זרה כח: קדחא
אישקלפיר"ר eschaller להתחמם,
ללקות בדלקת
- 1836 עבודה זרה כח: רירא
קציד"א chacide ליחת העיניים
- 1837 עבודה זרה כח: דיצא
אישפוינטי"ש espointes כאבים נוקבים
ראה לעיל מס' 1834.
- 1838 עבודה זרה כח: דמא
שנקטירוד"ד sanclerud רווי-דם
[sanclerud]
ראה לעיל מס' 682. איננו ברש"י שלנו, שאינו מפרש
בכלל את המלה "דמא", אלא רי"ף מצטט את
הפסקה הזאת במסכת שבת, פרק י"ד, ושם יש פירוש
רש"י על "דמא" עם הלעז.
- 1839 עבודה זרה כח: סימטא
קלו"ג clog מורסה
גם כאן קוראים בכתב-היד את המלה הפרובנסאלית
פלורונ"ק floronc (ר' לעיל מס' 276).
- 1840 עבודה זרה כח: דה"מ
חמימי לסילוא
איטוב"א estuve
איננו בדפוסים. בכתב-היד היחיד כתוב: "...שמחמם
כל גופו, כעץ אטוב"א".
- 1841 עבודה זרה כח: איסתומכא
דליבא
ליול"א leule ענבל (שכנרן)
כך פירושו של בלנדזיים. וקשה לקבלו, כי אין דברי
רש"י מפורשים אלא לאיכר שנתן הגוף "כנגד
הלב", וגם הקשר של גרסת כתב-היד ליבול"א ושל
הדפוסים ניבול"א עם הצרפתית lulette (כלומר
l'vette, מלטינית מאוחרת uvitta, "הענב הקטן")
מפוקפק. לי נראה, שיש לחפש בכיוון היוונית
(צרפתית pleuvre, הקרום שמסביב לריאות) או בכיוון
nombriel (בגרמנית Nabel, טבור), המעבר מלמיד
לנו"ן יכול להסתבר בהשמטת היידוע le ובצירוף
היידוע un לפני המלה המתחילה בתנועה.
- 1842 עבודה זרה כח: דה"מ
כמונא ברייא
איגרונ"ם egrum [aigrum] חמיצות
ראה לעיל מס' 522. הגרסה שבדפוסים "כעץ כף
אנרוך" היא שיבוש במקום "כמין מלא אנרוך"
שבכתב-היד.

1843 עבודה זרה כט. מינט"א mente	ניניא נענה	1853 עבודה זרה ל: קרישו"ן [cresson] creson	שחלים שחליים
1844 עבודה זרה כט. מרוכי"א marubie [marrubie] ראה לעיל מס' 626.	אגדנא מרוכיון (מין צמח)	1854 עבודה זרה ל: מישג"א mesge [mesgue]	נסיובי דחלבא מי-גבינה. נסיוב החלב
1845 עבודה זרה כט. שדריא"ה sadree ראה לעיל מס' 434.	ציתרי צתרה (צמח)	1855 עבודה זרה ל: פיקידור"א pikedure חסר בדפוסים. מאחר שיש רק כתב-יד אחד, מותר לשער, שאולי אין כאן אלא שיבוש קל של בליקידור"א bechedure, שהוראתו שוה (ר' לעיל מס' 1383 ובפרט מס' 1766. שם רוב המקורות גורסים דווקא פיקידור"א או כדומה).	ניקורי הכשה
1846 עבודה זרה כט. פוליו"ל poliol	סיסין סוג של נענה	1856 עבודה זרה ל: בודיק"א bodeke ראה לעיל מס' 1369. בדפוסים: מלו"ן [צ"ל: מלון] melon (בעברית של היום: מלון). המלה קשורה עם מלפפון שבלשון המשנה. שאינו המלפפון שלנו, אלא מלון). בלונדיים מניח, שגרסת הדפוסים הושפעה מהאיטלקית. בכתב-היד היחיד, שיש בידנו, קוראים: אלבדיק"א, והוא albodeca שבפרובנסאלית (עם סימן היידוע של הערבית).	אבטיח אבטיח
1847 עבודה זרה כט. איברי"ש ebres ראה להלן מס' 2084.	יותרת הכבד סרעפת	1857 עבודה זרה ל: פומיל"ש pomels	רומני דאפי בליטות הלחיים
1848 עבודה זרה כט. מירידיו"ר miredoir	מראה ראי	1858 עבודה זרה לב. בשטיל"ש bastels מדובר בחתיכות עור, עשירות מנד שנקרע, ומניחים אוחן על גב החמור כדי לרכב עליו. הקרבה עם המשמעות של "שטיח" בעברית של ימינו ברורה.	שטיחין אוכפים
1849 עבודה זרה כט: הומי"ר humer ראה לעיל מס' 92.	שורף לגמוא (לבלוע מתוך שאיפה)	1859 עבודה זרה לב. קרושט"א croste	גלדי גלד (כעור, אחרי פצע)
1850 עבודה זרה ל. פרישו"ן poison ראה לעיל מס' 61.	אלותחית שיקי	1851 עבודה זרה ל. קוב"א cuve ברור, שרש"י רצה להצביע על הדמיון בין המלה הארמית לצרפתית.	שטיחין אוכפים
1852 עבודה זרה ל. אלרישנ"א aloisne ר' בלונדיים ב' (ע' 78-80).	אפסניתח לענה	המלה העברית היא "קורט", ויחזק, שכונת רש"י להצביע על הדמיון בין "קורט" לקרושט"א (שבו ה-s כבר לא הייתה נשמעת או כמעט שלא).	גלדי גלד (כעור, אחרי פצע)

- 1860 עבודה זרה לג: צריף
אלו"ם alum
ראה לעיל מס' 185.
- 1861 עבודה זרה לג: צריף
בייס"א beize (בגרמנית)
המלה מופיעה בשלושה מקומות בפירוש רש"י על התלמוד, ושם בסך-הכול כשבעה מקורות באות סמ"ך, בשישה (כולם במקומנו בעבודה זרה) באות ש"ן, ובאחד באות צד"י. הכתיב בצד"י, הנראה לנו הסביר ביותר, אין לו עדות מספיקה. כאשר לסמ"ך, שרש"י אינו משתמש בה בלעזים הצרפתיים, אולי הוא נהג אחרת בקשר לגרמנית.
- 1862 עבודה זרה לג: שחימי
רוש"א rose | rosse | (קרקע) אדומה
- 1863 עבודה זרה לג: קוניא
פלומי"ר plomer לכסות,
למשוח בעופרת
ראה לעיל מס' 606.
- 1864 עבודה זרה לד: אבטא
בוט"ץ botz נוד, קנקן
בלונדיים ציץ לעז זה בסימן שאלה, ומניה, שהוא אולי פורבנסאלי. יש לפנינו רק מקור אחד, דפוס סונצינו, ושם בוט"ץ. לעניות דעתי אפשר לגרוס בו"ס bot או בוט"א bote באותה הוראה בצרפתית של ימי-הביניים, או אולי בוטי"ן botin (הקטנה של bot - אשר ממנה נגזר המונח של ימינו bouteille "בקבוק").
- 1865 עבודה זרה לד: נמילא
פור"ט port נמל
- 1866 עבודה זרה לה: מפקפקין
פורי"ר forjier לנכור
ראה לעיל מס' 1394.
- 1867 עבודה זרה לה: נסיובי דחלב
מישג"א mesge מי-גבינה, נסיוב החלב
[mesgue]
- 1868 עבודה זרה לה: חלתית
לור"א lazre חלתית
ראה לעיל מס' 465.
- 1869 עבודה זרה לה: נסיובי
מישג"א mesge מי-גבינה, נסיוב החלב
[mesgue]
- 1870 עבודה זרה לו: עריסה
ברי"ץ brez עריסה
- 1871 עבודה זרה לח: אודי
בוליי"ץ boleiz פטריות
ראה לעיל מס' 371.
- 1872 עבודה זרה לח: סיכתא
קִיביל"א cheville | (cheville) יתד, וו, זיו
- 1873 עבודה זרה לח: שכלילתא
פינוגר"י fenogré ח י ל ב ה (גרגרנית יוונית, צמח המשמש לתבלין)
- 1874 עבודה זרה לח: גרגישתא
ארזיל"א arzile | (arzille) חומר, טין
ראה לעיל מס' 311.
- 1875 עבודה זרה לט: רדיפי
רבדי"ש rabdes (מים) סוערים
ר' מילנו של לוי (מס' 704).
- 1876 עבודה זרה לט: צלופחא
אנגיל"א angile | (anguille) צלופח (דג טמא)
ר' בלונדיים ב' (ע' 95).

הפתק צ'רקה	1885 עבודה זרה מ: פיל"א pile	1877 עבודה זרה לט: מלח סלקונדרית שלמוריר"א מי-מלח (של שימורים) salmuire
כדור כדור	1886 עבודה זרה מ: פילוט"א pelote ראה לעיל מס' 302.	חסר בדפוסים. ומצוי בכתבי-היד בסוף הפירוש דה"מ "אוכלין אותה" (ראה לעיל מס' 30).
חלילין חליליות	1887 עבודה זרה מז: יילימיל"ש jalemels ר' מילונו של לר' (מס' 516).	1878 עבודה זרה לט: מגולגלין מול"ש mols רכים (מרוככים) מרב שרייה בשמנם
פארות מיתרים (של כלי נגינה)	1888 עבודה זרה מז: קורדי"ש cordes	1879 עבודה זרה מ: פלט"א plate שטוחה הסימט אל"ף של צורת הנקבה קיימת בכל הגרסאות. אולי כתב רש"י כך מפני שבצרפתית המלה "ראש" (teste) לשון נקבה היא.
חזירין חסה	1889 עבודה זרה מח: לייטוג"א [laitugue] leituge ראה לעיל מס' 624.	1880 עבודה זרה מ: חלבון חלבון (הביצה) אלבו"ם album אפשר גם (ואולי מוטב) לגרס אלבו"ן album (ר' בלונדהיים ב', ע' 72-74).
כרכור כרכר	1890 עבודה זרה מט: ריי"ל [raiol] reiöl ראה לעיל מס' 287.	1881 עבודה זרה מ: חלמון חלמון (הביצה) מיו"ל moiöl הוראת המלה הצרפתית: "חיוך" (השווה בצרפתית של היום moyeu. טבור של גלגל). ולפי הסבר החלמון היא מתאימה רק לביצה סהורה!
כלי גביע (של כנסייה)	1891 עבודה זרה נ: ייליצ"א jalice גביע (של כנסייה) חסר בדפוסים. בכמה כתבי-יד יש פירוש רש"י על המשפט "אין לה בטילה לעולם" (בין דה"מ "מנץ לחקרובה וכו'" ובין דה"מ "כעץ פנים"). ובסופו כתוב: "וכן כלי שקור" גליצ"א אין משמשינו בו לע"ז (לעבודה זרה)". מדובר בגביע המשמש כפולחן בכנסיות. הנקרא עד היום בשם רומה לזה (calice). ונראה הדבר, שזוהי הוספה של פסק-דין למעשה, ואינה של רש"י. בעניין הגימ"ל (במקורות קוראים "גליצ"א", כלומר galice), שלדעתי באה במקום יו"ד, ר' לעיל מס' 641.	1882 עבודה זרה מ: בוטירי"ל boterel קרפדה קטנה ברש"י על מסכת נידה (להלן מס' 2438) ועל ויקרא י"א. כ"ט שם אחר לקרפדה: פרוי"ס froit. כפי הנראה מדובר בשני מיני קרפדות. הגרסה שבדפוסים כוכורי"ל מושפעת מהאיטלקית coccodrillo (תנין).
מחתה מחתת קטורת	1892 עבודה זרה נ: צינשי"ר censier חסר בדפוסים, והוא המשך פסק-הדין המוזכר בערך הקדום (מס' 1891), בלשון זו: "כלי מחתה שקור"י	1883 עבודה זרה מ: רשיא"ה [vessie] wesie שילפוחא שלפוחית
	1884 עבודה זרה מ: מול"ש mols רכים (מרוככים) מרב שרייה בשמנם	

תפוח 1899 עבודה זרה נה.
שק (כמות של ענבים
או של זיתים, שהיו
מכניסים בבית אחת
בגת או בכית-הבד)

ראה לעיל מס' 1577.

קנה 1900 עבודה זרה נז.
פייל [peil]]
מוט

לא פענחו בלוגהיים. מדובר במוט. שמכניסים לתוך
מיכל כדי למדוד את כמות היין שבתוכו. שני
המקורות גורסים פייל"א. סביר ביותר, שהמלה
הצרפתית היא גזרת מהלטינית palum (מוט, יחד),
בצרפתית של היום pieu (כפי הנראה דרך הצורה
הפיקרדית piel במקום pel שבצרפתית המרכזית). אך
מתקבל על הדעת, שלפינו צורה של ניב המדובר
בשפניא, איזור טרייש. peil. לר במילוננו (מס' 786)
גורס פיל"א pile, והוא מתרגם: קנה המשמש למדידת
כמות היין בכלי. הוא מזכיר גם את הגרסה פישל"א
fesle (ר שם).

דודורין 1901 עבודה זרה נט:
חביות טויל"ש tonels

ברזא 1902 עבודה זרה נט:
חור בחבית, ברו דויש"ל doisil
ראה לעיל מס' 1503.

גלגל 1903 עבודה זרה ס.
בורג (של הגת) ויץ [viz] wiz
ראה לעיל מס' 1633.

גלגל 1904 עבודה זרה ס.
אישפיןל"א בורג של גת (בגרמנית)
espindle

כפי הנראה היא Spindel בגרמנית של היום.

עכבר 1905 עבודה זרה סח:
סנאי אישקורי"ל escurel
כאן, בניגוד לסנהדרין צא. (לעיל מס' 1722), לא

שנציו [ברש"י על הרי"ף ששנ"ה, ושניהם
משוברים] אסור משום משמשי ע"ו [עבודה זרה].
גם פה מדובר בכלי המשמש עד היום בכנסיות
ונצירות (השם בצרפתית של היום encensoir).

דוקין 1893 עבודה זרה נא.
חבלול (כחם בעיין
ה מ צ מ א ת
הראייה) teile

ראה לעיל מס' 675.

מקופלת 1894 עבודה זרה נא:
מקופלת פלייד"א pleiede

משכילתא 1895 עבודה זרה נא:
אוקריין okrin
ראה לעיל מס' 1551. בדפוסים כתוב: "אוקדוין"
בלשון כנען [כלומר בסלאונית] "חזאת אישר
בלוגהיים (פ', ע' LXXV), אבל בכתב-היד רשום,
שהלצו גרמני.

גיר 1896 עבודה זרה נד.
גרישל"א gresle
ראה לעיל מס' 1613. לפי פירוש זה הפסוק בישיעיהו
כ"ו, ט' מתאר מובח העשוי מהמון אבנים קטנות, כמו
פתוחי בדר.

פלע 1897 עבודה זרה נד:
קויין coin
חרט (לטביצת מטבע)
הקב"ה שותף בבריתא הילד עם אביו ואמו (נידה
לא.). וכאשר ילד נולד מניאוף - כאילו גנבו ההורים
את החתימה של השותף השלישי. וההשוואה עם
טביעת המטבע הולמת ביותר את העניין, כי בימי קדם
שליטים, שהיו ראויים שיסמכו עליהם, יכלו לטבוע
מטבע של ממש, אבל מי שגנב את החרט המיוחד
לשליט וטבע מטבעות, קשה היה להכיר בדיוף.

עבודה זרה נה. ערשים של גת
מיי"ט [meit] [maite] ערקה (חלק של הגת,
שבו מניחים את
הענבים)

ראה לעיל מס' 597.

1912 עבודה זרה עב: קנישקני
קרול"א carole
מכאן מעגל של עמדים, ומכאן מערכת צינורות
מסביב למיכל, המאפשרת לכמה בני-אדם לשחות
ביחד ממנו.

1913 עבודה זרה עה: גורגי
רדורט"א redorte סורג המחזיק את
הזיתים תחת הקורה
בבית-הבד
משובש בדפוסים.

1914 עבודה זרה עה: לולבין
אישקוב"א escove
ראה לעיל מס' 430.

1915 עבודה זרה עה: עדשים
מיי"ט [maît] meit עֲרָקָה (חלק של הגת,
שבו מניחים את
הענבים)

ראה לעיל מס' 597.

1916 עבודה זרה עה: כצבין
קיניב"ץ chenevaz (אריג) קנבוס
ראה לעיל מס' 1516. בפירוש שלפנינו השיבוש בין
העברית ללועזית הוחמר, מפני שליך "קיניב"ץ
בלע"ז יש לנו "קינבוס בלע"ז. לא רק מלה אחת,
אלא שחי מלים, הנראות כהעצקה כפולה.

1917 עבודה זרה עה: שיפא
פוי"ל paweil סוג של גומא (חורץ?)
[paveil]
ראה לעיל מס' 733.

1918 עבודה זרה עה: גמי
יונ"ק jonc סוף

1919 עבודה זרה עה: חולטן
אישקלדי"ר eschalder לחלוט, לשטוף
במים רוחצים
ר' מילוננו של לור (מס' 328).

מדובר בסתם עכבר, אלא בעכבר השדה. אבל גם
עכבר השדה שונה מהסנאי שלנו.

1906 עבודה זרה סט: דולבקי
מישטיי"ר mestier מזנון לשמירת אוכל
ראה לעיל מס' 155.

1907 עבודה זרה סט: חלים
שולדי"ר solder לרחך, לסתום חור
ראה לעיל מס' 1356. מדובר בחבית, שהיה בה חור
ונסחם.

1908 עבודה זרה סט: שייכא
שופיריי"ל sospiriel פתח אוורור
חסר בדפוסים. הכוונה היא לנקב קטן במגופת החבית,
המאפשר להריח את היין. המלה, הנגזרת מ-sospirer
(soupirer היום) "להיאנח, לנשום ארוכות", קיימת
עד היום בהוראת "חלק קטן של מרתף" (souponirail).

1909 עבודה זרה ע: אוסיא
אישקומ"א escume קֶצֶף
ראה לעיל מס' 884.

1910 עבודה זרה ע: אמצרי קמצרנא
אישיטינדייליי"ר להתמתח, להשתרע
[lestendeillier] estendeilier
הלעז בא אחרי "לשון אחר: מתמוגג", והכוונה
לתנועות האדם השוכב בעצלתיים וממתח את גפיו
להנאתו. כתב-היד גורס "מתמחד", שאפשר לפרש
אותו גם כן "מתמתח". כלומר להאריך את הגפיים
לכל אורכם. נוסף לכך רש"י מביא גרסה נוספת
"אימצדי קא ממצדנא", כנראה "אני מסתובב על
הצד", ואף זה מצביע על תנועה לא מכוונת של
הגפיים.

1911 עבודה זרה עב: משפך
אינטונידרי"ר entonedoir משפך
גרסת הדפוסים טריטור"ר מושפעת אולי מגרמנית
Trichter. ר' מילוננו של לור (מס' 786).

זבחים

- 1920 עבודה זרה עה. רודפין
רבדי"ש rabdes (מים) סוערים
ראה לעיל מס' 1875.
- 1921 עבודה זרה עה: צבתא
לישק"א lesche כריך (צמח)
ראה לעיל מס' 773.
- 1922 עבודה זרה עה: אסכלא
גרדיל"א [gradille] gradile אסכלא
צורת הנקבה gradile תמונה. כי הצורה השכיחה היא
הזכר gradil (לעיל מס' 576 ועוד).
- 1923 עבודה זרה עה: אבן של נפחים
מול"א mole אבן משחזת
ר' מילונן של לוי (מס' 752).
- 1924 עבודה זרה עה: שפה
לימיר"ר limer לפצור
- 1925 עבודה זרה עה: קוניא
פלומיר"ר plomer לבסות, למשוח
בעופרת
ראה לעיל מס' 606.
- 1926 עבודה זרה עו. נדבכת
טרישטריש"ט trestrest מחלחל
ראה לעיל מס' 404.
- 1927 זבחים ב: צלי
קרבנידי"ש חתיכות בשר עליות
charbonedes על פחמים
ר' בלונדהיים ב' (ע' 145).
- 1928 זבחים ג. טפוס
מודל"א modle דוגמה, טופס
- 1929 זבחים ד: מלא
פראשובי"ץ parasoviz מושלם לגמרי
המלה מורכבת מהקדומת par- (מאד) ומהבינוני
הפעול asoviz (מושלם, מוגשם).
- 1930 זבחים יד: שיף מישף
פריי"ר freier לשפסף, להתחכך
ראה לעיל מס' 2 ומס' 1210.
- 1931 זבחים יח. רטייה
איןפלטטר"א enplastre תחבושת
ראה לעיל מס' 1449.
- 1932 זבחים יח: סילקן
אישקורציי"ר escorcier לקצר (על-
ידי הפשלה)
- 1933 זבחים יח: קילבוסת
הנק"א hanche מותן
- 1934 זבחים יח: מרפק
קד"א code מרפק
- 1935 זבחים יט. צילצול
בינדי"ל bendel אגד, חגורה
ראה לעיל מס' 251.
- 1926 א הוריות יג. סניפין
סניף
כצורה זו אין זה לעו. ואולי צריך לגרוס שוליב"א
solive, כלומר "קיש (שבין קורה לקורה)".

הוריות

הדוגמה (חולין נו. ולא נד. כדפס) המוכן הוא "להצטמק (מכוח האש)". ומשום כך קבע בלונדהיים את הלעז כפי שקבעו (לפי הדפוסים בלבד, כי אין הלעז בכתב-היד המצוי, ואף-על-פי שהגרסה שבדפוסים - דנויריר"א אצל בוסכרג - צריכה חיקוק רב כדי להתאים לפירושו). אבל רוב הפרשנים רואים ב"חומר" כאן מלה שונה בהחלט מ"נחמור" שבחולין, והוראתה "לחמוך".

1945 זבחים נד. חופף
דיפרוט"ר דיגרטי"ר לשפסף לחטט
defroter degreter

חופפה נדירה בלעזים של רש"י היא שימוש בשתי מלים דמויות-הוראה. כפי הנראה רצה רש"י מצד אחד לקרב את הפירוש לחפיפה של הגויר (חפיפה הראש לניקיון) ומצד שני להצביע על הפעולה של אדם המחלכט ומחטט בשערותיו.

1946 זבחים נד. מלבן
אישר"ר א aistre מוקד, כיריים
ראה לעיל מס' 833. מדובר במסגרת המלאה חומרים קשים. שעליה היו מבעירים אש ומבשלים, אלא שכאן רק הצורה מעניינת אותנו.

1947 זבחים נד. קוניא
פלומי"ר plomer לכתות, למשווח
בעופרת

ראה לעיל מס' 606.

1948 זבחים נד. ממחה
דישטינפרי"ר destenprer לערכב (בנוול)

1949 זבחים נח. כיפץ
אר"ק וולו"ר arc wolud קמרן
[arc volud]

ראה לעיל מס' 1109.

1950 זבחים עב. חילתן
פינוגר"י fenogré חילבה (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לתבלין)

1936 זבחים כד. אוזן
אנש"א anse אוזן, ידית (של כלי)
בדפוסים שלנו הוחלף הלעז המקורי במלה האיטלקית
מאניק"ו (manico).

1937 זבחים כה: שולי מזרק
פונ"ץ fonz קרקעית

1938 זבחים כה: צורם
אינקריני"ר encrener לחרוץ (חריצ)
ר' מילונו של לר' (מס' 256).

1939 זבחים לה: דוקק
טייל"א teile תבלול (כתם) בעין
ה מ צ מ צ א ח
הראייה)

ראה לעיל מס' 675.

1940 זבחים מ: שלפוחית
וישיא"ה [vessie] wesie שלפוחית

1941 זבחים מ: אם
וירוא"ה [verrue] werue יבלת
בדפוסים העתיקו בטעות את הלעז הקדם (וישיא"ה,
מס' 1940) בגלל דמיון האותיות.

1942 זבחים מו: חתיכות צלויות
קרבונידי"ש חתיכות בשר צלויות
charbonedes על פחמים
ראה לעיל מס' 1927.

1943 זבחים נג. מיומנת
אמנייד"א amanewide מוכנה, מוכשרת
[amanevide]
ר' בלונדהיים ב' (ע' 84).

1944 זבחים נג. חומר
רטרייר"א [retraire] retreire לכוון
הפירוש של רש"י קשה מאוד להבנה. הוא מביא רק
לעז דוגמה ממקום אחר, בלי כל הסבר ישיר. לפי

- 1951 זבחים עט: קריר
טרישטריש"ט trestrest מחלחל
ראה לעיל מס' 608.
- 1952 זבחים פג: פוקעץ
אישקלטי"ר esclater להתפוצץ
- 1953 זבחים פה: דוקץ
טייל"א teile תבלול (כתם בעין
ה מ צ מ צ א ת
הראייה)
ראה לעיל מס' 675.
- 1954 זבחים פח: קונאות
בוטונ"ש botons כפתורים
- 1955 זבחים פח: דה"מ כמין קונאות
ארישטוי"ל גולה (שכניצב חנית
arastuel או חרב, כדי שלא
יש ת מ ט כלי-הזין
מהיד)
ר' בלונדהיים ב' (ע' 111-112) ומילונ' של לוי (מס'
455).
- 1956 זבחים פח: כובעי נצרים
הילמ"ש helmes קסדות
- 1957 זבחים אישקיליטי"ש
escheletes זגין
זוגים (פעמונים)
- 1958 זבחים צד: קיצוע
רדוניי"ר redonier |redognier| לעגל
כלומר: לחתוך חתיכת עור כדי לעשות ממנה שטיח
יפה. אך ר' לעיל מס' 479.
- 1959 זבחים צה: דה"מ והרכין
feltre פילטר"א לָךְד
- 1960 זבחים צז: אסכלא
גרדיל"א gradile |gradille| אסכלה
ראה לעיל מס' 1922.
- 1961 זבחים צח: קריר
מחלחל trestrest טרישטריש"ט
ראה לעיל מס' 608. מסיבה. שאינה כרוזה ל', קבע
בלונדהיים. שהביטוי המתפרש על-ידי הלעז הוא
"נכנס... בעומק". שבאמת היא חוספת פירוש.
הלעז מחייס בעליל, לדיבור המתחיל "דקריר", כמו
לעיל מס' 1951.
- 1962 זבחים קטז: שירטון
לימו"ן limon טיט, בוץ
- 1963 זבחים קטז: מרא
מצית foisil פוישי"ל
מדובר בחתיכת פלדה, שחובטים בה את הצור, כדי
להוציא ניצוץ. בדפוסים יש גרסה המושפעת
מהוראתה האחרת של המלה הארמית "מרא" -
פשוט"ר fosoir - כלומר "מכוש" (גם זו חתיכת
פלדה, אבל להועלת אחרת). למעשה אין כל קשר
בצרפחית בין שתי המלים: fosoir מלטינית
fossorium (כלי חפירה) ו-foisil מלטינית
fusil (כלי של אש). ומכאן בצרפחית של היום
("רובה"). שחלקו העיקרי היה בימים עברו חתיכת
פלדה החובטת בצור, והניצוץ הבעיר את אבק
השרפה.
- 1964 זבחים קטז: איטטמא
פלדה acier אצי"ר
- 1965 זבחים קטז: חריצים
חריצים crens קרינ"ש
ראה לעיל מס' 176.

מנחות

אלכסנדרים 1972 מנחות כח:
מדירני"ש madernes
כוסות עשירות
עץ משריש

ראה לעיל מס' 1166.

פול המצרי 1973 מנחות ל:
פסול"א fasole
ראה לעיל מס' 531, מה שכתוב לגבי אותה מלה
בצורת feisols.

עפצין 1974 מנחות לא:
גלי"ש gales עפצים (גידולים טפיליים
בעלה האלון)

גריים 1975 מנחות לא:
ציציות fernjes
ראה לעיל מס' 446.

אטבא דיסיפרי 1976 מנחות לב:
גלואו"ן gloon חתיכת עץ כפופה בקצה

נגר 1977 מנחות לג:
קִיביל"א cheville [cheville] יחד, וו, וז

טלה 1978 מנחות לג:
טלאי palastre פלשטר"א

פצימין 1979 מנחות לג:
אוישיריא"ש uiseries
מזוחות פתח, עמוד או קורה [uiseries]
המהורים צורת פתח,
מסגרת לדלת

מעניין, שהשימוש באותיות עבריות פתר בעיה של
הכתיב הצרפתי: אוישיריא"ש= uiseries כנגד
ויר"ש= vires למשל; האלף מוכיחה, שהאות
הראשונה תנועה, ולא עיצור. בימי הביניים הייתה
בצרפתית רק אות אחת לִט ולִי בחד. כדי למנוע
קריאה ב־v במקום u בתחילת המלה, נאלץ הכתיב
הצרפתי להקדים h ולכתוב huisseries וכדומה.

* כאן אנוהו נותנים את הכתיב המקובל, ולא את
הכתיב היוצא משיטת התעתיק של רש"י.

טפופה 1966 מנחות ז:
פישל"א fisle (כלי) מלא חומרים,
אבל לא גודש

קשה להבין, מה היא האסמכתה של בלונדהיים, שכן
המלה fisle מופיעה במילונים לצרפתית עתיקה רק על
סמך זיהורו שלו ובלי הסבר לגבי מוצאה וכו'. אמנם
הוא מסתמך על כתב-יד מנוקד, שבו קוראים פִישֶלָא.
לולא זאת הייתי מציע לפענח pesle מלטינית pensile
במשמעות "חלוי, צף" (ר' להלן מס' 2148, "טפוף").
בדרך עקלתון הגיעה מלה זו בצורה: peisle -
poisle - poêle (poêle) למשמעות "תנור לחימום
הבית" בצרפתית של היום.

קנבוס 1967 מנחות טו:
קנב"א chenevel [chenevel] chanve
ר' בלונדהיים ב' (ע' 152-153). שם הוא מתקן את
הגרסה שבכרך הראשון של ספרו.

גסטרוך 1968 מנחות כח:
נתך של נחושת letron לִיטרון

גסטרוך 1969 מנחות כח:
מית"ל metal
דאי מדובר כאן במתכת מסוימת, שאם לא כך אי-
אפשר להבין את העניין: אולי "נתך של בדיל", כפי
ששכיח בספרות ימי הביניים הביטוי
"cuivre et metal", המצביע על נתך של נחושת
ובדיל, שהיו עושים בו עמומים וכדומה.

בעץ 1970 מנחות כח:
בדיל estein [estain] אישטיין

כפתור 1971 מנחות כח:
פומי"ל pomel כפתור (כדור לנוי
בקנה של מנורה)
ר' מילוננו של לוי (מס' 623).

- 1980 מנחות לג: מרפסת
אלידויר"ר aledoir מעבר, טיילת, מרפסת
- 1981 מנחות לג: אינדרונא
קמבר"א chambre חדר
- 1982 מנחות לג: אכסדרא רומיתא
לוי"א [lojel] סוכה
כלומר מבנה פתוח מכל הצדדים. בניגוד לחדר (לעיל מס' 1981). שהוא סגור.
- 1983 מנחות לג: אכסדרא רומיתא
קלוישטר"א cloistre חצר סגורה
באכסדרה מרובעת
חסר בדפוסים. באחר מכתבי-יד, אחרי הלצו לוי"א (לעיל מס' 1982) קוראים: "כעין קלוישטר"א (cloistre) של גלחים". מדובר כמובן באותו מבנה השכיח במנזרים. שבו היו מתהלכים הנוזרים לשם התאווירות, לשם התרככות או לשם שיחה. הצורה קלוישטר"א היא איטלקית.
- 1984 מנחות לד: דבק
גלו"ד glud דבק חזק
- 1985 מנחות לה: בתי ידיים
גנ"ץ ganz כפפות
לפי הגרסאות שלפנינו אולי מוטב לקרוא גנ"ט gant. זה יכול להיות או יחיד או רבים (ר' לעיל מס' 932).
- 1986 מנחות לה: יכוצו
ריגרשילייר regresiler
[regresiller]
לפי אחת הגרסאות ולאור ההתחלפות השכיחה בין ר"ש לל"י"ת אפשר לקרוא גם דיגרשילייר degresiler. מאחר שבצרפתית אין הבדל ניכר בין תפקידן של שתי הקידומות האלה, אין זה משנה גם מבחינת המשמעות.
- 1987 מנחות לה: מחלית
טרעציי"ר trecier לקלוע (את רצועות התפילין כדי שלא תיגררנה על הארץ)
- 1988 מנחות לו: קבורת
ברדו"ן bradon חלק (הזרוע). שהוא מלא בשר
ראה לעיל מס' 9.
- 1989 מנחות לז: כלך
פולצי"ל folcel פסולת של משי
גולמי (העשוי ה מהחלק החיצוני של הגולם)
- 1990 מנחות מא: סיכי
ברוקי"ש broches סיכות
כמו בצרפתית של היום. יש למלה broche שתי הוראות: א) שפד (לעיל מס' 1350 ועוד); ב) סיכה.
- 1991 מנחות מא: תפירה רחבה
להכליב bastir
ראה לעיל מס' 842.
- 1992 מנחות מא: סרבלא
מנטי"ל mantel גלימה
לגלימה אין ארבע כנפות. כי היא עשויה מחתיכת בד בחצי-עיגול. ויש רק שתי כנפות לפנים. מעין שכמייה.
- 1993 מנחות מא: פקעת
לימושי"ל lemosel
[lemosell] פקעת (של חוט)
- 1994 מנחות מב: חוטיץ
אוריל"ש orels מללים (שפות אריגים)
ראה לעיל מס' 567.

2002 מנחות מח. **עדשים**
מייץ [maiz] meiz |צָרָה (חלק של הגת,
שבו מניחים את
הענבים)

המלה יכולה להיות צורת רבים (על משקל
"עדשים"), או צורה של יחיד מקבילה ל-meiz, שהיא
הצורה השכיחה (לעיל מס' 597 ועוד).

2003 מנחות נ: **(עריכתן):[לערוד]**
אינטורטי"ר entorter
ראה לעיל מס' 558.

2004 מנחות נ: **(עריכתן):[לערוד]**
טורני"ר torner
לסובב (את הבצק
כדי לתת לו צורת
פת)

לעז זה מתווסף לקודם (מס' 2003) בשלפניו "ובלשון
צרפת", כאילו הלעז הראשון הוא מלהמלים המיוחדות
ליהודים (אפילו בעמק הריין, שם שמרו על כמה
מלים צרפתיות בלשון דיבורם. אף אחרי שהתרגלו
לדבר גרמנית) - והוא מתייחס למסורת הלחם הקלוע,
ה"חלות", "ברכות" berches במערב אשכנז - הלעז
השני הוא מלה צרפתית רגילה. אף זה מחזק את
השערת (לעיל מס' 2000), שרש"י התכוון בפירושו
על מנחות לדוברי גרמנית. גם יכול להיות, שרש"י
רואה ב-entorter מלה מקומית לאיזור מגוריו וכ-
torner מלה צרפתית כללית. לדברי לוי (במילונו, מס'
127), צריך לגרוס טורטי"ר torter במקום torner.

2005 מנחות נג: **(דליותיהן):[דליות]**
טריילי"ש [treilles] treilles
גפני-דליות
ראה לעיל מס' 653.

2006 מנחות נה. **(עריכתה):[לערוד]**
טורני"ר torner
לסובב (את הבצק
כדי לתת לו צורת
פת)

ראה לעיל מס' 2004.

1995 מנחות מד. **נסתר**
להתפורר
אישפילי"ר esfiler
(בגד לחוטי)

1996 מנחות מב: **קוצים**
פלוקי"ש pluches [] נימי שְׁתִי עורפים
לא פענחו בלונדהיים. הפחרון pluches (או peluches
כמו בצרפתית של היום) נראה מתאים הן מבחינת
המשמעות הן מבחינת הגרסאות (פרייק"ש, פריק"ש,
פרוקי"ש). כי אפשר להסביר, שהלמ"ד הוחלף
לר"ש בהשפעת המלה המקבילה פירנזי"ש (להלן
מס' 1997).

1997 מנחות מב: **גרדין**
פירנזי"ש fernjes
פציצות
ראה לעיל מס' 446.

1998 מנחות מב: **צריף**
בייס"א beize
צָרִיף (בגרמנית)
ראה לעיל מס' 1861.

1999 מנחות מב: **גילא**
בייס"א beize
צָרִיף (בגרמנית)
ראה לעיל מס' 1861.

2000 מנחות מב: **גילא**
אלו"ם alum
צָרִיף

ראה לעיל מס' 185. חזרת רש"י על אותו לעז בתוך
עמוד אחד (מס' 1998-1999) אין בה כדי להפליא, כי
בראשונה אינו מתרגם את ד"ה "סממנים", אלא
נוחן דוגמה של שימוש באחד הסממנים, ואחר-כך את
המלה "גילא" הוא מסביר בחרגוס. אבל מפליא,
שהלעז הגרמני הוא העיקר, והצרפתי רק טפל לו
("ובלשון צרפת"). אולי נרשם פירושו של רש"י על
מסכת מנחות בשעה שהיו לפניו רוב חלמידים
מקהילות אשכנז.

2001 מנחות מד: **שביללתא**
פינוגר"י fenogré ח י ל ב ה (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לתבלין)

חסר בדפוסים, ומצוי רק בתוספות (ה"ם "כל אדמה"), שם מצוטט הקונטרס, כלומר רש"י.

גולבא 2014 מנחות ע':
כוסמת אישפילט"א espelte

דישרא 2015 מנחות ע':
שיפן שייגל"א seigle

שיבולי תעלא 2016 מנחות ע':
שיבולת-שועל אביינ"א aveine
ראה לעיל מס' 612.

צבותים 2017 מנחות ע.א.
אלומות (לא יבילי"ש javeles
קשורות), עמידים

חביצא 2018 מנחות עה:
חבשיל המתבשל שלקי"ק
בתוך סיר, וכו' פירור [] salchich (?)
לחם ועוד

בדפוסים כתבו בטעות: של ריקין (כפי הנראה הצורה המקורים הייתה "של ריקין", במקום שלקי"ק. ואחד המעתיקים או המדפיסים תיקן ל"של ריקין"). בפירוש רש"י, כפי שהובא בתוספות, הגרסה: שלינקין (גרסה קרובה לגרסת כתבי-היד הכא והתם. ר' לעיל מס' 34). וכן גרסת רש"י שב"שיטה מקובצת": שלנקין.

גסה 2019 מנחות עז:
קלי"ר cler בהיר, צלול, בלתי-צפוף
ראה לעיל מס' 956. מדובר בנפה, שרשחה מעבירה פירורים גדולים יותר מדאי. הלעז חסר בכתבי-היד, וספק, אם הוא מאת רש"י: ואכן גם בנוסח ה"שיטה מקובצת", המדפס בתחתית הגיליון, איננו.

דוקן 2020 מנחות עט.
תבלול (כחם בעין טייל"א teile
הממזם את
(הראייה)

כלבוס 2007 מנחות סג.
גלוארין"ן gloon חתיכת עץ כפופה בקצה
כך בלונדיים מפרש. כמו בשתי ההופעות הקודמות של הלעז (מס' 341 ומס' 1976). אולם התיאור המדויק של הכלי הנדון כאן, אפילו מלווה בצירוף "כעין מחבת, ומצוייר תוכו גומות גומות", אינו הולם כלל את ההגדרה הנ"ל. גם הרה"מ אינו "אטבא" כמו במקרים האחרים. אלא "כלבוס". צריך אפוא כפי הנראה להבין, שמדובר במעין מחבת לאפיפיות, העשויה בשני חלקים, שהבצק לחוץ ביניהם, וכך הוא מקבל את צורתו. וצביטה זו של הבצק משולה לצביטת דברים על-ידי האטב.

בלוטי 2008 מנחות סג.
בלוטים glanz
ראה לעיל מס' 932.

רה"מ בלוטי 2009 מנחות סג.
קישנ"א chesne
ראה לעיל מס' 931. הגרסה שבדפוסים, קשטני"א בדפוס בומברג, היא כנראה ניסיון מוטעה להסביר את המלה בשם עץ-הערמק קשטיני"א chasténie. כי לא יכלו האיטלקים לזהות את העץ קישנ"א, מאחר שבשפתם האלון הוא quercia, מלה שאינה דומה כלל ל-chesne.

רעפים 2010 מנחות סג.
רעפים tiules

צריפא 2011 מנחות סד:
בורד"ל bordel סוכה, ביתן (בצורת אוהל דמוי חרוט)

מקל 2012 מנחות סו.
פליי"ל flail | flail
הכתיב, שאנו מציעים, מתחזק מהניקוד המופיע באחד מכתבי-היד: פלייל.

אדמה 2013 מנחות סט:
גיר creide

אבל עד עכשיו, היה מדובר בנר הדולק עצמו, ועתה בכלי, שבו מעמידים את הנר, חזו מה שרש"י בא להדגיש.

2028 מנחות פח: של פרקים
פליידיי"ץ pleidiz מתקפל

חסר בדפוסים. בפירוש רש"י הרגיל, אבל מצוי בפירוש שב"שיטה מקובצת". המדפס בתחתית הגיליון. רש"י מתלבט מאוד להסביר את מאמר החלמוד "נר שבמקדש של פרקים היה", מאחר שמקובל לומר, לפי פשט התורה (שמות כ"ה, ל"א ול"ו ועוד), שהמנורה הייתה "מקשה אחת", חטובה מתוך גוש אחד של זהב, והוא מציע לתרגם "של פרקים" ב"מתקפל". בפירוש הרגיל של רש"י יש עוד הסבר אחר.

2029 מנחות צד. דפוס
פורמ"א forme תבנית
ראה לעיל מס' 469. חסר בכתב-היד היחיד. אבל הלעז מובא בתוספות בשם רש"י.

2030 מנחות צד: ספינה רוקדת
קויי"ט cojet סירונת
ראה לעיל מס' 343. רש"י נוחן כאן פרטים מעניינים על צורת הסירונת (ואפילו ציור). היא מכונה "ספינה רוקדת" מפני שקרינה* חד והיא מרחפת על-פני המים.

* ה"קרון" הוא הקורה הארוכה המהווה את חדר הספינה מלמטה.

2031 מנחות צד: סניפין
פורקי"ש forches קלשונים

2032 מנחות צד: מעגל
צירקל"א cercle מעגל, גלגל, קשת

2033 מנחות צו: דולבקי
פלדישטו"ל faldestol כיסא מתקפל

חסר בדפוסים בפירוש רש"י המקובל, אבל מצוי בפירושו שב"שיטה מקובצת". המדפס בתחתית הגיליון. ר' לעיל מס' 675.

2021 מנחות פג. קדיר
טרישטריש"ט trestrest מחלחל
ראה לעיל מס' 608.

2022 מנחות פו. סטכתא
בלשמ"א balsme משחה לרפואה
ראה לעיל מס' 247. חסר בכתב-היד, אף בפירוש רש"י שב"שיטה מקובצת". המדפס בתחתית הגיליון.

2023 מנחות פו. דה"מ ושל שמרים
בופי"ט buffet
ראה לעיל מס' 642. חסר בדפוסים. בפירוש רש"י הרגיל, שאין בו אפילו דה"מ הזה; אבל ברש"י שב"שיטה מקובצת", המדפס בתחתית הגיליון, יש דה"מ הזה, אלא ששם הלעז משובש: רי"פ.

2024 מנחות פו. ילקה
בליציי"ר blecier לחבוט, לטפח
ראה לעיל מס' 188. חסר בפירוש רש"י הרגיל, אבל נמצא בפירוש רש"י שב"שיטה מקובצת". המדפס בתחתית הגיליון.

2025 מנחות פו: דליות
טריילי"ש treilles גפני-דליות
ראה לעיל מס' 653.

2026 מנחות פו. קמחים
קייני"ש chienes כתמי עובש
ראה לעיל מס' 458. שם צורה אחרת של אותה מלה: jienes, ואם כן אפשר גם פה לקרוא cheines, או גם שם לקרוא jienes.

2027 מנחות פח: נרות
קרוישול"ש croisols מנורות
ראה לעיל מס' 135. חסר בכתב-היד, וגם בפירוש רש"י שב"שיטה מקובצת". כל הסוגיה דנה בנרות,

ג', כ"ג) רש"י משתמש בלעז זה בהוראת "להכשל". אבל לשם חרגום אותו פועל "נגף" כמו בפירוש שלפנינו. (בלונדהיים מביא, בניגוד לשיטתו, את "נוקף" כמלה, שהלעז מפרש אותה, במקום להביא את "נוגף", שהוא הסבדו של רש"י, המקדים את הלעז, למלה התלמודית "נוקף").

מברז 2041 חולין ח.
נוקב point פוינט

קשה 2042 חולין ח:
מחוספס אשפר"א aspre
ר' בלונדהיים ב' (ע' 117-118).

קרום 2043 חולין ח:
קרום teile טייל"א
לעז זה מופיע תכופות בהוראת "אריג" ובעיקר בהוראת "תכלול". כאן, כמו בהופעתו הראשונה (לעיל מס' 19) וכמו בשני הופעותיו האחרות שבמסכת חולין, הוראתו "קרום" - החוצץ בין חלקים פנימיים של הגוף.

כסלים 2044 חולין ח:
כסלים (השרירים) פלנק"ש flancs
הפנימיים של הירך
סמור לכליה)
עיין לעיל מס' 1477.

ממשמש 2045 חולין ט.
מניי"ר manier למשמש, לטפל בידים

נקבים 2046 חולין ט.
חור crot קרו"ט
מיוונית crypta. בצרפתית של היום grotte (מערה). אולם היה נראה לי יותר למצוא כאן פועל כדברי רש"י: "מנקר". לשון נקבים...". כלומר הוא רוצה להסביר את הדה"מ "מנקר" ורק קושר אותו עם המושג "נקבים". ואם כך, אולי יש לזהות את המלה עם צורה של הפועל crever (שבין הוראותיו "לנקוב"). למשל ההוזה נסתר crierwet (קרייוו"ט), אבל הגרסאות נוטות יותר לפירושו של בלונדהיים.

דוקין 2034 מנחות קא.
תכלול (כחם) בעין teile טייל"א
ה מ צ מ צ א ח
הראייה)
ראה לעיל מס' 675.

נסכא 2035 מנחות קז.
מטיל plate פלט"א
ראה לעיל מס' 1438.

מחטטין 2036 מנחות קז.
למחוט (גר) mochieר מוקי"ר
ראה לעיל מס' 330.

חולין

דקוריא 2037 חולין ד.
חבל, חוט (שעליו) rest ריש"ט
נתלו ציפורים
שחוטות)

המלה, הכתובה גם rez, res, נגזרת מהלטינית restis (חבל, חוט). אך משפחת מלה זו יחסה לפעמים בטעות למשפחת המלה retis (רשת, מלכדת).

אלונחית 2038 חולין ו.
שיקוי poison פוישו"ן
ראה לעיל מס' 61.

2039 חולין ז:
(חבטינהו) חבט] [vaner] waner
לנפות, לזרות

נוגף 2040 חולין ז:
אצופי"ר açoper להיתקל, לקבל מכה
ר' בלונדהיים ב' (ע' 49-51). בפירוש רש"י על המקרא (ירמיהו י"ג, ט"ז): תהלים צ"א, י"ב: משלי

2047 חולין יא. פינדר"א fendre הגרסה שבדפוסים פרטי"ר היא מלה אחרת partir, שמשמעותה קרובה: "להפריד".	פלי לבקוע	2057 חולין טז: קלי"ר cler ראה לעיל מס' 956.	זיג בהיר, צלול
2048 חולין יא. הנק"א hanche	עצם... האליה מותן	2058 חולין טז: מירדוי"ר miredoir	מראה ראי
2049 חולין יב: גלנ"ט glant ראה לעיל מס' 932.	אלון בלוט	2059 חולין יז: בקונ"ש bacons	כתלי חתיכות שומן חזיר
2050 חולין יג. קוצוני"ש coçons	כנימה זיפיות	2060 חולין יז: אינמישלי"ר enmesler כאן מדובר בסכין פגומה: לפי צורת הפגימה היא יכולה להיות "אוגרת", כלומר בעלת שני עוקצים, או רק "מסוכסכת", כלומר בעלת עוקץ אחד בלבד, ואז הסכין מסתבכת בבשר ונכנסת לחוכו.	מסוכסכת לסבך, לבלבל
2051 חולין טו: שרפ"א sarpe ראה לעיל מס' 895.	מגל יד מגל, מזמרה	2061 חולין יז: אטינביש"ט atenvist זהו החלק הראשון של הפעולה בקריעת הבשר: הכשר נתפס וכאילו נעשה דק באותו מקום. ר' בלונדהיים ב' (ע' 120-119). לפי הדוגמאות, שרש"י מביא, מסתבר, שגורס "מחשיל" ולא "מחליש": ה"החשלה" היא עבודת הנפת, המחשיל את המתכת בפטישו, כלומר מדק אותה על מנת לחזקה.	מחליש מדק
2052 חולין טו: פלציל"א falcile [falcille]	מגל קציר חרמש	2062 חולין יז: ארישט"א areste ר' בלונדהיים ב' (ע' 110).	טאטאה זיף (של שיכולת)
2053 חולין טו: שיר"א sere [serre] ראה לעיל מס' 808.	מגירה משור	2063 חולין יז: דה"מ דמיא לסאטאה מחוספס aspre ראה לעיל מס' 2042.	דה"מ דמיא לסאטאה מחוספס
2054 חולין טו: טור"ן torn	מוכני ציר (של כננת)	2064 חולין יח: ארישטי"ר arester ר' בלונדהיים ב' (ע' 110).	תחגור להתעכב
2055 חולין טו: וי"ץ viz [viz] אחד מכתבי-היד מוסיף בדה"מ "במוכני": "ולשון יח הוא [méchané], "מכונה" בעברית של היום) והוא סכין של בית יד [כנראה צ"ל: שבית יד] שלו עשוי כמין גלגל שקורין ווי"ן [צ"ל: וי"ץ] ונכנס בתוך חקתא [צ"ל: הקתא] ויוצא ממנו על ידי הגלגל".	גלגל בורג	2056 חולין טז: לישק"א lesche ראה לעיל מס' 773.	סימונא דאגמא קרין (צמח)

2071 חולין כא. חלל
חפירה, חלל
chevedure קיבדור"א

2072 חולין כה. דה"מ לשון
אשפריל"א asprele שבטבט (צמח)
הצמח שימש. כמו גיר וזכית של היום. להעביר
חפסות (ר' בלונדהיים ב' ע' 118-119).

2073 חולין כה. און
אנש"א anse און, ידית (של בלי)

2074 חולין כה. שופינא
לימ"א lime פצירה

2075 חולין כה. גר
גרטישי"ר gratuitier לגרוד, לרסק
(בפומפייה)
ר' מילנו של לר' (מס' 498).

2076 חולין כה: דה"מ לכרכר
ניא"ל neel חצריב שחור
ראה לעיל מס' 1245.

2077 חולין כה: קורנס
מרטי"ל martel פטיש
חסר בדפוסים.

2078 חולין כה: דה"מ פרט לעופות
גריפון"ן grifon מין פֶּרֶס

2079 חולין כז: רקק
גרבי"א gravele חול, חצץ
(שנתערבו בו מים)

2080 חולין כה. יניכא
טייני"א teigne teinic עש

2081 חולין כה. לכא
פרק"א parche עור אדום
ראה לעיל מס' 644.

2065 חולין יח: קולמוס
הילמ"א helme קסדה

הכוונה לבלוטת-התרס הנראית בקסדה מעל הקנה,
אבל רש"י משחשם בחיבורו במלה "קולמוס", מפני
שהבלוטה מתחדדת ממטה למעלה כמו קולמוס.
שחודד כדי לכתוב בו.

2066 חולין יח: דה"מ בחודא דכובעא
אגרישון"ן aguison חדחת
באחד מכתבי-היד קוראים אחר הלצו הקדס (מס'
2065): "ואותו שיפוט נקרא כובע שיפוט, חידוד שפוט
אגרישון"ן בלע"ן]. שאנו אומרים] בכתובות [ה]:
ראשיתן משופים כיחודת חדחים. אגרי"ד בלע"ן]."
בכתב-יד אחר קוראים: "ואותו שיפוט נקרא שפוט
כובע כלומר שפוט חדוד אגול"ק [?] בלע"ן". זה
משלים את מה שכתבתי במס' 2065.

2067 חולין יח: דה"מ בחודא דכובעא
אגוד"ד agud חד
ראה לעיל מס' 2066.

2068 חולין יח: חיסר
גלנ"ץ glanz בלוטות
ראה לעיל מס' 932. מדובר כאן בבלוטת התרס. בכל
הופעות הלצו עד עתה הוראתו הייתה "בלוט",
בלוט"ס (פרי האלון). ואילו פה ולהלן (מס' 2098)
הוראתו בלוטות ואיבר בגוף המפריש הפרשה. ונקרא
כן על שם דמיונו לבלוט. גם בעברית של היום.
בהסתמך על המקומות האלה בחלמדי.

2069 חולין יט. מבלק
דיקרוני"ר deccharonier לקרוע לגזרים
[decharognier]
לשון charogne ("פגרי"). בדפוסים חסרה בלעז האות
י"ה, הקיימת בכל שאר המקורות.

2070 חולין כ: עיקרי בתים
קר"ט crot חורים
ראה לעיל מס' 2046. יכולה להיות צורת רבים.
למרות חסרון ה-s הסופית. כפי שראינו בענין glant
(לעיל מס' 932).

2089 חולין מב: ארכוכה
ינור"ל jenoil

2090 חולין מב: נחבסה
דימציד"א demaciede הלומה, כתושה
הגרסה שבדפוסים הושפעה מהמלה deminciede
(חתוכה לחתיכות דקות, ראה לעיל מס' 1217).

2091 חולין מב: קרום עב
טניפני"א tenpene חלק מהצפן המכסה
את הכרס

המלה נעדרת מהמילונים. אפשר לשער, שמקורה
מהגורן הפרנקי טאפ- (לסתום, להסתיר) כמו
בצרפתית של היום se tapir (להיחבא), en tapinois
(בחסאי), או מדימהו הגותי - שממנו tampon
(מגופה) - או אולי מהיוונית tympanon (תוף), כי
העור הזה בעל צורה דומה לתוף. ראה להלן מס'
2092.

2092 חולין מב: כרס
פנצ"א pance

בטן (כאן בהוראה
מיוחדת של החלק
הראשון בקיבת
מעלי-הגירה)

לוי במילון (מס' 786) גורס pance גם במקום
tenpene (לעיל מס' 2091), לפי אחד מכתבי-היד.

2093 חולין מב: גמרא
ריטריי"ט retreit מתכווץ (או: מקוץ)
[retrait]

2094 חולין מב: מתקשה
ריידי"ש reides קשה, נוקשה
צורה המסתיימת ב-s, כפי שראינו פה ושם, אינה
בהכרח צורת רביעי, אולם היה סביר יותר למצוא
צורה בלי s (כמו aspre, tenve, cler).

2095 חולין מב: כוץ
ריטריי"ט retreit מתכווץ (או: מקוץ)
[retrait]

2082 חולין ל: מסובך
פילטרי"ד feltred מרופד, מחדבק כמו
שמחדקים נימי לקד

2083 חולין לא: מיסרמי
מקוצצות, מרוסקות
miunciedes

2084 חולין לח: חצר כבד
איברי"ש ebres

ראה לעיל מס' 54, מס' 80, מס' 1847 ולהלן מס'
2100. בשני כתבי-יד הגרסה היא איבר"ש, שיש
לקרוא אותה אולי איברי"ש ebdes (מיוונית hēpata, h
"כבדים" [מאיברי הגוף]), ומאחר שהמלה אינה
מוכרת ממקור אחר אלא מרש"י, מותר לשער,
שהצורות ברי"ש מייצגות יחסת-נושא (hēpar יויונית)
והצורות בדלי"ת יחסת-מושא. אשר ל-s הטופית,
אולי היא תוספת למלה מדעית, בחיקוי למלים
הלטיניות ב-us. ר' בלונדהיים פ' (ע' 53-54) ומילון
של לוי (מס' 467).

2085 חולין מב: המסס
צינפיי"ל cenpeil המסס (החלק השלישי
בקיבת מעלי-הגירה)
ראה לעיל מס' 160.

2086 חולין מב: כרס
פנצ"א pance בטן (כאן בהוראה
מיוחדת של החלק
הראשון בקיבת
מעלי-הגירה)

2087 חולין מב: נץ
אישפוריי"ר esparwier [esparvier] נץ

2088 חולין מב: גס
אושטור"ר ostoir נץ גדול
בצרפתית של היום: autour. גרסה הערוך: גז. לפחות
בכתב-יד אחד יש לפנינו המלה האיטלקית אשטור"ר
astor. ר' מילון של לוי (מס' 786).

2102 חולין מו: גרסא
פלומ"א plume
ראה לעיל מס' 372.

2103 חולין מו: משיכלתא
קוני"א [conge] conje
המלה מופיעה גם בצורה conches (לעיל מס' 1409)
בהוראה קיובה של "בורות, שקעים (בארמה)". ר'
שם על מוצאה המשותף.

2104 חולין מו: מתקשה
ריידי"ש reides
ראה לעיל מס' 2094.

2105 חולין מו: האדימה
שנקטירוד"א sancterude
ראה לעיל מס' 682.

2106 חולין מו: גילדי
קרושטי"ש crostes
גלדים (בעור, אחרי פצעים)

2107 חולין מו: מכות
מלנ"ץ malanz
ראה לעיל מס' 5.

2108 חולין מו: אוכמי
טיי"ש tajes
כתמים

2109 חולין מו: משקה... עב
גלייר"א [glair] gleire
ליחה

2110 חולין מו: כוחלא
לזו"ר lazur
בצרפתית של היום azur. הלמ"ד קיימת במקור
הפרסי (שם של אבן טובה), שהגיע לאירופה דרך
הערבית. אולם ככל השפות הרומניות נחשבה ה'
לסימן היידוע והושמטה.

2096 חולין מה: חלים
להידבק, להיצמד, solder
להיסתם
ר' במובנים שונים לעיל מס' 113, 169, 1356, 1907.
ייחזק. שהייתה כאן מתחילה המלית ש"י se (לדבק)
"את עצמו".

2097 חולין מה: צלעות
פורציל"א forcele
הוא ההתפלגות של שתי הצלעות הראשונות (ר')
במשמעות קרובה, אם לא שווה, לעיל מס' 680.

2098 חולין מה: פולין
גלנ"ץ glanz
ראה לעיל מס' 932 ומס' 2068, אלא שכאן לא מדובר
בבלוטת-החירס, אלא כפי הנראה ביתרת-המח.

2099 חולין מה: טרייה
קוליד"א מצייד"א
coledc maciede
כוונת רש"י לא ברורה. בכתב-יד אחד לפחות
ובדפוסים, רק המלה השנייה מופיעה והוראתה
"מוכית" (מדובר על איש המטיח ראשו, כנגד הכותל
או כדומה, וגולגולתו "מוכית"). קשה להבין, מה
מוסיפה המלה הראשונה (מלשון col "צוואר",
ומובנה המקורי "מכה על הצוואר" אבל אחר כך
"מכה" סתם). בלונדיים מטיל פסק בין שתי המלים
כאילו הן שמות נרדפים, אך אף זה אינו פותר את
הבעיה.

2100 חולין מו: יותרת הכבד
איבריי"ש ebres
כמו לעיל (מס' 2084) יש באותם שני כתבי-יד
הגרסה איבר"ש (קרי: איבריי"ש) ebdes, ר' שם.

2101 חולין מו: טינב"א
tenve
דק, רזה

- 2111 חולין מז: אדומה
שנקטירוד"א sancterude רורית דם
ראה לעיל מס' 682.
- 2112 חולין מז: דה"מ ככשואת
קרוא"ה croe כרכום (קורטם?)
או קרו"י croi
חסר בדפוסינו. אבל מצוי בכל כתבי-היד ובדפוס
סונצינו, אחרי המלים "ולא כעשבים". - הצורות
croe ו-croi הן חריגות לעומת הצורה המקובלת
crog. המופיעה באחד-עשר מקומות בפירוש התלמוד
של רש"י (פעם אחת מאת הרשב"ם, ובמקום אחר
אפשר לקרוא גם croi. בספק. בשני כתבי-יד). יש גם
הצורה קרו"י cro (מס' 643 ועוד). אולם ר' גם להלן
מס' 2114.
- 2113 חולין מז: כשואת
הומלון homlon כשוח
ראה לעיל מס' 370.
- 2114 חולין מז: דה"מ ככשואת
קרו"ג crog כרכום (קורטם?)
או קרו"י croi
ראה לעיל מס' 2112. אך יש לציין גם את הקושי
בפירוש רש"י. האומר, שהצבע הירוק הנדון, שהוא
סימן לטרפות, הוא "לא כעשבים קרו"י בלע"ז אלא
כמראה כשואת... או כמראה מוריקא כרכום... וכל
מראה קרו"ג נקרא ירוק". מכאן יוצא, שצבע הקרו"ג
הוא דוגמה כללית של כל הצבעים הירוקים (סיפא),
ובתוכו קיימים שני גוני צבעים, זה של הקרו"י -
שאינו סימן לטרפות - וזה של "מוריקא כרכום"
שהוא כן סימן לטרפות. והרי "מוריקא כרכום" הוא
גם כן קרו"ג (ר' למשל לעיל מס' 391 ["כורכמא"]
ומס' 1294 ועוד ["מוריקא"]). מכאן יש להסיק,
שכפי הנראה crog הוא סוג של צמחים ובתוכם קיים
הזן crog orientel ("מוריקא") הזן croe, croi.
שצבעם שונה.
- 2115 חולין מז: מוגלא
קוטור"א cuiture כורייה (פצע מזהם)
- 2116 חולין מז: קוניא
לכסות, למשוש בעופרת
ראה לעיל מס' 606.
- 2117 חולין מז: שורייקי חיוורי
טיי"ש בלניי"ש תתמים לבנים
tajes blanjes
בדפוסים רק: "טיי"ש בלע"ז". כנראה טעו
המעתקים לפום ריהטא וקראו בלע"ז במקום
בלניי"ש.
- 2118 חולין מז: שלפוחית
מדריץ madriz
ראה לעיל מס' 5.
- 2119 חולין מז: צמחין
מלנץ malanz פצעים
ראה לעיל מס' 5.
- 2120 חולין מז: התליע
רולב"ש - | | תולעים (?)
חסר בדפוסים, ומצוי רק בכתב-יד אחד בזה הלשון:
"צמחין. מלנץ" (ר' לעיל מס' 2119) סביבות התליע
הכבד רולב"ש בלע"ז...". המלה, שרש"י מפרש
אותה בלע"ז זה, היא פרעל, אך המלה הצרפתית היא
בהכרח שם עצם. לא מצאנו שום מלה מתאימה, כי
אם השערה רחוקה: שם העצם הגרמני Milbe (אקריח
או קרצח), ששימש את היהודים באשכנז המערבית
לציון החרקים הבלתי-נראים כמעט, שחייבים לפלות
מהם את חומרי המאכל (אם כך, יש לקרוא את הלעז
מילבי"ש milves). אולם ר' לוי כמילונן (מס' 323, ר'
שם ציון למאמר) מביא את המלה dolve כמשמעות
"תולעת הנמצאת בכבדו של כבש הסובל מכחישות
מימית". ואם כן אפשר לקרוא את הלעז שלנו
דולבי"ש dolves. בניירות עזבונו של בלונדזיים גם
הוא מביא בעניין זה מלה, שפירושה "תולע-מעיים
מסוגים שונים", אבל בלי לציין את הצורה המדויקת
של המלה הצרפתית.
- 2121 חולין מז: חליש
טינב"א tenve דק, חריף

2130 חולין נ. **אמצע הקשת פישט"א** feste [] שיא (המקום המרוחק ביותר מהמיתר בקשת,

שצורת הקיבה מהווית) לא פענחו בלתינדיים. פתרתי הולם את ההסבר של רש"י ואת גרסת הדפוסים ואחד מכתבי-היד. בכתב-היד השני, שבו הלצו מצוי (בשלשה הוא חסר), הגרסה פורצט"א, יש אולי לקרוא forcete כלומר מולג, בהוראת מקום ההתפלגות של עקומת הקשת.

2131 חולין נ. **שירקא דמעייא** גלייר"א [gleire] |gleaire| ליחה

2132 חולין נ. **חלחולית** טבחיא"ה tabahie פי-הטבעת ראה לעיל מס' 95.

2133 חולין נ. **עצמות האליה** הנקי"ש hanches מותניים

2134 חולין נ: **סניא דיבי** קרישטני"א בודי"ל **מעי ציוור** crestanje bodel [crestange bodel]

המלה bodel (מעי) קשורה עם bedaine (כרס) ועם boudin (מעי ממולא) בצרפתית של היום; יכול להיות, שכל המלים האלה נגזרות מהעברית "בטן" (ורר הערבית?). crestanje הוא משותן, מלשון créte (פסגה, רכס). ובכן: "המעי המשותן", לפי צורת האיבר הזה. ר' מילונו של לוי (מס' 591), הגורס crestanie (crestanie?) בכ"י אחר קוראים בודי"ל קרישטני"א (bodel crestanje).

2135 חולין נ: **סניא דיבי** בודי"ל שציליי"ר **מעי ציוור** bodel sacelier

מונח אחר לאותו איבר כמו במס' 2134. לגבי bodel, ר' שם. sacelier הוא תואר השם "של שקיות", כלומר "מעי של שקיות". גם זה תיאור המעי העיוור לפי צורתו. ר' מילונו של לוי (מס' 591).

חסר בדפוסים, ומצוי בשלושה כתבי-יד. בדה"מ "דחליש פומיה".

2122 חולין מח. **צמחין** מלנ"ץ malanz פצעים ראה לעיל מס' 5.

2123 חולין מח: **קשה** רייד"ש reides קשה, נוקשה ראה לעיל מס' 2094.

2124 חולין מח: **כנתא** אינטריי"ל שומן מעיים |lentrail| entreil

2125 חולין מח: **(חודה)חד** פוינט"א pointe חוד

2126 חולין מט. **כרס** פנצ"א pance בטן (כאן בהוראה מיוחדת של החלק ה ר א ש ו ן בקיבת מעלי-הגירה)

2127 חולין מט. **עובי בית הכוסות** דובלון"ר doblon פימה, קפל של שומן ראה לעיל מס' 162.

2128 חולין מט: **חלב שעל הקרב** טייל"א teile קרום ראה לעיל מס' 2043. כאן ולהלן (מס' 2235) הכוונה לקרום שומני, שבכתלי הבטן, שהוא אסור לאכילה (ויקרא ד, כ"ב כ"ה).

2129 חולין מט: **כרכשא** טבחיא"ה tabahie פי-הטבעת ראה לעיל מס' 95.

הרשב"ם. יש ספק רב. אם הלעו שם אינו הוספה מאחרת. ראה לעיל מס' 162.

הוגלד 2141 חולין נא.
קרשט"א crosta
קָרם
פענוח זה של הלעו מפליא, כי רש"י אינו נוהג להביא אח צורת הפועל, כי אם למסור את שם הפועל בלבד. ואמנם לפחות בכתב-יד אחד כתוב קרשטי"ר .croster

שיגרונא 2142 חולין נא.
קרנפ"א cranpe
עווית, התכווצות שרירים
ראה לעיל מס' 1327.

2143 חולין נא: (גניחותיה) גניחות
פליינדר"ש pleindres
התייפחויות, גניחות [plaindres]

חבט 2144 חולין נא:
בטו"ד batud
מוכה ((פשתן) נפוט)
ר בלודהיים ב' (ע' 126) ומילונו של לר (מס' 155).

נפיץ 2145 חולין נא:
אישקו"ש escos
מנוער ((פשתן) מנוקה)
ראה לעיל מס' 1585.

ביזרי 2146 חולין נא:
פופידי"ש popedes
אגודות פשתן
ראה לעיל מס' 1476.

חימחתא 2147 חולין נא:
טי"ל til
טיליה (עץ)

2148 חולין נא:
פישלי"ש fisles
ערך באופן רפה, ללא צפיפות
ראה לעיל מס' 1966, בהוראה שונה במקצת. חסר בדפוסים.

2136 חולין נ: פנצ"א pance
בטן (כאן בהוראה מיוחדת של החלק הראשון בקיבת מעלי-הגירה)

בכתבי-יד כתוב "הפנצ"א" ביידוע עברי. זהו פירוש שונה לאותו ביטוי תלמודי, כששני הלעזים הקודמים (מס' 2134-2135) היו מונחים שונים לאותו עניין.

2137 חולין נ: איסתומכא
אישטומ"ק estomac
[lestomaque]
פי הקיבה (?)

על כתיב הלעו שבמקורות אי-אפשר לסמך, כי ברור הוא, שהושפע מכתיב המלה הארמית המתפרשת, שהיא בדיוק אותה מלה יוונית, אשר הושאלה גם בארמית גם בשפות רומניות. עם זאת אולי מציאות הכ"ף בכל הגרסאות שלפנינו (איסתומכ"א וכיו"ב) מורה על שימוש נדיר של כ"ף ליעתיק של q (ר) הלעזים בפירוש על איוב של ר' יוסף קרא). דברי רש"י: "אני שמעתי איסטומכ"א ואיני יודע מהו" מצביעים על תפקיד הדמיון המילוני בין המלה המתפרשת ובין הלע"ו. כפי שכבר ראינו כמה פעמים. בצרפתית של היום פירוש estomac קיבה, אבל המקור היווני פירושו "פתח (של הקיבה או של איבר אחר)" - stomachos מלשון stoma (פה).

2138 חולין נ: קרום עב
טינפינ"א tenpene
חלק מהצפק
המכסה את הכרס

ראה לעיל מס' 2091.

2139 חולין נ: כרס
פנצ"א pance
בטן (כאן בהוראה מיוחדת של החלק הראשון בקיבת מעלי-הגירה)

2140 חולין נ: עובי בית הכוסות
דובלו"ן doblon
פימה, כפל של שומן מצוי רק בר"ף. בציטוט של סוגייתנו המופיע אצלו בב"ב מו. בתוך פירוש רש"י, שהוא באמת מאח

אם רָחֵם	2158 חולין נד. מדרי"ץ madriz	חיבנא אישטריי"ם estreim קש (בעיקר המשמש [lestraim] למרבץ הבהמות)	2149 חולין נב. ראה לעיל מס' 124.
עצם האליה מותן	2159 חולין נד: הנק"א hanche	חימצי אפונות pesels	2150 חולין נב. יש מקום להעיר על דמיון האותיות העבריות עם האותיות של פיישול"ש feisols (לעיל מס' 531). שפירושו שעועית. ר' בלונדהיים ב' (ע' 164-165).
זפק זפק	2160 חולין נו: יב"א jabe חסר בדפוסים.	חיפצי חמצות cedres	2151 חולין נב. העברית של היום לא החיחסה להבחנה של רש"י כאן, בקבעה את השם חמצה ל- cedre (לטינית: cicer, צרפחית של ימינו: pois chiche) דווקא. כי לפי רש"י אפונות הן "חימצ" (ר' לעיל מס' 2150). ר' בלונדהיים ב' (ע' 137-141).
(כנפיה)(כנפיים) נצות	2161 חולין נו: פלומי"ש plumes ראה לעיל מס' 372.	דבוק דבק חזק	2152 חולין נב. גלו"ד glud
נצה פלומה	2162 חולין נו: מולש"א molse	נחבסה דימציד"א demaciade הלומה, כחושה	2153 חולין נב. ראה לעיל מס' 2090.
ניקוב ניקוד, נימור, נימוש	2163 חולין נו. פוינטור"א pointure בהופעותיה הקודמות (לעיל מס' 1147, 1723, 1813, וכן להלן מס' 2458). משמעות המלה: "דקירה".	נמיה סמור, זָלָק martrine	2154 חולין נב: מרטרינ"א
צומת הגידין קצמק	2164 חולין נו. אישטריינ"ט estreint ראה לעיל מס' 638. לפי הגרסה שבכמה כתבי-יד ובדפוסים אפשר לקרוא אישטריינט"א estreinte ולראות בזה שם-עצם (צימוק, צמיחה).	פוט"א pote	2155 חולין נב: פוט"א pote
שיחלא הטלה (של ביצים)	2165 חולין נח. פושט"א poste	הארים שנקטירור"ד sancterud [sancterud']	2156 חולין נב: ראה לעיל מס' 682.
בקא יתוש	2166 חולין נח: צינציל"א cincele	כפא רידא עצם השכם espaldon	2157 חולין נד. ראה לעיל מס' 689.
אימרא להתפרע, להתנהג ב פ ר א ו ת, להיות ברוגז	2167 חולין נח: אינשלבבי"ר ensalvajir [ensalvagir] ר' מילונו של לר' (מס' 420).		

מפוצלות שסועות, מפוצלות	2178 חולין נט: פּורקיידי"ש forchiedades	קורנס פטיש	2168 חולין נח: מרטי"ל martel
צבי	2179 חולין נט: אישטיינבו"ק esteinboc [estainboc] ראה לעיל מס' 944.	סניא דיבי מעי עיוור	2169 חולין נח: קרישטני"א בודי"ל crestanje bodel [crestange bodel] ראה לעיל מס' 2134. כאן הסדר הסוך ברוב כה"י (בדיל קרישטני"א bodel crestanje).
קרש יחמור	2180 חולין נט: דיי"ן [dain] dein מכיוון שהקיש (אולי מיוונית keras, "קרק"), הוא, לפי סוגייתנו, בעל קרן אחת, היינו מצפים לקרוא אצל רש"י unicorn ("חדקרק"), חיה אנדית, שבימי-הביניים היו מאמינים בקיומה. אבל רש"י נוקב בשם של חיה מצויה, שהיא בעלת שתי קרניים...	חלחית חלחית	2170 חולין נח: לור"א lazre ראה לעיל מס' 465.
מסתוריתא	2181 חולין ס. דישבולטיר"ש desvoltoirs ר' להלן מס' 2183, וכן במילוננו של לר' (מס' 786). לוי זיהה בגרסה החריגה של אחד מכתבי-היד את המלה הספלא hasple (באותה משמעות, הושאלה בצרפתית עתיקה מהגרמנית Haspel). גם כאן ה-s- הסופית היא כפי הנראה סימן ליחיד ביחס הנושא (ר' לעיל מס' 932).	חיצא אקוניטון, חונק- הדוב (צמח ארסי)	2171 חולין נח: טור"א tore
מסתוריתא	2181 חולין ס. דישבולטיר"ש desvoltoirs ר' להלן מס' 2183, וכן במילוננו של לר' (מס' 786). לוי זיהה בגרסה החריגה של אחד מכתבי-היד את המלה הספלא hasple (באותה משמעות, הושאלה בצרפתית עתיקה מהגרמנית Haspel). גם כאן ה-s- הסופית היא כפי הנראה סימן ליחיד ביחס הנושא (ר' לעיל מס' 932).	מרירתא אקוניטון, חונק- הדוב (צמח ארסי)	2172 חולין נט: טור"א tore
דוללי	2182 חולין ס. אישקניא"ש [escagnes] escanies בצרפתית חדשה écagne. מקור המלה לא ברור, אולי מ"קנה" (canna בלטינית), כי המחקרים להחיר פקעות היו עשויים מקנים, או מלטינית מאוחרת scannium (ספסל), גם כן על שם מתקן ההתרה.	קדחת התחממות (כלומר: חום, קדחת)	2173 חולין נט: אישקלפיישו"ן eschalfaison [eschalfaison]
דוללי	2182 חולין ס. אישקניא"ש [escagnes] escanies בצרפתית חדשה écagne. מקור המלה לא ברור, אולי מ"קנה" (canna בלטינית), כי המחקרים להחיר פקעות היו עשויים מקנים, או מלטינית מאוחרת scannium (ספסל), גם כן על שם מתקן ההתרה.	צלף שיח-צלף	2174 חולין נט: קפריי"ר caprier ראה לעיל מס' 389.
דוללי	2182 חולין ס. אישקניא"ש [escagnes] escanies בצרפתית חדשה écagne. מקור המלה לא ברור, אולי מ"קנה" (canna בלטינית), כי המחקרים להחיר פקעות היו עשויים מקנים, או מלטינית מאוחרת scannium (ספסל), גם כן על שם מתקן ההתרה.	חנכין חניכיים	2175 חולין נט: ינציבי"ש jencives
דוללי	2183 חולין ס. דישבוידיי"ר desvuidier למרות שהיה מתקבל על הדעת למצוא אצל רש"י מלים מקבילות ל"מסתוריתא" (לעיל מס' 2181) ול"סתר", יש בין שני הלעזים האלה, הקרובים	עוקץ מותן	2176 חולין נט: הנק"א hanche
דוללי	2183 חולין ס. דישבוידיי"ר desvuidier למרות שהיה מתקבל על הדעת למצוא אצל רש"י מלים מקבילות ל"מסתוריתא" (לעיל מס' 2181) ול"סתר", יש בין שני הלעזים האלה, הקרובים	חרוקות משוננות	2177 חולין נט: קרינדיי"ש crenedes ר' מילוננו של לר' (מס' 256).

דוכיפת טווס-בר (חרנגול- בר, חוֹפָה קטנה?)	2191 חולין סג. פאון שלור"א paon salvaje [paon salvage] ראה לעיל מס' 635.	באוחיותיהם. הכולים (הס"ת מצויה בכל הגירסאות של מס' 2181 ולא אף באחת מגרסאות מס' 2183). שאינם מאפשרים לייחס להן מוצא משותף. הראשון הוא מלשון voltirer (לסובב) והשני מלשון vuide (ריק).
באות שבעופות כוס (עוף לילי)	2192 חולין סג. צואיט"א çuete ראה לעיל מס' 218.	2184 חולין ס: בירשידור"ר bersedor אולי מאותו מוצא כמו berceau (עריסה). כי היו להם מטרות של גמי, שמעשה קליעתן כקליעת הערסות. ר בלונדהיים ב' (ע' 126-127). המתנגד לדעה זו. ור את הציונים הביבילוגרפיים במילונו של לוי (מס' 106).
באות שבשרצים חפרפרת	2193 חולין סג. טלפ"א talpe ראה לעיל מס' 74.	2185 חולין ס: עזית קרגפ"א cranpe עווית, התכווצות שרירים
קיפוף כוס (עוף לילי)	2194 חולין סג. צואיט"א çuete	ראה לעיל מס' 1327.
קיפוף עטלף	2195 חולין סג. קלב"א שורי"ץ chalve soriz ראה לעיל מס' 843.	2186 חולין סב. איסטורני"ל estornel
קיפוף חפרפרת	2196 חולין סג. טלפ"א talpe ראה לעיל מס' 74.	2187 חולין סב. סנונית סנונית arondele ראה לעיל מס' 292.
קורפדאי חפרפרת	2197 חולין סג. טלפ"א talpe ראה לעיל מס' 74.	2188 חולין סב. עורבים קאק choe
נץ איספרווי"ר [esparvier] נץ	2198 חולין סג. איספרווי"ר esparwier [esparvier]	עוף הדומה לזרזיר (choucas בצרפתית של היום). ואולם, במקורות צרפתיים אחרים מימי הביניים. השם choe מוזהה עם chouette (כוס, תושמת, ר' לעיל מס' 218).
כדור כדור עגול	2199 חולין סד. פילוט"א רדונט"א pelote rodonte החורר חסר בדפוסים.	2189 חולין סב. מסרט לסרט איסגרטניי"ר lesgratignier esgratinier
כד שטוח	2200 חולין סד. פל"ט plat	2190 חולין סב: חלפי סרפדים orties
בדפוסים כתבו בטעות פלוט"א (מתוך השפעת הלצו הקדם, מס' 2199). בשני כתבי-יד מתוך ארבעה הגרסה היא פל"ץ [plaz]. אותה מלה ביחסה שונה.		

- 2201 חולין סד. חלבן
אלבום album (הביצה)
ראה לעיל מס' 1880.
- 2202 חולין סד. חלמן
מיו"ל moiol (הביצה)
ראה לעיל מס' 1881.
- 2203 חולין סד. טרופות
בטוד"ש מוכות (ביצים) טרופות)
batudes
חסר בדפוסים. ראה לעיל מס' 2144.
- 2204 חולין סו. סולתנית
טונינ"א tonine
טונה
- 2205 חולין סז. ויון
קוצונ"ש coçons ויפיות
- 2206 חולין סז. כלסין
צידר"א cedre חמצה
ראה לעיל מס' 2151. לפי הדה"מ ולפי כמה מקורות
מוטב לגרוס, כמו לעיל, צידר"ש cedres.
- 2207 חולין סז. דרני
גרביילי"ש garbeiles זחלי ובוב-הסוסים
[garbeilles]
המלה נדירה ומקורה ממוקפק.
- 2208 חולין סז. חיפושית
אישקרבו"ט escharbot חיפושית
- 2209 חולין סז. נדל
צינפי"ש cenpiés מרבה-רגליים
[cenpies] (מלה במלה: מאה
רגליים)
- 2210 חולין ע. דה"מ כרכו בסיב
וידיל"א [vedille] wedile קנוקנת
ראה לעיל מס' 627.
- 2211 חולין עו. דה"מ צומת הגידין
צינקרו"ן cencron עצם העקב (?)
כפי הנראה שיבוש של הלטינית calcaneum, אף-
על-פי שמצוי בצרפתית של ימי-הביניים גם גלגולה
הטבעי caucain.
- 2212 חולין עו. דה"מ דפרעי טכחי
צינקרו"ן cencron עצם העקב (?)
ראה לעיל מס' 2211.
- 2213 חולין עו: זיגי
קליר"ש clers בהירים, צלולים
ראה לעיל מס' 956.
- 2214 חולין עו: נפציה
קרפי"ר charpir לפורר (סיב או
אריג לחוטיני)
כאן: לפורר חוט כפול לשני מרכיביו. ראה לעיל מס'
130.
- 2215 חולין עז: נדמה
קונטרפיי"ט בעל גוף משונה, בעל
חכונות חריגות contrefeit
[contrefait]
- 2216 חולין פד: אישחומא
אישטורדישו"ן עילפק, הלם, מבוכה
estordison
ראה לעיל מס' 549.
- 2217 חולין פה: יאניבא
טייני"א [teigne] teinie עש
- 2218 חולין פו. רוחות
אישטרוביי"ל estrobeil מערבולת רוחות
רש"י.
- 2219 חולין פו: חסר בדפוסים ובכמה כתבי-יד, וטפק, אם הוא מאח
רש"י.

2227 חולין צ: דה"מ ומשמונים

ושתיים רבוא

נרבון"א Narbone עיר

(בדרום-צרפת)

רק בכתב-יד אחד קוראים: "...ריכות, נערו

העוסקות בה לימוד בני נרבון"א". יש להניח, שהיא

חוספת מאומרת של אחד המעתיקים, שרצה להצביע

על חשיית הארונים באותה עיר.

2228 חולין צ: נושה

שושפיציי"ר sospecier לחשוד, לשער

2229 חולין צא: זורה

וני"ר [vaner] waner לנפות, לזרות

2230 חולין צב. קנוקנות

ידיילי"ש [vedilles] wediles קנוקנות

ראה לעיל מס' 627.

2231 חולין צג. כסלים

פלנק"ש flancs כסלים

(השרירים הפנימיים)

של הירך סמוך לכליה)

הלצו מופיע רק באחד מכתבי-היד בסוף דה"מ "חלב

שהבשר חופה אותו", כדלקמן: "המונע לא הפסיד.

כסלים פלנק"ש בלענו". והוא בא כנראה להסביר

אח המלה "כסלים" שבחתימת הפירוש (בדפוסים,

בשורה השנייה). עיין לעץ מס' 1477.

2232 חולין צג. קרב

פנצ"א pance בטן (כאן בהוראה

מיוחדת של החלק

ה ר א ש ו ן בקיבת

מעלי-הגירה)

בחתימת דה"מ "האי חרבא דתותי פתני", כחוב

באחד מכתבי-היד (ונעיר, שכל הלצים הערופים

מצויים באותו כתב-יד): "קרב פנצ"א".

הכונה, שלא מדובר ברחות סתם, אלא ברחות

סערה. הגרסה המקובלת היא estorbeil אישטורבייל

(כך גם באחד מכתבי-היד). אבל בלונדהיים קבע לפי

הרוב, שלפנינו המלה בחילופי אותיות. ר' מילונו של

לוי (מס' 774).

2219 חולין פח. נעורת

ארישט"א areste פסולת של פשתן

ראה לעיל מס' 164.

2220 חולין פח: זרניך

אורפימינ"ט orpiment צבע זהוב, זרניך

ראה לעיל מס' 355. "זרניך", הוא הארסן, ו-arsenic

בצרפתית של היום הם מלה אחת.

2221 חולין פט. אפרכסת

טרימור"א tremuie אפרכסת, משפך

(שדרכו מכניסים חומר)

לריחים וכדומה)

2222 חולין פט: כף

פולפ"א polpe הבשר שעל עצם הירך

2223 חולין צ. פוקעץ

אישקלט"ר esclater להתפוצץ

מדובר בחלקים מגוף הקרבן, שנפדו ממנו. לפי

גרסאות כמה מכתבי-יד והדפוסים, ייתכן, שיש

לקרוא אישקלטנ"ט esclatant (מתפוצץ).

2224 חולין צ: ותבקע

אישטורני"ר estorner להתהפך, להודעוץ

2225 חולין צ: גפן

טרייל"א treile [treille] גפן-דליות

ראה לעיל מס' 653.

2226 חולין צ: נירץ

ליצי"ש lices נירים

ראה לעיל מס' 272.

- 2233 חולין צג. מתנים
לונביל"ש lonbels חלק הבטן שבאיזור
ה כ ל י ו ת מימין
ומשמאל
- 2234 חולין צג. קרב
פנצ"א pance בטן (כאן בהוראה
מיחדת של החלק
ה ר א ש ו ן בקיבת
מעלי-הגירה)
ראה לעיל מס' 161. הלעז מצוי ברוב כתבי-היד בד"ה
"המסס וכית הכוסות", אחרי המלים "בסוף הקרב",
חסר בכתבי-יד אחרים ובדפוסים.
- 2235 חולין צג. חלב המכסה את הקרב
טייל"א teile קרום
ראה לעיל מס' 2043 ומס' 2128.
- 2236 חולין צג. עצם
הנק"א hanche מותן
הלעז לא בא לתרגם את המלה "עצם" אלא
להשלימה: "עצם [מסרימת] שקורין [בלועזית]
הנק"א".
- 2237 חולין צג. ראש המתן
לונבי"ל lonbel חלק הבטן שבאיזור
ה כ ל י ו ת מימין
ומשמאל
- 2238 חולין צג. כנתא
אינטריי"ל entreil שומן המעיים
[entraill]
כל העניין, המלה המוסברת והלעז, חסר במחצית
כתבי-היד ובדפוסים. וכנראה הוא חוספת מאחזרת.
- 2239 חולין צג. כפלי
פלנק"ש flancs כסלים
(השרירים הפנימיים
של הירך סמוך לכליה)
עין לעיל מס' 1477.
- 2240 חולין צג. עוקץ
הנק"א hanche מותן
- 2241 חולין צג: אסמיק
שנקטירו"ד sancterud רווי-דם
[sancterud]
ראה לעיל מס' 682.
- 2242 חולין צג: מצמת צמית
איסטריי"ט estreint קצמק
ראה לעיל מס' 638. כוונת רש"י להסביר, ששיטה זו
של צליה מצמקת את הבשר, והדם נשאר צרור
בתוכו.
- 2243 חולין צג: קולית
רידונדי"ל redondel עצם-הירך (המשמעות
המקורית: חפץ עגול)
באחד מכתבי-היד קוראים, במקום הפירוש על
"פנימי" המצוי בדפוסים, פירוש אחר כדלקמן:
"פנימי. סמוך לעצם קולית שקורין דורדו"ל בצד
הכשר [!] פולפדי"ץ [!]", רש להניח, שהלעז הראשון
הוא שיבוש של רידונדי"ל.
- 2244 חולין צג: הכשר (צד)
פולפדיי"ץ polpediz חלק מן הגוף,
שהוא מלא בשר
ר ההערה דלעיל (מס' 2243). נראה, שצריך לגרוס
"בצד הבשר". יש מקום לחשוב, שאין לפנינו תואר
השם, כפי שבלונדהיים סובר לכאורה (charnu, מלא
בשר), אלא שם-עצם (חלק בשרי של הגוף), כמו
apendiz, parlediz.
- 2245 חולין צה. מקולין
מיישילי"ש meiseles אטליזים
[maiseles]
- 2246 חולין צה: נמל
פור"ט port נמל
המלה הארמית שבתלמוד היא "פרוותא", ויתכן,
שרש"י רצה להצביע על קרבת האותיות.

- 2247 חולין צה: ריש"ט rest
ראה לעיל מס' 2037.
- 2248 חולין צה: טבחיא"ה tabahie
ראה לעיל מס' 95.
- 2249 חולין צה: לימורשי"ל lemoisel
[lemoissel]
- 2250 חולין צו: טריש... (?) | tres... (?) | חדר, מחלחל
אפשר לצרף לעז זה למס' 1026 של בלונדיים:
טרישטריש"ט trestrest (ר' למשל לעיל מס' 608).
אבל כנראה היו גרסאות כתבי-היד בעיני בלונדיים
יותר מדאי רחוקות ממלה זו, והחשב בקיום מלים
רבות המתחילות בקדומת (res-) ("בתוך"). לוי
במילונו (מס' 786) מציע טרישפשי"ר (trespasser)
(לעבור הלאה), לפי אחת הגרסאות.
- 2251 חולין צו: כבש שולציי"ר solcier
לכבוש (בחומץ ובתבלינים)
היינו מצפים יותר לצורה salsier. אך הר"ו קיימת
בכל הגרסאות. ור' לעיל מס' 981 (solz).
- 2252 חולין צו: כיפה פונדריל"א fondrile (של שאריות
[fondrille] | בשר)
- 2253 חולין צח: כף של יד אישפלדון"ן espaldon
ראה לעיל מס' 689.
- 2254 חולין קה: מפעפעין אישבולנ"ט esvolant
מתעופף, מתאייד
אפשר גם לקרוא esbolant. כלומר "מרחיח". זה
יחלים יותר להסבר של רש"י: המים החמים
- מגמישים את העור (מתוך הרחבת נקבוביותיו)
החללק נכנס בעוביו בקלות.
- 2255 חולין קה: רוח צרדא אישטורדישון"ן
עילפון, הלם, מבוכה
estordison
ראה לעיל מס' 549.
- 2256 חולין קה: אופיא אישקום"א escume
קצף
ראה לעיל מס' 884.
- 2257 חולין קי: חילפי אורטיא"ש orties
סרפים
- 2258 חולין קיא: צומתו אישטריינ"ט estreint
מצומק
ראה לעיל מס' 638. בלונדיים הסיל סימן-שאלה
אחר פוענו הלעז, כפי הנראה, מפני שלפי נוסח
הפירוש קשה לקיים את שתי ההוראות של estreint,
לא הצורה הסבילה (בינוני פעול), אך גם לא ההוזה
הפעיל, כמו להלן מס' 2262.
- 2259 חולין קיא: (חורפיה) חורפא איגר"ש
חריפות
[laigres] egres
ר' בלונדיים ב' (ע' 63-65). אולי צריך לקרוא egres
(מלרע).
- 2260 חולין קיב: אסמיק שנקטירוד"ד sancterud
רוי-דם
[sancterud']
ראה לעיל מס' 682.
- 2261 חולין קיב: משפיה קולי"ר coler
לנזול
- 2262 חולין קיב: קמיטי אישטריינ"ט estreint
קצמק
ראה לעיל מס' 638.

- 2272 חולין קב. קיפה
פונדרייל"א fondrile (של שאריות
[fondrille] בשר)
גרסת הדפוסים. שאגה מצויה בכתבי-היד, אי-אפשר
להעמידה. כי לא ייחזק. שבאותו משפט יביא רש"י
פעמים אותו לעז. כשה מסביר את זה. יש להניח,
שיש כאן טעות דפוס, ובמקום הלעז הראשון צריך
אולי לקרוא "פירמא". המלה הארמית שבתלמוד.
- 2273 חולין קב. יסוד הקדרה
פונדרייל"א fondrile (של שאריות
[fondrille] בשר)
- 2274 חולין קב. המפתחו
פונדר"א fondre להתיך, לה מ י ס
(אוכל, כדי לשחות
אותו)
- 2275 חולין קכא. מרסקא
יינו"ל jenol (כאן במשמעות
מיוחדת של גיד
הצואר)
- 2276 חולין קכא. חרטום
בי"ק bec חרטום
- 2277 חולין קכב. חסרת
חלדרוב"א haldrobe דבשת
ראה לעיל מס' 216.
- 2278 חולין קכב. אנקה
היריצו"ן herigon קיפוד
ראה לעיל מס' 218.
- 2279 חולין קכב. לטאה
ליישירד"א leiserde [laiserde] לטאה
- 2280 חולין קכב. חומט
לימצ"א limace חילון ערום
- 2263 חולין קיג. מילחא גללניתא
שי"ל יימ"א sel jeme מלח הסלע (כגון
[sel geme] מלח סדומית)
- 2264 חולין קיג. כנתא
אנטריי"ל entreil שימן המעיים
[lentrail]
- 2265 חולין קיג. כרכשא
טבחיא"ה tabahie פי-הטבעת
ראה לעיל מס' 95.
- 2266 חולין קיד. מי חלב
מישג"א mesge מי-גבינה, נסיוח החלב
[mesgue]
- 2267 חולין קטז. טוטא
פאו"ן paon טוט
- 2268 חולין קיז: רוטב
גלייר"א gleire [glaire] ליחה
לשון פירוש רש"י: "דרך לאוכלה (את הגלייר"א,
הסימט אינה יכולה להתייחס אל המלה רוטב, שהיא
ממין זכר) כשהיא קרושה על הבשר".
- 2269 חולין קיט. קולית
רידונדי"ל redondel ע צ ס ה י ר ך
(ה מ ש מ ע ו ת
המקורית: חפץ עגול)
- 2270 חולין קיט. שרביטים
קושי"ש coses קליפות, תרמילים
[cosses] (של פולים)
ר מילונו של לר (מס' 1786). הגורס גושי"ש
(תרמילים). בצרפתית של היום קיימים שני המונחים
cusses וגם gousses באותה משמעות בערך. ואולי
מאותו מוצא.
- 2271 חולין קכ. לחה
גלייר"א gleire [glaire] ליחה

2281 חולין קב: טפילה
פלסטר"א plastre
ר בלומהיים ב' (ע' 166).

2282 חולין קכד. מושב (של זב)
פלדישטו"ל faldestol כיסא מחקפל
זב. המטמא אח כל מה שהוא יושב עליו. הולך לכל
מקום עם כיסא מחקפל.

2283 חולין קכה: (תיבת)[תיבה]
מישטי"ר mestier מזונך לשמירת אוכל
ראה לעיל מס' 155. נראה, שרש"י מתכוון לפרש את
הביטוי "תיבת מגדל", או אפילו "מגדל" סתם, כפי
שמצוי ברוב הופעות המלה.

2284 חולין קכו. שקוף
בטי"ל bateil חלק ממסגרת הפתח,
שעליו הדלת חובטת
משום מה הכדיל בלומהיים בין משמעות זו של המלה
ובין משמעותה "ענבל" (ר' לעיל מס' 208 ומס'
229). אף שגם היא עניין של חבטה. ר' גם בלומהיים
פ' (ע' 29).

2285 חולין קכו: קילקלן
פולצי"ל folcel קבוצת שערות
כמו במס' 2284 דלעיל, יש לתמוה, למה לא איחד
בלומהיים בתוך ערך אחד folcel זה ו-folcel שבמס'
131 ומס' 1989 לעיל, במשמעות "פסולת של משי
גולמי", שגם היא הרחבה של המושג "קבוצת
שערות".

2286 חולין קכו. ביבר
ביברונ"ש bevrans בונים (חיות)
רש"י רצה בין השאר להצביע על קרבת המלה
הארמית למלה הצרפתית.

2287 חולין קכח. עולשים
קרישפיל"א créspele [crespele] עולש
ראה לעיל מס' 352.

2288 חולין קכט. כופת שאור
מוטי"ל motel רכס
בלומהיים מתרגם, לפי הרה"מ, "גוש של שאור".
לפי מילוני הצרפתית של ימי-הביניים motel הוא
מקום מוגבה, ואין סתירה: בתלמוד הכוונה לערמה
(של שאור). שאפשר לשבת עליה. אולם אחד מכתבי-
היד גורס מטון" maton (גוש [של שאור], ר' לעיל
מס' 648). ור' גם מילוני של לוי (מס' 786).

2289 חולין קלא: תפאר
דישאנבלי"ר desenbelir ליטול את יופיו (של)
(משהו)
רש"י מסביר את התופעה הלשונית השכיחה בעברית,
שלאותו פועל, בכנינים שונים (או אפילו באותו
בניין), משמעותות הפוכות. כך, לעומת "לפאר
מקדש" (ישעיה ס' י"ג), שפירושו להדר, ליפות,
הוא מפרש "לא תפאר" (דברים כ"ד, כ'): "לא תיטול
אח [כל] היופי [של העץ]". ולשם כך הביא (או
המציא) את הפועל המורכב des-enbelir או
"ליפות", des-, קדומת הביטול). בדפוטים ובחלק
מכתבי-היד הלעז משובש (אשפ"ר וכדומה) חסרה
המלה העברית המתפרשת. כתבי-היד האחרים
גורסים: "...תפאר. דישאנבלי"ר" (או כדומה),
ובלומהיים משר, שהגרסה המשובשת אשפ"ר היא
מיוג של "תפאר" והלעז (א', פ', ר' מ"תפאר"; א',
ש', ר' מהלעז). ר' מילוני של לוי (מס' 297).

2290 חולין קלב: מסחתא
מישי"ל [maisel] meisel אטליו
באחד מכתבי-היד קוראים, במקום "מסחתא. חנות":
"מסחתא. עלי קבוע לקצב עליו בשר מישי"ל בלי".
זה תיאור האטליו הקדמון. שאינו בהכרח חנות
מיוחדת, אלא מצטמצם בהחזקת עלי. כלומר גוש עץ,
לקצב את הבשר עליו.

2291 חולין קלב. צריף
אלו"ם alum צריף (אלום)
ראה לעיל מס' 185.

2292 חולין קלד. כף של יד
אישפלדון"ן espaldon עצם השכם
ראה לעיל מס' 689.

- 2293 חולין קלח: שחומות
פלבי"ש falves זהובות-אדמדמות
- 2294 חולין קלח. פקעיות
לימוישי"ל lemoisel (פקעת (של חוט)
[lemoissel])
- 2295 חולין קלח. כיפה
פילטרי"ן feltrin כובע של לָבָד
כפי הנראה גם כובע קטן מחומר אחר (ר' לעיל מס'
1248).
- 2296 חולין קלט: טפחים
בולי"ש boiles מעין כוכים קטנים
בקירות, שבהם
היונים מקננות
- המלה הצרפתית קשורה ל-boule (גולה, כדור;
בצרפתית של היום משתמשים להוראה הנ"ל במלה
boulon) או ל-bouteille (בקבוק, הקטנה של מלה
עתיקה, שפירושה כד, נאד).
- 2297 חולין קמ. דה"מ רבי אליעזר
מחייב לשלח
קוק"ו cucu קוקייה
כל הפירוש הזה של רש"י שיך למשנה (לעיל קלח:).
רש"י רוצה למנוע, שיהו את הקורא, שהוא עוף
טהור (כך יש לתקן ברש"י על המשנה), עם הקוקייה,
שהיא עוף טמא, למרות שלשניהם המנהג, שאינם
דוגרים על הביצים שלהם.
- 2299 בכורות ח. בני ימא
שיריני"א serene טירנה (בתולת-ים,
כפי שהיא מתוארת
באגדות העמים)
- 2300 בכורות ח. לח
קולדר"א coldre (עץ-) אלסר
- 2301 בכורות ח. קוף
שיני"א [sinje] sinje קוף
- 2302 בכורות ח. קיפוף
מירקז"א merkaze קוף בעל זנב
(בגרמנית)
בגרמנית של היום Meerkatze, אבל הכתיב מטעה,
כי אין משמעות המלה "חתול-ים", אלא מוצאה
ממלה הדתית.
- 2303 בכורות ח: סיכתא
קִיביל"א cheville [cheville] יחד, וו, זיו
- 2304 בכורות ח: גרדי
פירניי"ש fernjes ציציות
ראה לעיל מס' 446.
- 2305 בכורות ח: מרא
פשויר"ר fosoir [fossoir] מכוש
ראה לעיל מס' 70. צורת הלעז בלשון יחיד מחוקת
את תיקון הב"ח.
- 2306 בכורות י: מגירה
שיר"א sere [sere] משור
ראה לעיל מס' 808.

בכורות

- 2307 בכורות טז. דוקן
טייל"א teile חבלול (כחם בעין
ה מ צ מ צ א ח
הראייה)
- בדפוס וילנא הלעז מופיע בצורת "טולא" בלי
גרשיים! ר' מילונג של לוי (מס' 756).
- 2298 בכורות ז: עטלף
קלב"א שורי"ץ chalve soriz עטלף
ראה לעיל מס' 843.

פונם לחרוק (חרק)	2316 בכורות לו. אנקריניר encrener ראה לעיל מס' 275.	פיקה פקעת (של חוט)	2308 בכורות כב. לימושי"ל lemosel [lemossell] באחד מכתבי-היד קוראים פושי"ל fusel (פלך, ר' לעיל מס' 422). ר' על כך במילוננו של לוי (מס' 786).
(צדעיו) צדעיים צדעיים	2317 בכורות לה. טינפלי"ש tenples	מסא שפד חתייה	2309 בכורות כז. פורגו"ן forgon ראה לעיל מס' 470.
חושין חניכיים	2318 בכורות לה. ינציבי"ש jencives בלונדיהים רשם את הביטוי. שהלצו מפרשו: "חושין החיצונות": אבל נראה, שאין הדגשה על החיצונות, וגם הפנימיות נקראות כך (ר' להלן מס' 2321).	דוקין תבלול (כתם בעין ה מ צ מ צ א ת הראייה)	2310 בכורות כח. טייל"א teile ראה מילוננו של לוי (מס' 756).
השיניים והגדלות (שיניים) טחנות	2319 בכורות לה. מישיליר"ש meselers [maisseles] ראה לעיל מס' 68.	נמטי לכדים (מצעים של לְבָד)	2311 בכורות כט: פילטר"ש feltres
חסחוס חסחוס (פנימי באוץ של חיה)	2320 בכורות לו. טינרו"ם tenrum של חיה)	מסרק מסרק לפשתן ראה לעיל מס' 762. חסר בדפוסים. מצוי בכתבי-היד בסוף הפירוש על "סרק".	2312 בכורות כט: ציריי"ש cerés [cerens] מסרק לפשתן ראה לעיל מס' 762. חסר בדפוסים. מצוי בכתבי-היד בסוף הפירוש על "סרק".
חושין חניכיים	2321 בכורות לו. ינציבי"ש jencives	חכי גדילים (של פשתן לא טווי)	2313 בכורות כט: טריצדור"ש trecedoirs
פנימיות (שיניים) טחנות	2322 בכורות לו. מישיליר"ש meselers [maisseles] ראה לעיל מס' 68.	כנתא שומן המעיים	2314 בכורות ל. אינטריי"ל entreil [entraill]
סול ברוק"א א שפד, קנה-עץ מיוחד	2323 בכורות לו: broche	(ש) אחוז דם שלשול, מחלת-מעיים	2315 בכורות לג: אינפונדר"א enfondre עין לעיל מס' 1403 ומס' 1568.
מקדח מקדח	2324 בכורות לו: טריידר"א tariedre ראה לעיל מס' 1351.		
הינדא בקיה	2325 בכורות לו: ויצ"א [vece] wece ראה לעיל מס' 115.		

- 2326 בכורות לח. (אזנו)אחון
אנש"א anse אחון, ידית (של כלי)
הלעז משובש בדפוסים.
- 2327 בכורות לח. דק
טייל"א teile תבלול (כתם בעיין)
ה מ צ מ צ מ א ח
(הראייה)
ר' מילונו של לוי (מס' 756).
- 2327א בכורות לח. חלון
לימ"ץ limaz מחלה בעיין
ראה לעיל מס' 1826. הבלשן השוודי ב' טילנדר מצא
בכתב-יד מהמאה ה־17 שברשותו על ריפוי מחלות
הטוסים את המלה limaison, המציגת זיהום בעין
הטוס. הוא משווה אותה עם limace, המופיעה במילון
Littré במשמעות זיהום בכף רגלו של השור (G.)
Tilander: Glanes lexicographiques, - Lund,
(1932, p. 157).
- 2328 בכורות לח. עצב
מייל"א [maille] meile ברקית
ראה לעיל מס' 296.
- 2329 בכורות לח. שחור
פרוניל"א prunele אישון (של עיין)
- 2330 בכורות לח: ברקא
מייל"א [maille] meile ברקית
ראה לעיל מס' 296.
- 2331 בכורות לח: תבן ומספוא
פיין"ן fein חציר (למאכל בהמה)
הלעז משובש בדפוסים. ספק, אם בא הלעז לפרש
שתי מלים, כדברי בלודזיים, או רק את האחרונה;
נראה, שהוא מפרש "מספוא" כלבד.
- 2332 בכורות לס. מתאימות
מישיליר"ש meselers (שיניים) טוחנות
[maisseles]
ראה לעיל מס' 68.
- 2333 בכורות לס: כוחץ
ריטריי"ט retreit מתכחץ (או מכוחץ)
[retrait]
- 2334 בכורות מ. כסלים
פלנק"ש flancs כסלים
(השרירים הפנימיים)
של הירך סמוך לכליה)
עיין לעיל מס' 1477.
- 2335 בכורות מ. (ש)אשמטה
אישלוישיי"ר esloisier לשמוט
[esloissier]
מדובר ביד או כרגל שנקעה, דהיינו שעצמה יצאה
מפרקה, חסר בדפוסים.
- 2336 בכורות מ. כסלי
פלנ"ק flanc כסל
(השריר הפנימי)
של הירך סמוך לכליה)
עיין לעיל מס' 1477.
- 2337 בכורות מ: קצרות ברחב
אינירפליי"ד enjarpied קצר מדאי
מקור המלה הצרפתית לא ברור. המלה היחידה
הדומה במקצת היא jarbe/garbe (אלומה). כלום
אפשר לראות ברגליים מבלומות - רגליים מאלומות?
- 2338 בכורות מ: יבלת
וירוא"ה [verrue] werue יבלת
- 2339 בכורות מנ. חטרות
חלדרוביי"ש haldrobes חטטורות, דבשות
ראה לעיל מס' 216.
- 2340 בכורות מנ. גביצין
שורציל"ש sorcils גבות-עיניים
- 2341 בכורות מנ: דה"מ שקוט מלפניו
בישאגו"ד besagud כלי בעל שני
ראשים חדים
ראה לעיל מס' 892.

יש חוקרים. המציעים לתקן את הדה"מ מ"טומקא"
 ל"גיחור". כפו לעיל מס' 27 (לפי החיקוק המקובל).
 90, 82.

2350 בכורות מה: בוחק
 לינטילוס"ש lentilos עדשן, שעורו מנומש
 [lentilos] בכעין עדשים
 חסר בדפוסים.

2351 בכורות מה: דבש
 מי"ץ mez מי-דבש
 רש"י רצה להסביר, מה הוא דבש לשחייה.

2352 בכורות נא. סול
 ברוך"א broche שפוד, קנה-עץ מיוחד

2353 בכורות נה. אבטילאות
 קונטרדי"ש contredes חבלי ארץ
 ראה לעיל מס' 120A. כונת רש"י לשני מחזות
 שונים, השייכים למלכות אחת.

2354 בכורות נה: מחצלות של קנים
 קלידי"ש cleides רשתות-נצרים,
 מחצלות

2355 בכורות נו: חזירין
 לייטוגי"ש leituges חסות (ירקות)
 [laitugues]
 ראה לעיל מס' 624.

2356 בכורות נו: המסס
 צינפיי"ל cenpeil המסס (החלק השלישי
 בקיבת מעלי-הגירה)
 ראה לעיל מס' 160.

2357 בכורות נו: מוורתא
 טורניד"א tornede (ביצה) מקולקלת
 כפי הנראה אותו מושג כמו בפועל torner (לעיל מס'
 1667).

2342 בכורות מג: שמוט
 אישלישי"ר esloisier
 [lesloissier]

ראה לעיל מס' 2335. נראה. שעדיפה גרסת הדפוסים
 אישלישי"ר [צ"ל אישלישי"ר] esloisied, שמוט.

2343 בכורות מג: גבינים
 שורציל"ש sorcils גבות עיניים

2344 בכורות מד: עלקא
 שנשוא"ה sansue עלוקה

2345 בכורות מד: בן נפילים
 נויטום nuitum שדון
 בצרפתית של היום lutin. כפי הנראה נגזר משם
 האליל Neptuneus, בהשפעת nuit (לילה). ור' גם
 להלן מס' 2389.

2346 בכורות מה. איסחמרא
 קיביל"א cheville [cheville] קרסול

2347 בכורות מה. קלוש
 טינב"א tenve דק, רוה
 בדפוס רלנא נדבקו בטעות הפירוש העברי של
 "טריפה": קלוש. והלצו טינב"א. נראה, שלפי שיטת
 בלומהיים, המביא חמיד את המלה הסמוכה ללצו,
 אין להציב כאן את "טריפה" כאילו היא המלה,
 שהלצו מפרש אותה. אלא "קלוש". אך יש להעיר,
 שהנראה זו של המלה "טריפה" נדירה ביותר, ואף
 אינה מופיעה במילון של Jastrow, כי אם אולי
 במשמעות "להשיר, להקציע" (הנראה מס' 6 של
 קרן); ור' גם ב"ערך השלם" כרך ד, ע' 92.

2348 בכורות מה. צירין
 קרדינל"ש צירים (של דלת
 chardenels וכדומה)

2349 בכורות מה: סומקא
 ר"ש ros אדמוני

כן מעיזים לתקן את הנוסח של רש"י: "הדרולים טבלא גורגדנא. עינבל חוג שקורין אישקליט"א".

2365 ערכין י: מגריפה
די"ל [vadil] wadil יעה, מגרפה
ראה לעיל מס' 1093.

2366 ערכין יג: דה"מ עבדתא
חד עברי צינבי"ש cenbes
ראה לעיל מס' 589.

2367 ערכין טז: פטיט
פילי"ר [faveler] faweler לפטפט

2368 ערכין יט: אציל
אישיל"א [aissele] aisele בית-שחי
ראה להלן מס' 2414.

2369 ערכין יט: קיבורא
ברדון [bradon] חלק (הזרוע),
שהוא מלא בשר
ראה לעיל מס' 9.

2370 ערכין יט: קב
אישקצ"א [eschace] קב (של נכה-רגל)
ראה לעיל מס' 265.

2371 ערכין יט: איסתורא
קביל"א [cheville] cheville קרסול
בדפוסים הלעז רשום גם בסוף דה"מ "פרט לבעלי
קבין", וזו כפי הנראה חוספת מאוחרת.

2372 ערכין כג: מעצדין
דולדור"א [doledoire] doledoire מעצד
(מעין גרזן)
לפי גרסת הדפוסים יש לפנינו צורת הריבוי
דולדור"ש [doledoires].

2358 בכורות נח. סקרתא
מיני"א [minie] minie צבע אדום (העשוי
מתחמוצת העופרת)

ראה לעיל מס' 1254.

ערכין

2359 ערכין ו: נר
קרוישו"ל [croisol] מנורה
ראה לעיל מס' 135. בסוגייתנו מדובר ב"מנורה או
נר". כפי הנראה, "מנורה" היא מערכת של כמה
נרות.

2360 ערכין י: חלילין
קלימיל"ש [chalemels] חלילים (כלי-
נגינה)

2361 ערכין י: דק
טינבי"ש [tenves] דק, רזה
לגבי הסיומת -s, ר' לעיל מס' 932 ועוד. בימי-
הביניים שימשה ה-s הסופית לא רק לסימן הריבוי,
אלא גם ליחסות מסוימות. ורש"י נהג כפי הנראה לפי
הדקדוק המקובל.

2362 ערכין י: צלצל
צינבי"ש [cenbes] צלצלים, פעמונים
ראה לעיל מס' 589.

2363 ערכין י: ממורק
לוישנ"ט [luisant] מבהיק

2364 ערכין י: טבלא גורגדנא
אישקליט"א [eschelete] פעמון
כאן, בניגוד לכל המקומות האחרים, שבהם הופיע,
הלעז מציין את כל הפעמון ולא רק את הווג. אלא אם

2380 כריתות ו. חלבנה
גלבינ"א galbena שרף של סוג כלך
(צמח סוככי)

באיטלקית

השרף הזה ידוע מהתורה (שמות ל'. ל"ד) ושמו העברי עבר לשפות אירופה (לטינית וצרפתית galbanum וגם איטלקית של היום galbano). ועל-כך הפרשן רוצה להצביע. המקורות שלפנינו (בשניהם גלבנ"א) מעידים על צורה דאקטית איטלקית - הלא ידוע לנו. שפירוש מסכת כריתות אינו מאת רש"י - ובשום אופן לא על צורה צרפתית. לא כלשון העם (galme, ר' לעיל מס' 1309) ולא כלשון משכילי הכנסייה (galbanum). העובדה, שאותה צורה מצויה בפירוש רש"י על התורה (שמות כנ"ל), מוכיחה, שהחומר היה ידוע בשמו האיטלקי - מפני שיוכא מאיטליה - או, סביר יותר, שהלעז גם שם תוספת. שאינה מאת רש"י. חיווק לסברה זו בעובדה, שדרמסטור לא רשם את הלעז מתוך כתבי-היד של הפירוש על התורה. ר' בלונדהיים פ' (ע' 48-49).

2381 כריתות ו. שכולת נרד
אישפי"ג espig אוזובין

2382 כריתות ו. בורית
שבו"ן savon סבון
ראה לעיל מס' 1434. להלן בדבר המתחיל "כרשינא" המלה חזרת בצורה איטלקית ספוני (sapone).

2383 כריתות ו. כרשינא
אירב"א שבונייר"א א עשב סבוני (סבונית)
erbe savoniere
הלעז משובש בשני המקורות (כתב-היד היחיד והדפוסים הראשונים), שבהם המלה השנייה נקראת שטנרי"א. שבוט"א. אבל לפי המקבילה בסנהדרין מס: (לעיל מס' 1704) ניתן לחקן.

2384 כריתות יג. ליחה סרוחה
קויטור"א cuiture כווייה (פצע מזוהם)

2385 כריתות טו. דלית
טרייל"א [treille] treile גפן-דליות
ראה לעיל מס' 653.

2373 ערכין כג: מגירה
שיר"א [serre] sere משור
ראה לעיל מס' אטא.

2374 ערכין כה: מידק
קלי"ר cler בהיר, דליל
ראה לעיל מס' 956.

2375 ערכין ל: קיבר
שיאונדייר"ר משני, בעל איכות נחותה
seondier

2376 ערכין לב: מגדלות
מישטיי"ר mestier מזונן לשמירת אוכל
ראה לעיל מס' 155.

2377 ערכין לב: מגדלות
יפרייט"א jafreite ארון
ראה לעיל מס' 154. חסר בדפוסים. בכתבי-היד כתוב, שהמלה "בלשון אשכנז".

תמורה

2378 תמורה טו: גונח
פלניאנ"ט planiant מתייפה, מתאונן
[plaignant]
ראה לעיל מס' 1153. יש לחמוה על כך, שזה הלעז היחיד בכל המסכת.

כריתות

2379 כריתות ו. צרי
גומ"א gome שרף

נידה

- 2386 כריתות טו: קפלוט
פוריל"ש pores (כרשים ירק מאכל)
- 2387 כריתות כא. כף היד
פולפ"א polpe הבשר שעל עצם היד
- 2388 כריתות כב. שריף
הומי"ר humer לגמא (לבלוע
מתוך שאיפה)
- ראה לעיל מס' 92.
- 2392 נידה ג. מרגשת
שינטי"ר sentir לחוש, להרגיש
אולי כוונת רש"י לדחות את הפירוש "מתנועעת"
וכדומה.
- 2392 נידה ג. כויץ
ריטריי"ט retrait מתכווץ (או מקוץ)
[retrait]
- 2393 נידה ג. שולים
פונ"ץ fonz קרקעית
- 2394 נידה ד. חלודה
רידיל"א redoile [redoille] חלודה
ראה לעיל מס' 200.
- 2395 נידה ח: רשושין
פידרוי"א pedruje [pedrugel] חצץ
ר' מילנו של לוי (מס' 633).
- 2396 נידה ח: צונמא
רוק"א roche סלע
חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד. ספק, אם הוא
באמת מאת רש"י.
- 2397 נידה יג: פמלניא
פורציני"ט porceint חגורה
ראה לעיל מס' 112.
- 2398 נידה יג: שנצים
איסטירלי"ש esterles שנצים, שרוכים
- 2399 נידה יז. (ה)אוחזים את העיניים
גרמינטי"ר gramenter לדרוש אל המתים

מעילה

- 2389 מעילה יז: בן תמליך
נוטיין nutium שדן
אולי יש מקום לאחד לעז זה עם nuitum (מס' 2345).
הגרסה של התוספות (לומטור"ך). יכולה להיות שיבוש
של לוטיין (לוטטיין?) lutin - כצורת המלה
הצרפתית של היום.
- 2390 מעילה כא. דלוסקמא
טשק"א tasche שק

תמיד

- הפירוש על מסכת תמיד המופיע בספרנו אינו מיוחס
לרש"י, לכן לא הביא בלונדהיים את הלעזים שבו.
- 2390 תמיד כז. מיצות
אנגליי"ש angles זוויות
- 2390 תמיד כז. צוות
שול"ץ solaz שששוע
ראה לעיל מס' 3.
- 2390 תמיד כז: נמטא
פלטר"א feltre לקדר

מנומר 2406 נידה יט.
ט"י tajé בעל כתמים

באחד מכתבי-היד יש פירוש רש"י על היין "השונו".
מנומר ט"י"א בלע"ז" (בסוף המשנה), אך לא ייתכן.
שיהא מאח רש"י, אלא אם כן מתקנים: ט"ד taje
(צורה עתיקה יותר). לפי שיטת בלונדהיים יש לראות
ב"מנומר" ולא ב"השונו" את המלה המתפרשת.

קילור 2407 נידה כ.
אינפלסטר"א enplastre תחבושת
ראה לעיל מס' 1449.

פשוט 2408 נידה כא.
טינבי"ש tenves דק, רזה
ראה לעיל מס' 2361.

אוכמא 2409 נידה כג.
פרוניל"א prunele אישן (של עין)
חסר בדפוסים.

גבות עיניים 2410 נידה כג.
שורצי"ל sorcil גבת-העין
כאן רש"י מפריש "גבינים. גבות עינים" ולעזו ביחיד.
ולעיל (מס' 2340, 2343) הוא רק לעזו ברכים. ונראה,
שההבדל הוא בזה, ששם מדובר בשערות שעל הגבות.
וכאן בעזר המתנפף - בדומה לגבות הזקן היינו
הסנטר. אך, כמו במקרים אחרים (ר' לעיל מס' 932),
יש גם אפשרות, שהסימוח s- איננה של רכים.

סנטר 2411 נידה כג.
מינטו"ן menton סנטר

[צדעיו] צדעיים 2412 נידה כט.
טינפלי"ש tenples צדעיים

דה"מ מטנפות 2413 נידה כט.
גלייר"א [gleire] |glaire| ליחה

2414 נידה ל:
איסילי"ש [aiseles] |aisseles| כתי-שחי
[אציליו] אצילים

כפי הנראה נגזר מ-negrementer (על פי היוונית
necromanteia, "דרישה אל המתים"), משום
שהתחלת המלה נחשבה לקדומת (השווה את הצורה
המקבילה ingrementer). מילונים מקריבים
gramenter ל-garmenter, gaimenter ("להתאונק"),
מיוזג של השורש הגרמני weh-vai-gai, "אבד",
הפועל lamenter, "לקונן". אבל מסתבר, שאין זה
אלא דימיון צלילים מקרי.

2400 נידה יז.
מילא פרהבא קוטו"ן cotton
כותנה
ראה לעיל מס' 26.

2401 נידה יז.
פקולין קוטו"ן cotton
כותנה
ראה לעיל מס' 26.

2402 נידה יז:
פרקדנית שובינ"א sovine
פרקדנית,
שוכבת על הגב

2403 נידה יט.
חלתן פינוגר"י fenogré חיל ב (גרגרנית
יוונית, צמח המשמש
לתבלין)

2404 נידה יט.
חרת אדרימינ"ט adrement צבע שחור
ראה לעיל מס' 358.

2405 נידה יט.
דיהה פלדי"ש paldes חיוור
אף שכבר ראינו (למשל לעיל מס' 932 ועוד), שאין
להתפלא מצורת יחיד בסימות s- (או -is=-z), היינו
מעדיפים לראות כאן, לפי חוכן הפירוש, צורה של
הפועל palir, paloier ("להחזיר") - אבל אי-אפשר
למצוא בדרך זו הצדקה ל-s הסופית. בלונדהיים
מתרגם "חיוורים", אבל, כפי הנראה, זו פלישת
קלמוס.

המלה הצרפתית חסרה כמילונים. אפשר להסביר אותה בשלוש דרכים: (א) במקום poinçons (מכשיר דוקר), הוא ציקר; (ב) הקטנה מלשון pois (אפונה), כלומר "האפונה הקטנה"; (ג) מלשון peiz (חזה), כלומר "קצה החזה". אולם, בהתחשב עם העובדה, שאף אחד מכתבי-היד אינו גורס כך (פרישט"ש, פומבונ"ש, ובדפוס סונצינו פוציצ"ש), לוי (במילונה, מס' 786) מציע לקרוא, לפי כתב-יד נוסף (בברז'ן) בייברון biberon, באותה משמעות.

2422 נידה מזו. בחלה
אינקרייטשנ"ט encresant מפריע, נמאס
[encrissant]

רש"י מסביר, שלפועל "בחל" שתי הוראות מקבילות "לגדול" ו"להפריע, להימאס", ירצה להראות אותה הקבלה בצרפתית, בהצביעו על המלה encresant, שמצד אחד משמעותה "מתגדל" (לשון creistre, בצרפתית של היום croître), ומצד שני משמעותה "להחל, להפריע" (במובן זה צריך לקרוא אולי engreissant). כפי הנראה הדמיון בין שני הפעלים הצרפתיים מקרי, ואין מקור השני ידוע - ר' לעיל מס' 873 engrés (עז רוח) ומס' 970 encrés (מכבדים).

2423 נידה מזו. זוג
בטנ"ט batant ענבל

2424 נידה מזו: נישוף
פריי"ר freier לשפסף, להסתחב
ראה לעיל מס' 2 ומס' 1210.

2425 נידה נ. טטים
קר"ג crog כרכום (קורטום?)
ראה לעיל מס' 323.

2426 נידה נ. קוצה
גישד"א gesde איסטס, פסטל (צמח,
[guesde] שמשורשו מפיקים צבע)
ראה לעיל מס' 323.

לעיל מס' 334 היה aisele פירוש של "מרפק", ומתקבל על הדעת, שגם "מרפק" גם "אציליים" הם מה שאנו קוראים היום מרפק. הדבר בולט במקום זה, כי קשה לדמות את העובר כשכחי-שחיו מונחים על ארכובותיו. רש חשש, שרש"י נמשך אחרי דמיון הצלילים בין "אציל" לבין aisele. ולפי זה רק במקום אחד (לעיל מס' 1709) הפירוש aisele (בית-השחי) מוצדק, ובשלושה המקומות הנותרים (כאן, לעיל מס' 334 ומס' 2368 - כשבמס' 334 התלמד גורס דווקא "מרפק" ולא "אציל", אולם ייתכן, שהייתה גם גרסה זו בספרו של רש"י) מדובר במרפק (המפורש כשורה code לעיל מס' 1934). ור' גם בלונדהיים ב' (ע' 71-72) ובפרט בתוספות דה"מ קיבורה (מנחות לו.).

2415 נידה לא. נפה
ו"ן [van| wan] רחת
ראה לעיל מס' 448.

2416 נידה לא. ברור
קלי"ר cler כהיר, טהור, נבחר
ראה לעיל מס' 956.

2417 נידה לז: תונבא
אישטורדישו"ן estordison
ראה לעיל מס' 549.

2418 נידה מב: קמטים
פרונצי"ש fronces קמטים
ראה לעיל מס' 481.

2419 נידה מזו. שומא
ירוא"ה [verrue| werue] יבלת

2420 נידה מזו. קמט
פרונצי"ש fronces קמטים
ראה לעיל מס' 481. כאחד מכתבי-היד פרונצ"א
fronce ביחיד, גרסה המתאימה יותר לנוסח העברי.

2421 נידה מזו. עוקץ
פסמות פריצונ"ש poisons

2435 נידה נא: **לבושא**
אישירד"א esjarde **קשקשים**
 מלה הכוללת את כל הקשקשים שעל גוף הדג. היום
 נותרה למלה écharde רק המשמעות של "קיסס"
 (רסיס של עץ הנכנס בעור או מתחת לציפורן).

2436 נידה נד: **ניע**
קר"ק crac **ניע, צואת האף**
 כך מתרגם בלונדייז. וקשה לקבל את דעתו. כי crac
 הוא, כמסתבר, חיקוי קול התצאת צואת הנרק, כלומר:
 הרוק. הכיח ונממנו נגור הפועל cracher, "לירוק").
 אמנם אין זה יכול להיות רוק סתם, כי המשנה מונה
 אח הניע ואת הרוק, אבל אפשר, שמדובר ברוק סמיך
 לעומת רוק צלול. ר' פירוש רש"י על "כיתו וניעו"
 (כ"ק נ:). על ההכבר הראשון של ניע "ליחת החוטם"
 נוסף בסוגריים: "רוק היוצא מתוך גופיה [?] אנג
 כח".

2437 נידה נה: **ליחה סרוחה**
קויטור"א cuiture **כווייה (פצע מזוהם)**

2438 נידה נו: **זבוגי**
פרוי"ט froit **קרפדה**

2439 נידה נו: **זבוגי**
בו"ט bot **קרפדה**
 לפי דברי רש"י froit ו-bot הם שני שמות של אותה
 חיה בפי אנשים שונים, ור' גם boterele. הקטנה של
 bot (לעיל מס' 1882). המצייתת כפי הנראה סוג אחר
 של קרפדה - אולי יותר קטנה.

2440 נידה נו: **צדי הבגד**
יירון"ש jirons **כנפי בגד**
 רש"י מסביר את הארמית "סרא": "צד הבגד, שיש
 שם קמטים ותפירות. שקרין יירון"ש".

2441 נידה נו: **מקדיר**
מחלחל trestrest **טרישטריש"ט**
 ראה לעיל מס' 608.

2427 נידה נ: **עולשין**
קרישפיל"א créspele [crespele] **עולש**
 ראה לעיל מס' 352.

2428 נידה נא: **סיאה**
פוליו"ל poliol **סוג של נענה**

2429 נידה נא: **קורנית**
שדריא"ה sadree **צתרה (צמח)**
 ראה לעיל מס' 434.

2430 נידה נא: **מנמר**
טיי"ר tajer **להכתים (לעבד שדה**
בשיטת כ ח מ י ס,
כלומר ללקט בו פה
ושם)

2431 נידה נא: **שבת**
אניי"ד aneid **שבת (צמח ריחני)**

2432 נידה נא: **חימוס**
פיריטר"א piretre **בן-חרצית (צמח)**
 בבלונדיזם מודפס בטעות "חימות". ר' גם הצורה
 המקבילה peletre (לעיל מס' 1301).

2433 נידה נא: **תיאה**
טור"א tore **אקוניטון, חונק-הדוב**
(צמח ארסי)

באחד מכתבי-היד קוראים: "התיאה. תור"א בלעז"ו]
 ומרה היא מאוד", אך ספק רב, אם זה מאת רש"י.

2434 נידה נא: **חריע**
קרו"ג crog **כרכום (קורטס?)**
 ר' לעיל מס' 323. כאן, בפעם היחידה, המלה
 העברית-הארמית המקבילה לקרו"ג היא "חריע",
 אבל רש"י בעצמו מעיר "והוא כרכום".

חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד, אבל כנראה, שמקומו כאן, כי אין כל פירוש אחר לזה"ם (ר) הערת המגיה בש"ס וילנא).

2449 נידה סב. צפון
שבו"ן savon
ראה לעיל מס' 1434.

2450 נידה סג. מפהק
אישטינדיליי"ר estendeilier
[estendeillier]
בדפוסים השתבש הלעז והפך למלה estrelier (ר)
לעיל מס' 596 ועוד, וכן הוא ב"בית יוסף", כפי
שהובא לעיל מס' 451).

2451 נידה סג. צמרמורת
פריצונ"ש friçons
רעדים, צמרמורת

2452 נידה סג. גוסה
בדייליי"ר badeilier [badaillier] לפהק

2453 נידה סה. לולבים
אישקוב"א escove
ראה לעיל מס' 430.

2454 נידה סה: עקלים
רדורט"א redorte סורג המחזיק את
הזיתים תחת הקורה
בבית-הבד

2455 נידה סה: שיפא
גליי"ד [glaid] gleid סייפן (צמח)
איננו בכתבי-היד, וספק, אם הוא מאת רש"י. מילוני
הצרפתית של ימי-הביניים מציגים, שמלבד הפרח
הידוע, השם כולל מיני עשבים וקני-סוף.

2456 נידה סו. דימת
פרלידי"ץ parlediz
ר' מילוננו של לוי (מס' 654).

2442 נידה נז: פוליוס
אורדי"ל orel
מלשון ("שוליים [של פיסת בד]"). כי היה בנד זה
עשוי מחתיכה ארוכה, שנגורה בשולי הבד. אך לוי
במילונו (מס' 619) מביא גם את ההשערה, שמדובר
בצעף המכסה את הפה (בלטינית os, oris).

2443 נידה נח. קפץ הירך והשוק
יר"ט jaret
קפץ, מיתר הברך

2444 נידה נח. טווי
אורדי"ר ordir
להשתות (לערוך את
חוטי השתי לקראת
האריגה)

מחבל יותר על הדעת, שהפעל ordir בא לפרש את
הבינוני "המוסך" (הסמוך לו) מאשר את שם העצם
"הטווי", כמו שהוא מפרש "מיסך" בהופעה הקדומה
של המלה (לעיל מס' 282). ואם כן יש לתקן אצל
בלונדהיים.

2445 נידה נח: קילור
אינפלסטר"א enplastre
ראה לעיל מס' 1449. בלונדהיים (ב', ע' 154) מציע
לקרוא כאן אפלסטר"א aplastre במשמעות
"משהה".

2446 נידה נח: משפש
פונייש"א punaise
[punaise]
פשפש (חרק)

2447 נידה סב. דיהה
פלד"א palde
חסר בדפוסים ומצוי רק בכתב-יד אחד, לפי הגרסה
פל"א, שהיא כנראה הצורה המאוחרת pale, אך אינה
מאת רש"י.

2448 נידה סב. רמצא דפרזלא
קרצי"ן crocin
ו, אנוקול

לפלוף ליחת העיניים	גידה סז. 2460 חציד"א chacide	נמל נמל	גידה סז. 2457 פור"ט port
טשטקי כיסא מחקפל	גידה סח. 2461 פלדישטו"ל faldestol	ריבדי דקירות	גידה סז. 2458 פוינטורי"ש pointures
יתעלטה להתעלף	גידה סט: 2462 פשמיר pasmer ראה לעיל מס' 103.	כוסילתא איזמל (להקות דם)	גידה סז. 2459 פלימיר"ה flemie

מ פ ת ח ו ת

שלושה מפתחות הם: מפתח הלעזים (באותיות עבריות), מפתח הלעזים (באותיות לטיניות) ומפתח המלים העבריות או הארמיות, שהלעזים מפרשים אותן. בהכללה נקרא להן "הדיבורים המתחילים", אף על-פי שלא תמיד המלה המתפרשת מופיעה בראש הפירוש. המפתחות כוללים את כל הצורות המובאות לדין בגוף הספר, גם בתוך ההערות, ואף אלה, שנדחו על הסף מסיבה זו או זו. מקום המלה מצוין במספר השוטף של הערכים, למשל: אבינ"א 612, 616, 2016 מירוש: הלעז אבינ"א מחכר, במעמד ערך ראשי או במשך הדין, בערכים 612, 616 ו-2016.

מפתח הלעזים באותיות עבריות

930	אולמ"א	93	אאצ"ר
930	אולמי"ש	612, 616, 2016	אבינ"א
1017	אומד"א	745	אביר"ץ
1123	אומדשו"ך	31	אברושד"י
1895, 1551	אוקר"ן	31	אברושד"ן
1563	אורד"ן	2066, 2067	אגו"ד
2444, 282	אורד"ר	917	אגוד"ש
830, 709, 528, 377	אורוג"א	460	אגטידור"ש
1777, 1318		460	אגטידור"ש
133	אורטיא"ה	725	אגטי"ר
1699, 1478, 494	אורטיא"ש	1754	אגול"א
2257, 2190, 1731		2066	אגישו"ן
1619	אוריני"ט	1140	אגישני"ש
164, 1579, 391	אוריניטי"ל	811	אגישני"ר
2442	אורי"ל	1754	אגול"ה
1994, 567	אורי"ש	1343, 885	אדורשי"ר
1258, 1002, 355	אורפימי"ט	1800, 1089	אדינטי"ר
2220		1454, 35	אדילצי"ש
2088	אושטו"ר	513, 360, 358	אדרימי"ט
537	אושיר"ש	1260, 1233, 1004	
1490	אושיר"ך	2404	
1379, 1228	אושירי"ד	445	אובידר"א
2061	אטינבי"ט	47, 46	אובליד"ש
2100, 2084	איבד"ש	1047	אוברידור"א
2084, 1847, 80, 59	איברי"ש	890, 756, 173, 141	אובר"ץ
2100		1524	
101	איגלינטי"ר	1672	אוי"ר
1787, 1666, 1169	איגר"א	1282	אוינטור"א
639, 609, 522	איגרו"ם	824	אוישילי"ש
1842		1979	אוישיריא"ש

839,291	איריני"א	1186,1161,683	איגרו"ר
218	אירצו"ן	2259	איגרי"ש
1513	אירי"ש	405	איונגילי"ש
891	אישי"א	1371	אייכל
436	אישיב"א	819	איליר"ה
2254	אישבולני"ט	1718,1284,119	איי"ם
1016,711	אישבני"ר	873	אינגרי"ש
1698	אישגרוני"ר	745	אינוישיי"ץ
2189,1365,1107	אישגרטיני"ר	1911,301	אינטונדיר"ר
618	אישדרניל"א	2003,650,558	אינטורטי"ר
1705,1227	אישודי"א	919,657	אינטי"ר
1537,503	אישוי"ר	219	אינטריטילי"ר
699	אישורטי"ן	2238,2124,1298	אינטרי"ל
1687	אישטבלי"ש	2314,2264	
1840	אישטוב"א	1489	אינטרימיטר"א
163,127	אישטובל"א	2337	אינרפלי"ד
723	אישטודילי"ר	1790	אינלציי"ר
1400	אישטול"ש	1,224,486,441	אינמילולי"ר
2137	אישטומ"ק	1533	
1609	אישטוני"ר	2060,137	אינמישלי"ר
2218	אישטורכי"ל	1375	אינמני"ד
1736	אישטורדי"ה	1,568,1403,209	אינפונדר"א
962	אישטורדי"ץ	2315	
1019,737,549	אישטורדישו"ן	243,53	אינפייני"א
2417,2255,2216		1522,1037	אינפשי"ר
2186,1430	אישטורני"ל	1108	אינפל"א
2224	אישטורני"ר	679	אינפלדור"א
1970,1661,940	אישטיי"ן	1,108,815,447	אינפלי"ר
2179,944	אישטיינבו"ק	1242	
858,803	אישטיל"א	2407,1931,1449	אינפלשטר"א
1719	אישטילי"ש	2445	
453	אישטינד"א	864	אינצנישיר"ש
1,1910,570,16	אישטינדילי"ר	1236	אינקובר"ר
2450		346	אינקלומ"א
1620,1411,140	אישטינציל"א	2422	אינקריישנ"ט
1555,1510	אישטינצילי"ש	690,684,275	אינקריני"ר
1,483,1118,333	אישטירלי"ש	1938,1442,1056	
2398		2316	
76,15	אישטירנודי"ר	970	אינקרי"ש
1688	אישטלו"ן	1331	אינש"א
1720	אישטני"ק	492	אינשובל"א
1946,833	אישטר"א	401	אינשובלי"ש
1736	אישטר"א (estre)	2167	אינשלבני"ר
2218	אישטרוני"ל	766	אירב"א פוליקיר"א
485,483	אישטרייל"א	2383,1704	אירב"א שבוניר"א

504, 224, 203, 198	אישפינגל"א	491, 158, 128	איסטריי"ם
1374, 652	אישפיני"ר	2149, 1295	
1904	אישפיל"א	2242, 2164, 638	איסטרייני"ט
2253, 2157, 689	אישפלדון	2262, 2258	
2292		2164	איסטריינס"א
1016	אישפצי"ר	1616, 1586	איסטרי"ן
2198, 2087, 1683	איספרוי"ר	1034, 866, 596, 16	איסטריילי"ר
1439	איספרי"ר	1520	
825	איספריי"ע	1300, 989, 742	איסטריגילון
1001, 802, 797	אישקוב"א	1305	
2453, 1914, 1437		5	איסטרינגלימינ"ט
1435	אישקובי"ר	1164	אישיא"ש
430	אישקובי"ש	1164	אישיו"ש
1525, 1112, 884	אישקומ"א	1144	אישייבילד"א
1909, 1812, 1665		1165	אישייק"ש
2256		2368, 1709, 334	אישיל"א
1084	אישקורוי"ט	1366	אישיליר"א
1905, 1722	אישקורי"ל	2414	אישילי"ש
1932	אישקורציי"ר	908, 385	אישונבריי"ר
2145	אישקו"ש	2435	אשירד"א
1585	אישקוש"ט	1783	אשיריטי"ר
554, 553, 237	אישקילונ"ש	450	אישלאאריי"ר
1624, 1482		89	אישלוד"א
1711, 387, 217, 207	אישקיליט"א	1744, 1429	אישלושידור"א
2364, 1671, 1396		2342	אישלושיי"ר
1957, 267	אישקיליטי"ש	484	אישלושייד"א
622	אישקילייד"ר	1221	אישלושיי"ן
1919	אישקילייד"ר	2342, 2335, 488	אישלושיי"ר
1373	אישקלויני"ש	954	אישלושטר"א
1336	אישקלוש"א	954	אישלושירנ"א
1480	אישקלושינ"ט	1497	אישמילי"ר
1952, 1106, 712	אישקלטי"ר	1834	אישפוינ"ט
2223		1310	אישפוינט"א
2223	אישקלטנ"ט	882	אישפוינטיי"ר
647	אישקלייר"א	1837, 1834	אישפוינטי"ש
998	אישקלייריי"ר	1071, 772, 517	אישפונדי"ש
2173, 964, 862	אישקלפישון	572	אישפיא"ה
1835	אישקלפי"ר	2381, 50	אישפי"ג
1152	אישקלריי"ר	1546	אישפי"ד
2182	אישקניא"ש	1546	אישפיד"א
1733, 1732	אישקנצון	572	אישפי"י
651	אישקפינ"ש	1546	אישפי"ד
2370, 1125, 734	אישקצ"א	2014, 615	אישפילט"א
265	אישקצי"ש	1995	אישפילי"ר

1622	אנל"ש	2208, 1828	אישקרבו"ט
277	אנפול"ש	945, 583	אישקרינ"א
582	אנפירנד"א	,993, 730, 717, 248	אישקרי"ן
1640	אנקר"ש	1505, 1098, 1014	
,2073, 1936, 64	אנש"א	1084	אישקר"ש
2326			אישקרפי"ט
718	אנשי"ש	961	(או אישקרפי"ט)
1784	אפובלי"ל	1200	אישקרפיליר"א
511	אפוש"ט	238	אשתדיר"א
749	אפושטי"ץ	1856	אלבודיק"ה
1821, 1158, 829	אפי"א	2201, 1880	אלכו"ם
1072	אפיטיא"ה		אלבו"ן
590	אפינד"ץ	1426, 1321, 394	אלואי"ן
1626, 1597	אפינטי"ץ	1852, 1173, 630	אלוישנ"א
696	אפירציבי"ר	,607, 390, 185	אלו"ם
2445	אפלסטר"א	,1700, 1188, 1177	
12	אפלסטרדי"ש	2291, 2000, 1860	
1080	אפרובימי"ט	1802	אלטי"ר
1713	אפרטינימי"ט	,747, 704, 557, 548	אלידור"ר
2040	אצופי"ר	,1604, 1422, 1045	
1964, 93	אצי"ר	1980	
714	אקופי"ר	1087	אליינ"א
177	ארבליש"א	,827, 728, 525, 376	אלינדור"א
264	ארדיפיצי"א	1778, 1332, 1159	
1109	ארוולור"ד	792	אליני"ש
2187, 1276, 292	ארונדיל"א	1685, 449	אלינ"ר
,1132, 404, 311	ארזיל"א	,1235, 1013, 837	אלמינבר"א
1874, 1502, 1157		1801	
2219, 2062, 763	ארישט"א	1308	אמוניאק"ו
1955	ארישטוי"ל	1354	אמורטידי"ש
2064	ארשטי"ר	1806	אמישני"ר
182, 164	ארישטי"ש	ראה:	אמינישטרישו"ן
765	ארינז"א	אמינישטרישו"ן	
521	ארצו"ן	1288, 505, 62, 48	אמינישטרישו"ן
697	אר"ק בלישט"א	634, 628	אמירפול"ל
1949, 1803, 1234	אר"ק וולור"ד	1943	אמנירד"א
1591	ארקוול"ט	1223	אמנידימי"ט
1068	ארקי"ש	1806	אמשי"ר
1557, 661	ארשידור"א	1876	אנגיל"א
2088	אשטור"ר	2390	אנגלי"ש
1720	אשטי"ן (?)	28	אנוי"ר
1410	אשטור"א	1770	אניט"ו
1164	אשי"ר	,1769, 1215, 40	אניי"ד
2063, 2042, 1111	אשפר"א	2431	

2423	בטנ"ט	2072	אשפריל"א
859	ביב"א	748	אשקל"א
2421	ביכירון	1737	אשקר"ן
2286	ביברונ"ש		
604	ביטא"ה	2452, 451, 14	בדילי"ר
1999, 1998, 1861	ביס"א	559	בובי"ר
1074	ביר"א	2169, 2134	בדיל"ל קרישטני"א
935, 787, 702, 659	בי"ש	2135	בדיל"ל שצילי"ר
1596, 1317, 1028		1856, 1369	בדיק"א
1657		1864	בו"ט (נוד)
656, 586, 251	בינז"ל	2439	בו"ט (קרפדה)
1935, 1218		1864	בוס"א
1515, 1347	בינדיל"ש	1323, 1229	בוטון
2276, 1406, 1395	בי"ק	1954, 1825, 1344	בוטונ"ש
817, 316	ביקוד"ש	1114	בוטייל"א
1766	ביקידור"א	1864	בוטי"ן
1383	ביקידורי"ש	43	בוטי"ר
975	בירצו"ל	1882	בוטירי"ל
2184	בירשדור"ר	1864	בוט"ץ
1594, 836	בי"ש	1795	ברא"ש
1543, 896, 892	בישאגור"ד	2296	ברילי"ש
2341		928, 717, 438	בר"ש
152	נישלונק"ש	1664, 1652	
1184	בישצ"א	1267, 1114, 780	בולוול"א
1302	בלדמוני"א	1553	
1707	בליד"ש	530	בוליל"א
1707	בליד"ש	1362, 978, 371	בוליי"ץ
121, 77	בלי"ץ	1871	
476, 220, 188	בליצי"ר	1570	בו"ן גרי"ד
2024, 1564		5, 41, 157, 743	בו"ן מלנ"ט
697	בלישט"א (בלשטרא)	1195, 1146, 967	
1740, 1708	בלישט"א (גוש אדמה)	1819, 1219	
1216	בלישטי"ש	2023, 642	בופי"ט
2117	בלני"ש	1643	בוצ"א
ראה: ברוש"ט	בלע"ץ	196	בוקל"א
בלע"ץ		1359	בורבוליי"ש
2022, 247	בלשמ"א	2011, 1599	בוודי"ל
256	בלשמ"ו	782	בוריסי"ל
2059, 997	בקונ"ש	2144	בטו"ד
913	ברכשט"א	2203	בטחי"ש
1050	ברד"א	153	בטידור"א
1988, 1010, 564, 9	ברדון		בטי"ל (חלק)
2369		2284	ממסגרת הפתוח
138	ברואיש"ט	229, 208	בטי"ל (ענבל)
246	ברוני"א		

2455	גליי"ד	399	ברצו"ן
2268, 2131, 2109	גלייר"א	2352, 2323, 1350	ברוק"א
2413, 2271		1990	ברוקי"ש
916	גלייש"א	1390, 1264, 97	ברושד"ר
1891	גליצ"א	234	ברוש"ט בלע"ך
654, 507, 359	גלי"ש	336	בריד"ש
1254, 1231, 1005		623, 253	בריי"ד
1974, 1763, 1261		863	בריד"א
317	גלישט"א	694, 460	בריי"ש
757	גלישקי"ש	1755	בריי"א
1309	גלמ"א	1870, 1682, 230	בריי"ץ
1307, 1281, 932	גלנ"ט	975	בריצו"ל
2049, 1788, 1370		1243	ברישק"א
2068, 2008, 1299	גלנ"ץ	1213	ברישקי"ש
2098		269	ברמור"ש
1612, 190, 10	גלצ"א	457	ברציי"ר
87	גלצונ"ש	197	ברציר"א
410, 97	גנבי"ש	842	כשט"א
1985	גנ"ט	1090	כשטונאד"י
1985	גנ"ץ	1090	כשטונ"ש
2207	גרביילי"ש	215, 204	כשטי"ל
542, 342, 102	גרבייל"א	1858	כשטיל"ש
2079, 1485		1069, 1060, 1033	כשטי"ר
899, 676, 576	גרדי"ל	1991	
1960, 1922	גרדיל"א	588	כשי"ן
1367	גרו"ה		
1456	גרטיש"א	1545	גבל"א
2075	גרטישיי"ר	1560	גובירני"ל
1355, 482	גרטי"ר	1003, 357, 144	גומ"א
1183, 886, 256	גרי"ד	2379	
1570		757	גונילישקי"ש
241	גריו"א	1418	גור"ג
1517	גריניי"ר	2270	גושי"ש
2078	גריו"ן	1451	גיו"ר"א
1896, 1613	גרשלי"א	1291	גירופל"א
1775	גרמטיק"א	440	גירנו"ן
870	גרמיש"א	2426, 1448, 1008	גישד"א
2399	גרמינטי"ר	2380	גלבינ"א
1451	גרנטיא"ה	2007, 1976, 341	גלואו"ן
1518	גרני"א	646, 645, 298, 295	גלר"ד
(ראה גם: ורנצ"א)	גרנצ"א	1984, 1230, 947	
1009, 268		2152	
1808, 1756, 1352	גרפי"א	1655	גלונ"ץ

937	דרומונ"ט	162, 1171, 2127	דובלר"ן
192	דרומי"ל	2140	
		1503, 1571, 1902	דושי"ל
		2120	דובי"ש
1849, 602, 92	הומי"ר	958	דולורין"ט
2388		71, 427, 552, 894	דולידור"א
526, 456, 370	הומלון	910, 1051, 1459	
1304, 1154, 1055		1542, 1799, 2372	
2113, 1506		2372	דולידור"ש
1202	הושי"ש	1743	דוקד"א
1810, 1706, 1	הטיר"ל	1252, 1253	דוקי"ש
2065	הילמ"א	1253	דוקי"ש
1956	הילמי"ש	1253	דוקי"ש"א
2278, 1593	הירצון	1148	ד"י
1137	הירני"ש	847	דיבנ"ט
1830	היטון	1945	דיגרטי"ר
823	הנפיר"ש	748, 1605	דיגר"ד
1933, 1324, 496	הנק"א	555	דיגרי"ן
2176, 2159, 2048		1986	דיגרישיל"ר
2240, 2236		134	דיה"ט
2133	הנקי"ש	1269	דיטרונצי"ר
2181	הספל"א	1032	דיטרייד"א
584	הרפ"א	1032	דיטריי"ט
		2180	דיי"ן
1093, 419, 125	חי"ל	1729	דיינטי"ר"ש
2365		1217	דימנצי"ר
1493	חיל"ש	2090, 2153	דימציד"א
1949, 1234	חול"ד	1945	דיפרוטי"ר
1481, 1150, 86	חולטון"ר	2069	דיקרוני"ר
1399, 1397	חולטי"ר	2289	דישאנביל"ר
789	חוליא"ה	2183	דישבדיי"ר
1450, 831, 111	חומי"ט"א	2181	דישכולטור"ש
187	חואל"א	1569	דישטולטי"ש
51	חואלי"ש	461, 620, 672	דישטינפרי"ר
1176, 980, 867	חבי"ר	1143, 1948	
1380		955	דישיביר"ר
1382	חידונ"ש	395	דישילצי"ר
627, 546, 300	חידל"א	285	דישירי"ר
2210, 1151		1022	דישפיני"ר
79, 58	חידלור"א	490, 744, 1138	דישקומברימינ"ט
58	חידליא"ה	1751	דישקושר"א
2230, 319, 67	חידלי"ש	285	דישקרגי"ר
1232	חידראו"ל	285	דישקריי"ר
ראה: רביי"ר	חוי"ר	1023	דישרציני"ר

88	טורכי"ל	1639, 970	חיל"א
1212	טורטוריו"ש	1419	חנ"א
844, 123	טורט"ל	710	חנלשטיין
2004	טורט"ר	973	חנשו"א
2054, 587	טורין	907, 821	חנליר
2357	טורני"א	907	חנטי"ר
887	טורנדור"א	1,903, 1633, 710	ח"ץ
179	טורני"ץ	2055	
2006, 2004, 1667	טורני"ר	2325	חצ"א
715	טורפו"ר	115	חצ"ש
568	טוש"ש	108	חר"א
1388, 94	טוש"ר	1,133, 670, 585	חורא"ה
168	טול"א	1,487, 1349, 1168	
906, 605, 431, 148	טול"ש	2419, 2338, 1941	
2010, 1414		83	חוראו"ש
2406	טי"י	1238	חור"ש
2406	טי"ד	1180	חורני"ר
19, (ראה גם: מיל"א)	טייל"א	663, 304, 279	חשד"א
1086, 879, 675		1	חשטדור"א
1893, 1768, 1273		1940, 1883	חשי"א"ה
2020, 1953, 1939		1419	וכ"א
2128, 2043, 2034		25	ולו"ס
2310, 2307, 2235		1092, 789	וליד"א
2327		1443	ולק"ן
1768, 1038	טייל"ש	1,532, 953, 448	ר"ן
2217, 2080	טייני"א	2415	
806	טי"ץ	2229, 2039	וני"ר
2430	טי"ר	(ראה גם: גרצ"א)	ורנצ"א
2108, 4	טי"ש	324, 305, 280	
2117	טי"ש. בלני"ש	1211	ושקרור
2147	טי"ל		
402	טיליך"ש	2277, 216	חלדרוב"א
1560	טימון	2339	חלדרובי"ש
2347, 2121, 2101	טינב"א		
2361, 1460, 769	טינבי"ש		
2408		2,132, 2,129, 95	טבחיא"ה
1407	טינלי"א	2265, 2248	
1096, 655, 388	טינלי"ש	120	טובר"ש
1706, 1391, 1174		722	טחי"ל
245	טינפילון	760	טחיל"ש
2138, 2091	טינפינ"א	1771, 1420	טחיל"ש
1,625, 1207, 309	טינפל"א	1901	טוניל"ש
1746		2204, 994, 167, 55	טונינ"א
2412, 2317	טינפלי"ש	2433, 2172, 2171	טור"א

106, 562, 693	טריצי"ר	1314	טינפר"ר
1987		2320	טינרו"ם
1465	טריצי"ש	688	טינרומ"ש
2250	טרי"ש...	715	טיפו"ר
1926, 732, 608	טרישטריש"ט	1029, 337, 260	טיפינו"ן
2021, 1961, 1951		1648	טירצי"ל
2441, 2250		1120, 1117	טלו"ן
2250	טרישפשי"ר	266, 263	טלימשי"א
1464	טרימי"ש	1025, 297, 74	טלפ"א
1101, 974	טרפי"ד	2197, 2196, 2193	
184א	ט"ש	307	ט"ן
1067, 1012, 979	טשק"א	1247	טנבו"ר
1372, 1337, 1268		1606, 1455, 1101	טפי"ד
2390, 1474		1726	
500	טשקיי"ש	1767	טקיי"ש
		8	טראינ"ה
		328	טראפנ"א (?)
2160	יב"א	1072	טרג"א אפייטייא"ה
2017	יבילי"ש	1072	טרגפיט"א (?)
72	יבנ"ץ	1742, 1046, 312	טראויל"א
523	יטילי"ש	1351	טרוול"א
1741, 1280	ינדרי"ץ	1178	טרוי"א
1748	ינדטור"א	1701	טרונוצו"ן
1631	יומילי"ש	386	טרונוצונ"ש
1748	יונטור"א	1635, 1358, 987	טרונו"ק
778, 775, 547	יונ"ק	1436	טרונוקיי"ש
1918		1378	טרו"ף
1283, 768, 338	יונקיידי"ש	1378	טרופ"א
1561		1634, 804	טרולק"א
1697, 1691	יורמ"א	1670	טרולקיי"ש
1240	יבישטרידור"א	1032	טריטיר"א
759, 755	יידר"א	785	טרי"ב
132	ייד"ש	1351	טריביל"א
2263, 1833, 1244	ימ"א	96	טריי"א
2089 (ראה גם: יינו"ל)	יינו"ל	2324, 1469, 1351	טריידר"א
414	יינולייר"ש	1587, 1190, 754	טרייל"א
414	יינוליי"ש	2385, 2225	
687 (ראה גם: יינר"ל)	יינר"ל	758	טרייליי"ר
2275		2025, 2005, 653	טרייליי"ש
641, 261	ייניבר"א	982	טריי"ש
458	ייני"ש	1629, 1615, 1078	טרימויא"ה
1815, 1424, 1077	יינציבי"ש	2221	
2321, 2318, 2175		901, 883, 349, 299	טריפיי"ד
2440, 1070	יירונ"ש	902	
1291	יירופל"א	2313	טריצידור"ש

326	לייטרו"ן	471	יישי"ש
2279	לייטרו"ן א	678	יישנ"א
2074, 1441, 202	לימ"א	1528	ליידי"א
2294, 2249, 1085	לימרוש"ל	741, 18	לונציא"ה
1804	לימרושיל"ש	1887	לימיל"ש
1714, 673, 569, 91	לימו"ן	1891	ליצ"א
1962		18	לניצ"א
170	לימונ"ש	1735	ימנ"ט
2308, 1993	לימושי"ל	449	יסמי"ן
1021	לימט"ו	2377, 154	יפרייט"א
201	לימיד"א	1457, 475	יידונ"ש
1924	לימיר"ר	2443	ירי"ט
2327, 1826	לימ"ץ	1433	ירפי"ר
2280, 1082, 290	לימצ"א	1241, 239	יש"א
1026	לימצו"ן		
1249, 665	לינג"א שוריא"ה	374, 289, 118	לחי"א
926, 818, 259	לינו"ל	2389	לוטי"ן
1338		1982	לח"א
2350, 81	לינטילו"ש	1627	לחי"ש
1006	לינטלושי"ש	2363	לחשנ"ט
977	לינטר"א	1463, 752	לומישיל"ש
1765, 1209	לינטרי"ש	2237	לונביל"ל
364, 361, 272	ליצ"א	2233	לונביל"ש
1831, 1824		905	לונברדיא"ה
2226, 1462, 283	ליצי"ש	1204	לופינ"א
362	לישט"א	142	לוצי"ש
1921, 1246, 773	לישק"א	1595, 934, 658	לז"ר
2056		1713	לז"ר אפרטינימינ"ט
1142, 1063, 992	לישקיי"ר	1041, 1027, 786	לוריי"ר
232	למ"א	1658, 1316	
939, 796, 65, 20	לנטירנ"א	2110	לזו"ר
171, 143	לנפ"א	2170, 1868, 465	לזר"א
939	לנפנ"א	1776, 353	לטי"ן
331	לציי"ש	753, 705	לטי"ש
		365	ליאיי"ש
1936	מאניק"ו	1841	ליל"א
1166	מורני"ש	736, 31	ליטוארי"א
1972, 1166	מורני"ש	ראה: לייטוג"א	ליטוג"א
1166	מורני"ש	729	ליטיירי"ש
2158, 2118, 1692	מורני"ן	1968	ליטרו"ן
193	מחז"ל	1781, 1780, 624	לייטוג"א
1928	מחל"א	1889	
1431, 942, 666	מוט"א	2355	לייטוגי"ש
1494		631	לייטו"ן

39	מינושי"ר	2288	מוטי"ל
,464, 463, 432	מינט"א	1413	מוטי"ש
1843, 1315		2202, 1881	מורי"ל
,1753, 1747, 17	מינטור"ן	869	מרישט"א
2411		1110	מול"ל
2358, 1259, 356	מינ"א	1923	מול"א
210	מינישונ"ש	1556	מולי"ר
497, 487, 184	מינישטרי"ל	1096	מולי"ש
1296	מינצידור"א	1884, 1878	מול"ש
2083	מינצידי"ש	2162, 129	מולש"א
854, 286	מינצייר	,1710, 857, 330	מוקיי"ר
2351	מי"ץ	2036	
604	מיר ביטא"ה	579, 563, 293	מורטי"ר
2058, 1848, 489	מירדור"ר	278	מורי"ר
1297	מירדיר"ש	1598	מורפיטנ"א
1689, 1353, 1193	מירלי"ש	467	מורשילונ"ש
798	מירציר"ש	467	מורשילנ"ט
2302	מירקצ"א	791	מורשיל"ש
,1526, 1197, 640	מישג"א	,1554, 541, 49	מושג"א
,1869, 1867, 1854		1816	
2266		869	מושטיד"א
,532, 514, 367, 155	מישטי"ר	1083	מושטידי"ש
,868, 591, 534		869	מושטיצ"א
,2283, 1906, א1090		236	מושטניצ"א
2376		1346	מושטניצי"ש
,2322, 2319, 68	מישיליר"ש	2288, 648	מטון"ן
2332		,853, 669, 310	מטונ"ש
159	מלו"א	1529, 1225	
1814, 599, 274, 29	מלוי"ד	א995	מטר"א
598	מלי"ש	1969	מיט"ל
(ראה גם: ברו"ן מלני"ט)	מלנ"ט	,1898, 1630, 597	מיי"ט
1425		1915	
,1730, 1387, 378	מלנ"ץ	(ראה גם: טיל"א)	מיל"א (מחלח עיניים)
2122, 2119, 2107		,1538, 1293, 296	
1992, 408, 344	מנטי"ל	2330, 2328	מיל"א (קשקשח שריח)
1035	מנידור"א	1602	מילוליר
2045	מני"ר	270	
255	מצ"א	2002, 983, 610	מיי"ץ
254	מצוג"א	2290	מיישי"ל
2099	מציד"א	2245	מיישילי"ש
770	מצידיר"ש	1499, 32	מיי"ל
880	מציקר"א	2120	מילבי"ש
922, 619	מ"ק	1856	מילון"ן
1844, 626	מרוכי"א	921	מילי"ו

1237	פדרסטרי"ש	1,011,418,347	מרטי"ל
1222	פואקר"א	2168,2077,1440	
1702,1222	פודגרי"א	2154,69	מרטרינ"א
244	פודרי"ץ	1686	מריקליציא"ש
2155	פוט"א	1,534,1135,976	מריש"ק
,1479,738,593	פוטרי"ש	1760,1727,1679	
1681,1567		1,423,1099,543	מרק"א
146	פרי"י	1678	
848	פרי"א	1241	מש"א
1263	פרייל (fucil)	1638	משכונ"ם
,781,777,774,733	פרייל (pawcil)	1675,1638,1214	מש"ט
1917,1124		1797,716,498	משי"ש
1832	פילייד"ד		
2367	פילייר		
478	פרינדר"א	339	נביט"א
2041,1716	פרינ"ט (פועל)	1739	נברידור"א
1095,284	פרינ"ט (שם עצם)	ראה: קושטינסקי"ן	נובל"א
2125,424,199	פרינט"א	נובל"א	
801	פרינטור"ר	2389	נוטיר"ן
,1813,1723,1147	פרינטור"א	2345	נריטור"ם
2163		996	נרישמינ"ט
1749	פרינטוריר"ר	,504,249,223,213	נושק"א
2458	פרינטוריר"ש	,1673,1257,713	
1461	פרינ"ץ	1759	
1716	פרינש"ט	1054	נושקרי"ש
2421	פרינש"ש	2076,1251	ניאיל"ל
1504,1220,1100	פרישור"ן (foison)	1245	ניאיל"א
,1850,459,61	פרישר"ן (poison)	117	ניאיליר"ר
2038		1703,1059,325	ניטר"א
1963	פרישי"ל	617,42	נייל"א
1458,109	פולונ"ש	1335	נישפלי"ש
1444	פולידוריר"ש	1739	נפרדור"א
,382,379,78,57	פוליו"ל	2227	נרבונ"א
,1319,1172,435			
2428,1846			
766	פוליקיר"א	186	סנבק"ו
1583,991	פוליר"ר	1926	סנייף
2387,2222,1811	פולפ"א	2382	ספונ"י
2244	פולפדי"ץ		
,943,826,708,524	פולפיר"ר	1419	ער"ך
1000			
2285,1989,131	פולצי"ל	1773	פאלור"ש
1971	פומיל"ל	2267,1404	פאור"ן
1857	פומיל"ש	2191	פאור"ן שלוי"א
		442	פגונ"י

1496	פושט"ר"ש	1200	פונד"א
2165	פושט"א	139	פונדו"ד
1495	פושטירנ"א	156	פונדו"ש
1669	פוש"ד	2274	פונדר"א
2308, 820, 422	פוש"ל	2273, 2272, 2252	פונדריל"א
834	פוש"ץ	1198	פונדרילי"ש
214, 206	פושל"א	946	פונטו"ן
1823	פי"ג	565	פונטיינ"א
1823	פיג"א	2446	פונייש"א
318	פיג"ש	2393, 1937, 1339	פונ"ץ
318	פיג"ש	2146, 1476	פופיד"ש
2395	פידור"א	1290	פופלי"ר
1345	פירלי"ש	1081, 903, 470	פורגו"ן
1345	פירלי"ש	2309	
1774	פיטרו"ש	793	פורג"ט
1325	פיטור"א	938, 731, 719, 540	פור"ט
(ראה גם: פייטרי"ל)	פייטרי"ל	1865, 1042, 995	
1647		2457, 2246	
(ראה גם: פייטרי"ל)	פייטרי"ל	719	פורט"ו
257, 205		674	פור"א
1900	פי"ל	329	פורידו"ר
1167	פילול"א	904, 443, 183	פורי"ר
2331	פי"ן	1866, 1394	
363	פינ"א	1610, 855, 811, 7	פיריל"ש
1501	פי"ץ	2386, 1779	
363	פיצ"א	2029, 814, 469	פורמ"א
923	פישו"ל	966	פורפי"ש
595, 412, 400	פישול"א	633, 629	פורפיר"ץ
1201		2130	פורציט"א
412	פישולי"ש	2397, 1203, 112	פורציני"ט
531	פישול"ש	2097, 680	פורציל"א
1156	פישו"ן	888, 771, 421, 335	פורץ"א (forche)
1636, 1572	פישיל"ש	999, 969	
972, 840, 767, 420	פיל"א (pele)	1398, 750, 746, 11	פורץ"א (porche)
1104, 986, 984		1809, 1603	
1575, 1574, 1408		2178	פורץ"יד"ש
1791, 1619		2031, 1805	פורק"ש
1900, 1885	פיל"א (pile)	1000, 943	פורקל"י
1712, 813, 302	פילוט"א	551, 428, 351, 70	פושור"ר
1886		985, 971, 740	
2199	פילוט"א רדונט"א	1326, 1270, 1015	
990, 812	פילו"ן	1541, 1527, 1401	
851, 727, 228	פילטר"א	1798, 1792, 1573	
22390, 1959, 1584		2305, 1817	

1191	פירשק"א	1301	פילטר"ו
877, 174	פירשק"י"ש	2082	פילטר"ד
2130	פישט"א	,1248, 581, 455	פילטר"ן
2150	פישל"ש	2295	
1900	פישל"א (fisle)	452	פילטר"ץ
1966	פישל"א (fisle)	85	פילטר"ר
2148	פישל"י"ש	,480, 429, 406, 180	פילטר"ש
535	פ"ל	,1466, 1432, 1122	
2447	פלי"א	2311, 1550	
2293	פלבי"ש	539, 122	פיליג"א
2447, 1757, 1226	פלד"א	6	פיליג"א
1576	פלדו"ן (להב האח)	1301	פיליטר"א
,1507, 621, 533, 60	פלדו"ן (עשת. גולם)	512, 508	פילי"ר
1512		972	פילי"ש
2405, 632	פלד"ש	,1279, 927, 327	פי"ן
,875, 454, 407, 308	פלדשטו"ל	1650	
,2033, 1175, 1094		1170	פינדידור"א
2461, 2282		397, 235	פינדנ"ץ
2200	פלוט"א	2047	פינדר"א
2102	פלומ"א	,920, 841, 392, 383	פינוגר"י
1662	פלומב"א	,1417, 1303, 1113	
ראה: פלומי"ר	פלומי"ד	,2001, 1950, 1873	
,1863, 1187, 606	פלומי"ר	2403	
2116, 1947, 1925		739	פיניי"ל
2161, 372	פלומי"ש	345, 22	פי"ק
1103	פלונט"א	1855	פיקדור"א
1389	פלוקידר"א	1405, 38	פידר"ץ
1389	פלוקידרי"ש	968	פירטוצי"ר
1582, 1443	פלוקי"ר	968	פירטוצ"ר
1996	פלוקי"ש	925	פירטיק"י
1839, 276	פלורונ"ק	1807	פיר"א
2200	פל"ט	2432	פירטר"א
,1511, 1484, 1438	פלט"א (מטיל)	1796	פירי"ש
2035			פירמטיני"ט
1879	פלט"א (שטחה)	664	פירמטיני"ט
ראה: פלט"א (מטיל)	פליט"א	897	פירמידורי"ש
764	פלי"א	1758	פירמי"ל
846	פליט"א	1758	פירמ"ל
1894	פלייד"א	1762	פירמלי"א
2028	פלייד"ץ	1514	פירמנצ"א
2012, 240	פליי"ל	,1471, 751, 446	פירני"ש
,340, 231, 181	פליינ"א	2304, 1997, 1975	
1470, 1364, 1363		1668	פירק"א
1415, 1153	פליינדר"א	925	פירקי"ש

1721, 1115	פרומי"ר	2143	פליינדרי"ש
226	פרונט"ל	1056	פליינ"ש
2409, 2329	פרונל"א	1580, 909, 536	פליישי"ר
145	פרונלי"ר	698	פליישי"ן
44	פרונלי"ש	909	פליישי"ץ
,735, 472, 37-36	פרוני"ש	,1076, 439, 375	פלימיא"ה
1519, 1453		,1750, 1724, 1148	
1115	פרונמי"ר	2459	
2420	פרונצ"א	761	פליק"ש
1039, 865	פרונצי"ר	1693	פלמי"ר
,2418, 1559, 481	פרונצי"ש	2378	פלניאנ"ט
2420		2336	פלנ"ק
2047	פרטי"ר	1477	פלנק"א (flanche)
783	פריבי"ד	,1617, 1386, 1128	פלנק"א (planche)
,1182, 1145, 544	פריבי"ץ	1589, 1053, 838	פלנקי"ש
1361, 1340, 1285		,2231, 2044, 493	פלנק"ש
1684, 1368, 529	פרי"ט	2334, 2239	
194	פרי"ם	550	פלפי"ש
,1930, 1210, 2	פרי"ר	2200	פל"ץ
2424		1607, 807	פלציד"א
233	פרי"ש	800, 636	פלציד"ש
,1119, 900, 321	פרימבר"א	2052, 1548	פלציל"א
1715		1102	פלשטי"ר
(ראה גם: פירני"ש)	פריני"ש	1978	פלשטער"א (palastre)
1521		2281	פלשטער"א (plastre)
2451	פריצונ"ש	1024	פגוש"א
,965, 468, 366	פריש"א	1024	פנייד"א
1105, 1062, 1049		1500, 921	פני"ל
63	פריש"ק	33	פני"ץ
2456	פרלידי"ץ	847	פנ"ץ
2081, 644	פרק"א	,2086, 810, 161	פנצ"א
1973, 1057	פשול"א	,2136, 2126, 2092	
681	פשטיד"א	2234, 2232, 2139	
2462, 1313, 103	פשמי"ר	519	פנ"ק
		637	פפ"א
2192, 73	צואיט"א	1929	פראשובי"ץ
126	צוקי"ש	793	פרגו"ט (?)
,924, 872, 611	ציבו"ט	1611	פרובייני"ר
1562		918	פרובינ"ץ
1677	ציגוני"א	1752	פרובי"ר
1306	ציד"ר	793	פרוג"ט
2206	צידר"א	706	פרודנ"א
2206, 2151	צידרי"ש	668	פרודני"ש
566	צימול"ש	1416	פרוטי"ר
		2438	פרר"ט

1552, 368, 252, 98	קרטור"א	2362, 1030, 589	צינבי"ש
2437, 2384, 2115		2366	
2030, 343	קרי"ט	501, 258, 225	צינבל"א
649	קולי"ש	1646, 1565, 1239	
1897, 1508, 350	קור"ן	1360, 1181, 1091	צינדי"ר
1676	קוינינ"ש	1181	צינד"ל
1445, 1265, 178	קוינ"ץ	1558	צינטיני"ר
396, 306, 227, 222	קופ"א	1745	צינול"א
914	קוכלרפי"ל	160	צינפול"ל
195	קולא"ר	809, 495, 160	צינפי"ל
2300	קולדר"א	2356, 2085	
1342	קלומי"ל	2209	צינפי"ש
988, 506, 426	קולטר"א	2166	צינציל"א
1539		790	צינצילי"ש
2099	קוליד"א מצייד"א	2212, 2211	צינקרין
1275	קולידור"ר	1892	צינשי"ר
835	קולידור"א	1794, 23	צי"ף
313	קולי"ר	603	ציפיר"א
2261, 1717	קולי"ר	1628	ציר"א
477	קומטון	2312, 762	ציר"ש
951	קומפליני"ץ	1334, 75	צירשי"ש
1789	קומפרי"א	466	צירפול"ל
1660	קונבלי"ר	1614	צירק"א
271	קונטיני"א	931	צירקול"א
1530, 1250, 1208	קונטרד"א	2032	צירקל"א
2353	קונטרדי"ש	580	צירקלי"ש
2215, 816	קונטרפי"ט	945	צישטירנ"א
671	קונטררי"ר		
2103	קוני"א		
1409	קוני"ש	2188	קוא"ה
914	קונמובר"א	1851, 1764, 322	קוב"א
1052	קונפושט"א	845	קובד"א
1601	קונפליני"ט	56	קובידי"ש
1601	קונפליניני"ט	1036	קובילי"ר
1785	קונפרידריא"ה	832	קובי"ש
1409	קונק"ש	1341, 1322	קוגילון
1509, 1286, 1255	קונרייד	1934	קוד"א
1509, 1255, 1136	קונרייד"ר	799, 473, 175, 52	קודיני"ץ
1061	קוסדר"א	1695, 1155, 878	
215	קופירט"א	850, 515, 189	קר"ט
600, 518, 211	קופל"א	1333, 1271, 1256	
1492		1540	
2205, 2050	קוצונ"ש	573	קוט"א
1829	קו"ק	1827, 393, 136, 26	קוטון
2297	קוק"ו	2401, 2400	

1287	קלוש"ץ	1642	קלי"ט
354	קלטר"ש	303	קוראנ"ש
574	קליד"א	1696	קורביל"א
2354, 1588	קליד"ש	1079	קורדא"ן
2360, 1149	קלימיל"ש	1888	קורד"ש
1694	קליני	1544	קור"א
,2057, 2019, 956	קלי"ר	1656	קור"ל
2416, 2374		1020, 1018	קורי"ר
2213	קליר"ש	1185, 933	קור"ל
685	קל"ץ	1581	קורמ"ר
,1131, 1127, 1116	קלצון	474, 166, 45	קורמ"ש
1266		1738	קורנ"ט
,1040, 852, 105	קלצונ"ש	1402	קושטינטיין נובל"א
1761, 1289, 1121		2270	קוש"ש
413	קלצי"ש	2071	קייבדור"א
1981	קמבר"א	,502, 212, 149, 66	קייביל"א
411	קמיש"א	,578, 561, 556, 509	
1967	קנב"א	,1129, 1088, 601	
939	קנדיל"ה	,1872, 1491, 1139	
ראה: קלינב"ץ	קניב"ץ	,2346, 2303, 1977	
415	קניהושי"ש	2371	
677	קניליר	,1590, 510, 273	קייביל"ש
,1421, 592, 99	קנפני"א	1637	
A1677		1473, 195	קייבצינ"א
343	קפיט"א	,1357, 1097, 191	קייבשטר"א
874	קפר"ו	1472, 1384	
2174, 700, 389	קפריר	1592	קייברונ"ש
2460, 1836, 860	קציד"א	1608	קילוו"ש
A1320, A522	קקול"י	2026	קייני"ש
1942, 1927	קרבוניד"ש	1618	קיליניט"א
1772, 1645	קרבווקל"א	649	קיל"ש
1674, 475, 110	קרדונ"ש	1916, 1516, 1075	קייניב"ץ
2348	קרדיניל"ש	1745	קייניל"א
1447, 662, 643	קר"ו	107	קייניליב"ש
2112	קרו"ה	1618	קייניליט"א
1696	קרוביל"ל	,1654, 1649, 931	קיישנ"א
,1294, 1007, 323	קר"ג	2009	
,2114, 1329, 1328		,2195, 1728, 843	קלב"א שורי"ץ
2434, 2425		2298	
1621, 1579, 391	קרו"ג אורינטי"ל	1048	קלבידור"א
2070, 2046	קרו"ט	1528	קלדיר"א
2114, 2112	קרו"י	,1311, 1141, 276	קלוג
,856, 417, 150, 135	קרוישול	1839, 1822	
2359, 898, 889		1983, 776	קלושטר"א
2027	קרוישול"ש	1983	קלושטר"ו

262	רח"ל	594	קרושי"ל
1160	רחילי"ש	849	קרושנ"ט
13	רוטי"ר	1912	קרול"א
949	רז"ש	1126	קרוצ"א
1536	רזש"א	2448	קרוצי"ן
2120	רולב"ש (?)	1829	קרוק"ס (?)
1623, 1377, 871	רומ"א	667	קרוק"ש
100	רונצ"א	2141	קרושט"א (crosta)
380	רונצי"ש	1859	קרושט"א (croste)
2396	רוק"א	2141, 124	קרושטי"ר
1312, 90, 82, 27	רו"ש	2106	קרושטי"ש
2349		795	קרושי"ל
1862	רוש"א (rose אדומה)	1189, 686	קריבצי"ש
1292	רוש"א (rose ווד)	963, 915, 114	קרידי"א
1043	רוש"א (ruse)	2013	
941	ריבייר"ש	2046	קרייו"ט
197, 104	ריברצי"ר	2177	קרינידי"ש
1986	ריגישלי"ר	1965, 176	קרינ"ש
24	ריד	707, 527, 462, 384	קרישון
957, 721, 348, 200	רידול"א	1578, 828, 724	
2394, 1680		1853, 1818	
1385, 288, 499	רידושידור"א	1734	קרישט"א
1498		2169, 2134	קרישטני"א בודי"ל
1486, 1134	רידושיי"ר	2287, 625, 352	קרישפיל"א
2269, 2243, 691	רידוני"ל	2427	
1958, 479	רידוני"ר	1206	קרישפי"ש
2454, 1913, 1690	רידוט"א	2185, 2142, 1327	קרנפ"א
1452	רידי"ר	320, 281, 130	קרפי"ר
147	ריטור"ש	2214	
1277, 788, 416	ריטרי"ט	2436	קר"ק
2095, 2093, 1278		84	קרשפ"ו
2392, 2333		2009	קשטיני"א
1944	ריטרייר"א	805	קשטיני"ר
1428	ריטריש"ט	1659, 936	קשטיני"ש
2123, 2104, 2094	ריידי"ש	931	קשנ"א
726	ריידיגרדי"ש		
423, 315, 287	רייו"ל	1920, 1875	רבי"ש
1890		692	רב"ץ
1531, 1272	רייטונ"א	172	רוד"א (rode)
1566	ריילי"ר	822, 538, 433	רוד"א (rude)
575, 403	ריילי"ש	1820	
1641	ריימי"ש	2199	רדונט"א
1179	ריימ"ש	1467	רדונידורי"ש
1044	רינו"ש	1958, 1412, 479	רדונייר

2343, 2340	שורציל"ש	1064	ריפוליי"ר
294	שורקו"ט	720	ריפריי"ט
1066	שורקניא"ה	952, 948	ריצידיי"ר
1163	שורשימי"ץ	1549	ריקור"ט
1163	שורשמי"ץ	2247, 2037	ריש"ט (חבל)
2228, 1262	שושפיצי"ר	425	ריש"ט (סם הקאה)
1908	שושפירזי"ל	763	רישט"א
1066	שושקניא"ה	1196, 763, 116	רישט"ש
1793	שטוק	1475	
1523	שטראק"א	165	רישטריינ"ט
2096	ש"י	1427, 912, 444	רישינ"א
1274, 1192, 545	שיאונדיי"ר	571, 520	רנפי"ר
2375		1782	רפנ"א
660	שיאור"ר	1663	רשטור"א
1330	שיבי"ל		
959	שיברי"ר	2382, 1446, 1434	שבו"ן
808	שיג"א	2449	
2015, 614, 613	שיגל"א	2383, 1704	שבוניר"א
1058	שייד"א	695	שב"ל"א
156	שיינ"ש	1845, 437, 434	שדריא"ה
369	שיירונ"ש	2429	
2263, 1833, 1244	שי"ל יימ"א	2402	שובינ"א
1393	שיל"א	1644	שובינ"ש
2391	שינטר"ר	1066	שונניא"ה
2301	שיני"א	1117, 398, 242, 54	שול"א
794	שינישק"ל	1348, 1130	
1162	שינישקל"ש	332	שולדידור"א
1737	שיקצ"א	1356, 169, 113	שולד"ר
1468, 893, 808	שיר"א	2096, 1907	
2373, 2306, 2053		560	שוליב"א
1632	שירור"ש	784	שוליב"ש
1205	שירטי"ש	1392, 1376, 151, 3	שול"ץ (solaz)
703, 577, 314	שירידור"א	22390, 1488, 1407	
1600		981	שול"ץ (solz)
2299	שיריינ"א	2251	שולציי"ר
1073	שישטי"ר	960	שומיליי"ר
2191	כ' וי"א	1725	שו"ן
635	שלווי"ש	1066	שוקניא"ה
381	שלי"א	1381, 701	שורבי"ר
34	שלייא"ה	1249, 665	שוריא"ה
1199, 516, 373, 30	שלמור"א	2195, 1728, 843	שורי"ץ
1877		2298	
1379	שלציי"ד	21	שורפלידי"ץ
34	שלציי"ש	2410	שורצי"ל

מפתחות

הלעזים

2135	שצילי"ר	2018 ,34	שלקי"ק
1899 ,1577	ש"ק	34	שלשיצ"א
1065 ,294	שרו"ק	876	שנבואיל"ש
409	שרזינ"א	660	שנבו"ג
.1547 ,950 ,895	שרפ"א	,1838 ,861 ,682	שנקטירור"ד
2051		2260 ,2241 ,2156	
1031	שרצי"ר	2111 ,2105	שנקטירוד"א
1535	שרקלי"ר	2344 ,1786	שנשוא"ה
		1320 ,221	שנשואי"ש
		,1651 ,929 ,911	ש"ף
1194	חיריק"א	1653	

מפתח הלעזים (באותיות לטיניות)

כאן יש להצביע על הבחנות מיוחדות במפתח: למלים, שנקבעה צורתן שלא לפי בלומדהיים, ניתנו שני עיולים, אחד לפי הצורה המתוקנת ואחד, בתוך אריחיים, לפי נוסח בלומדהיים. אולם למלים, שרק נוסף גרש (לציון ההטעמה מלעיל) לנוסחן אצל בלומדהיים, לא ניתן עיול מיוחד לצורתן בלי גרש. אם מדובר בחידוש מובהק, ולא סתם שינוי הכתיב, המלה מסומנת בכוכבית * . המלים, שאינן צרפתיות (גרמנית, פרובנסאלית, איטלקית וכיו"ב) רשומות באותיות מוטות (איטליקס).

aacier	93	aim	119, 1284, 1718
acier	93, 1964	ainse	1331
açoper	2040	aise	891
acroper	714	aisele	334, 1709, 2368
adenter	1089, 1800	aiseles	2414
adorser	885, 1343	[aisele]	891
adrelces	35, 1454	[aisele]	334, 1709, 2368
adrement	358, 360, 513, 1004, 1233, 1260, 2404	[aiseles]	2414
*afeitiee	1072	aistre	833, 1946
*afubleil	1784	albodeca	1856
agotedors	460	album	1880, 2201
agotedures	460	albun	cf. album
agoter	725	aledoir	548, 557, 704, 747, 1045, 1422, 1604, 1980
agud	2067	aleine	1087
agudes	917	alcines	792
aguile	1754	alener	449, 1685
aguisiedes	1140	aliendre	376, 525, 728, 827, 1159, 1332, 1778
aguisier	881	almenbre	837, 1013, 1235, 1801
aguison	2066	aloen	394, 1321, 1426
[agul-]	1754	aloisne	630, 1173, 1852
agula	1754	alter	1802
[aiglientier]	101	alum	185, 390, 607, 1177, 1188, 1700, 1860, 2000, 2291
[aigre]	1169, 1666, 1787	[amanevement]	1223
[aigres]	2259	[amanevide]	1943
[aigror]	683, 1161, 1186	amanevement	1223
[aigrum]	522, 609, 639, 1842		
[aillendre]	376, 525, 728, 827, 1159, 1332, 1778		

amanewide	1943	arester	2064
amaser	1806	arestes	164, 182
[amasser]	1806	arestuel	1955
ameisnier	1806	[arneise]	765
[amenestraison]	48, 62, 505, 1288	arneize	765
amenestreison	cf. amenestrison	arondele	292, 1276, 2187
amenestrison	48, 62, 505, 1288	arsedure	661, 1557
amerfoil	628, 634	[arvolud]	1109
ammoniaco	1308	arwolud	1109
amortides	1354	arzile	311, 404, 1132, 1157, 1502, 1874
ancres	1640	[arzille]	311, 404, 1132, 1157, 1502, 1874
ancid	40, 1215, 1769, 2431	asier	1164
anels	1622	aspre	1111, 2042, 2063
aneto	1770	asprele	2072
*angles	12390	astele	cf. estele
angile	1876	astor	2088
[anguille]	1876	astre	1410
anpoles	277	atenvist	2061
anse	64, 1936, 2073, 2326	aubeidre	445
anses	718	aveine	612, 616, 2016
anuier	28	[aveir]	1672
apartement	1713	[aventure]	1282
apendiz	590	*averz	745
apentiz	1597, 1626	aweir	1672
aperceveir	696	awenture	1282
apie	829, 1158, 1821	[bacin]	588
aplastre	2445	bacons	997, 2059
aplastredes	12	[badaillier]	14, 451, 2452
apost	511	badeilier	14, 451, 2452
apostez	749	[baies]	659, 702, 787, 935, 1028, 1317, 1596, 1657
apostiz	749	baldemonie	1302
aprovement	1080	balsamo	250
arbaleste	177	balsme	247, 2022
arc baleste	697	Barbaste	913
[arc volud]	1234, 1803, 1949	barde	1050
arc wolud	1234, 1803, 1949	barena	1755
arches	1068	basin	588
arçon	521	baste	842
[arcvolt]	1591	bastel	204, 215
arcwolt	1591	bastels	1858
ardeficie	264		
areste (דיף של שיבולת)	2062		
areste (פסולת של פשתן)	763, 2219		

bastir	1033, 1060, 1069, 1991	bodeke	1369, 1856
<i>bastonade</i>	1090	bodel	2134
bastons	1090	[bodel crestange]	2169
batant	2423	bodel crestanje	2169
batedure	153	bodel sacelier	2135
bafeil	208, 229, 2284	boiles	2296
batud	2144	boleiz	371, 978, 1362, 1871
batudes	2203	boljole	530
bec	1395, 1406, 2276	bolzole'	780, 1114, 1267, 1553
bechedure	1766, 1855	bon gred	1570
bechedures	1383	bon malant	5, 41, 157, 743, 967, 1146, 1195, 1219, 1819
becudes	316, 817	borboles	1359
beis	659, 702, 787, 935, 1028, 1317, 1596, 1657	bordel	1599, 2011
<i>beize</i>	1861, 1998, 1999	bot (נוד)	1864
bendel	251, 586, 656, 1218, 1935	bot (קריסוד)	2439
[bendel]	1347, 1515	bote	1864
bendels	1347, 1515	*boteile	1114
berçol	975	boter	43
bersedor	2184	boterel	1882
besace	1184	botin	1864
besagud	892, 896, 1543, 2341	boton	1229, 1323
besloncs	152	botons (כפתורים)	1344, 1954
betee	604	botons (פירות ווד-הבר)	1825
beve	859	botz	1864
bevrons	2286	bovier	559
biberon	2421	bracier	457
biere	1074	braciere	197
bis	836, 1594	bradon	9, 564, 1010, 1988, 2369
blanjcs	2117	[brais]	694
<i>blech</i>	234	[brais agotedors]	460
blecier	188, 220, 476, 1564, 2024	bramors	269
<i>bledas</i>	1707	breçol	975
bledes	1707	breied	253, 623
bleste	1708, 1740	breiede	863
blestes	1216	breis	694
blez	77, 121	breis agotedors	460
bliz	77, 121	bresche	1243
bocle	196	bresches	1213
		brez	230, 1682, 1870

brides	336	cerés	762, 2312
broche	1350, 2323, 2352	cerfoil	466
broches	1990	[cerge]	1628
broçon	399	cerises	75, 1334
broïst	138	cerje	1628
brònie	246	cerqua	931
brolder	97, 1264, 1390	chacide	860, 1836, 2460
brust-blech	234	[chailos]	1608
buce	1643	chalces	413
bufet	642, 2023	chalçon	1116, 1127, 1131, 1266
buies	1795	chalçons	105, 852, 1040, 1121, 1289, 1761
buis	438, 8717, 928, 1652, 1664	chaldiere	1528
buretel	782	chalemels	1149, 2360
cafete	343	chalve soriz	843, 1728, 2195, 2298
calateres	354	chalz	685
caline	1694	chambre	1981
candela	939	chanevaz	1075, 1516, 1916
caneler	677	[chanpagne]	99, 592, 1421
cappero	874	chanpànie	99, 592 1421, 81677
caprier	389, 700, 2174	chanve	1967
carole	19f2	charboncle	1645, 1772
cedre	2206	charbonedes	1927, 1942
cedres	2151, 2206	chardenels	2348
cenbes	589, 1030, 2362, 2366	chardons	110, 475, 1674
cencron	2211, 2212	charpir	130, 281, 320, 2214
cendal	1181	chasne	931
cender	1091, 1181, 1360	[chastaignes]	936, 1659
cenfoil	cf. cenpeil	chasténie	2009
cengle	225, 258, 501, 1239, 1565, 1646	chasténier	805
*cenile	1745	chasténies	936, 1659
cenpeil	160, 495, 809, 2085, 2356	cheilos	1608
cenpiés	2209	cheines	2026
censier	1892	chelenete	1618
centenier	1558	chemise	411
cep	23, 1794	chenelete	1618
cepiere	603	[cheneleus]	107
cerche	1614	chenelevs	107
cercle	2032	chenevaz	1516
cercles	580	[cheneve]	1967
[cerens]	762, 2312		

*chenile	1745	closez	1287
chesne	931, 1649, 1654, 2009	clostro	1983
chevecine	195, 1473	çoches	126
chevedure	2071	cochet	1642
chevestre	191, 1097, 1357, 1384, 1472	coçons	2050, 2205
chevile	66, 149, 212, 502, 509, 556, 561, 578, 601, 1088, 1129, 1139, 1491, 1872, 1977, 2303, 2346, 2371	code	1934
cheviles	273, 510, 1590, 1637	codoinz	52, 175, 473, 799, 878, 1155, 1695
[cheville]	66, 149, 212, 502, 509, 556, 561, 578, 601, 1088, 1129, 1139, 1491, 1872, 1977, 2303, 2346, 2371	cogilon	1322, 1341
[chevilles]	273, 510, 1590, 1637	[coguillon]	1322, 1341
chevrons	1592	coife	222, 227, 306, 396
chienes	2026	*coiles	649
choe	2188	coin	350, 1508, 1897
cider	1306	*coinions	1676
[cigogne]	1677	coinz	178, 1265, 1445
cigónie	1677	cojet	343, 2030
cimols	566	coldre	2300
cincele	2166	coledre maciede	2099
cinceles	790	coledoir	1275
cisterna	945	coledoire	835
civot	611, 872, 924, 1562	coler	1195, 1717, 2261
clavedure	1048	colomel	1342
cleide	574	coltre	426, 506, 988, 1539
cleides	1588, 2354	[comparage]	1789
cler	956, 2019, 2057, 2374, 2416	comparaje	1789
clers	2213	[complainz]	951
clog	276, 1141, 1311, 1822, 1839	compleinz	951
cloistre	776, 1983	comton	477
		conbler	1660
		conches	1409
		confredrie	1785
		[conge]	2103
		conje	2103
		corjes	1409
		conmovre	914
		[conplaint]	1601
		*conpleinient	1601
		conpleint	1601
		conposte	1052
		conreid	1255, 1286, 1509
		conreider	1136, 1255, 1509
		contiene	271

contrarier	671	[cresson]	384, 462, 527,
contrede	1208, 1250, 1530		707, 724, 828,
contredes	2353		1578, 1818, 1853
[contrefait]	816, 2215	[crestange]	2169
contrefeit	816, 2215	[crestange bodel]	2134
coperta	215	crestanie	cf. crestanje
cople	211; 518, 600,	crestanje	2169
	1492	crestanje bodel	2134
corail	1656	creste	1734
coral	933, 1185	crevaces	686, 1189
corans	303	*criewet	2046
corant	1738	cro	643, 662, 1447
corbeile	1696	croce	1126
cordes	1888	crocin	2448
cordoan	1079	crocs	667
[corge]	1544	croe	2112
corje	1544	crog	323, 1007, 1294,
cormier	1581		1328, 1329, 2114,
cormes	45, 166, 474		2425, 2434
cosdre	1061	crog orientel	391, 1579, 1621
coses	2270	croi	2112, 2114
[cosses]	2270	croisant	849
Costentin noble	1402	croisel	594
cot	189, 515, 850,	croisol	135, 150, 417,
	1256, 1271, 1333,		856, 889, 898,
	1540		2359
cote	573	croisols	2027
coton	26, 136, 393,	[croissant]	849
	1827, 2400, 2401	croset	795
covede	845	crosta	2141
covedes	56	croste	1859
crac	2436	croster	124, 2141
cranpe	1327, 2142, 2185	crostes	2106
creide	114, 915, 963,	crot	2046, 2070
	2013	cruvel	1696
crenedes	2177	cucu	2297
crens	176, 1965	çûete	73, 2192
creson	384, 462, 527,	cuiture	98, 252, 368,
	707, 724, 828,		1552, 2115, 2384,
	1578, 1818, 1853		2437
créspele	252, 625, 2287,	culier	313
	2427	curer	1018, 1020
crispes	1206	cuve	322, 1764, 1851
crespo	84	cuveler	1036

cuves	832	dolôrent	958
[dain]	2180	dolves	2120
de	1148	dromel	192
[decharognier]	2069	dromont	937
decharonier	2069	duchede	1743
defroter degrater	1945	duchedes	1252, 1253
degrater	1945	ducheis	1253
degred	748, 1605	ducheise	1253
degresiler	1986	ebdes	cf. ebres
degrez	555	ebres	59, 80, 1847, 2084, 2100
dehet	134	eglientier	101
dein	2180	egre	1169, 1666, 1787
deintiers	1729	egres (egrés?)	2259
demaciede	2090, 2153	egror	683, 1161, 1186
demincier	1217	egrum	522, 609, 639, 1842
deschargier	285	eichel	1371
descharjier	285	ellera	819
descombement	490, 744, 1138	encensiers	864
descosdre	1751	enclume	346
desenbelir	2289	encobrer	1236
deseverer	955	[enconbrer]	1236
desjalcier	395	encreisant	2422
[desjargier]	285	[encreissant]	2422
desjarjier	285	encrener	275, 684, 690, 1056, 1442, 1938, 2316
despiner	1022	encrés	970
desraciner	1023	enfle	1108
destenprer	461, 620, 672, 1143, 1948	enfler	447, 815, 1108, 1242
destoltes	1569	enfondre	209, 1403, 1568, 2315
desvoltoirs	2181	engreisant	2422
desvuidier	2183	engrés	873
detreit	1032	enjarpléd	2337
*detriede	1032	enlacier	1790
detroncier	1269	[enmailloler]	441, 486, 1224, 1533
devant	847	[enmangied]	1375
doblon	162, 1171, 2127, 2140	enmanjied	1375
doisil	1503, 1571, 1902		
doledoire	71, 427, 552, 894, 910, 1051, 1459, 1542, 1799, 2372		
doledoires	2372		

enmeiloler	441, 486, 1224, 1533	eschalded	622
enmesler	137, 2060	eschalder	1919
[enpeigne]	53, 243	[eschalfaison]	862, 964, 2173
enpeindre	582	eschalfaison	862, 964, 2173
enpeinie	53, 243	eschalfer	1835
enpeser	1037, 1522	eschaloines	1373
enplastre	1449, 1931, 2407, 2445	eschanson	1732, 1733
enpledure	679	eschapins	651
[ensalvagir]	2167	escharbot	1828, 2208
ensalvagir	2167	*escharpeliere	1200
ensoble	492	escharpet	961
ensobles	401	eschelete	207, 217, 387, 1396, 1671, 1711, 2364
enter	657, 919	escheletes	267, 1957
entonedoir	301, 1911	eschelons	237, 553, 554, 1482, 1624
entorter	558, 650, 2003	[esclaire]	647
[entraill]	1298, 2124, 2238, 2264, 2314	[esclairier]	998
entreil	1298, 2124, 2238, 2264, 2314	esclarier	1152
entremetre	1489	esclatant	2223
[entretaillier]	219	esclater	712, 1106, 1952, 2223
entreteulier	219	escleire	647
[enveisiez]	745	escleirier	998
enweisiez	745	escluse	1336
[erbe policaire]	766	eschüsent	1480
erbe polikeire	766	escobe, escobes	cf. escove, escoves
erbe savoniere	1704, 2383	escorcier	1932
eres	1513	*escorjes	1084
erich	1419	escos	2145
ericon	218 (cf. hericon)	escost	1585
esbancier	711, 1016	escove	797, 802, 1001, 1437, 1914, 2453
esbanier	711, 1016	escover	1435
esbe	436	escoves	430
esbolant	2254	[escraigne]	583, 945
[escagnes]	2182	escriene	583, 945
escala	748	escriin	248, 717, 730, 993, 1014, 1098, 1505
escánies	2182		
escarpet	961		
eschace	734, 1125, 2370		
eschaces	265	escris	1084

escume	884, 1112, 1525, 1665, 1812, 1909, 2256	espelte	615, 2014
escurel	1722, 1905	espenir	652, 1374
esdarnele	618	espie (espié?)	572
esenbrajier	385, 908	espiede	1546
*eseus (?)	1164	espig	50, 2381
esfiler	1995	espingle	198, 203, 224, 504
esfreier	1439	espinle	1904
[esgratignier]	1107, 1365, 2189	espoint	1834
esgratinier	1107, 1365, 2189	espointe	1310
esgronir	1698	espointes	1834, 1837
esgruner	1698	espointier	882
esjaliere	1366	espondes	517, 772, 1071
esjarde	2435	estables	1687
esjareter	1783	estadera	238
*esjas	1164	[estain]	940, 1661, 1970
esjecs	1165	estain	1720
esjevelede	1144	[estainboc]	944, 2179
eslaurjier	450	estalon	1688
esloide	89	estanc	1720
esloisied	2342	estein	940, 1661, 1970
esloisiede	484	esteinboc	944, 2179
esloisedure	1429, 1744	estele	803, 858
esloisier	488, 2335, 2342	esteles	1719
esloisiez	1221	estencele	140, 1411, 1620
[esloissied]	2342	estenceles	1510, 1555
[esloissiede]	484	estende	453
[esloissedure]	1429, 1744	estendeilier	16, 570, 1910, 2450
[esloissier]	488, 2335, 2342	[estendeillier]	16, 570, 1910, 2450
[esloissiez]	1221	esterles	333, 1118, 1483, 2398
[eslorjier]	450	esternuder	15, 76
*esluserne	954	estoble	127, 163
esmeler	1497	estols	1400
espacier	1016	estomac	2137
espaldon	689, 2157, 2253, 2292	[estomaque]	2137
espanir	cf. espenir	estoner	1609
[esparges]	825	estorbeil	2218
esparjes	825	estordie	1736
[esparvier]	1683, 2087, 2198	estordison	549, 737, 1019, 2216, 2255, 2417
esparwier	1683, 2087, 2198	estordiz	962
esped	1546	estornel	1430, 2186
espede	1546		

estorner	2224	falves	2293
[estrain]	128, 158, 491, 1295, 2149	fanc	519
estrangilon	742, 989, 1300, 1305	[fangiede]	1024
estrangement	5	fangosa	1024
[estranguillon]	742, 989, 1300, 1305	fanjiede	1024
*estre (?)	1736	fasole	1057, 1973
estreile	483, 485	[faveler]	2367
[estreille]	483, 485	faweler	2367
estreljer	596, 866, 1034, 1520	fein	2331
[estreillier]	16, 596, 866, 1034, 1520	feisol	923
estreim	128, 158, 491, 1295, 2149	feisole	400, 412, 595, 1201
estreint	638, 2164, 2242, 2258, 2262	feisoles	412
estreinte	2164	feisols	531
estrich	1586, 1616	feltre	228, 727, 851, 1584, 1959, 22390
estrobeil	2218	feltred	2082
estudeler	723	feltrer	85
estuve	1840	feltres	180, 406, 429, 480, 1122, 1432, 1466, 1550, 2311
[esveiede]	1227, 1705	feltrez	452
[esveier]	503, 1537	feltrin	455, 581, 1248, 2295
[esvertin]	699	fendedure	1170
esvolant	2254	fendre	2047
esweiede	1227, 1705	fenogré	383, 392, 841, 920, 1113, 1303, 1417, 1873, 1950, 2001, 2403
esweier	503, 1537	feraje	1807
eswertin	699	[ferges]	1796
[evangiles]	405	ferjes	1796
ewangiles	405	[fermail]	1758
[faisol]	923	[fermaille]	1762
[faisols]	531	fermal	1758
[faissole]	400, 412, 595, 1201	fermâlie	1762
falcile	1548, 2052	fermance	1514
[falcille]	1548, 2052	fermedures	897
faldestol	308, 407, 454, 875, 1094, 1175, 2033, 2282, 2461	fermeil	1758
falje	764	fernjes	446, 751, 1471, 1975, 1997, 2304
		[ferrage]	1807
		fesle	1900

teste	2130	fondre	2274
[fievre]	1325	fondrile	2252, 2272, 2273
fiewre	1325	fondriles	1198
fig	1823	[fondrille]	2252, 2272, 2273
fige	1823	[fondrilles]	1198
figes	318	fondud	139
figs	318	fondus (?)	156
[figue]	1823	[fontaine]	565
[figues]	318	fontaine	565
*fioles	1345	fonz	1339, 1937, 2393
fisle	1966	forcele	680, 2097
fisles	2148	forcete	2130
[fiveles]	1345	forche	335, 421, 771, 888, 969, 999
fiweles	1345	forches	1805, 2031
flacede	807, 1607	forchiesdes	2178
flacedes	636, 800	[forfais]	966
fladon (להב)	1576	forfeis	966
fladon (עשת)	60, 533, 621, 1507, 1512	forferez	629, 633
[flaiel]	240, 2012	forgon	470, 903, 1081, 2309
flamer	1693	forjedor	329
flanc	2336	forjier	183, 443, 904, 1394, 1866
flanche	1477	forme	469, 814, 2029
flancs	493, 2044, 2231, 2239, 2334	fosed	1669
fleches	761	fosez	834
fleiel	240, 2012	fosoir	70, 351, 428, 551, 740, 971, 985, 1015, 1270, 1326, 1401, 1527, 1541, 1573, 1792, 1798, 1817, 2305
flemie	375, 439, 1076, 1148, 1724, 1750, 2459	fosoirs	1496
[flochiedre]	1389	[fossed]	1669
flochiedres	1389	[fossez]	834
flochier	1443, 1582	[fossoir]	70, 351, 428, 551, 740, 971, 985, 1015, 1270, 1326, 1401, 1527, 1541, 1573, 1792, 1798, 1817, 2305
floronc	276		
fodrez	244		
foilied	1832		
[foillied]	1832		
foisil	1963		
foison	1100, 1220, 1504		
folcel	131, 1989, 2285		
foledures	1444		
foler	991, 1583		
folons	109, 1458	[fossoirs]	1496
fonda	1200		

freier	2, 1210, 1930, 2424	gesde	1008, 1448, 2426. (cf. wesde)
freim	194	girofle	1291
freis	233	glace	10, 190, 1612
frenjes	1521 (cf. fernjes)	glaçons	87
fresc	63	[glaid]	2455
friçons	2451	[glaire]	2109, 2131, 2268, 2271, 2413
frit	529, 1368, 1684	[glaise]	916
froit	2438	glant	932, 1281, 1307, 1370, 1788, 2049
fromier	1115, 1721	glanz	1299, 2008, 2068, 2098
fronce	2420	gleid	2455
fronces	481, 1559, 2418, 2420	gleire	2109, 2131, 2268, 22271, 2413
froncier	865, 1039	gleise	916
fronmier	1115	gleste	317
frontal	226	glonz	1655
froter	1416	gloon	341, 1976, 2007
*frugt (?)	793	glud	295, 298, 645, 646, 947, 1230, 1984, 2152
fucil	1263	gome	144, 357, 1003, 2379
fusel	422, 820, 2308	gonelesches	757
gabel	1545	gorg	1418
gable	1545	goses	2270
galbena	2380	[governail]	1560
gales	359, 507, 654, 1005, 1231, 1254, 1261, 1763, 1974	gouverneil	1560
*galesches	757	gradil	576, 676, 899
galice	1891	gradile	1922, 1960
galme	1309	[gradille]	1922, 1960
[ganbais]	97, 410	gräfie	1352, 1756, 1808
ganbeis	97, 410	gramatica	1775
gant	1985	gramenter	2399
ganz	1985	[grammatica]	1775
garance	268, 1009 (cf. warance)	[grange]	1518
garantie	1451	granje	1518
garbeiles	2207	grater	482, 1355
[garbeilles]	2207	gratuise	1456
gardes	726	gratuisier	2075
[Garmaise]	870	gravele	102, 342, 542, 1485, 2079
Garmeise	870		
geme	1244, 1833, 2263		
gernon	440		

gred	256, 886, 1183,	jaloncie	18, 741
	1570	jamant	1735
grenier	1517	jardons	475, 1457
gresle	1613, 1896	jaret	2443
[greve]	241	jarpir	1433
grewe	241	jase	239, 1241
grifon	2078	[jasse]	239, 1241
grue	1367	javanz	72
[guernon]	440	javeles	2017
[guesde]	1008, 1448, 2426	*jeds (?)	132
		jeines	458
ħaldrobe	216, 2277	jeme	1244, 1833, 2263
ħaldrobes	2339	jencives	1077, 1424, 1815,
hanche	496, 1324, 1933,		2175, 2318, 2321
	2048, 2159, 2176,	jenjevre	261, 641
	2236, 2240	jenoil	2089
hanches	2133	jenoiles	414
haneton	1830	jenoilieres	414
hanfers	823	[jenoilles]	414
harpe	584	jenol	687, 2275
hasple	2181	jeses	471
haterel	1706, 1810	jesne	678
helme	2065	[jesses]	471
helses	1956	jevestredure	1240
heriçon	1593, 2278	*jieds	132
	(cf. eriçon)	jienes	458
herneis	1137	jiroffe	1291
homlon	370, 456, 526,	jirons	1070, 2440
	1055, 1154, 1304,	jonc	547, 775, 778,
	1506, 2113		1918
hoses	1202	jonchieres	338, 768, 1283,
humer	92, 602, 1849,		1561
	2388	joindrez	1280, 1741
		[jointure]	1748
iedre	755, 759	jonture	1748
[iraigne]	291, 839	joteles	523
ireinie	291, 839	jumeles	1631
		jusarme	1691, 1697
jabe	2160		
jafreite	154, 2377	*kiles	649
[jaines]	458	kni hoses	415
jaldiere	1528	kochlöffel	914
jalemels	1887		
jalice	1891	laces	331
jalnice	18	[laiserde]	2279

[laiteron]	326	limace	290, 1082, 2280
[laiton]	631	limaçon	1026
[laitugue]	624, 1780, 1781, 1889	limato	1021
[laitugues]	2355	limaz	1826, א2327
lame	232	lime	202, 1441, 2074
lanpana	939	limede	201
lanpe	143, 171	limer	1924
lanterne	20, 65, 796, 939	limon	91, 569, 673, 1714, 1962
lates	705, 753	limons	170
latin	353, 1776	[linoel]	259, 818, 926, 1338
lazre	465, 1868, 2170	linoil	259, 818, 926, 1338
lazur	2110	lischier	992, 1063, 1142
leiserde	2279	[lista]	362
leiton	631	liste	362
leित्रon	326	litieres	729
leituge	624, 1780, 1781, 1889	loces	142
leituges	2355	[loge]	1982
lemoisel	1085, 2249, 2294	[loges]	1627
lemoisels	1804	loje	1982
[lemoissel]	1085, 2249, 2294	lojes	1627
[lemoissels]	1804	Lonbardie	905
lemosel	1993, 2308	lonbel	2237
[lemossel]	1993, 2308	lonbels	2233
lenge surie	665, 1249	lor	658, 934, 1595
[lengue Surie]	665, 1249	lor apartenement	1713
lentilos	81, 2350	lorier	786, 1027, 1041, 1316, 1658
lentiloses	1006	luisant	2363
[lentillos]	81, 2350	lumesels	752, 1463
[lentilloses]	1006	lupine	1204
lentre	977	lutin	2389
lentre	1209, 1765	luzie	118, 289, 374
lesche	773, 779, 1246, 1921, 2056	mac	619, 922
letron	1968	macecre	880
letuàrie	31, 736	maciede	2099
letuge	cf. leituge	maciedes	770
leule	1841	maçuge	254
liais	365	[maçugue]	254
lice	272, 361, 364, 1824, 1831	maderins	1166
lices	283, 1462, 222	madernes	1166, 1972
*licis	365		

madrins	1166	matinet	664
madriz	1692, 2118, 2158	maton	648, 2288
[maille]	296, 1293, 1538, 1602, 2328, 2330	matons	310, 669, 853, 1225, 1529
[mailloler]	270	mazza	255
[maisel]	2290	meile	296, 1293, 1538, 1602, 2328, 2330 (cf. teile)
[maiseles]	2245	meiloler	270
[maisselers]	2332	meisel	2290
[maisseles]	68, 2319, 2322, 2332	meiseles	2245
[mait]	597, 1630, 1898, 1915	meit	597, 1630, 1898, 1915
[maitinet?]	664	meiz	610, 983, 2002
[maiz]	610, 983, 2002	meloh	1856
malant	1425 (cf. bon malant)	[menaisons]	210
malanz	378, 1387, 1730, 2107, 2119, 2122	meneisons	210
males	598	menestrel	184, 487, 497
[maleveid]	29, 274, 599, 1814	mente	432, 463, 464, 1315, 1843
[malve]	159	menton	17, 1747, 1753, 2411
malwe	159	menusier	39
malweid	29, 274, 599, 1814	Mer betee	604
[mangedure]	1035	merciers	798
manico	1936	merediers	1297
manier	2045	mereles	1193, 1353, 1689
manjedure	1035	merkaze	2302
mantel	344, 408, 1992	meselers	68, 2319, 2322, 2332
marche	543, 1099, 1423, 1678	mesge	640, 1197, 1526, 1854, 1867, 1869, 2266
marechalcies	1686	[mesgue]	640, 1197, 1526, 1854, 1867, 1869, 2266
maresc	976, 1135, 1534, 1679, 1727, 1760	mestier	155, 367, 514, 532, 534, 591, 868, א1090, 1906, 2283, 2376
[mareschalcies]	1686	metal	1969
[marrubie]	626, 1844	metra	א995
martel	347, 418, 1011, 1440, 2077, 2168	mez	2351
martrine	69, 2154	miglio	921
marùbie	626, 1844		
masbum	1638		
mase	1241		
mases	498, 716, 1797		
[masses]	498, 716, 1797		
mast	1214, 1638, 1675		

mil	32, 1499	neel	1251, 2076
<i>milves</i>	2120	[neele] (קנח)	42, 617
mincedure	1296	neele (תצריב)	1245
minciades	2083	neeler	117
mincier	286, 854	nesples	1335
minie	356, 1259, 2358	niele	42, 617
miredoir	489, 1848, 2058	nitre	325, 1059, 1703
mochier	330, 857, 1710,	noble	1402
	2036	nosche	213, 223, 249,
modle	1928		504, 713, 1257,
[moillier]	1556		1673, 1759
moiol	1881, 2202	nosches	1054
moiste	869	nuisement	996
mol	1110	nuitum	2345
mole	1923	nutium	2389
moles	1096		
molier	1556	obledes	46, 47
mols	1878, 1884	oiseles	824
molse	129, 2162	okrin	1551, 1895
morier	278	olme	930
morsels	791	olmes	930
morsilant	467	ondede	1017
[morsillant]	467	ordir	282, 2444
morsilons	467	ordon	1563
mortier	293, 563, 579	orel	2442
mostece	869	orels	567, 1994
mostede	869	*orient	81619
mostedes	1083	orientel	391, 1579, 1621
mostnice	236	orpiment	355, 1002, 1258,
mostnices	1346		2220
mote	666, 942, 1431,	ortie	133
	1494	orties	494, 1478, 1699,
motel	2288		1731, 2190, 2257
motes	1413	oruge	377, 528, 709,
mudel	193		830, 1318, 1777
<i>murfetne</i>	1598	[orugue]	377, 528, 709,
musge	49, 541, 1554,		830, 1318, 1777
	1816	osereid	1228, 1379
[musgue]	49, 541, 1554,	osieres	537
	1816	ostoir	2088
<i>nafradura</i>	1739	ovredure	1047
Narbone	2227	ovrez	141, 173, 756,
<i>naveta</i>	339		890, 1524
navredure	1739	padrastres	1237

<i>pagone</i>	442	<i>peitral</i>	205, 257
[paillole]	1167		(cf. <i>peittrail</i>)
[paissels]	1572, 1636	<i>peiz</i>	1501
[paission]	1156	<i>pele</i>	420, 767, 840, 972, 984, 986, 1104, 1408, 1574, 1575, 1619, 1791
<i>pal</i>	535		
[pal-]	550	<i>pelede</i>	6
[palaisin]	698	<i>pelege</i>	122, 539
<i>palastre</i>	1978	[<i>pelegue</i>]	122, 539
<i>palde</i>	1226, 2447	<i>peles</i>	972
<i>paldes</i>	632, 2405	<i>peletre</i>	1301
<i>pale</i>	2447	<i>pelote</i>	302, 813, 1712, 1886
<i>paleisin</i>	698	<i>pelote rodonte</i>	2199
<i>palette</i>	846	<i>pendanz</i>	235, 397
* <i>palfis</i>	550	[<i>penail</i>]	739
<i>pace</i>	161, 810, 2086, 2092, 2126, 2136, 2139, 2232, 2234	<i>peneil</i>	739
<i>panil</i>	921, 1500	<i>per matinet per</i>	matinet 664
<i>paniz</i>	33	<i>perche</i>	1668
<i>panz</i>	847	<i>perches</i>	925
<i>paon</i>	1404, 2267	<i>perdriz</i>	38, 1405
[<i>paon salvage</i>]	2191	<i>persche</i>	1191
<i>paon salwaje</i>	2191	<i>persches</i>	174, 877
<i>pape</i>	637	<i>pertiche</i>	925
<i>parasoviz</i>	1929	<i>pertuçar</i>	968
<i>parche</i>	644, 2081	<i>pertucer</i>	968
<i>parlediz</i>	2456	<i>pesels</i>	2150
<i>partir</i>	2047	* <i>pesle</i>	1966
<i>pasmer</i>	103, 1313, 2462	<i>Petrus</i>	1774
<i>pastode</i>	681	<i>pic</i>	22, 345
<i>Paulus</i>	1773	<i>piece</i>	363
[<i>paveil</i>]	733, 774, 777, 781, 1124, 1917	<i>pikEDURE</i>	1855
<i>pavoil</i>	cf. <i>paweil</i>	<i>pilatro</i>	1301
<i>paweil</i>	733, 774, 777, 781, 1124, 1917	<i>pile</i>	1885, 1900
[<i>pedruge</i>]	2395	<i>piler</i>	508, 512
<i>pedruje</i>	2395	<i>pilon</i>	812, 990
<i>peil</i>	1900	<i>pin</i>	327, 927, 1279, 1650
<i>peilole</i>	1167	<i>piretre</i>	2432
<i>peine</i>	363	[<i>pisón</i>]	990
<i>peisels</i>	1572, 1636	[<i>plaignant</i>]	2378
<i>peision</i>	1156	[<i>plaindre</i>]	1153, 1415
<i>peitrail</i>	1647 (cf. <i>peitral</i>)		

[plaindres]	2143	pointurer	1749
[plaine]	181, 231, 340, 1363, 1364, 1470	pointures	2458
[plaisier]	536, 909, 1580	poinz	1461
planche	1128, 1386, 1617	poison	61, 459, 1850, 2038
planches	838, 1053, 1589	poje	848
plane	181	[policaire]	766
planiant	2378	polikeire	766
plaster	1102	poliol	57, 78, 379, 382, 435, 1172, 1319, 1846, 2428
plastre	2281	polpe	1811, 2222, 2387
plat	2200	polpediz	2244
plate (מטל)	1438, 1484, 1511, 2035	polpier	524, 708, 826, 943, 1000
plate (שטח)	1879	pomel	1971
platene	1438	pomels	1857
plaz	2200	ponton	946
pleiede	1894	popedes	1476, 2146
pleiediz	2028	poplier	1290
pleindre	1153, 1415	porcacle	943, 1000
pleindres	2143	porceint	112, 1203, 2397
pleine	181, 231, 340, 1363, 1364, 1470	porche	11, 746, 750, 1398, 1603, 1809
*pleins	11056	porels	7, 811, 855, 1610, 1779, 2386
pleisier	536, 909, 1580	porje	674
pleisiz	909	port	540, 719, 731, 938, 995, 1042, 1865, 2246, 2457
plombe	1662	porto	719
plomed	cf. plomer	posle	206, 214
plomer	606, 1187, 1863, 1925, 1947, 2116	poste	2165
plonte	1103	posterne	1495
*pluches	1996	pote	2155
plume	2102	prembre	321, 900, 1119, 1715
plumes	372, 2161	prese	366, 468, 965, 1049, 1062, 1105
poacre	cf. podagre	[presse]	366, 468, 965, 1049, 1062, 1105
podagre	1222, 1702	prived	783
poicons	2421	privez	544, 1145, 1182, 1285, 1340, 1361
poindre	478		
point	1716		
point (פועל)	1716, 2041		
point (שם עצם)	284, 1095		
pointe	199, 424, 2125		
pointor	801		
pointure	1147, 1723, 1813, 2163		

prodne	706	redonier	479, 1958
prodnes	668	redorte	1690, 1913, 2454
[provaignier]	1611	refoler	1064
[provainz]	918	[refrait]	720
proveinier	1611	refreit	720
prover	1752	regresiler	1986
provinz	918	[regresiller]	1986
prunele	2329, 2409	reides	2094, 2104, 2123
pruneles	44	reiles	403, 575
prunelier	145	reilier	1566
prunes	36-37, 472, 735, 1453, 1519	[reilles]	403, 575
pui	146	reimes	1641
[punaise]	2446	reims	1179
puneise	2446	reiol	287, 315, 423, 1890
*purgat (?)	793	reitwage	1272, 1531
puteis	593, 738, 1479, 1567, 1681	Renus	1044
		resine	444, 912, 1427
rabaz	692	rest (חבל)	2037, 2247
rabdes	1875, 1920	rest (סם הקאה)	425
rafne	1782	restreint	165
[raillier]	1566	retors	147
[raiol]	287, 315, 423, 1890	[retraire]	1944
ranper	520, 571	[retraist]	1428
rastoire	1663	[retrait]	416, 788, 1277, 1278, 2093, 2095, 2333, 2392
rebracier	104, 197	retreire	1944
receder	948, 952	retreist	1428
recuit	1549	retreit	416, 788, 1277, 1278, 2093, 2095, 2333, 2392
red	24		
[redegier]	1452	[Rhenus]	1044
redejier	1452	[riedre gardes]	726
[redognier]	479, 1958	riedregardes	726
redoile	200, 348, 721, 957, 1680, 2394	riste	763
[redoille]	200, 348, 721, 957, 1680, 2394	risten	1475
redoisedure	288, 499, 1385, 1498	ristes	116, 763, 1196, 1475
redoisier	1134, 1486	rivieres	941
[redoissedure]	288, 499, 1385, 1498	roche	2396
[redoissier]	1134, 1486	rode	172
redondel	691, 2243, 2269	rodeles	1160
		rodil	262
		[rodognedures]	1467

[rodognier]	479, 1412, 1958	sap	911, 929, 1651,
rodoniedures	1467		1653
rodonier	479, 1412, 1958	sapone	2382
rodonte	2199	sarazine	409
rois	949	sarcir	1031
roise	1536	sarcler	1535
Rome	871, 1377, 1623	saroc	294, 1065
ronce	100	sarpe	895, 950, 1547,
ronces	380		2051
ros	27, 82, 90, 1312,	[sarrazine]	409
	2349	[sarroc]	294, 1065
rose (אדומה)	1862	[saule]	695
rose (ווד)	1292	savle	695
[rosse]	1862	savon	1434, 1446, 2382,
roter	13		2449
rude	433, 538, 822,	savoniere	1704
	1820	se	2096
ruse	1043	*sechece	1737
		seide	1058
sac	1577, 1899	seigle	613, 614, 2015
sacelier	2135	*seines	156
sadree	434, 437, 1845,	seirons	369
	2429	[sel geme]	1244, 1833, 2263
[salaie]	34	sel jeme	1244, 1833, 2263
salcid	1379	sele	1393
*salchich	34, 2018	seneschal	794
*salcis	34	seneschals	1162
saleie	34	sentir	2391
salje	381	seondier	545, 1192, 1274,
salmuire	30, 373, 516,		2375
	1199, 1877	sere	808, 893, 1468,
*salsice	34		2053, 2306, 2373
[salvage]	2191	seredure	314, 577, 703,
[salvages]	635		1600
salwage	2191	sereine	2299
salwages	635	serors	1632
sanbaco	186	[serre]	808, 893, 1468,
sanbuels	876		2053, 2306, 2373
sanbug	660	[serredure]	314, 577, 703,
sancterud	682, 861, 1838,		1600
	2156, 2241, 2260	sertes	1205
sancterude	2105, 2111	sestier	1073
sansue	1786, 2344	seür	660
sansues	221, 1320	sevil	1330

sevrer	959	tajer	2430
sige	cf. sere	tajes	4, 2108
[singe]	2301	tajes blanjes	2117
sinje	2301	tajez	806
*socanie	1066	talemasje	263, 266
*socanies	1066	talon	1117, 1120
*soganie	1066	talpe	74, 297, 1025,
solaz	3, 151, 1376,		2193, 2196, 2197
	1392, 1407, 1488,	tan	307
	22390	tanbor	1247
solcier	2251	tapid	1101, 1455, 1606,
soldedure	332		1726
solder	113, 169, 1356,	*targe afeitie	1072
	1907, 2096	tariedre	1351, 1469, 2324
sole	54, 242, 398,	*tarteire	1032
	1117, 1130, 1348	tas	8184
solive	560	tasche	979, 1012, 1067,
solives	784		1268, 1337, 1372,
solz	981		1474, 2390
someilier	960	tasches	500
[someillier]	960	[teigne]	2080, 2217
son	1725	teile	19, 675, 879,
sorbier	701, 1381		1086, 1273, 1768,
*sorcanie	1066		1893, 1939, 1953,
sorcil	2410		2020, 2034, 2043,
sorcils	2340, 2343		2128, 2235, 2307,
soriz	cf. chalve soriz		2310, 2327
sorparlediz	21		(cf. meile)
sorsamez	1163	teiles	1038, 1768
sorsemez	1163	teinie	2080, 2217
*soscanie	1066	teliers	402
sospecier	1262, 2228	[tenaille]	1407
sospiriel	1908	[tenailles]	388, 655, 1174,
sovine	2402		1391, 1706
sovins	1644	tenâlie	1407
sterke	1523	tenâlies	388, 655, 1096,
stok	1793		1174, 1391, 1706
surcot	294	[tenpeillon]	245
surie	665, 1249	tenpeilon	245
		tenpene	2091, 2138
tabaħie	95, 2129, 2132,	tenple	309, 1207, 1625,
	2248, 2265		1746
taches	1767	tenples	2317, 2412
tajé	2406	tenprer	1314
tajed	2406	tenrum	2320

tenrums	688	treile	754, 1190, 1587,
tenve	2101, 2121, 2347		2225, 2385
tenves	769, 1460, 2361,	treiles	653, 2005, 2025
	2408	treilier	758
tepor	715	[treille]	754, 1190, 1587,
tercel	1648		2225, 2385
*tere p...	328	[treilles]	653, 2005, 2025
*tere pine	328	[treillier]	758
[teriake]	1194	tremuie	1078, 1615, 1629,
[tevale]	168		2221
tewale	168	trepied	299, 349, 883,
theriake	1194		901, 902
tifinon	260, 337, 1029	tres...(?)	2250
til	2147	trespaser	2250
timon	1560	[trespasser]	2250
tiules	148, 431, 605,	trestrest	608, 732, 1926,
	906, 1414, 2010		1951, 1961, 2021,
tonels	1901		2250, 2441
tonine	55, 167, 994,	trev	785
	2204	[triege]	96
torbeil	88	trieje	96
tore	2171, 2172, 2433	trijes	982
torn	587, 2054	trivella	1351
tornede	2357	troche	804, 1634
tornediz	179	troches	1670
tornedoire	887	troje	1178
torner	1667, 2004, 2006	tronc	987, 1358, 1635
torpor	715	tronches	1436
tortel	123, 844	tronçon	1701
torter	2004	tronçons	386
torturios	1212	trop	1378
tos	568	trope	1378
toser	94, 1388	truele	312, 1046, 1742
[tosser]	94, 1388	tudel	722
tragpette	1072	tudeles	760
tragpütte	1072	tudels	1420, 1771
traina	8	*tuvres	120
trames	1464		
traped	974, 1101	uiseries	1979
travala	1351	[uiseries]	1979
trecadoirs	2313	underschuch	1123
treces	1465	user	1490
trecier	106, 562, 693,		
	1987	[vadill]	125, 419, 1093,
			2365

[vadils]	1493	walede	789, 1092
[valedē]	789, 1092	walee	789
[van]	448, 953, 1532, 2415	walkn	1443
[vaner]	2039, 2229	wan	448, 953, 1532, 2415
[vece]	2325	waner	2039, 2229
[veces]	115	warance	280, 305, 324
vedilie	58	wascrud	1211
[vedille]	300, 546, 627, 1151, 2210	wece	2325
[vedilles]	67, 319, 2230	weces	115
[vedriol]	1232	*wedelure	58, 79
[veile]	1639	wedile	300, 546, 627, 1151, 2210
vene	1970, 1419	wediles	67, 319, 2230
[venteler]	821	wedriol	1232
[venter]	907	weile	1970, 1639
[ventose]	973	wendlstein	710
[verner]	1180	wenteler	821, 907
[verrue]	585, 670, 1133, 1168, 1349, 1487, 1941, 2338, 2419	wenter	907
[verruos]	83	wentose	973
[vessie]	1883, 1940, 1941	werner	1180
[vestedure]	1	werue	585, 670, 1133, 1168, 1349, 1487, 1941, 2338, 2419
[vidons]	1382	weruos	83
[viole]	187	wesde	279, 304, 663
[violes]	51	wesie	1883, 1940, 1941
[vire]	108	westedure	1
[vires]	1238	widons	1382
[vivier]	867, 980, 1176, 1380	wiole	187
[viz]	710, 1633, 1903, 2055	wioles	51
vlos	25	wire	108
[volter]	1397, 1399	wires	1238
[voltur]	86, 1150, 1481	wivier	867, 980, 1176, 1380
[volud]	1234, 1803, 1949	wiwier	cf. wivier
[vomite]	111, 831, 1450	wiz	710, 1633, 1903, 2055
wache	1419	wolter	1397, 1399
wadil	125, 419, 1093, 2365	woltur	86, 1150, 1481
wadils	1493	wolud	1234, 1803, 1949
		womite	111, 831, 1450

מפתח הדיבורים המתחילים

את המלים העבריות או הארמיות המתורגמות בלעזים הבאנו במפתח זה כצורתן מבלי לאחד את הכתיבים — דבר הנראה לנו מלאכותי, והיה גורם לנו להתעמק בבעיות דקדוקיות מסובכות. כמו בגוף הספר השמטנו את המיליות המצורפות בתחילת המלים, כגון בכל"ם, ה"א הידיעה, וי"ו החיבור ושי"ן הזיקה (בארמית דל"ת הזיקה). כשאי־אפשר להשמיט את האות בלי לשבש את המשמעות, סגרנו את המילית בסוגריים, ומקום המלה בסדר הא"ב לפי האות הבאה אחריה. כשהמלה בפירוש רש"י מופיעה כסיומת, רשמנו בגוף הספר למשל (אזנו)[אוזן], כי הלעז מתרגם רק "אוזן" ולא "אזנו". גם בין ערכי המפתח יופיע הצמד של המלה המקורית בסוגריים והמלה הגרומה באריחיים, אבל הוספנו את מספר הלעז גם לפי הצורה שבאריחיים, ושם יירשם המספר בתוך אריחיים, כגון בערך "אוזן": 64, 1936, 2073, [2326]. המספר האחרון [2326] שייך למעשה לערך (אזנו)[אוזן]. וכן הוספנו את שורשי כל הפעלים באריחיים לפי מקומם בא"ב.

הלעזים, שמקומם בפירוש רש"י רמז בגוף הספר בציון דה"מ, אינם מתרגמים מלה מסוימת מהפירוש; לכן לא הבאנו את הדה"מ במפתח זה, אלא בנספח, הבא בסופו. לגבי צירופי מלים, לא ראינו צורך בדרך כלל לרמז גם מהמלה השנייה וכו'.

מפתח המלים
(העבריות או הארמיות)
שהלעזים מפרשים אותן

1393	אוכף	1713	אבורייהו
1577	אוללא	1864	אבטא
1563	אומניז	1856, 1369	אבטיח
405	אוך גיליץ	2353	אבטילאוח
763, 116	אונץ	492	אביסנא
763	אונץ	1244	אבן של מלח
1066, 409	אונקלי	1923	אבן של נסחים
667	אונקליות	271	אבן תקומה
1,909, 1812, 884	אופיא	1790	[אבק]
2256		1662	אבר
803	אופתא	436	אברתא
537	אורבניץ	1544	אנדא
1687	אורוות	1844	אנדנא
1499, 32	אורז	1228, 976	אנס
11619	אוריה	1135	אנמא
2326	(אזנו)[אחן]	1720	אנמים
1061	[אחה]	983	אנגא
2399, 2315, 209	[אחו]	1409, 610	אגני
209	(ש)אחזה דם	1544	אגרא
2315	(ש)אחזו דם	159	אדאני
1976	אטבא דסיפרי	2111	אדומה
341	אטבי	2156, 2105	[אדם]
1162	אטורנגא	915, 404, 311, 114	אדמה
880	אטליז	2013, 916	
1241	איטני	1639	אדרא
1321	אילוא	1426, 394	אהלא
459	אימום	718	אוגני
ר אימום	אימום	1081, 903, 470	אוד
1910	אימצודי קא ממצדנא	1283, 1043	אודרי
2167	אימרא (להתפרע)	1208	אוונא
362	אימרא (שפה)	798	אוונכרי
1537	אימרו	530	אחילתא
1209	אינבא	2073, 1936, 64	אחן
1981	אינדרונא	[2326]	
459	אינומליץ	2399	(ה)אחוזים את העיניים
977	איניבא	2409	אוכמא
1772	אינץ	2108	אוכמי

989, 967, 5	אסכרא	1964	איסטמא
157, 41	אסכרה	1137	איספרוזא
2260, 2241, 682	אסמיק	1353	איסקונדרי
1193	אסקונדרי	1214	איסקריא
1638	אסקריא	2371	איסתירא
1129	אסתירא	2137	איסתומכא
738	אפא	1841	איסתומכא דליכא
226	אפוחיני	2346	איסתמרא
1685	אפוחי	1628	איצטרוכל
794	אפוטרופוס	1614	איצטרוכלא
471	אפונין	1186	איצצא
831, 425, 111	אפיקטרוזין	1814, 599	אישתא צמירתא
1450		2216	אישתומא
941	אפיקים	695	אכילה גסה
961	אפנחא	1375	[אכל]
1852	אפסיתנן	1388	אכמר
1384, 1357, 191	אפסר	746	אכסדרא
1384	(אפסרה) (אפסר)	1983, 1982	אכסדרא רומיתא
1598	אפרזא	559	אכרים
2221, 1078	אפרכסת	254	אלה
1651	אפרסמא	1371, 1370, 678	אלון
1191	אפרסקא	2049	
877, 174	אפרסקין	168	אלונטיח
1644	אפרקיד	876	אלונקי
385	אפשיחה	2038, 1850	אלונחית
1626	אפתא	1972	אלכסנדרים
1151, 627	אצוחתא דדקלא	687	אלל
2368	אציל	2158, 1941, 1692	אם
2414	(אציליו) (אצילים)	463	אמיתא
2414	אצילים	2130	אמצע הקשת
1645	אקח	122	אמצעיתו של ים
1320, 522, א	אקוקיא	1910	אמצרי קמצרנא
1035	אקורפיטא	1103	אנחה
1530, 1042, 995	אקרא	1476, 1475	אניצי
1666	אקרים	1266, 1116	אנפיליא
1688	ארא	413	אנפיליאוח
1379	ארבא	1202	אנפיליא
1696	ארבילא	2278	אנוקה
1871	ארדי	25, 24, 23	אסדא
1097	ארויסא	93	אסטמא
772, 517, 170	ארוכות	621, 533, 60	אסימן
1071		1511, 1507	
1649	ארזא	579, 563, 293	אסיחא
1011	ארופתא	1922, 899, 676	אסכלא
1032	אריגה	1960	

1642	ביצית דוגיח	1697, 1691	אריזן
853	(ביצח הגיר) [ביצים]	2089	ארכובה
310	(ביצח הסיד)	155, 154	ארנא
1040	ביר	1556	אשטר
363	בית נירא	1664, 717	אשכרע
1565	בית פאני	29	אשתא דגרמי
1239, 195	בית פני	274	אשתא צמירחא
1473, 1240	(בית פניה)(בית פנים)	1019	אשתומס
[1240], [1473]	בית פנים		
1603, 750	בית שער	2192	באות שבעופות
958	[בלה]	2193	באות שבשרצים
2008	בלוטי	664	בבקר בבקר
1654, 932, 931	בלוטי	1627	בדקא חלילה
1784	בלורית	81	בהקנים
2184	בליסטרי	2350	בוהק
2069	[בלק]	1006	בוהקניות
2345	בן נפילים	1555	בוטיטי
2389	בן חמלין	930	בוטמי
2299	בני ימא	839	בוכיא
770	[בסס]	339	בוכיאר
1726, 974	בסחרקי	812	בוכנא
1970, 1661, 940	בעץ	770	בוססות
1916	בצבון	1195	בורדס
872	בצל	2382, 1704	בורית
1373	בצלים	937	בורני גדולה
611	בצלים דקים	2422	[בחל]
924	בצלים (ה)סריסים	2422	בחלה
467	[בצע]	1694	בחשא
1727	בצעי מים	1444	בטושי
1760, 1679	בצעים	1583	[בטש]
2166	בקא	2286	ביבר
790	בקי	867	ביברים
2224	[בקע]	1040	בידי
592, 99	בקעה	2146	בזיר
858	בקעח	1801, 1235, 837	בימה
ר בבקר בבקר	בקר	1802	בימוסיאוח
1612, 190	ברד	1320	ביני
10	ברדא	1745	ביניחא דבי כרבא
593	ברדלים	1606, 1455, 1101	ביסחרקי
1681, 1567, 1479	ברדלס	343	ביצאחא
1293	ברוקחי	1534	ביצה
2416	ברור	1765	ביצי כינים
2041, 1716, 478	[ברו]	1225, [853], 310	ביצים
1902	ברזא	1529	ביצים (של יוצר)
1716	(ר)ברזיה מיכר	1643	ביצית

1274, 131	גושקרא	1571, 1503	ברוניטא
1422, 557	גושטראות	1684	בריה
87	גויז	1025	בריה שאין לה עינים
1569	גוייחא	845	בריקה
1719	גוירין	56	בריתח
219	[גור]	988	כרך
832	גיגיות	1611	[כרך]
1764, 322	גיגית	1504, 1220, 1100	ברכה
728	גידא	1306	ברסם
1142, 1063, 992	גיהורן	2330, 1831, 89	ברקא
16, 13	גיהוק	296	ברקיה
2349, 90, 82, [27]	גיתור	928	ברתא
1145	גייסי ביהודי	1652	ברחי
2000, 1999, 1295	גילא	1625	בח צדעא
54	גילדא	1985	בחי ידיום
2106	גילדי	283	בחי גירן
954	גילה דליליא		
1182	(ד)גיס ביה	163, 127	גבבא
1361	גיס	2410	גבות עיניים
1896	גיר	390	גביא גילא
1310	גירא	2343	גבינים
8	גירר	2340	גבינן
1399	גלגל	1332	גדמניות
1318	גלגילא	1365	גדיה
1904, 1903, 587	גלגל	2102, 739	גדפא
2055		1330	גדר
1397, 1878	[גלגל]	1660	[גדש]
2141	[גלד]	16, 13	[גהק]
1859	גלדי	979	גואלקא
875	גלחקי	1010	גובה של יד
1271, 189	גלוסקרא	1436, 386	גובי
1333	גלוסקרין	525, 75	גודמניות
354	גלטורי	1531	גוהקא
179	גלליחא	500	גולקי
2093, 1277	גמדא	2014	גולבא
1918, 778, 775	גמי	615	גולבי
959, 955	[גמל]	959	גומל
1617	גמלא	[1683]	גומדא
1830	גמליתא	1683	(גומדו)(גומדא)
1092	גממיות	2378, 1415, 1153	גומח
2378, 1415, 1153	[גנח]	914	[גוס](בחס)
[2143], 951	גניחות	696	[גוס](הבחין)
2143	(גניחותיה)(גניחות)	2452	גוסה
696	גס (פועל)	1913	גורגי
2088	גס (שם עצם)	1518	גורן

1659 ,936	דולבי	1340 ,1285 ,544	גס (תואר)
2033 ,1906	דולבקי	2019 ,783	גסה
2182	דוללי	2452	[גסה]
1094	דולפקי	1969 ,1968	גסטרוך
1086	דוק	269	געגעען
,1273 ,879 ,675	דוקין	1084	געה
,1939 ,1893 ,1768		689	גף הכתף
,2034 ,2020 ,1953		2225	גפן
2310 ,2307		685	גפסיס
767	דוקרנים	1620 ,1411 ,140	גץ
37-36 ,35	דורמסקין	1738	גר
1454 ,1453	דורמסקין	1157	גרעשחא
991	דורסין	1275	גרעותני
945 ,583	דוח	830 ,709 ,528	גרעיר
1119	דחיס	1777 ,377	גרעירא
1119	[דחיס]	1874 ,1502 ,1132	גרעישחא
582	[דחק]	1160	גרעליד
1236	דחקא	,1443 ,1355 ,1064	[גרד]
1545	דיגלא	1582	
1150	דיה	1582 ,1443 ,1064	גרדא
2447 ,2405 ,1757	דיהה	1355	גרדו
1481	דיו	2304	גרדי
487	דילא	1975	גרדיס
982	דיסא	,1471 ,751 ,446	גרדין
2456	דימח	1997	
1288 ,505 ,62 ,48	דיסחנא	2075	גרר
1837	דיצא	2075 ,482 ,8	[גרר]
726	דירכאות	185	גרחקון
2015 ,614	דישרא	575	גשמה
608	[דית]	597	גת העליונה
758	[דלה]		
308	דלובקאוח	1721 ,1115	[דבב]
2390 ,1372 ,1067	דלוסקמא	2152	דבוק
1012	דלוסקמי	,947 ,646 ,298 ,295	דבק
850	דלוסקרין	1984 ,1230	
2025 ,2005 ,653	דליות	2152 ,1926	[דבק]
2005	(דליוחיהן)(דליות)	2351	דבש
,1587 ,1190 ,754	דלית	1497	[דבש]
2385		1721 ,1115	דובב
1838 ,861	דמא	1528	דחא
2215 ,1262 ,816	[דמה]	1901	דחורין
1184	דסקיא	1500 ,921 ,33	דחן
1342	דף	582	דחקין
2029 ,814	דפוס	2191	דוכיפת
705	דפי עץ	805	דולבא

1282	הנדזא	1027,786,658	דפנא
711	הפג	1041	
1885,184	הפתק	1477	דעקא
1343	הקדוזה	2361	דק (רה)
43	הקרים	2327	דק (תכלול)
79,58	הרח	2037	דקוריא
1223	השמה	769	דקוח
139	[והתך]	1460	דקין
2120	החליע	2374	[דקק]
1403	החריז	1792,840,767	דקר
		1276	דדוד
1347	דודשכי	1676	דרכמונות
1292	דודא	2207	דדני
1515	דודשכי	991	[דדס]
2224	דודבקע		
637	דודיקא	2156	האדים
		2105	האדימה
129	דאזא	1693	[הבהב]
2439,2438	דובני	948	הברה
1574	דובלא	380	הגים
972	דובלי	1497	הדביש
1806	[דובל]	758	הדלה
1957	דזין	541	הדרוקן
1396,217,207	דוג	83	הדדניקוס
2423		809	הובלילא
267	דוזין	2141	הוגלד
715	דוהמא דשמשא	1592	הודרי
725	דולף	821	הונף
1199	דומיה	1752	הופיע
1705	דונה	28	החלהו
2229	דורה	1680	החלידו
6	דיכולא	101	היני
2057	דיג	100	היזמי
573	דיגא	516,373	הילמי
2213	דיני	736	הימלתא
560	דיו	801	הימנק
2205	דיזין	2325	הינדא
1017	דילחא דמיטרא	625	הינדיבי
723	דירוחני	630	הירדופנין
1771,1420	דירין	1736	[המהם] (?)
725	[דלף]	620	המחה
918	דמורח	2274	המחנה
589	דמוזמי	31	המלתא
30	דמית	2356,2085,160	המסס
193	דממא	1762	המראה

1485	חלוח	641, 261	זנגבילא
1919	חולטן	88	זעפא
241	חולקת	2160	זפק
2280, 1082	חומט	1501, 912	זפת
1229	חומר (שם עצם)	1805, 999	זקיעא
1944	חומר (פועל)	1520	[זקף]
1345, 1344	חומרי	722	זרד
1633, 1323	חומרתא	246	זרדא
1301	חומתי	760	זרדין
1437, 802, 797, 2	חופיא	1581, 1381, 701	זרדחא
1945, 1210	חופף	2229	[זרד:]
[2259]	חורפא	723	[זרד:]
2259	(חורפיה) (חורפא)	2186, 1430	זריר
1670	חושים	447	זריף
690, 684	חוחך	1677	זרנוקא
1508	חוחם	2220	זרניך
897	חוחמות	1108, 1107, 447	[זרף]
2355, 1889	חורין	2357	[זרד]
1781	חזרת		
966	[חטא]	2144	חבט
2036, 1018	[חטט]	1155	חבושא
378	חטטין	1695	חבושי
2339	חטרות	878, 175, 52	חבושין
2277	חטרת	2144, [2039]	[חבט]
63	חי	2039	(חבטינהו) (חבט)
2066	חידוד שפוי	1568	חביל
176	חידקי	2018, 34	חביצא
1183	חיוזק טובה	669	חביצין
2068	חיטי	2153, 2090	[חבט]
1416, 964	חיכוך	501, 258, 225	חבק
1246	חילית	1647	
1290	חילפא	2064	[חגר]
2257, 1699, 494	חילפי	1785	חגתא
1291	חילפי דימא	2066	חודד
779	חילת	2066	חודדים
465	חילחית	1461	חובין
2432	חימט	2125	[חוד:]
1065	חימוצחא	2125	(חודה) (חוד)
2150	חימצי	1624, 553	חוקין
1300	חינכי	1018	חוטטין
2208	חיפושית	567	חוטם
1829, 1828	חיפושחא	2318, 1994, 397	חוטין
2151	חיפצי	2321	
1634	חיצת הקנים	[216]	חוטרת
697	חיק קבל	216	(חוטרת) (חוטרת)

904	[חצץ]	1718, 1284	חכה
2084	חצר כבד	1787	חלא
2247	חרחין	2235	חלב המכסה את הקרב
1731	חרולים	2128	חלב שעל הקרב
639, 609	חרוסה	2201, 1880	חלבון
2177	חרוקות	2380	חלבנה
2276, 1395	חרטום	1309	חלבניחא
2434	חריע	326	חלבצין
1669	חריץ	826, 708, 524	חלגלגנות
1561	חריצי חלב	1680	[חלד]
1965	חריצים	844	חלה
416, 275	[חרך]	28	[חלה]
2177	[חרק]	2394, 348, 200	חלודה
123	חררה	622	חלוט
2404	חורח	411	חלוק
1260, 1004, 358	חרחא	2327	חלון
437	חשי	2132	חלחולית
1942	חתיכות צלויות	1919	[חלט]
690, 684, 479	[חתך]	2360, 1887, 1149	חלילין
1001	סאטיחא	2096, 1907, 1356	חלים
1671, 1030, 387	טבלא	2121	חליש
1711		2071	חלל
2364	טבלא גורדנא	680	חלל הצואר
1368, 529	[טגן]	2096, 1907, 1356	[חלם]
1368	טגני	332	חלמה
1570	טובת הנאה	2202, 1881	חלמון
1789	טודיג	2190, 1478	חלפי
2444	טורי	50	חלפי דימא
1404	טוטס	1056	חלקין
2267, 442	טוטא	2061	[חלש]
12	טוחות	2170, 1868	חלחית
2444	[טוי]	220	[חמט]
45	טולשי	1944	[חמר]
[886], [256]	טיבו	264	חמרא דאכפא
886, 256	(טיבותין)(טיבו)	1267	חמח
1820	טיגנא	2175	חנכין
529	טיגנו	1780, 624	חסא
519	טיס היין	2320	חסחוס
1016	[טיל]	688	חסחוסים
1714	טינא	445	חספניחא
1609	טיריא	314	חף
1978	טלה	1945, 1210	[חפן]
1474, 1268	טליקא	761	חצים
1630	טלפחא	1459, 552, 427	חצינא
		1799, 1051, 1050	חציני

1549	יצרפס ככבשן	1247	טנבורא
834	יקב	1024	[טנן]
183	[יקד]	232	טס
885	יקדיח	1337	טסקא
443	יקרו	369	טפויין
124	יקרמו	1928	טפוס
104	יקשור בין כתפיו	2148	טפוף
824, 823	ירבוחין	1966	טפופה
1594	ירוק	2296	טפיהים
741, 18	ירקן	2281	טפילה
1226	ירקרקח	1489	[טפל]
1525	ירחיה	681	טפלילה
602	ישרוף	571, 520	[טפס]
,561, 556, 502	יתד	1098	טפסא
1139		2203	טרופות
506, 426	יתד (של מחרשה)	321	[טרח]
178	יתדות	2099	טרייה
1590, 510	יתידות	994, 55	טריח
2462, 103	יתעלפה	2203	[טריך]
		2461	טשטקי
536	כבושי כבשי		
, [1257], [213]	כבינה	221	יאלי
[1673]		2217	יאניבא
1673, 1257, 213	(כבינח'י) [כבינה]	958	יבלו
212	כבלא	2338, 670, 585	יבלח
1795	כבלים	1660	יגדוש
[1759], [1758]	כבנה	955	יגמל
1759, 1758	(כבנח'י) [כבנה]	438	יונה
2251, 1715	כבש	379	יועזר
, 981, 900, 536	[כבש]	2100, 1847, 80, 59	יותרח הכבד
1715		183	יידו
1052	כבשין	1986	יכווצו
2200, 1879	כד	1593	ילא
, 1712, 813, 302	כדור	952	[ילל]
2199, 1886		2024	ילקה
1851	כוכא	604	ים המלח
401	כובד עליך ותחתך	1943	[ימן]
1956	כובעי נצרים	2080	יניכא
981	כובשח	183	ינקרו
788	כוצא	2273	יסוד הקדרה
2333	כוצן	1152	יעדן
2110	כחלא	944	יעל
2392, 2095	כרץ	1752	[יפע]
713	כוליאד	1564	יפריך
84	כומט	590	יציע

כונס	1576	כנפיים	[2161]
כוסבר של הרים	827	כנחא	2238 ,2124 ,1298
כוסברחא	1778 ,1159 ,376		2314 ,2264
כוסילחא	1076 ,439 ,375	כסא טרסקל	454
	1750 ,1724 ,1148	כסיחא	1656 ,1185
	2459	כסכוסי	1037 ,1036
כוספא דיסמין	186	[כסכס]	1522 ,1037 ,1036
כופת	648		1523
כופת שאור	2288	כסלי	2336
[כרץ]	2095 ,1986 ,788	כסלים	2231 ,2044 ,493
	2392 ,2333		2334
כורכמא דרישקא	1621	[כסף]	632
כורכמא רישקא	1579 ,391	כעכין	649
כורמשא	702	כף	2222 ,804 ,398
כורסיא	1013	כף הירך	2387
כוש	820 ,422	כף סיד	312
כיבא	1552 ,252	כף של יד	2292 ,2253
כיבי	1387	כפא דידא	2157
כיסחא	933	כפור	1613
כיפה	1248 ,1109 ,277	כפלי	2239
	2295 ,1803	כפתור	1971
כיפי	1622 ,1196 ,1068	כרבלחא	1734
כיפין	1949 ,1591 ,1234	כרוכיא	1367
ככא	1077	כרושחיא	297
ככי	1815 ,68	כרוניחא	1503
כלבוס	2007 ,245	כרישין	1610
כלונסוח	1632 ,1631 ,925	כרכור	1890
כלי	1891	כרכר	423 ,315 ,287
כלי מחכת	588	כרכשא	2248 ,2129 ,95
כלי של ברזל	883		2265
כליבה	1074	(כרכשיה)(כרכשא)	95
כלילא	1251 ,233	כדס	2086 ,810 ,161
כליסין	2206		2139 ,2126 ,2092
כלך	1989	כרפס של נהרות	829 ,828
כלניחא	619	כרפסא	1821 ,1158
כמהין ופטירות	1362 ,978	כרשינא	2383
כמושה	807	כרשינין	115
כמושם	800	כרתי	1779 ,811 ,7
כמושין	636	כשות	1154 ,526
[כמש]	807 ,800 ,636	כשותא	1055 ,456 ,370
	1607		2113 ,1506 ,1304
כמשי	1607	כשילין	1238
כנימה	2050	כתובת קעקע	1749
כנפי הגוף	372	כחישא	1498
(כנפיה)(כנפיים)	2161	כחיה	288

486,441,270	[לפף]	499	כחיתא
1533		2059,997	כחלי
188	לפצוצ		
1136	לפרנס	644	לבא
2024	[לקה]	1584,228	לבד
1022	לקוח	480,429,406,180	לברין
1110	לקי	1122	
197	לקשוד בה בין כחישיו	749,511	לבוד
1069	(לשוללן)(לשלול)	2435,294	לבושא
1249	לשון סורסי	1583	לביטשי
1020	לשחופי	219	לגיורא
1490	לשחקן	907	לגניך
[1069]	לשלול	107	לודים
1031	לחפור	1173	לודנא
		1589,838	לוחזין
1061	מאחה	2300	לח
2069	מבלק	319,67	לולכי גפנים
2041	מברז	2453	לולבים
1611	מברין	1914	לולבין
547	מנג	1204	לוף
1729	מגדים	1597	לופתא
532,514,367	מגדל	2271	לחה
868,591,534		119	לחי
1090א		47	לחמניות
2377,2376	מגדלות	904	לחצון
1491,601,149	מגד	2279	לטהא
1878	מגולגלין	467	ליבצע בצועי
1517	מגורה	263	ליקטסין
914	מגיס	2437,2384	ליחה סרוחה
2053,1468,893	מגירה	220	ליחמטן
2373,2306		275	ליחרון
895,894	מגל	1128	ליחתא
2051,1547	מגל יד	321	ליטוח
2052,1548	מגל קציר	1053	לימודים
950	מגלא	450	לישרקיה
1093,419,125	מגריפה	2081,644	לכא
2365		1523,1522	לכסכוס
1493	מגריפות	857	למחוט
485,483	מגריח	478	למיכרז
1250	מדינה	1034	לסרוקי סוסיא
1262	מדמין	[2003], [2004]	לערוך
1366	מדרגה	[2006]	
555	מדדנות	1435	לפאר
1693	מהבהבה	1533,486,270	לפועי
139	מהותך	2460	לפלוק

1181	מטכסא	1736	מהמהם
1489	מטפל	1143	[מוג]
571, 520	מטפס	2115	מוגלא
2266	מי חלב	2357	מחרתא
1263	מא דנרא	330	מוחרטן
1790	מיכא אביק ביה	1456	מוכין
608	מידיתי	2054, 172	מוכני
2374	מידק	679	מולייתא
1943	מיומנא	1472	מוסידה
672	מיחר	2444	מוסך
2400	מילא פרהבא	1131, 1127	מוק
2263	מילחא גלניחא	1289, 1121	מוקי
952	מילל	1560	מודייא
654	מילין	1329, 1294	מוריקא
584	מיני כלי זמר	1311, 368, 98	מורסא
282	מיסך	2282	מושב
714	מיסך רגליו	49	מושק
2083	מיפרמי	780	מזבלי
430	מכבדות	1806	מזבלים
504, 249	מכבנתא	1618	מזחילה
1049, 965, 468	מכבש	1520	מזקפתא
1105, 1062		1791	מזרה
900	מכבשין	1108, 1107	מזרף זרף
2107	מכות	1948, 620, 461	[מחה]
1675	מכוחא	2274	
8970	מכסה	1754, 203, 198	מחט
632	מכסיפין	857, 330	[מחט]
1756, 1352	מכתב	1390, 97	מחטא דחלמיותא
1808	מכתבא	2036	מחטטין
1929	מלא	153	מחטרא
1946, 833	מלבן	2061	מחליש
421, 335	מלגז	1046	מחלצים
1449	מלוגמא	1742	מחצל
1180	[מלח]	1588	מחצלות
1877	מלח סלקומריח	2354	מחצלות של קנים
1833	מלחא גלניחא	1046	מחצלים
441	מלפפין	574	מחצלת
1363, 1096	מלקט	1663	מחק
340	מלקט ורדיטי	416	מחרך
1672	ממון	1892	מחתה
2363	ממורק	479	מחתך
1948	ממחה	214	מטולטלה
461	ממחו	1024	ממוננא
1167	ממלא	1016	מטיילין
1180	ממלה	457	מטיילין שכר

908	מפשח	1302	ממרו
1910	[מצד]	2045	ממשמש
365	מצוביחא	849	מנבחים
1488	(ור)מצות(צוחת)	2406, 806	מנומר
165	מצטמק	2430	מנמר
2242	מצמת צמית	1048	מנעול
1910	[מצר]	577	מנעולין
169	מצריך	1710, 281	מנפץ
1,1755, 1469, 1351	מקדח	236	מנקטא פאר
2324		2046	מנקר
2441	מקדיר	1018	מנקרין
2245	מקולין	2309, 984	מסא
1894	מקופלח	2082	מסובך
917, 817, 316	מקורולות	2060	מסוכסכת
408	מקטורן	452	מסורבל
650	מקטפת	2290, 1400	מסחתא
2012	מקל	710	מסיכה
671	מקנטרן	550	מסיפס
866, 596	מקדירין	138, 137	מסכסכת
428, 70	מר	835	מסננת
1,971, 740, 551, 351	מרא	1486	מסקב
1,1326, 1270, 1015		1134	מסקיב
1,1541, 1527, 1401		808	מסר
1,1963, 1817, 1573		2189	מסרט
2305		205	מסריכן
2058, 1848, 489	מראה	2312, 762	מסרק
2391	מרגשח	2181	מסתוריתא
1834, 1601	[מרד]	2032	מעגל
986, 985	מרדה	580	מעגלין
1834	(ש)מרדה	998, 647	מעדן
215, 204	מרדעת	449	מעזר
381	מרוא חירוא	1616, 1586, 1410	מעזיבה
2101	מרחד	1482	מעלות
1601	מרחדים	2372	מעצדין
1011	מרזפתא	2450	מפהק
2275	מרטקא	1083	מפולמות
1798, [1496]	מרי	869	מפולמים
1537	[מרי]	2178	מפזולות
1496	(מריהו)מרי	1033	מפסיע
2172	מריחא	320	מפספס
919	מרכיב	2250	מפעפע
657	מרכיבין	2254	מפעפעין
395	מרפי	476	מפעע
1,747, 704, 548	מרפסת	1866	מפקפקין
1980, 1604, 1045		235	מפרחיתא

2209	נדל	1934, [334]	מרפק
2215, 816	נדמה	334	(מרפקו) [מרפק]
1165	נדרשיר	598	מרצופין
1538	נהוריתא	2363	[מרק]
1394	נובר	634, 633, 629, 628	מרריתא
2040	נוגף	1341, 1322	מרתכא
2228	נוטה	1641	משוטות
1359	נומי	962	משומם
907, 821	[נוף]	1140	משופות
2162	נצה	881	משחיתין
1698	נה	732	משחל שחיל
1084	ניפה	729	משטיחין
2153, 2090	נחבסה	1338, 926, 818	משיחה
1451	נחיל	259	משיחוח
94	נחר	1551	משיכילי
2228	[נטה]	2103	משיכלתא
457	[נשל]	1549	משיצרפם בכבשן
1424	ניכי	1895	משיכלתא
1786	נימא	562	משלשל
1315, 464, 432	ניניא	453	משמרת
1843		2045	[משמש]
2436	ניע	2261	משפיה
448	ניפוחא	1911, 301	משפן
1510, 460	ניצוצות	1224	משפר
2163	ניקוב	1725	משק
1855	ניקורי	1826	משקרי חלונני
364, 272	נירא	1732	משקה
1824	נירא ברקא	2109	משקה... עב
361	נירה	1536	משרה
2226, 1462	נירין	2332	מתאימות
331	נישבין	482	מתגררין
2424	נישוף	966	מתחטא
201	נישופת	1987	מתחילת
570	ניחלין	2233, 1070	מתנים
1535	נכוש	960	מתנמנם
1535	[נכש]	2104, 2094	מתקשה
12390, 851, 727	נמטא	1566	מתרחח
84	(נמטא ?)		
1550, 1466, 1432	נמטי	192	נאקה
2311		849	[נבח]
2154	נמיה	1394	[נבר]
1865	נמילא	2040	[ננף]
2246, [719], 540	נמל	1977, 578	נגר
2457		1832	נדא
719	(נמלה) [נמל]	1926	נדבקח

396, 306	סבכה	960	[נמנם]
152	סגלגלות	2430, 2406, 806	[נמר]
187	סגלי	1869, 1526	נסיוכי
757	סדינין מצויירים	1867, 1854, 640	נסיוכי רחלבא
1,635, 987, 346	סין	2035, 1484, 1438	נסכא
1794, 1793		1995	נסחר
603	סדנא (כונה סדים)	2219, 182, 164	נעורח
1358	סדנא (סין)	1378	נעימה
195	סוגר	21	נעניחי לך
2352, 2323, 1350	סול	970	נעתרוח
1278	סולד	2415	נפה
1605, 748	סולם	1532, 953, 782	נפוחתא
146	סולמא דצור	1141	נפח
2204	סולחניח	1685	[נפח]
2349	סומקא	2145, 130	נפיץ
706, 668	סורג	1585, 1433	נפץ
1767	סורייקי	1710, 281, 130	[נפץ]
665	סורסי	2214, 2145	
1458, 109	סורק	2214	נפציה
[2155]	סוחין	1751, 1217	נפרמו
1800	סחופי	484	נפרקה
2155	(סחופיה) (סחוף)	2198, 2087	נץ
1089	סחיפי	2046	נקבים
1800, 1089	[סחף]	968	נקדורה
662, 323, 304, 279	סטיס	1383	נקורים
1,447, 1008, 1007		789	נקע
2425		1018, 443, 183	[נקר]
2022	סטכתא	2046	
2428	סיאה	417, 150, 135	נר
819, 300	סיב	898, 889, 594	
51	סיגלי	2359	
455	סייאנא	2027, 142	נרוח
581	סינא	882	נרצם
1990, 1637, 273	סיכי	1308	נשדור
1,872, 1445, 509	סיכתא	1314	נשטרינהו
2303		1087	נשימה
1932	סילקן	2335	(ש) נשמטה
2056	סימונא ראגמא	792	נשמי
1839, 1822, 276	סימטא	1397	נטגלגלה
112	סינר	15	נחעטף
1,319, 752, 78, 57	סיסין	1059, 963, 325	נטר
1846		1703	
1091, 132	סיריקון		
1360	סיריקון	2062	סאטאה
2444, 714, 282	[סכך]	2082	[סכך]

מפתחות

הלצים

162	עובי [בית הכסות]	2060, 138, 137	[סכסך]
2140, 2127	עובי בית הכסות	1336	סכר
1179	עוגין	1480	[סכר]
1640	עוגינן	1480	סכר
ר עחרין	עחרין	1278	[סלד]
474, 166	עחרין	1897	סלע
449	[ערי]	1608	סלעים
2185, 1327	ערת	1932	[סלק]
2287	עולשים	1258, 1002, 355	סמא
2427, 352	עולשין	1374, 652	סמדר
2421, 2240, 2176	עוקץ	449	סמלק
572	עוקצא	291	סממית
424, 199	עוקצה	2260, 2241, 682	[סמק]
1783	עוקרין	2187, 292	סנוגית
2188	עורבים	[17], 1747, 1753	סנטר
1810, 1706	עורף	2411	
873	עזים	17	[סנטרו] (סנטר)
76	עטוש	2136, 2135, 2134	סניא דיבי
2298, 1728, 843	עטלף	2169	
15	[עטש]	2031, 1926	סניפין
134	עיטרן	2030	ספינה רוקדת
229, 208	עינבל	1423, 1099, 543	ספר
1819	עינבחה	1678	
2070	עיקרי כחים	412	ספרקין
223	עיר (של זהב)	1486, 1134	[סקב]
1905, 1722	עכבר	1385	סקבא
1786	עלוקה	2358, 1259, 356	סקרחא
990	עלי	515, 344	סרבל
2462, 103	[עלף]	452	[סרבל]
2344	עלקא	1992, 1540	סרבלא
512	עמוד	1256	סרכלי
403, 402	עמדים	1146, 743, 742	סרוני
623, 253	עמילה	1219	
1827, 393	עמר גופנא	2189	[סרט]
21	[ענה]	1389	סריקים
120	עססיות	1029, 337	סרק
1763	עפצי	1034	[סרק]
1005, 507, 359	עפצים	2183, 1995	[סתר]
1261, 1231		2183	סתר דוללי
1974, 1254	עפצין		
240	(ה) עץ הארץ	1667	[עבר]
126	עץ יחיד	1667	עברה צורתו
1595	עץ ערמונים	1152, 998, 647	[עדן]
848	עץ פרור	2002, 1915	עושים
2328	עצב	1898, 597	עושים של גח

1973, 1057, 923	פול המצרי	2236	עצם
2442	פוליוס	2159, 2048	עצם האליה
2098, 531	פולין	2133	עצמות האליה
1512	פולסא	1120, 1117, 242	עקב
1090	פולסי	1348, 1130	
1200	פונדא	1690	עקל
336	פונדאות	2454	עקלים
1464	פונקלין	1783	[עקר]
2223, 1952	פוקעין	1316	עראה
497	פורסי	1514, 1513	ערכן
285	פורק	852	ערדילין
1600	פוחחת	864	ערדסקיאות
382	פוחנק	1658, 1657, 934	ערי
1668	פזרא	558	עריכה
1331	פחד	558	עריכה
2367	[פסט]	2006	(עריכטה)[לערוך]
2367	פטיט	2004, 2003	(עריכחן)[לערוך]
345, 22	פטיש	1682, 975, 230	עריסה
299	פטפוט	1870	
349	פטפוטסי	2006, 2004, 2003	[ערך]
371	פטריות	238	ערסא
1546	פיניקן	1797, 716, 498	עששיות
822, 433	פיגס	171, 143, 65, 20	עששית
ר פיגס	פיגס	939	
1766	פיד של חרגולת	969, 888, 771	עתר
451, 14	פיהק	1104	
946	פיטס	970	[עתר]
1172	פילא		
1225	פילגוס (אמצעיתו של ים)	317	פאייס
250	פילון	1237	פאפי
686	פילי	2289, 1435	[פאר]
א2390	פינות	1888	פארות
1740, 1708	פיסא	194	פני
1307, 1281	פיסתקא	538	פגם
2308	פיקה	2316	[פגם]
1823	פיקעא	ר פגם	פגס
1380	פירא	472	פגעץ
1176, 980	פירא דכוורי	2450, 451, 14	[פהק]
645	פירורא	324, 305, 268	פואה
694	פירזומא	711	[פוג]
1313	פירחא דליבא	2316	פוגם
1788	פירי דארוזא	1702, 1222	פודגרא
1296	פירמא דסילקא	1761	(פחמוקייכו)[פחמקי]
106	פכר	[1761], 105	פחמקי
2047	[פלא]	1685	[פוח]

1217, 286, 39	[פרם]	2047	פלי
2083, 1751		247	פלייטון
266	פרמי	1203	פליניא
39	פרמינהו	1083, 869	[פלם]
1136	[פרנס]	2397	פמלניא
1509, 1286, 1255	פרנסה	1451	פנחייא
1000, 943	פרפחיני	2322	פנימיוח
1748, 1701	פרק	796	פנס
484, 285	[פרק]	243, 53	פנתא
720	פרק בשיר	1405	פסיוני
2402	פרקדנית	595, 400	פסיקיא
2028	(של) פרקים	1542, 910, 71	פסל
2408	פשוט	1033	[פסע]
908, 385	[פשח]	320	[פספס]
2446	פשפש	1689	פספסין
1495	פשפשים	1201	פסקיא
863, 623, 253	פת עמילה	523, 1522	פעפועין
545	פת קיבר	2254, 2250	[פעפע]
46	פת שולושה עם תבלין	1979	פצימין
85	[פתה]	2178	[פצל]
85	פתורי ראש	1739	פצע
		476, 188	[פצע]
1882	צב	744, 490	פקוח
2017	צבוחים	1138	פקוח נפש
2179	צבי	2401	פקולין
1706, 655	צבת	2223, 1952, 712	[פקע]
1921	צבתא (וכריך, צמח)	712	פקעו
1391, 1174, 388	צבתא (צבח)	2294, 1463, 1085	פקעיות
1407		1993	פקעת
2244	צד הבשר	1866	[פקפק]
2244	צד הכשר	415, 414	פרגוד
2440	צדי הבגד	38	פרגיות
1207	צדעא	922	פרגין
2412, 2317	(צדעיו)[צדעיים]	1743	פרוורהא
[2412], [2317]	צדעיים	1253, 1252	פרוורי
1516	צדרייתא	938, 731	פרווחא
[1488], 151, 3	צוות	700	פרחא
22390		1825	פרי הסנה
1392, 1376	צווחא	1297	פרידא
2164	צומת הגדין	286	פרים
2258	צומתו	503	פריצות
638	צומתן	799	פריש
2396	צונמא	473	פרישין
1938, 1442	צורם	1564	[פרך]
1488	[צות]		

1988	קבורת	27	צחור
9	קבורת חזרת	309	צידעא
1835, 1343, 885	[קדח]	1935, 656	צילצול
1835	קדחא	1557, 661	ציקי קדירה
2173	קדחת	846	ציר
862	קדחתא	2348	צירין
2021	קדיר	1845	ציתרי
2441, 2021, 968	[קדר]	956	צלול
167	קוליס האיספנין	1876	צלופחא
2269, 2243, 691	קולית	1927	צלי
2065	קולמוס	2097	צלעות
703	קולפי	2174, 874, 389	צלף
[1553]	קולחא	1218, 586, 251	צלצול
1553	(קולחיה)קולחא	2362	צלצל
1197	קום	1170	צלקת
1003, 357	קומא	2,119, 1730, 1425	צמחין
477	קומטין	2122	
1954	קונאוח	165	(צמק)
535	קונדס	136, 26	צמר גפן
1,1947, 1925, 1863	קוניא	1325	צמרי
2116		2451	צמרמורת
606	קוניא	2,242, 1428, 638	(צמח)
[1406]	קועא	2258	
1406	(קועיה)קועא	1428	צמחה
2301	קוף	1782	צנון
218	קופד	2449, 1446, 1434	צפון
255	קופל	1243	צפחת
993, 730, 248	קופסא	1816	צפינא
218	קופר	1213	צפיתית
1022	[קרן]	1554	צפרינא
1,1009, 663, 280	קוצה	699	צרדא (בלבול)
2426, 1448		1075	צרדא (קנבוס)
1,1457, 475, 110	קוצים	949	צרוור
1996, 1674		2379	צרי
1123, 651	קודקיסין	1,188, 1177, 607	צריך
1047	קודה	1,861, 1860, 1700	
784	קורות הביח	2291, 1998	
785	קורות העליה	2011, 1599	צריפא
1328, 643	קורטמי	1056	צרם
61	קוריטי	1938, 1442	[צרם]
1440	קורניסא	1549, 169	[צורף]
2429	קורניח	435, 434	צחרי
2,077, 418, 347	קורנס		
2168		2370, 1125, 734	קב
2197	קורפדאי	1126	קב הקיטע

1629 ,1615	קלח	74	קורפרא
2026 ,458	קמחים	495	קורקבן
2420	קמט	1413	קוחות
2262	[קמט]	865	קטורא ביד
2418	קמטים	1562	קטיני
1559	קמטין	145	קטף
1014	קמטרא	650	[קטף]
2262	קמיטי	865	[קטף]
1967	קנבוס	2369 ,2249	קיבורא
1900 ,239	קנה	1804	קיבורי
1073	קנן	1192	קיבוריא
2230	קנוקנות	564	קיבורח
671	[קנטר]	2375 ,545	קיבר
1558	קנטרי	1161 ,683 ,522	קיוהא
1212	קנטרנין	1169	קיוהא דחמרא
753	קני הגג	1039	קיסורי ביד
1572	קנים	1933	קילבוסח
1636	קנין המחולקין	2407 ,289 ,118	קילור
1912	קנישקנין	2445	
1539	קנקן	374	קילורין
1233 ,1232 ,513	קנקנחום	1398 ,674 ,11	קילעא
184	קסדור	1809	
1216	קססות	1646 ,257	קילקלי
69	קפד	2285	קילקלין
86	קפוף	759 ,755	קיסוס
73	קפופא	108	קיסם
1894	[קפל]	2272 ,2252 ,1198	קיפה
2386	קפלוט	1269	קיפוח
855	קפלוטות	2302 ,2196 ,2195	קיפוף
96	קפנדריא	1958	קיצע
2443	קפץ היד והשוק	1467	קיצועין
42	קצח	1038	קירמי
1412	[קצע]	265	קישורי
1412	קצען	1431 ,942 ,666	קלא
1665	קצף	1494	
2337	קצרות ברוחב	1427 ,444	קלכא
2234 ,2232	קרב	410	קלבוס
866 ,596	[קרב]	1324	קלבוסח
1543	קידום	2347	קלוש
2043 ,19	קרום	496	קליבוסח
2138 ,2091	קרום עב	1602	קליפה
917 ,817 ,316	[קרזל]	307	קליפה ארז
1189	קרטופנא	1733	קלסתא
1505	קרטליתא	1733	קלסתר
72	קריא	717	קלפי

1836, 860, 859	רירא	1961, 1951	קריר
919, 657	[רכב]	1666, 124, 43	[קרב]
2448, 329	רמצא דפרזלא	1524	קרמי
234	רסוקי	173, 141	קרמים
854	רסק	890	קרמין
,906, 605, 431, 148	רעפים	756	קרמין מצויירין
2010, 1414		973	קרנא
395	[רפי]	[66], [1088]	קרסול
1884	(ד)רפי טובא	1088	(קרסולי)(קרסול)
206	רצועה	66	(קרסוליה)(קרסול)
882	[רצם]	1961, 1951	[קרר]
721	רקביכות	2180	קפש
,542, 342, 102	רקק	491, 158, 128	קש
2079		2123, 2042	קשה
2395	רשושין	2104, 2094	[קשה]
1525	[רחח]	197	(ל)קשור בה בין כתיסיו
1112	רחיחות	197, 104	[קשר]
113	רתיכן	177	קשת
113	[רתך]		
		2237	ראש המתן
1735	[שאב]	1144	ראשה פרוע
1653, 929	שאגא	1492, 600	רבקה
1737	שאפי	518	רבקות
1227, 745	[שבב]	2391	[רגש]
2381	שבולח נוד	2101	[רדד]
616	שבילי חעלא	1875	רדיפי
227, 222	שבכה	1920, 1875	[רדף]
1026, 290	שבולל	303	רהיטי (מוכסא)
1303	שבוליתא	,1364, 231, 181	רהיטני
2001, 1873, 392	שבלילתא	1470	
133	שברא	383	רוביא
,1770, 1769, 1215	שבת	1920	רודפין
2431		698	רוח פלגא
A1677, 635	שדה	2255	רוח צודא
1421	שדות ובקעות	2218	רוחות
1735	שואבה	2268	רוטב
1227	שובבה	1857	רומני דאפי
745	שוכבים	1265	רושמא
766, 765	שווצרי	,1575, 1408, 420	רוח
262	שוכתא	1619	
	(שולי בגדיו)	1931	רטייה
847	[שולי בגדים]	1813, 1723, 1147	ריבדא
1937	שולי מזרק	2458	ריבד
1741, 1280	שוליא	1272	ריספק
1339	שוליים	ר דיסתנא	ריסתנא

2319	(ה)שיניים הגדולות	2393	שולים
1118	שינצי	1060	שולל
1519	שיסקי	1133, 1168, 1349	שומא
1917, 774, 773	שיפא	1487, 2419	
2455		1140, 1221, 1439	[שוף]
777	שיפה	1930, 2424	
613	שיפון	1811	שופי
566	שיפתא	202, 1441, 2074	שופינא
618, 617	שיצניחא	1166	שופרזי
1962, 1021, 569	שירטון	350	שופתא
1054	שירין	4	שוריסקי
673	שירקא דמעיא	2117	שוריסקי חיוורי
2131	שירקא דמעיא	1849	שורף
44	שיחין	764	שושי
399	שלאכא	1717	שוחת
539	שלולית היס	147	שוורין
328	שלוף דין	735	שזפין
1	שליא	147	[שזר]
554, [237]	שליכות	2293	שחופות
237	(שליכותיו)[שליכות]	2329	שחור
1648	(ה)שלישי	881	[שחז]
842	שלל	1709	שחי
1069, 1060	[שלל]	1862	שחימי
2118, 1940	שלפוחית	732	[שחל]
562	[שלשל]	462, 527, 724	שחליים
1796	שלשלאות	1853	שחלים
693	שלשלת	707	שחלין
2342	שמוט	1020	[שחף]
2342, 2335	[שמט]	1490	[שחק]
1019, 962	[שמם]	1807	שחת
488	[שנא]	1858	שטיחין
488	שניא ליה (ידיה)	996	שטנה
[1483]	שנצי	1314	[שטר]
1483	(שנציה)[שנצי]	2016	שיבולי חעלא
2398	שנצים	612	שיבולת-שועל
333	שנצין	677	שיבי
1111	שעיר	40	שיבתא
1124, 781, 733	שעם	1178	שיגרא
1058	שער	2142	שיגרונא
1439	שף	360	שיחור
1744, 1429	שפא	2165	שיחלא
1924	שפה	825	שיטין
1102	שפון	1908	שייכא
1452	שפי (לערות)	1930	שיין מישף
1221	שפי (שמוט)	1883	שילפוחא

2283	(חיבת)(חיבה)	2261	[שטי]
2313, 1465	חיכי	440	שפמי
1950	חילתן	1102	[שפץ]
2147	חלמחתא	1224	[שפר]
2171	חיעא	2284	שקון
1175	חכטקי	2270	שרביטס
1095	חכיפה	856, 795	שרגא
407	חכחקא	91	שרטון
1312	חלאנא	2388, 92	שריך
570	[חלה]	631, 144	שרץ
2120	[חלע]	1849, 602, 92	[שרץ]
1987	[חלת]	2388	
1,113, 920, 841	חלתן	260	שרק
2403, 1417		450	[שרק]
642	חמד	1023	[שרש]
1143	חמוגגנה	1717	[שתח]
1354	חמותות		
626	חמכא	1375	תאכלו
2289	חפאר	2331	תבן ומספוא
1899, 156	חפות	887	תוך
1242	חפוחות	1080	תוכחה
521	חפוס	1521	חומי
815	חפח	2417, 737, 549	חונכא
1242	[חפח]	1194	חוריסקי
1991	חפירה רחבה	121	חורמסין
284	חפירות	1279, 927, 327	חורניחא
1031, 244	[חפר]	1650	
244	חפרו	278	חוח
793	חרגימא	211	חוחרי
1707, 77	חודין	2064	חחגור
313	חרוד	1818, 1578, 384	חחלי
1566, 1403	[חרז]	318	חחחוניות
[1114]	חרמיל	2433	חיאה
1114	(חרמילו)(חרמיל)	[2283]	חיבה
1023	חשרש	2149	חיבנא

נ ס פ ח

דיכודים מתחילים, שהלעז שבהם אינו מפרש מלה מסוימת.
 כאן התייחסנו למלים כמות שהן, כולל אותיות ככל"ם, ורק ה"א הידיעה וי"ו התיכור ניתנות
 בסוגריים ולא נחשבות לסדר א"ב.

1211	"או שולקן"	1623	"אבא"
1287	"אוצר בלוס"	1245	"אבן של מלח"
896	"(ו)איכא דמתני לה"	1580	"או ריכבא דדיקלא"

2072	"לשוף"	1686	"איצטבלאות"
901	"לשפות"	1264	"אנדוכתרי"
1106	"מאן תוג משחמרת"	2067, 2066	"בחודא דכונעא"
1187	"מאני דקוניא"	902	"ביעתא"
338	"(וה)מחבץ"	913, 911	"במוסתקי"
2413	"מטנפות"	1156	"בני נכפי"
א995	"מטרופולין"	1171	"בעובי בית הכוסות"
692	"מן האגף"	1335, 1334	"בפירי"
905	"מן המים"	1382	"בשודא דדייני"
1044	"מעקה למרפסת"	117	"גפרית"
366	"מצוביחא"	768	"דאורבני"
1079	"(ה)מקמץ"	1163	"דבר אחר"
	"(ו)משמונים ושתיים"	1206	"דומה לאניצי פשתן"
2227	"ריבוא"	2063	"דמיא לסאסאה"
1164	"משרבט"	1028, 787	"דפנא"
957	"משחכין אליו"	1596	"(ו)דפנא"
546	"נברא"	2212	"דפרעי טבחי"
1386	"נקט מצרא"	909	"הוה מפשח"
2366	"עבידתא חד עבדי"	1959	"(ו)הרכין"
	"עד שיוכפלו"	1346	"חומרי"
1205	"המקצועות"	1746	"חייב על הראש"
1377	"עיסה"	1840	"חמימי לסילוא"
1317	"עראה"	466	"ירקא"
935	"ערי"	353	"כיון דאיתא"
2078	"פרט לעופות"	481	"כיסוי בבלייחא"
2211	"צומח הגידין"	2114, 2112	"ככשווא"
1072	"קרביטיו"	1842	"כמונא ברייא"
	"רבי אלעזר"	1955	"כסין קונאות"
2297	"מחייב לשלח"	576	"(ו)כן ביעתא"
565	"רופס (רופף?)"	776	"(ו)כן חצר"
224	"שאינה נקובה"	1402	"כסף צורי"
210	"שאכלה כרשנין"	2210	"כרכו בסיב"
660	"(ו)שדו ליה"	1775, 1774, 1773	"כתב ולשון"
196	"שהתקינה"	1776	
836	"שישא"	892, 891	"לא בקדוים"
659	"(ו)שיכרא דדפנא"	568	"לא תחליף"
2023	"(ו)של שמרים"	508	"לחי הבולט"
419, 1418	"שלא יפרוס קלע"	1299	"לחיני"
2341	"שקט מלפניו"	2076	"לכרכר"
1227	"ששיבב את עצמו"	871, 870	"(ו)לערב אסורין"
791	"תרחי או תלח"	1305	"לפתחי"

2440. a cloth's corners, fringes
 2441. to penetrate, infiltrate
 2442. scarf
 2443. joint, the knee sinew
 2444. to warp (to prepare the warp
 threads before weaving)
 2445. bandage
 2446. bug, bed bug
 2447. pale
 2448. hook
 2449. soap
 2450. to stretch, spread
 2451. shivers, shuddering

2452. to yawn
 2453. broom
 2454. a latticework holding the olives
 under the beam in the olive-press
 2455. gladiolus (plant)
 2456. chatter
 2457. port, seaport
 2458. pricks, punctures
 2459. a surgeon's knife (for bloodletting)
 2460. eye fluid
 2461. folding chair
 2462. to faint, lose consciousness

חמרה

2378. weeping, complaining

כריתות

2379. sap, gum (of a tree)
 2380. galbanum (in Italian)
 2381. lavender, spike lavender (plant)
 2382. soap
 2383. a soap herb (soapwort)
 2384. a burn (an infected wound)
 2385. vine-arbor
 2386. leeks (vegetable used as food)
 2387. the flesh covering the thigh bone
 2388. to swallow while inhaling

מעילה

2389. little demon
 2390. sack, bag

חמיד

- 2390א. angles
 2390ב. entertainment (referring to a society preventing the people from getting bored)
 2390ג. felt

נידה

2391. to feel, sense
 2392. shrinking (or: shrunken)
 2393. bottom
 2394. rust
 2395. pebbles, gravel
 2396. rock
 2397. belt
 2398. laces, cords
 2399. to communicate with the dead
 2400. cotton
 2401. cotton
 2402. laying on the back, supine
 2403. fenugreek (a Greek trefoil use as spice)

2404. a black paint (made from sulfuric copper)
 2405. pale
 2406. spotted, stained
 2407. bandage
 2408. thin, slim
 2409. pupil (of the eye)
 2410. eyebrow
 2411. chin
 2412. temples (of the forehead)
 2413. fluid, phlegm, pus
 2414. arm-pits
 2415. winnowing shovel
 2416. clear, pure, lucid, choice
 2417. unconscious, shock, confusion
 2418. wrinkles
 2419. wart
 2420. wrinkles
 2421. nipples
 2422. disturbing, despised
 2423. tongue (of a bell)
 2424. to rub
 2425. saffron, crocus
 2426. isatis, pastel (a plant with dye-yielding roots)
 2427. chicory
 2428. a type of mint
 2429. savory (plant)
 2430. to spot (to cultivate a field in the spot technique, that is, to gather here and there)
 2431. dill, anise (aromatic plant)
 2432. feverfew, pyrethrum
 2433. aconite, wolfsbane, monkshood (a poisonous plant)
 2434. saffron, crocus
 2435. scales
 2436. mucus (of the nose)
 2437. burn (an infected wound)
 2438. toad
 2439. toad

2312. a comb for flax
 2313. twisted threads (of unwoven flax)
 2314. intestinal fat
 2315. diarrhea, intestinal disease
 2316. to notch, to groove
 2317. temples (of the forehead)
 2318. gums
 2319. molars (teeth)
 2320. cartilage (inside an animal's ear)
 2321. gums
 2322. molars (teeth)
 2323. a spit, a pointed stick
 2324. a drill
 2325. vetch (plant)
 2326. a handle (of a vessel)
 2327. cataract (a spot in the eye that reduces eyesight)
 2327א. a disease in the eye
 2328. glaucoma
 2329. pupil (of the eye)
 2330. glaucoma
 2331. hay (animal food)
 2332. molars (teeth)
 2333. shrinking (or shrunken)
 2334. flanks (the inner muscles of the thigh next to the kidneys)
 2335. to drop, to draw out, to dislocate [as in a sprain]
 2336. flank (the inner muscle of the thigh next to the kidney)
 2337. too short
 2338. wart
 2339. (a camel's) humps, humpback
 2340. eyebrows
 2341. an implement with two pointed heads.
 2342. to drop, to draw out, to dislocate [as in sprain]
 2343. eyebrows
 2344. leech
 2345. little demon
 2346. ankle
 2347. thin, slim
 2348. hinges
 2349. red
 2350. lentiginous (who has a skin with lentil shaped freckles)
 2351. mead
 2352. spit, a pointed stick
 2353. regions
 2354. wicker baskets, mats
 2355. lettuces (vegetables)
 2356. omasum (the third chamber of a ruminants' stomach)
 2357. rotten (egg)
 2358. red paint (made of plumbum oxide)
 עירק
 2359. lamp
 2360. flutes, pipes (musical instruments)
 2361. thin, slim
 2362. cymbals, bells
 2363. shine, glow
 2364. bell
 2365. shovel, scoop
 2366. cymbals, bells
 2367. to chatter
 2368. arm-pit
 2369. the part (of the arm) that is full of flesh, biceps
 2370. crutch
 2371. ankle
 2372. adz (a heavy curved steel tool, with a broad, chisel like end mounted on a wooden handle)
 2373. a saw
 2374. clear, lucid, not dense
 2375. secondary, of a low quality
 2376. a cupboard for storing food
 2377. closet

2243. thigh-bone (original meaning: a round object)
 2244. a part of the body which is full of flesh
 2245. butcher shops
 2246. port, seaports
 2247. rope, string
 2248. anus
 2249. ball of thread
 2250. infiltrating, penetrating
 2251. to pickle (in vinegar and spices)
 2252. sediment (of leftover meat)
 2253. the shoulder bone
 2254. flying, evaporating
 2255. unconscious, shock, confusion
 2256. foam
 2257. nettles, urtica
 2258. shrunk
 2259. spiciness
 2260. bloodsoaked
 2261. to drip
 2262. shrinking (something else)
 2263. rock salt (such as Sodom salt, salt extracted from the Dead sea area)
 2264. intestinal fat
 2265. anus
 2266. whey, milk curds
 2267. peacock
 2268. fluid, phlegm, pus
 2269. thigh bone (original meaning: a round object)
 2270. pods, shells (of beans)
 2271. fluid, pus, phlegm
 2272. sediment (of leftover meat)
 2273. sediment (of leftover meat)
 2274. to melt (food, in order to drink it)
 2275. knee (here, in a special meaning of the neck tendon)
 2276. beak
 2277. hump (of a camel)
 2278. hedgehog
 2279. lizard
 2280. a slug
 2281. plaster
 2282. folding chair
 2283. a cupboard for storing food
 2284. the part of the door frame that the door strikes when closing
 2285. a bunch of hairs
 2286. beavers
 2287. chicory
 2288. range
 2289. take away the beauty (from something)
 2290. butcher shop
 2291. alum
 2292. shoulder bone
 2293. yellow-reddish
 2294. ball of thread
 2295. a felt hat
 2296. niches in the wall where the birds nestle
 2297. cuckoo
 בכחור
 2298. bat
 2299. Siren (a mermaid, as described in folktales)
 2300. hazelnut (tree)
 2301. monkey
 2302. a monkey with a tail (in German)
 2303. peg, hook, wedge
 2304. fringes (of a garment)
 2305. pick-ax
 2306. a saw
 2307. cataract (a spot in the eye that reduces eyesight)
 2308. a ball of thread
 2309. a spit for roasting
 2310. cataract (a spot in the eye that reduces eyesight)
 2311. (sheets made of) felts

2179. ibex, wild goat
 2180. fallow deer, roebuck
 2181. spool, winder (a device for unwinding coils of thread)
 2182. coils, skeins
 2183. to untie, unwind coils (of thread)
 2184. bowman, archer
 2185. a shudder, cramps
 2186. starling
 2187. swallow
 2188. jackdaw
 2189. to scratch
 2190. nettle, urtica
 2191. wild peacock (a wild cock, a small bustard?)
 2192. owl, little owl (a night bird)
 2193. mole
 2194. owl, little owl (a night bird)
 2195. bat
 2196. mole
 2197. mole
 2198. hawk
 2199. a round ball
 2200. flat
 2201. albumen (white of an egg)
 2202. yolk (of an egg)
 2203. beaten (scrambled eggs)
 2204. tuna
 2205. pea-beetles
 2206. chick-pea, garbanzo
 2207. a horsefly's larva
 2208. beetle
 2209. centipede, scolopendrid (literally: hundred feet)
 2210. tendril, sinew
 2211. the ankle bone(?)
 2212. the ankle bone(?)
 2213. clear, lucid
 2214. to unravel, disentangle (a fiber or garment into threads)
 2215. has a peculiar shape, has queer characters
 2216. unconsciousness, shock, confusion
 2217. moss
 2218. whirlwind, tornado
 2219. flax's waste
 2220. a yellow paint (made from arsenic disulfide)
 2221. a funnel (to supply the grindstones with grain)
 2222. the flesh on the thigh bone
 2223. to explode
 2224. to turn over, to tremble
 2225. vine-arbor
 2226. warp heddle (*Brit*: heald) eye [a cord with a ring or eye formed by two knots guiding the warp threads]
 2227. Narbone (a city in southern France)
 2228. to suspect, assume
 2229. to winnow, sift
 2230. tendrils, sinews
 2231. loins, flanks, (the inner muscles of the thigh next to the kidney)
 2232. stomach (here, referring to the first chamber of a ruminants' stomach)
 2233. part of the stomach next to the kidneys to the right and left
 2234. stomach (here, referring to the first chamber of a ruminants' stomach)
 2235. membrane
 2236. waist, hip
 2237. the part of the stomach next to the kidneys to the right and left
 2238. intestinal fat
 2239. loins, flanks (inner muscles of the thigh, next to the kidneys)
 2240. waist, hip
 2241. bloodsoaked
 2242. shrinking (something else)

2109. fluid, phlegm, pus
 2110. bright blue
 2111. bloodsoaked
 2112. saffron, crocus
 2113. hops
 2114. saffron, crocus
 2115. a burn (an infected wound)
 2116. to cover, smear with lead
 2117. white spots, stains
 2118. womb
 2119. wounds
 2120. worms(?)
 2121. thin, hot (peppery)
 2122. wounds
 2123. rigid, stiff, hard
 2124. intestinal fat
 2125. a (sharp) point
 2126. stomach (here, referring to the first chamber of a ruminant's stomach)
 2127. a fold of fat
 2128. membrane
 2129. anus
 2130. the apex (the most distant place between the arrow and the string, that the shape of the stomach forms)
 2131. fluid, phlegm, pus
 2132. anus
 2133. waists, hips
 2134. caecum
 2135. caecum
 2136. stomach (here, referring to the first chamber of a ruminant's stomach)
 2137. the entrance of the stomach
 2138. a part of the peritoneum covering the abdomen
 2139. stomach (here, referring to the first chamber of a ruminant's stomach)
 2140. a fold of fat
 2141. formed a crust, encrusted
 2142. a shudder, cramps
 2143. wails, groans
 2144. beaten (flax)
 2145. shaken (flax)
 2146. bundles of flax
 2147. basswood, linden tree
 2148. set in loose way, with no density or compactness
 2149. straw (mainly used as a resting place for animals)
 2150. peas
 2151. chick-peas, garbanzo
 2152. a strong glue
 2153. beaten, crushed
 2154. marten
 2155. sole of the foot
 2156. bloodsoaked
 2157. shoulder bone
 2158. womb
 2159. waist, hip
 2160. goitre, crop
 2161. feathers
 2162. down
 2163. dotting, spotting, freckling
 2164. shrinking (something else)
 2165. laying (eggs)
 2166. mosquito
 2167. to become unrestrained, to go wild, to be angry
 2168. hammer
 2169. caecum
 2170. laserwort, asafetida (plant)
 2171. aconite, wolfsbane, monkshood (poisonous plant)
 2172. aconite, wolfsbane, monkshood (poisonous plant)
 2173. heating up (meaning: high temperature, fever)
 2174. caper bush
 2175. gums
 2176. waist, hip
 2177. toothed, dentate, serrated
 2178. split, cloven, divided

חלק

- 2037. rope, string (where slaughtered birds were hung)
- 2038. potion
- 2039. to winnow, sift
- 2040. to bump into, to get hit
- 2041. piercing
- 2042. rough
- 2043. membrane
- 2044. loins, flanks (the inner muscles of the thigh, next to the kidneys)
- 2045. to feel, touch, to handle with the hands
- 2046. hole
- 2047. to cleave, split, break open
- 2048. waist, hip
- 2049. acorn
- 2050. pea-beetles
- 2051. scythe, pruning shears
- 2052. sickle
- 2053. saw
- 2054. an axis (of a winch, crank)
- 2055. screw
- 2056. sedge (plant)
- 2057. clear, lucid
- 2058. mirror
- 2059. slices of bacon
- 2060. to complicate, confuse
- 2061. to make thin
- 2062. awn, bristle (of wheat)
- 2063. rough
- 2064. to delay, arrest
- 2065. helmet
- 2066. sharpness
- 2067. sharp
- 2068. glands
- 2069. to tear apart
- 2070. holes
- 2071. a ditch, a space
- 2072. horse-tail (plant)
- 2073. handle (of a vessel)

- 2074. a file
- 2075. to scrape, to mash (in a grater)
- 2076. a black etching (an engraving made by a chemical substance put on a vessel)
- 2077. hammer
- 2078. a sort of vulture
- 2079. gravel, sand (mixed with water)
- 2080. moth
- 2081. a red leather
- 2082. felted, matted, upholstered
- 2083. cut into small pieces, minced
- 2084. diaphragm
- 2085. omasum (the third chamber of a ruminant's stomach)
- 2086. stomach (here, referring to the first chamber of a ruminant's stomach)
- 2087. hawk
- 2088. goshawk
- 2089. knee
- 2090. beaten, crushed
- 2091. a part of the peritoneum covering the abdomen (rumen)
- 2092. stomach (here, referring to the first chamber of a ruminant's stomach)
- 2093. shrinking (or: shrunk)
- 2094. rigid, stiff, hard
- 2095. shrinking, (or: shrunk)
- 2096. to stick, to attach, to clog up
- 2097. the forking of the ribs
- 2098. glands
- 2099. an applied strike
- 2100. diaphragm
- 2101. thin, slim
- 2102. feather
- 2103. tub
- 2104. rigid, stiff, hard
- 2105. bloodsoaked
- 2106. scabs (incrustation of a wound)
- 2107. wounds
- 2108. stains

1979. doorposts, beams or pillars forming the door's frame
 1980. passage, balcony
 1981. room, chamber
 1982. hut, open hut
 1983. a yard surrounded by four corridors
 1984. a strong glue
 1985. gloves
 1986. to shrink
 1987. to plait (the tefillin straps so that they don't touch the ground)
 1988. the part (of the arm) which is full of flesh, biceps
 1989. waste of raw silk (made of the outer part of the cocoon)
 1990. pins
 1991. to stitch a basting (to stitch rough, loose, stitches until the final stitching is done)
 1992. mantle, cloak
 1993. ball of threads
 1994. seams, fringes (of cloths)
 1995. to unravel, disentangle (a garment into threads)
 1996. excess warp threads
 1997. fringes (of a garment)
 1998. alum (in German)
 1999. alum (in German)
 2000. alum
 2001. fenugreek (a Greek trefoil used as spice)
 2002. tub, container (the part of the wine-press where the grapes are laid)
 2003. to round [shaping pastries in a round shape]
 2004. to turn (the dough to give it the bread's shape)
 2005. vine-arbors
 2006. to turn (the dough to give it the bread's shape)
 2007. a piece of wood bent at its sides
 2008. acorns
 2009. oak
 2010. tiles, shingles
 2011. a hut (built like a cone-shaped tent)
 2012. flail (an instrument for threshing grain by hand, consisting of a staff or handle to one end of which is attached a freely swinging stick or bar)
 2013. lime
 2014. spelt
 2015. rye
 2016. oats
 2017. (untied) bundles, heaps
 2018. food cooking in a pot with bread crumbs and other ingredients
 2019. clear, lucid, not dense
 2020. cataract (a spot in the eye reducing eyesight)
 2021. to penetrate, infiltrate
 2022. medical ointment (balm)
 2023. sediment-wine, wine made of dregs (wine of bad quality)
 2024. to beat, strike
 2025. vine-arbors
 2026. mold spots
 2027. lamps [the vessel holding the candle]
 2028. folding
 2029. a form
 2030. a little boat
 2031. pitchforks, hayforks
 2032. circle, wheel, bow
 2033. folding chair
 2034. cataract (a spot in the eye reducing eyesight)
 2035. bar, ingot
 2036. to trim, clean (a candle)

1919. to blanch, scald, to wash with boiling water
 1920. stormy, raging (water)
 1921. sedge (plant)
 1922. grill, roasting jack
 1923. a sharpening stone
 1924. to file
 1925. to cover, smear upon with lead
 1926. to penetrate, infiltrate

החירות

1926א. -

זכחים

1927. chunks of meat roasted on pieces of coal
 1928. model, example
 1929. perfect, complete
 1930. to rub, scratch
 1931. a bandage
 1932. to shorten (by rolling up)
 1933. waist, hip
 1934. elbow
 1935. band, belt
 1936. handle (of a vessel)
 1937. bottom
 1938. to groove, to notch
 1939. cataract (a spot in the eye reducing eyesight)
 1940. bladder
 1941. wart (blister?)
 1942. chunks of meat roasted on charcoals
 1943. prepared, capable, talented
 1944. to shrink
 1945. to rub, to pick, scratch
 1946. furnace, stove, hearth
 1947. to cover, smear with lead
 1948. to mix (in a liquid)
 1949. vault, arch (dome)

1950. fenugreek (a Greek trefoil used as spice)
 1951. to penetrate, infiltrate
 1952. to explode
 1953. cataract (a spot in the eye reducing eyesight)
 1954. buttons
 1955. a ball-shaped knob (on a haft of a spear or sword to prevent them from slipping from the hand)
 1956. helmets
 1957. bells
 1958. to round [a leather piece to make a nice-looking carpet]
 1959. felt
 1960. grill, a roasting jack
 1961. to penetrate, infiltrate
 1962. mud, slime
 1963. a lighter [a piece of steel used to strike a flint to make a spark]
 1964. steel
 1965. slots, grooves, notches

מנחת

1966. (a vessel) full of materials but not over flowing or heaping
 1967. hemp
 1968. a copper alloy
 1969. metal
 1970. tin
 1971. button (a decorative ball at a candelabrum's branch)
 1972. cups made of marbled wood
 1973. kidney bean
 1974. gall-nuts (parasite growth on oaks' leaves)
 1975. fringes (of a garment)
 1976. a piece of wood bent at the edges
 1977. peg, hook, wedge
 1978. patch

1850. potion
 1851. a tub, a large round container
 1852. wormwood (plant)
 1853. cresses, garden cresses, paper
 cresses, (green mustards)
 1854. whey, milk curds
 1855. a (poisonous) bite
 1856. watermelon
 1857. the bulgings of the cheeks
 1858. saddles
 1859. a scab (incrustation of a wound)
 1860. alum
 1861. alum (in German)
 1862. red (earth, soil)
 1863. to cover, smear with lead
 1864. pot, pitcher, leather bag
 1865. port, seaport
 1866. to peck, gnaw, nibble
 1867. whey, milk curds
 1868. laserwort, asafedita (plant)
 1869. whey, milk curds
 1870. cradle
 1871. mushrooms
 1872. peg, hook, wedge
 1873. fenugreek (a Greek trefoil used as
 spice)
 1874. clay, mud
 1875. raging or stormy (water)
 1876. eel (a non-kosher fish)
 1877. brine (for pickling)
 1878. soft (softened by being soaked in
 their oil)
 1879. flat
 1880. albumen (white of an egg)
 1881. yolk (of an egg)
 1882. a little toad
 1883. bladder
 1884. soft (softened by being soaked in
 their oil)
 1885. pile
 1886. ball

1887. flutes, pipes
 1888. cords, strings (of musical
 instruments)
 1889. lettuce
 1890. spindle
 1891. chalice
 1892. incense bowl
 1893. cataract (a spot in the eye reducing
 eyesight)
 1894. folded up
 1895. tub
 1896. hail
 1897. engraved stamp for coining money
 1898. tub, container (the part of the
 wine-press where the grapes are laid)
 1899. a sack (the amount of grapes or
 olives laid at once in the olive-press or
 wine-press)
 1900. pole, bar
 1901. barrels
 1902. a hole in a barrel, a tap, a faucet
 1903. screw (of the wine-press)
 1904. the screw of the wine-press (in
 German)
 1905. squirrel
 1906. a cupboard for storing food
 1907. to solder, close up a hole
 1908. an air hole, a vent
 1909. foam
 1910. to stretch
 1911. funnel
 1912. a dance (in a circle)
 1913. a latticework holding the olives
 under the beam in the oil-press
 1914. broom
 1915. tub, container (the part of the
 wine-press where the grapes are laid)
 1916. a hemp (garment)
 1917. a type of papyrus (bamboo?)
 1918. rush, reed

1782. radish
 1783. to cut the knee sinew
 1784. a clasped plait of hair
 1785. the fraternity's (festival)
 1786. leech
 1787. vinegar
 1788. acorns
 1789. a social meal, feast
 1790. to tie
 1791. shovel, spade (that is, a flat blade and a long handle)
 1792. pick-ax
 1793. stock (for locking prisoners' feet) (in German)
 1794. stock (for locking prisoners' feet)
 1795. cables, chains
 1796. iron chains, handcuffs
 1797. lumps, bars, masses
 1798. pick-ax
 1799. adz (a sort of ax) [a heavy, curved steel tool, with a broad, chisel-like end mounted on a wooden handle]
 1800. to knock down
 1801. platform (at the center of the synagogue)
 1802. altar
 1803. vault, arch (dome)
 1804. balls (of thread)
 1805. hayforks, pitchforks
 1806. to assemble, to gather (people)
 1807. hay
 1808. stylus, engraving tool, writing instrument
 1809. porch, antechamber, entrance hall
 1810. neck, nape
 1811. the flesh covering the thigh bone
 1812. foam
 1813. prick, puncture
 1814. aches, (from fever)
 1815. gums
 1816. aphtha, thrush
 1817. pick-ax
 1818. cresses, garden cresses, paper cresses, (green mustards)
 1819. a severe wound
 1820. rue (plant)
 1821. celery
 1822. abscess
 1823. a fig (a fig shaped hemorrhoid)
 1824. warp heddle (*Brit*: heald) eye. [a cord with a ring or an eye formed by two knots guiding the warp thread]
 1825. fruit of a wild rose
 1826. a slug
 1827. cotton
 1828. beetle, bug
 1829. beetle, bug (in Slavian)
 1830. May beetle, June bug (a large dark-colored bug)
 1831. warp's heddle (*Brit*: heald) eye. [a cord with a ring or an eye formed by two knots guiding the warp threads]
 1832. colored in some color (purple?)
 1833. rock salt (such as Sodom salt, salt extracted from the Dead sea area)
 1834. piercing pains
 1835. to heat up, suffer from fever and infection
 1836. eye fluid
 1837. piercing pains
 1838. bloodsoaked
 1839. abscess
 1840. bathtub
 1841. uvula
 1842. sourness, acidness
 1843. mint (plant)
 1844. horehound, marrubium (plant)
 1845. savory (plant)
 1846. a type of mint (plant)
 1847. diaphragm
 1848. mirror
 1849. to swallow while inhaling

1715. to press
 1716. pierces
 1717. to drip
 1718. fishing hook (to be precise, the hook at the end of the rod)
 1719. logs of wood
 1720. lake, pond, pool
 1721. to swarm, stir, overflow
 1722. squirrel
 1723. prick, puncture
 1724. a surgical knife (for bloodletting)
 1725. sound, noise
 1726. carpet
 1727. marsh, a shallow body of water
 1728. bat
 1729. delicacies
 1730. wounds
 1731. nettles, urticas
 1732. waiter, chief cup bearer, chief butler
 1733. waiter
 1734. crest, cock's comb
 1735. magnet, loadstone
 1736. essence, being, entity
 1737. an empty well, pit
 1738. current
 1739. wound (in Provencean)

 מכור
 1740. a clod of earth
 1741. apprentice
 1742. (plasterer's) trowel
 1743. county, dukedom, duchy
 1744. (location of the) sprain
 1745. larva, caterpillar-track
 1746. temple (of the forehead)
 1747. chin
 1748. joint
 1749. to sting, puncture (for tattooing)
 1750. a surgical knife (for bloodletting)
 1751. to unstitch

1752. to verify, prove right

 שכמות
 1753. chin
 1754. needle
 1755. drill (in Spanish)
 1756. stylus, engraving tool, writing instrument
 1757. pale
 1758. fastener, clasp [to close a book or a shirt]
 1759. pin, clasp [see 213]
 1760. marsh, a shallow body of water
 1761. cloth-shoes
 1762. agreement
 1763. gall-nuts (parasite growth on oaks' leaves)

 עבודה זרה
 1764. a tub, a large round container
 1765. nits
 1766. a prick, pecking
 1767. stains
 1768. cataract (a spot in the eye that reduces eyesight)
 1769. dill, anise (aromatic plant)
 1770. dill, anise (in Italian)
 1771. tubes [stems, stalks]
 1772. ruby (a priceless gem with a shining deep red color)
 1773. Paul (the Apostle, Saul of Tarsus, a Christian 'saint')
 1774. Peter (the Apostle, Simon, a Christian 'saint')
 1775. grammar (in Latin or Italian)
 1776. Latin
 1777. rocket (plant)
 1778. coriander (plant)
 1779. leeks (vegetable used as food)
 1780. lettuce
 1781. lettuce

1646. a girth (of a horse)
 1647. a breast harness
 1648. tertian (the third annual swarm leaving the bee-hive)
 1649. oak
 1650. pine
 1651. fir tree
 1652. box (wood)
 1653. fir (tree)
 1654. oak
 1655. acorns
 1656. coral
 1657. berries (and specifically to the laurel's fruit)
 1658. laurel, (sweet) bay
 1659. chestnut trees
 1660. to fill, to overflow, brimful
 1661. tin
 1662. lead
 1663. a leveler, flattener, a straight strip of wood used to remove the excess amount
 1664. box (wood)
 1665. foam
 1666. vinegar
 1667. to turn around, turn upside down (to turn sour, turn bad)
 1668. pole, bar
 1669. ditch,
 1670. branches, bundles
 1671. bell
 1672. fortune
 1673. pin, clasp [see 213]
 1674. thistle's fruits
 1675. mast
 1676. little coins, pennies
 1677. stork
 1677א. plain, open field, an area of fields
 1678. טגורדן
 1678. border, frontier
 1679. marsh, a shallow body of water
 1680. rust
 1681. skunk
 1682. cradle
 1683. hawk
 1684. fried
 1685. to calm, give rest (to allow breath)
 1686. stables
 1687. stalls in the stable
 1688. a bird used as bait
 1689. metal disks used in a game
 1690. a latticework that holds the olives under the beam in the olive-press
 1691. battle-ax
 1692. womb
 1693. to flicker, to start burning [a flame]
 1694. hot ashes (in Italian)
 1695. quinces (fruits)
 1696. strainer (in Provancean)
 1697. battle-ax
 1698. to attack, provoke
 1699. nettles, urticas
 1700. alum
 1701. part, section, piece
 1702. podagra, gout (a rheumatic illness in the feet)
 1703. niter (potassium nitrate)
 1704. a soap herb (soapwort)
 1705. going astray, crossing the limits, breaking the barriers
 1706. tongs, pliers
 1707. nape
 1708. a clod of earth
 1709. arm-pit
 1710. to blow or wipe the nose
 1711. bell
 1712. ball
 1713. that belongs to them (literally: their belonging)
 1714. mud, slime

1583. fulling; cleansing and thickening a cloth by pressing, treading and other processes

1584. felt (sheet)

1585. shook (his garment)

1586. a layer of clay strengthening the floor (in German)

1587. vine-arbor

1588. wicker nets, mattresses

1589. planks

1590. wedges, hooks, pegs

1591. vault, arch (dome)

כבא בחורא

1592. the beams of the roof

1593. hedgehog

1594. gray-brown (marble)

1595. laurel, sweet bay

1596. berries, and laurel berries in particular

1597. wing (of a building)

1598. a beam in the wall, that the perpendicular beams rest on (in German)

1599. hut

1600. a lock

1601. a cry

1602. ring, scale (of a mail; a flexible armor of interlinked rings or scales)

1603. porch, antechamber, entrance hall

1604. passage, balcony

1605. stairs

1606. carpet

1607. withering

1608. flint stones

1609. to shake

1610. leeks (vegetable used as food)

1611. to layer (a vine) [see 918]

1612. ice

1613. hail

1614. wooden frame for a grindstone

1615. a funnel (to supply the grindstones with grain)

1616. a layer of loam that strengthens the floor (in German)

1617. plank

1618. canal, drainpipe

1619. shovel, spade (a flat blade with a long handle)

1619א. east

1620. spark

1621. oriental saffron, crocus

1622. rings

1623. Rome (Italy's capital)

1624. rungs, steps (of a ladder)

1625. temple (of the forehead)

1626. wing (of a building)

1627. lodges, huts

1628. wooden frame for a grindstone

1629. funnel (to supply the grindstones with grain)

1630. tub, container (the part of the wine-press where the grapes are laid)

1631. twins (poles supporting the wine-press)

1632. sisters (poles supporting the wine-press)

1633. screw (of the wine-press)

1634. branch, bundle

1635. (tree) trunk

1636. props (for a young tree)

1637. wedges, hooks, pegs

1638. mast

1639. a sail

1640. anchors

1641. oars

1642. a little boat

1643. a cargo ship, freighter

1644. lying on their back, supine

1645. ruby (a priceless gem, with a shining deep red color)

1526. whey, milk curds
 1527. pick-ax
 1528. chauldron, big pot (for cooking)
 1529. clods, lumps (of clay to make jugs)
 1530. region
 1531. carriage (in German)
 1532. winnowing shovel
 1533. to diaper
 1534. marsh, shallow body of water
 1535. to weed
 1536. a soaking pond, for retting (flax, to facilitate the removal of the fiber from the wooden tissue by partial rotting)
 1537. to go astray, to break the barriers, to pass the limits
 1538. glaucoma
 1539. ploughshare (the blade that slices the earth)
 1539x. smooth, not large
 1540. dress, gown [see 189]
 1541. pick-ax
 1542. adz (a sort of ax) [a heavy, curved steel tool, with a broad chisellike blade mounted on a wooden handle]
 1543. an implement with two pointed heads
 1544. a pole, (for carrying a load on the shoulder)
 1545. pitchfork, hayfork (in German)
 1546. spear, lance
 1547. scythe, pruning shears
 1548. sickle
 1549. recooking, (welding a metal)
 1550. felt (sheets)
 1551. tub
 1552. a burn (an infected wound)
 1553. a shepherd's bag (also used for sleeping)
 1554. aphtha, thrush
 1555. sparks
 1556. to wet, to moisten
 1557. fried and spiced meat
 1558. a weight of one hundred units
 1559. wrinkles, folds
 1560. rudder (a vertical blade at the stern of a sailing vessel used for steering)
 1561. a vessel made of rushes for producing cheese (giving the cheese its name)
 1562. small onions (chives, leeks)
 1563. rows (of vines)
 1564. to strike, beat
 1565. a wall (surrounding the city)
 1566. to suffer from diarrhea (referring to a cow suffering from an intestinal disease)
 1567. skunk
 1568. diarrhea, intestinal disease
 1569. deviations (passages branching off the right way where the cattle might get lost)
 1570. gratitude, gratefulness
 1571. a hole in a barrel, a tap, a faucet
 1572. props (for a young tree)
 1573. pick-ax
 1574. shovel, spade (that is, a flat blade and a long handle)
 1575. shovel, spade (that is, a flat blade and a long handle)
 1576. (the spade's, or) shovel's blade
 1577. a sack (the amount of grapes or olives to be put to the wine-press or oil-press at once)
 1578. cresses, garden cresses, paper cresses, (green mustards)
 1579. oriental saffron, crocus
 1580. to bend
 1581. hawthorn
 1582. to comb (wool)

1458. laundry workers [fullers; cleansing and thickening clothes by pressing, beating or treading]

1459. adz (a sort of ax) [a heavy, curved steel tool, with a broad, chisel like end mounted on a wooden handle]

1460. slim, thin

1461. stitches, seams

1462. warp heddle (*Brit*; heald) eye [a cord with a ring or an eye formed by two knots guiding the warp threads]

1463. balls of thread

1464. warp threads

1465. plaits (of unwoven flax)

1466. felt (sheets)

1467. leftovers (of leather after tanning)

1468. a saw

1469. a drill

1470. a plane (a tool)

בכא מציעא

1471. fringes (of a cloth)

1472. halter (the part of the harness around the animal's neck)

1473. head-harness

1474. sack, bag

1475. bundles of flax

1476. bundles of flax

1477. flanks (the inner muscles of the thigh, next to the kidneys)

1478. nettle, urtica

1479. skunk

1480. blocking by a damn

1481. vulture

1482. stairs

1483. laces, strings

1484. bar, ingot

1485. gravel, sand (mixed with water)

1486. to blunt, defect (the donkey's back with an improperly fit saddle)

1487. wart

1488. entertainment (a society that prevents people from getting bored)

1489. to occupy oneself

1490. to wear out (clothes, or, as in this case, household metal tools)

1491. peg, wedge, hook

1492. couple

1493. scoops, shovels

1494. a clod of earth

1495. wicket (a small, low door)

1496. pick-axes

1497. to turn sour, to lose the honey taste

1498. bluntness, defectiveness

1499. millet

1500. a type of millet, panic grass

1501. pitch

1502. clay, mud

1503. a hole in a barrel, a tap, a faucet

1504. plenty, abundance

1505. (jewelry) box

1506. hops

1507. a metal disk (a pre-stamped coin)

1508. an engraved stamp for coining money

1509. to decorate, to equip

1510. sparks

1511. bar, ingot

1512. a metal disk (a pre-stamped coin)

1513. an advance

1514. pledge, deposit

1515. bands, belts, stripes

1516. hemp clothes

1517. granary, store-house

1518. barn, threshing floor

1519. plums

1520. to scrub, curry

1521. fringes (of a garment)

1522. to starch

1523. starch (in German)

1524. (clothes with) needle-woven work

1525. foam

1393. saddle
 1394. to peck, gnaw
 1395. beak
 1396. bell
 1397. to dance, to turn around
 1398. antechamber, entrance hall [porch]
 1399. to dance, to turn around
 1400. a (butcher's) sales-table, counter
 1401. pick-ax
 1402. Constantinople (a city in Turkey, then the capital city of the Byzantine empire, now Istanbul)
 1403. diarrhea, intestinal disease
 1404. peacock
 1405. partridge
 1406. beak
 1407. tongs, pliers
 1408. shovel, spade (a flat blade with a long handle)
 1409. pits, holes (in the ground)
 1410. hearth (stones fit to burn wood upon them)
 1411. spark
 1412. to chew, to cut
 1413. clods of earth
 1414. tiles, shingles
 1415. to wail, complain
 1416. to rub, scratch
 1417. fenugreek (a Greek trefoil used as spice)
 1418. a fishing trap
 1419. a fishing trap (in German)
 1420. tubes [stems, stalks]
 1421. plain, open field, an area of fields
 1422. passage, balcony
 1423. border, frontier
 1424. gums
 1425. wounds
 1426. aloe (plant)
 1427. resin (of a tree)
 1428. shrank
 1429. (location of the) sprain
 1430. starling
 1431. a clod of earth
 1432. felt (sheets)
 1433. to unravel (a fiber or garment into threads)
 1434. soap
 1435. to sweep (that is, to clean up the leftovers)
 1436. logs, trunks of wood
 1437. broom
 1438. an ingot, bar
 1439. to blur, erase (a picture by rubbing)
 1440. hammer
 1441. a file (tool)
 1442. to notch, groove
 1443. to comb (wool)
 1444. pressings, treadings (for laundry; fulling)
 1445. engraved stamp (for coining money)
 1446. soap
 1447. saffron, crocus
 1448. isatis, pastel (a plant with dye-yielding roots)
 1449. bandage
 1450. an emetic medicine (a drug to induce vomiting)
 1451. guarantee
 1451א. [printer's error. should say גורר in Hebrew]
 1452. to pour
 1453. plums
 1454. (fruits of) a wild orache (bush)
 1455. carpet
 1456. wool's waste (falls while the laundry men step on the clothes)
 1457. a thistle's fruits

1327. cramp, shudder, a muscular contraction
 1328. saffron, crocus
 1329. saffron, crocus
 1330. hedge
 1331. worry, concern
 1332. coriander (plant)
 1333. dresses, gowns [see 189]
 1334. cherries
 1335. meddlers
 1336. a dam, block
 1337. sack, bag
 1338. (a linen) thread
 1339. bottom
 1340. familiar [see 544]
 1341. plumbous oxide, litharge
 1342. (a written) column, row (on a parchment)
 1343. to allow (food) to burn and stick to the pot

קירשן

1344. buttons
 1345. [decorative] hairpins, clasps
 1346. necklaces, chains
 1347. bands, belts
 1348. sole
 1349. wart
 1350. a spit, a sharpened stick
 1351. drill
 1352. stylus, engraving tool, writing instrument
 1353. stones or little vessels that are moved on the game board
 1354. dying
 1355. to scratch
 1356. to press firmly
 1357. halter (part of the harness around the animal's neck)
 1358. trunk, lump, base
 1359. blisters

1360. a type of silk
 1361. familiar [see 544]
 1362. mushrooms
 1363. plane
 1364. plane
 1365. to scratch
 1366. step, stair
 1367. crane (bird)
 1368. fried
 1369. watermelon
 1370. acorn
 1371. acorn [in German]
 1372. sack, bag
 1373. "Ashkelon-garlic", small onions
 1374. development (of the fruit)
 1375. satiated
 1376. entertainment (referring to a society that prevents people from getting bored)
 1377. Rome (Italy's capital)
 1378. tune, melody
 1379. an osier (willow) field
 1380. fish pond
 1381. sorb (tree)
 1382. representative
 1383. pricks, peckings
 1384. halter (a part of the harness around the animal's neck)
 1385. bluntness, defectiveness (here in a sense of Achilles' heel)
 1386. plank
 1387. wound
 1388. to cough
 1389. wool combers
 1390. embroidery

בבא קמא

1391. tongs, pliers
 1392. entertainment (referring to a society that prevents people from getting bored)

1258. a yellow paint (made from arsenic disulfide)
 1259. a red paint (made from plumbous oxide)
 1260. black paint (made from sulfuric copper)
 1261. gall-nuts (parasite growth on oaks' leaves)
 1262. to suspect
 1263. paint (to restore writing that was erased)
 1264. embroidery
 1265. engraved stamp (for coining money)
 1266. a cloth shoe
 1267. a shepherd's bag (also used for sleeping)
 1268. sack, bag
 1269. to cut, chop
 1270. pick-ax
 1271. gown, dress [see 189]
 1272. carriage (in German)
 1273. cataract (a spot in the eye reducing eyesight)
 1274. secondary, of low quality
 1275. strainer
 1276. swallow (bird)
 1277. shrinking (or shrunken)
 1278. shrinking (or shrunken)
 1279. pine
 1280. apprentice
 1281. acorn (pistachio)
 1282. opportunity, chance
 1283. fishing nets made of rushes
 1284. fishing hook (to be precise, the hook at the end of the rod)
 1285. familiar [see 544]
 1286. equipment, supplies
 1287. cells
 1288. present, gift, portion
 1289. cloth shoes
 1290. poplar
 1291. clove (flower)
 1292. rose
 1293. glaucoma
 1294. saffron, crocus
 1295. straw
 1296. chopped or minced beet
 1297. morelle cherry (tree)
 1298. intestinal fat
 1299. acorn
 1300. tonsillitis
 1301. feverfew (plant)
 1302. alpine fennel (plant)
 1303. fenugreek (a Greek trefoil used as spice)
 1304. hops
 1305. tonsillitis
 1306. a serious cold (catarrh)
 1307. acorn (pistachio)
 1308. ammonia (Italian)
 1309. galbanum (resin)
 1310. piercing pain
 1311. abscess
 1312. red
 1313. to faint, lose consciousness
 1314. to soak
 1315. mint (plant)
 1316. laurel, (sweet) bay
 1317. berries (and specifically, to the laurel fruits)
 1318. rocket (plant)
 1319. a type of mint (plant)
 1320. leeches
 1320א. mistakenly taken for a foreign language
 1321. aloe (plant)
 1322. plumbous oxide, litharge
 1323. button
 1324. waist
 1325. fever
 1326. pick-ax

נדרים

1193. metal disks (used in a game)
 1194. theriac (an antidote against snakes' venom)
 1195. a serious wound
 1196. bundles of flax
 1197. whey, milk curds,
 1198. sediments (of leftover meat)
 1199. brine (for pickling)
 1200. a knapsack (hanged on the neck)
 1201. strap
 1202. (leather) boots, leggings, anklets
 1203. a belt
 1204. lupine (plant)
 1205. strings (of figs)
 1206. curled

נזיר

1207. temple (of the forehead)
 1208. region
 1209. nits
 1210. to rub
 1211. almost raw (barely cooked)
 1212. offenders, transgressors, malicious people
 1213. honeycombs
 1214. mast
 1215. dill, anise (aromatic plant)
 1216. clods of earth

סרסה

1217. to tear apart, cut to small pieces
 1218. band, belt, stripe
 1219. a serious wound
 1220. plenty, abundance
 1221. dislocated [from a sprain]
 1222. podagra, gout (a rheumatism in the feet)
 1223. (spiritual) preparation
 1224. to diaper
 1225. lumps, clods
 1226. pale

1227. going astray, exceeding the bounds, breaking the boundaries
 1228. an osier (willow) field
 1229. button
 1230. strong glue
 1231. gall-nuts (parasite growth on oaks' leaves)
 1232. vitriol (sulfuric acid)
 1233. black paint (made from arsenic disulfide)
 1234. vault, arch (dome)
 1235. platform (at the center of the synagogue)
 1236. to disturb, annoy
 1237. step-fathers
 1238. whirling arrows
 1239. a wall (surrounding the city)
 1240. halter
 1241. box, case
 1242. to inflate, to become inflated
 1243. honeycomb
 1244. rock salt (such as Sodom salt, salt extracted from the Dead Sea area)
 1245. a black etching [a black picture made by a chemical substance engraving the vessel]
 1246. sedge (plant)
 1247. drum
 1248. a felt hat
 1249. Syrian language

גיסין

1250. a region
 1251. a black etching [see 1245]
 1252. dukedoms, duchies, counties
 1253. dukedoms, duchies, counties
 1254. gall-nuts (parasite growth on oaks' leaves)
 1255. equipment, supplies
 1256. gowns, dresses [see 189]
 1257. pin, clasp [see 213]

1119. to strain, make an effort
 1120. heel
 1121. cloth-shoes
 1122. felt (sheets)
 1123. undershoe (German)
 1124. a type of papyrus (bamboo?)
 1125. stilt
 1126. crutch
 1127. a cloth-shoe
 1128. plank
 1129. ankle
 1130. sole
 1131. a cloth-shoe
 1132. clay, mud
 1133. a wart
 1134. to blunt, defect (a donkey's back,
 by an improper saddle)
 1135. marsh, a shallow body water
 כתוב
 1136. to decorate, equip
 1137. army service corps (a group of
 people accompanying the army and
 taking care of its supplies)
 1138. rescue, extrication
 1139. peg, hook, wedge
 1140. sharpened, pointed
 1141. abscess
 1142. to iron
 1143. to mix into a liquid, to wet
 1144. disheveled
 1145. familiar [see 544]
 1146. a serious wound
 1147. prick, puncture
 1148. a surgical knife (for bloodletting)
 1149. flutes, pipes
 1150. vulture
 1151. tendril
 1152. to shine, polish
 1153. to cry, complain
 1154. hops
 1155. quince
 1156. epilepsy
 1157. clay, mud
 1158. celery
 1159. coriander (plant)
 1160. round thin slices
 1161. sourness, acidity
 1162. household manager
 1163. a leper (swine)
 1164. a long pole, bar
 1165. chess
 1166. cups made of marbled wood
 1167. particles (of gold), crumbs (of
 gold)
 1168. a wart
 1169. vinegar
 1170. a groove, notch
 1171. a fold of fat
 1172. a type of mint (plant)
 1173. wormwood (plant)
 1174. tongs, pliers
 1175. folding chair
 1176. a fishing pond
 1177. alum
 1178. bundle. package
 1179. oars
 1180. to sail, navigate
 1181. a type of silk.
 1182. familiar [see 544]
 1183. favor
 1184. a sack with two pockets
 1185. coral
 1186. sourness, acidity
 1187. to cover or smear with lead
 1188. alum
 1189. cracks (on a vessel's sides)
 1190. vine-arbor
 1191. peach
 1192. secondary, of low quality

1056. to groove, notch
 1056א. smooth (not rough)
 1057. kidney bean
 1058. bristle
 1059. niter (potassium nitrate)
 1060. to stitch a basting (rough loose stitches till the final stitching is made)
 1061. to sew
 1062. a press (for ironing clothes)
 1063. to iron
 1064. to renew by treading (giving a cloth a new look by treading and pressing on it)
 1065. overall, robe
 1066. robe
 1067. sack, bag
 1068. arches (of a bridge)
 1069. to stitch a basting (rough loose stitches till the final stitching is done)
 1070. a cloth's corners, fringes.
 1071. rim, boards to the length (of the bed)
 1072. ----
 1073. "kor" (a large measure of volume)
 1074. coffin
 1075. a hemp cloth
 1076. a surgical knife (for bloodletting)
 1077. gums

חגיגה

1078. funnel (to suppl the grindstones with grain)
 1079. Cordovan (special type of leather made in Cordoba, Spain)
 1080. proof
 1081. a roasting spit
 1082. snail (with a shell)
 1083. moist, ([stones] soaked with water)
 1084. scorpions (a whip or scourge with spikes attached)

1085. ball of thread
 1086. fabric, woven garment
 1087. breath
 1088. ankle
 1089. to bend, tip, knock down
 1090. sticks
 1090א. a cupboard for storing food
 1091. a type of silk
 1092. valley, wadi
 1093. scoop, shovel
 1094. folding chair

יבמות

1095. stitch
 1096. tongs (?) pliers(?)
 1097. halter (the part of the harness around the animal's neck)
 1098. (jewelry) box
 1099. border, frontier
 1100. abundance, plenty
 1101. carpet (?)
 1102. to plaster
 1103. a scream
 1104. shovel, spade (a flat blade with a long handle)
 1105. a press
 1106. to explode
 1107. to scratch
 1108. to inflate
 1109. vault, arch
 1110. soft
 1111. hard, rough
 1112. foam
 1113. fenugreek (a Greek trefoil used as spice)
 1114. a shepherd's bag (also used for sleeping)
 1115. to swarm, stir, overflow
 1116. cloth-shoes
 1117. sole
 1118. laces, strings

מגילה

994. tuna
 995. port, seaport
 995א. mother
 996. damage, obstacle, trouble (a libelous document intending to cause harm)
 997. slices of bacon
 998. to shine, polish
 999. hayfork, pitchfork
 1000. purslane, portulaca (plant)
 1001. broom
 1002. yellow paint (made from Arsenic disulfide)
 1003. sap, gum (of a tree)
 1004. black paint (made from Sulfuric Copper)
 1005. gall-nuts (parasite growth on oaks' leaves)
 1006. lentiginous (who have a skin with lentil shaped freckles)
 1007. saffron, crocus
 1008. isatis, pastel (a plant with dye-yielding roots)
 1009. rubia (an herb whose roots produce a red dye)
 1010. the part (of the arm) that's full of flesh, biceps
 1011. hammer
 1012. sack, bag
 1013. platform (at the center of the synagogue)
 1014. (jewelry) box
 1015. pick-ax
 1016. to be entertained, amused
 1017. torrential rain, downpour
 1021. mud, mire (in Italian)
 1022. to clean from thorns
 1023. to uproot, to extract roots
 1024. muddy, full of mud
 1025. mole
 1026. snail
 1027. laurel, (sweet) bay
 1028. berries (specifically, of the laurel)
 1029. rouge, red cosmetics for coloring the cheeks or lips
 1030. cymbals, bells
 1031. to join, stitch
 1032. pulled out(?), separated(?)
 1033. to stitch a basting(loose irregular stitches to hold the material until the final stitching is made)
 1034. to scrub, curry
 1035. feeding trough, manger
 1036. to wash, launder (in a tub)
 1037. to starch
 1038. fabrics, woven cloths
 1039. to fold (decorative cuffs at the garment's margins)
 1040. cloth shoes
 1041. laurel, (sweet) bay
 1042. port, seaport
 1043. fishing trap
 1044. (the river) Rhine
 1045. passage, balcony
 1046. plasterer's trowel
 1047. frame head, lintel
 1048. a lock, (close or) shut with a key
 1049. a press (for dates)
 1050. a builder's ax
 1051. adz (a sort of ax) [a heavy curved steel tool, with a broad, chisel like end mounted on a wooden handle]
 1052. a mixture (of pickled food)
 1053. planks
 1054. pins, clasps
 1055. hops

מרד קטן

1018. to clean
 1019. fainting, shock, confusion
 1020. to clean

929. fir (tree)
 930. elm (tree)
 931. oak (tree).
 932. acorn
 933. coral
 934. laurel, sweet bay
 935. berries
 936. chestnut trees
 937. a ship with a number of decks with
 oars (dromond)
 938. port, seaport
 939. lantern, a glass box (usually used
 for protecting a candle's flame).
 940. tin
 941. streams
 942. a clod of earth
 943. purslane, portulaca (plant)
 944. ibex, wild goat
 945. cellar
 946. a large barrel
 947. a strong glue
 948. to wail, (short sounds)
 949. hoarse, (a vocal tone barely
 emerging from a throat or a musical
 instrument)
 950. scythe, pruning shears
 951. groans (long sounds)
 952. to wail, howl (short sounds)

תענית

953. winnowing shovel
 954. lightning, a flash in the night
 955. to wean (a baby)
 956. clear, lucid
 957. rust
 958. painful
 959. to wean
 960. to take a nap
 961. a light shoe
 962. shocked, astonished

963. lime
 964. heating up (high temperature, fever)
 965.(a) press [pressure (morally)]
 966. you're doing wrong, behaving
 unfairly
 967. a serious wound
 968. to puncture
 969. pitchfork, hayfork
 970. to burden
 970א. a sail
 971. pick-ax
 972. shovel, spade (a flat blade with a
 long handle)
 973. air-hole, vent
 974. carpet
 975. crib, cradle
 976. marsh, a shallow body water
 977. nits
 978. mushrooms
 979. sack, bag
 980. fishing pond
 981. pickled with salt
 982. porridge
 983. tub, container (the part of the wine-
 press where the grapes are laid)
 984. shovel, spade (with a flat shovel
 and a long handle)
 985. pick-ax
 986. shovel, spade (with a flat blade and
 a long handle)
 987. (tree) trunk
 988. ploughshare (the blade that slices
 the earth)
 989. tonsillitis
 990. pestle
 991. fulling; cleansing and thickening a
 cloth by pressing, treading and other
 processes
 992. to iron, press
 993. (jewelry) box

864. incense-bowls, (containers for the insolence)
 865. to fold (decorative cuffs at the cloth's margins)
 866. to scrub, curry
 867. fishing ponds
 868. coop
 869. moist, fresh
 870. Worms (a city in west Germany)
 871. Rome (Italy's capital city)
 872. small onions, (chives, leeks)
 873. bold, courageous
 874. common caper bush (in Italian)
 875. folding chair
 876. saddle-shaped seats
 877. peaches
 878. quince
 879. cataract (a spot in the eye reducing eyesight)
 880. butcher-shop (a place where animals are slaughtered and their meat is sold)
 882. blunting a sharp point (of a vessel)
 883. tripod
 884. foam
 885. to allow (food) to burn and stick to the pot.
 886. favor
 887. turning part (of a table, making it possible to store things in it)
 888. pitchfork, hayfork
 889. lamp
 890. needle-woven work
 891. a cobbler's adz
 892. an implement with two pointed heads
 893. a saw
 894. adz (a sort of ax) [a heavy, curved steel tool, with a broad, chisel like end mounted on a wooden handle]
 895. scythe, pruning shears
 896. a tool with two sharp heads
 897. closings, fastenings
 898. lamp
 899. grill, roasting jack
 900. to press, (to hold)
 901. tripod
 902. tripod
 903. a roasting spit
 904. to drill, [and from here, to pick (teeth)]
 905. Lombardy (a region in north Italy)
 906. tiles, shingles
 907. to wave (to spread an odor)
 908. to trim, prune, thin out
 909. to bend
 910. adz (a sort of ax) [a heavy, curved steel tool, with a broad, chisel like end mounted on a wooden handle]
 911. fir (tree)
 912. resin (of a tree)
 913. Barbastro (a city in Aragon, Spain)
 914. to stir, mix
 915. lime
 916. mud, mire, (earth fit mixing)
 917. sharp
 918. layer, a twig still attached to the living stock induced to root by bending and covering with soil
 919. to graft (a branch to a tree)
 920. fennugreek (a Greek trefoil used as spice)
 921. type of millet, panic grass
 922. poppy
 923. kidney beans
 924. small onions (chives, leeks)
 925. poles, rods
 926. a (linen) thread
 927. pine (tree)
 928. box (wood)

801. a scribe (tool) [a tool with two pointed ends used to mark a double line on the parchment]
 802. broom
 803. a piece of wood (from the wood's trunk)
 804. branch, bundle
 805. chestnut tree
 806. spotted
 807. withered
 808. a saw
 809. omasum, (third chamber of a ruminant's stomach)
 810. stomach, (here in a special reference to the first chamber of a ruminant's stomach).
 811. leeks (vegetables used as food)
 812. pestle
 813. ball
 814. form, shape
 815. to inflate, to become inflated
 816. queerly shaped, queerly featured
 817. sharp, sharp-edged
 818. thread (of flax)
 819. ivy (in Italian)
 820. spindle
 821. to hoist, wave (in the wind's direction)
 822. rue (plant)
 823. wood sorrel, oxalis (plant)
 824. wood sorrel, oxalis (plant)
 825. asparagusses (plant)
 826. purslane, portulaca (plant)
 827. coriander (plant)
 828. cress, garden cress, paper cress, [green mustard]
 829. celery
 830. rocket (plant)
 831. emetic medicine (drug to induce vomiting)
 832. tubs, large round containers

833. fireplace, hearth, stove
 834. digging
 835. strainer
 836. gray-brown (marble)
 837. platform (at the center of the synagogue)
 838. planks
 839. spider

ביצה

840. shovel, spade (a long handle with a flat blade)
 841. fenugreek (a Greek trefoil used for spice)
 842. a basting (loose rough stitches to hold the material until the final stitching is made)
 843. bat (animal)
 844. a round cake
 845. hatching
 846. a bulge
 847. bosom
 848. a large spoon, ladle
 849. squeaking, crackling
 850. dress, gown [see 189]
 851. felt
 852. cloth-shoes
 853. lumps
 854. to mince
 855. leeks (vegetable used as food)
 856. lamp
 857. to trim, clean (a candle)
 858. a piece of wood [from the trunk]
 859. saliva, liquid secretion
 860. eye fluid
 861. bloodsoaked
 862. heating up, (high temperature, fever)
 863. (well kneaded) pressed, squeezed (bread)

733. a type of papyrus (bamboo?)
 734. a stilt
 735. plums
 736. a porridge for medicine, made of
 sweetened herbs
 737. fainting, shock, confusion
 738. skunk
 739. a big feather
 740. pick-ax
 741. jaundice, hepatitis
 742. tonsillitis
 743. a serious wound
 744. rescue, extrication
 745. folly, unruly (conduct)
- סוכה
 746. antechamber, entrance hall, porch,
 portico
 747. passage, balcony
 748. steps, ladder
 749. branched, connected
 750. antechamber, entrance hall, portico,
 porch
 751. fringes (of a garment)
 752. balls of thread
 753. thin, narrow strips of wood, laths
 754. vine-arbor
 755. ivy, hederā
 756. a needle-woven work
 757. embroideries embroidered over coat
 or shirt
 758. to put (a vine) on an arbor
 759. ivy, hederā
 760. tube, stalk, stem
 761. arrow sticks
 762. a comb for flax
 763. bundles of flax
 764. fern (plant)
 765. wormwood, artemisia (plant)
 766. common flea-bane, pulicaria (plant)
767. shovel, spade (a long handle with a
 flat blade)
 768. a fishing nets made of reeds
 769. thin, slim
 770. (were) trampled, crushed
 771. pitchfork, hayfork
 772. rim, boards to the length (of the
 bed)
 773. sedge (plant)
 774. a type of papyrus (bamboo?)
 775. rush, reed
 776. a yard closed by a square-shaped
 corridor
 777. a type of papyrus (bamboo?)
 778. rush, reed
 779. sedge (plant)
 780. a shepherd's bag (also used for
 sleeping)
 781. a type of papyrus (bamboo?)
 782. sieve
 783. familiar, confident [see 544]
 784. boards (between beams, forming the
 ceiling)
 785. (roof) beams, boards.
 786. laurel, (sweet) bay
 787. berries (specifically of the laurel)
 788. shrinking, (or shrunken)
 789. valley, wadi
 790. mosquitoes
 791. bits (the amount of food that could
 be swallowed at once)
 792. breathings, respiration
 793. delicacy
 794. the household manager
 795. lamp
 796. lantern (a candle inside a glass box)
 797. broom
 798. peddler, haberdasher
 799. quince
 800. withering

663. *isatis, pastel* (a plant with dye-yielding roots)
 664. very early in the morning
 665. Syrian language
 666. a clod of earth
 667. hooks
 668. net, latticework.
 669. lumps (of sour milk)
 670. wart
 671. to insult
 672. to mix into liquid, to dissolve
 673. mud, slime
 674. antechamber, entrance hall, portico, porch
 675. a cataract (a spot in the eye reducing eyesight)
 676. grill, roasting jack
 677. to groove along... to make grooves
 678. oak
 679. a stuffing (such as meat in dough)
 680. the synclinal part of the neck
 681. pie
 682. bloodsoaked
 683. sourness, acidity
 684. to notch, to groove
 685. lime
 686. cracks, (on a fried meat)
 687. knee (here, in a unique reference to the neck tendon)
 688. cartilage
 689. shoulder bone
 690. to notch, to groove
 691. thigh bone
 692. the doorway edge, (the part of the doorpost on where the door closes)
 693. to plait (to gently combine one to the other)
 694. a barley liquor (a sort of beer)
 695. satiation
 696. to perceive, to notice, to see

697. *arbalest, ballista* (a sophisticated crossbow)
 698. paralysis
 699. insanity, madness
 700. common caper bush
 701. sorb (tree)
 702. berries (specifically, to the laurel's fruits)
 703. lock
- יִרְמָא
 704. passage, balcony,
 705. thin, narrow strips of wood, laths
 706. net, latticework
 707. cress, garden cress, (green mustard)
 708. *portulaca* (wild herb)
 709. rocket (plant)
 710. spiral steps
 711. to be entertained, amused
 712. to explode
 713. pin, clasp [213]
 714. to sit cross-legged
 715. lukewarm, moderate heat
 716. lumps, bars, masses
 717. (jewelry) box
 717א. box (wood)
 718. (vessel's) handles
 719. port, seaport
 720. couplet, ballad
 721. rust
 722. tube, pipe
 723. to choose the best pipe
 724. cress, garden cress, (green mustard)
 725. to drain (to empty to the last drop)
 726. rearguards
 727. felt (sheets)
 728. coriander (plant)
 729. layers for a resting place
 730. (jewelry) box
 731. port, seaport
 732. to penetrate, infiltrate

592. a plain, open fields
 593. skunk
 594. lamp
 595. band, stripe
 596. scrub, curry
 597. tub, container [the part of the wine-press where the grapes are laid]
 598. (leather) bags, suitcases
 599. aches (from fever)
 600. a couple ("when four cows are tied together")
 601. peg, hook, wedge
 602. to swallow while inhaling
 603. a stock maker (stocks for prisoners)
 604. frozen sea (?)
 605. tiles, shingles
 606. to cover or smear with lead
 607. alum
 608. to penetrate, infiltrate
 609. sourness, acidity
 610. dough-trough (boxes for kneading dough)
 611. small onions (chives, leeks)
 612. oats
 613. rye
 614. rye
 615. spelt
 616. oats
 617. fennel, black cumin, love-in-a-mist (plant)
 618. dandelion (a weed found in grain fields)
 619. poppy
 620. to mix into a liquid, to dissolve
 621. a metal disk (a pre-stamped coin)
 622. a doughnut
 623. well-kneaded (bread)
 624. lettuce
 625. chicory, endive, witloof (plant)
 626. horehound, marrubium (plant)
 627. tendril
 628. burdock, (sorts of) cress, [fragrant herbs]
 629. picris (plant) [wild herb]
 630. wormwood (plant)
 631. a milk-like herb juice
 632. pale
 633. picris (plant) [wild herb]
 634. burdock, (sorts of) cresses [fragrant herbs]
 635. wild (plants or animals)
 636. wither
 637. porridge
 638. shrinking
 639. sourness, acidity (vinegar-like, or sour-tasting food)
 640. whey, milk curds
 641. zangwill, ginger
 642. sediment wine (of bad quality)
 643. saffron, crocus
 644. red leather
 645. a strong glue
 646. a strong glue
 647. polishes, shines
 648. a lump, clod
 649. poles (for games)
 650. to round (shape a pastry in a round shape)
 651. light shoes
 652. development (of the fruit)
 653. vine-arbors
 654. gall-nuts (parasite growth on Oaks' leaves)
 655. tongs, pliers
 656. a band
 657. grafting (a branch to a tree)
 658. laurel, sweet bay (plant)
 659. berries (and specifically, to the laurel's fruit)
 660. sambucus, elder tree
 661. fried and spiced meat
 662. saffron, crocus

524. purslane, portulaca (wild herbs)
 525. coriander (plant)
 526. hops [one of the beer's ingredients]
 527. garden cress, paper cress, green
 mustard
 528. rocket (plant)
 529. (is) fried [or: (he) fried]
 530. bundle
 531. kidney bean
 532. a cupboard for storing food
 533. a metal disk (a pre-stamped coin)
 534. a cupboard for storing food
 535. pole, post
 536. to bend
 537. osiers, wickers (for plaiting)
 538. rue (plant)
 539. midst of the sea, midst of the ocean
 540. port, seaport
 541. aphtha, thrush
 542. (wet) gravel, sand.
 543. border, frontier, border district
 544. familiar [familiarity between
 people, without standing on ceremony]
 545. secondary, of low quality
 546. tendril
 547. rush, reed
 548. passage, balcony
 549. fainting, shock, confusion
 550. a paling, a picket fence
 551. pick-ax
 552. adz (a sort of ax) [a heavy, curved
 steel tool, with a broad, chisel like end
 mounted on a wooden handle]
 553. rungs (of a ladder)
 554. rungs (of a ladder)
 555. steps, stairs
 556. peg, hook, wedge
 557. passage, balcony
 558. to round (shape a pastry in a round
 form)

559. cattle herdsman, (according to
Rashi, "ox leaders")
 560. a board (between two beams)
 561. peg, hook, wedge
 562. to weave (a cloth or canvas of a
 tent)
 563. mortar
 564. the part (of the arm) which is full of
 flesh, biceps
 565. fonticulus (in the forehead)
 566. margin stripe (in a clothing)
 567. seams, fringes (of cloths)
 568. cough (that causes to secrete
 phlegm, and not just spittle)
 569. mud, slime, (caused by erosion)
 570. to stretch
 571. to climb
 572. nail (located beneath the shoe)
 573. dress, gown
 574. wicker-net, mat
 575. iron bars, bolts (connecting the
 door's boards)
 576. grill, roasting jack
 577. lock
 578. peg, pole
 579. mortar
 580. circles, wheels, arcs
 581. felt hat
 582. to insert, stick in
 583. cellar
 584. harp
 585. wart
 586. band, belt
 587. axis, hinge (of a winch or crank)
 588. tub, bucket
 589. bells, cymbals

סחים

590. wing (of a building)
 591. a cupboard for storing food

459. a potion
 460. dripping beer-barleys
 461. to mix (into a liquid)
 462. garden cress, paper cress, green mustard
 463. mint (plant)
 464. mint (plant)
 465. asafetida (plant), laserwort
 466. chervil(?)
 467. gnawing, biting piece after piece
 468. a press (for ironing clothes)
 469. form used in making cloth or shoes, (shoemaker's last)
 470. a spit for roasting
 471. vetches (a group of plants that includes beans or peas)
 472. plums
 473. quince
 474. fruits of the hawthorn
 475. dispacus [plant] fruit, thistle fruit
 476. beat, strike
 477. earl, marquis, baron
 478. to puncture
 479. to round off, [to sharpen the stick till it becomes round]
 480. felts, (felt sheets)
 481. folds, wrinkles
 482. to scratch
 483. currycomb
 484. dislocated [from a sprain]
 485. currycomb
 486. to diaper
 487. policeman, officer
 488. to drop, to draw out, to dislocate [as from a sprain]
 489. mirror
 490. rescue, extrication
 491. straw
 492. weight
 493. loins, flanks, (the thigh's inner muscles next to the kidneys)
 494. urticaceae, nettle
 495. omasum (third part of a ruminant's stomach)
 496. hip, waist
 497. policeman, officer
 498. lumps, bars, masses
 499. bluntness, defectiveness
 500. sacks, bags
 501. a girth of (a saddle), a belly band
 502. peg, hook, wedge
 503. to go astray, to deviate from the line, to break through a border
 504. pin [see 213, 223]
 505. present, gift, portion
 506. ploughshare, (the blade that slices the earth)
 עירובין
 507. gall-nuts, (parasite growth on the oak's leaves)
 508. (a supporting) pillar
 509. peg, hook, wedge
 510. wedges, pegs, hooks
 511. branched, connected
 512. (a supporting) pillar
 513. a black paint (made from Sulfuric Copper)
 514. a cupboard for storing food
 515. dress, gown [see 189]
 516. brine (for pickling).
 517. a rim, boards along the long side of the bed.
 518. a couple, pair
 519. mud
 520. to climb
 521. saddle arc (one of the two parts that form the saddle's frame).
 522. sourness, acidity
 522א. mistakenly taken for foreign language
 523. a type of beet. (Amaranth?)

- 390. alum
- 391. oriental crocus
- 392. fenugreek, (a Greek plant used as a spice)
- 393. cotton
- 394. aloë (plant)
- 395. to pull out [literally: to take off shoes, but here referring to loosening the gums]
- 396. a hairnet
- 397. bands, shoulder straps, (to tighten the cloth to the body)
- 398. sole (of a shoe)
- 399. spout (of a kettle)
- 400. band
- 401. weights
- 402. weaving devices
- 403. poles, boards (of wood)
- 404. clay, mud
- 405. the new testament
- 406. felts, (felt sheets)
- 407. folding chair
- 408. mantle, cloak
- 409. wide dress, wide garment
- 410. an upholstered jacket
- 411. an undergown
- 412. band
- 413. foot-covers (a type of stockings)
- 414. knee-covers
- 415. knee-pants [in *Ashkenaz* (German) language]
- 416. shrink, reduce
- 417. lamp
- 418. hammer
- 419. scoop, shovel
- 420. shovel, spade (a long handle with a flat blade)
- 421. pitchfork, hayfork
- 422. distaff, spindle
- 423. peg top, spindle
- 424. point
- 425. emetic medicine (a drug to induce vomiting)
- 426. ploughshare (the blade that slices the earth)
- 427. adz (a sort of an ax) [a heavy, curved steel tool, with a broad, chisel like end mounted on a wooden handle]
- 428. pick-ax
- 429. felts (felt sheets)
- 430. brooms
- 431. tiles, shingles
- 432. mint (plant)
- 433. rue (plant)
- 434. savory (plant)
- 435. a type of Mint (plant)
- 436. hyssop, moss
- 437. savory (plant)
- 438. box (wood)
- 439. a surgical knife (for bloodletting)
- 440. mustache (here, in the sense of an animal's face)
- 441. to diaper, wrap up
- 442. peacock (in Italian)
- 443. to drill
- 444. resin (of a tree)
- 445. a sort of leprosy, that cracks the face
- 446. fringes (of a garment)
- 447. to blow, inflate
- 448. winnowing shovel (a sort of tray used to winnow the wheat)
- 449. to breathe
- 450. to smooth
- 451. to yawn
- 452. padded, matted, upholstered (felted)
- 453. filter, strainer
- 454. folding chair
- 455. a felt hat
- 456. hops
- 457. to brew (beer)
- 458. mold stains

327. pine
 328. turpentine(?) ... earth....(?)
 329. drill
 330. to trim, clean (a candle)
 331. ropes, loops, knots (for traps)
 332. to sew
 333. laces, strings
 334. arm-pit
 335. hayfork, pitchfork
 336. purses closed by laces
 337. red make-up
 338. a vessels made of sticks used in the process of cheese-making
 339. a spindle shuttle
 340. a plane
 341. a piece of wood twisted at the edges
 342. sand , gravel (mixed with water)
 343. small boat
 344. mantle, cloak
 345. hoe
 346. anvil
 347. hammer
 348. rust
 349. tripod
 350. wedge
 351. pick-ax
 352. chicory, endive, witloof (plant)
 353. Latin
 354. signs (of magic)
 355. yellow paint (made from Arsenic disulfide)
 356. red paint (made from Plumbous Oxide)
 357. sap, gum (of a tree)
 358. black paint (made from Sulfuric Copper)
 359. gall-nuts, (parasite growth on oak's leaves)
 360. black paint (made from Sulfuric Copper)
 361. warp heddle (*Brit*; heald) eye. [a cord with a ring or an eye formed by two knots guiding the warp threads]
 362. fringe, edge
 363. warp thrums (in weaving) [the edge of the warp string, tied to the upper loom's weight]
 364. warp heddle (*Brit*; heald) eye. [a cord with a ring or an eye formed by two knots guiding the warp threads]
 365. a pedal [in the men's spinning (weaving) device]
 366. a pedal [in the women's spinning (weaving) device]
 367. a cupboard for storing food
 368. burn (an infected wound)
 369. tiny insects (cheese mites?)
 370. hops (a plant which is one of the beer's ingredients)
 371. mushrooms
 372. (the big) feathers
 373. brine (for pickling)
 374. a cream or ointment for a sick eye
 375. a surgical knife (for bloodletting)
 376. coriander (plant)
 377. rocket flower
 378. wounds
 379. a type of mint
 380. thorns
 381. sage(plant)
 382. a type of mint
 383. fenugreek (a Greek plant used for spicing)
 384. garden cress, paper cress, green mustard (plant)
 385. to trim, to thin out
 386. pieces, bits, parts
 387. bell
 388. tongs, pliers
 389. common caper bush

260. rouge, red cosmetics for coloring the cheeks or lips
 261. (zangwill) ginger
 262. rust
 263. mask
 264. an imitation, a costume, a wooden (hobby) horse
 265. stilts
 266. mask
 267. bells
 268. rubia (plant) [an herb whose roots produce a red dye]
 269. a longing, a yearning
 270. diaper, wrap up
 271. a supporter [supporting device]
 272. warp heddle (*Brit*; heald) eye. [a cord with a ring or an eye formed by two knots guiding the warp threads]
 273. poles, stakes
 274. aches (from fever)
 275. to notch, to groove
 276. abscess
 277. blisters (sometimes filled with fluid)
 278. mulberry tree
 279. pastel, isatis (plant) [A dye yielding plant]
 280. a rubia (plant)
 281. to unravel (a fiber or garment into threads)
 282. to warp (arranging the warp threads before weaving)
 283. warp heddle (*Brit*; heald) eyes. [cords with rings or eyes formed by two knots guiding the warp threads]
 284. stitches
 285. unload
 286. to mince
 287. spindle
 288. bluntness, defectiveness
 289. ointment for an infected eye
 290. a snail [without a shell] slug
 291. a spider
 292. a swallow
 293. mortar
 294. robe
 295. a strong glue
 296. glaucoma [an eye disease]
 297. a mole
 298. a strong glue
 299. a tripod
 300. tendril
 301. a funnel
 302. a ball
 303. tax enforcers who chase offenders
 304. pastel, isatis (plant) [a dye-yielding plant]
 305. a rubia (plant)
 306. a hairnet
 307. tannin [a powder from an oak's bark used to tan leather]
 308. folding chair
 309. temple (of the forehead)
 310. clods, lumps
 311. clay, mud
 312. trowel
 313. spoon
 314. a lock
 315. spindle
 316. sharp, sharp-edged
 317. a clod of dirt
 318. figs (fig-shaped hemorrhoids)
 319. sinews, tendrils
 320. to separate, disentangle (entangled hair), untie the entanglement
 321. to press, make an effort
 322. a tub, a big round container
 323. saffron, crocus
 324. rubia (plant)
 325. niter (Potassium Nitrate)
 326. "Star of Bethlehem", ormithogalum [plant]

191. halter (part of the harness around the animal's neck)
192. a one-humped camel
193. muzzle [for a dog or other animals]
194. bridle rein
195. head harness
- 195_א. collar
196. buckle
197. to roll one's sleeves.
198. pin (contrary to a needle, which has a needle-eye)
199. (a needle)point
200. rust
201. (that was) filed by a file
202. a file
203. a pin
204. saddle
205. a breast harness
206. a tail harness
207. a bell
208. (a bell's) tongue
209. diarrhea, intestinal disease
210. diarrhea
211. couple
212. ankle
213. pin, clasp [a pin attaching the shirt to the collar; but see 223]
214. a tail-harness
215. a saddle
216. (a camel's) hump
217. bell
218. hedgehog
219. bump one (foot) into another
220. to strike, beat
221. leeches, horse leeches
222. a hairnet
223. pin, clasp [may have been used as a jewel; but see 213]
224. pin (contrary to needle, which has a needle-eye)
225. band, girth (of a saddle)
226. diadem (an ornament placed on the forehead)
227. a hairnet
228. felt bed cover (made of unwoven pressed material)
229. (a bell's) tongue
230. cradle, crib
231. plane
232. plate, blade [a thin metal plate]
233. a decorated diadem with threads of gold
234. a breast plate (in German)
235. shoulder bands
236. a garment decorating the chest, tied up by golden-threaded laces
237. rungs (of a ladder)
238. scales [in Italian]
239. cross-bar (of scales)
240. beam of scales (balance)
241. parting (of hair)
242. sole
243. vamp (upper leather part of a shoe)
244. stuffed, padded from the inside (with another material)
245. a double-pointed hook
246. armor (a coat covered by steel plates)
247. medical ointment [balm]
248. (jewelry) box
249. pin, clasp [see 213]
250. balsam oil
251. band, belt
252. a burn (an infected wound)
253. well-kneaded (bread)
254. a club, bat
255. a club [in Italian]
256. a favor
257. a breast-harness
258. a band, a girth (of a saddle).
259. a string, thread [here made of goat's hair]

123. round cake
124. to form a crust, to encrust
125. baker's shovel
126. wood stumps
127. stubble (after harvest)
128. straw (mainly used as a resting place for animals)
129. moss
130. to beat (a fiber from chips and splinters), to unravel (a fiber or garment into threads)
131. raw silk's waste (made of the outer part of the cocoon)
132. leftovers [of silk] (that's thrown away) [*jeter* = to throw away]
133. nettle, (urtica)
134. tar
135. lamp
136. cotton
137. to confuse, complicate
138. roasting
139. melted
140. spark
141. a needle-woven work
142. lights
143. lamp [the lamp's glassbox]
144. sap, gum (of a tree)
145. sloe [wild plum]
146. highlands, plateau
147. curved, twisted
148. tiles, shingles
149. peg, hook, wedge
150. lamp
151. entertainment (referring to a society that prevents people from getting bored)
152. overstretched
153. beating
154. closet
155. a cupboard for storing food and utensils
156. pus
157. a serious wound
158. straw
159. common mallow, malva (plant)
160. omasum; third chamber of a ruminant's stomach
161. stomach [referring to the first chamber of a ruminant's stomach]
162. a fold of fat
163. stubble
164. flax waste
165. shrink, reduce
166. fruits of the hawthorn
167. tuna
168. towel
169. to solder
170. shaft, plough-shaft
171. lamp (the lamp's glassbox)
172. wheel
173. a needle-woven work
174. peaches
175. quinces (fruits)
176. slots, notches, grooves
177. arbalest, ballista (a sophisticated crossbow)
178. wedges
179. a fold-up bed (cot)
180. felts (sheets)
181. plane
182. flax waste
183. to punch a hole
184. policeman, official
- 184a. a heap, pile
185. alum [mineral]
186. scented oil derived from jasmine waste [=sesame?]
187. violet
188. beat, strike
189. dress, gown (main clothing for men and women during Middle Ages)
190. ice

52. quinces
 53. vamp, upper part of a shoe
 54. sole (of a shoe)
 55. tuna
 56. hatchings
 57. a type of mint (plant)
 58. uterus (womb) [of an animal]
 59. diaphragm
 60. a metal disk (a pre-stamped coin).
 61. potion (for medicine)
 62. present, gift, portion
 63. fresh, just mixed
 64. handle
 65. lantern (a candle inside a glass box)
 66. ankle
 67. tendrils (vine)
 68. molar teeth
 69. marten
 70. pick-ax
 71. adz (a type of ax) [a heavy curved steel tool, with a broad, chisel like end mounted on a wooden handle]
 72. night owl
 73. little owl
 74. mole
 75. cherries
 76. to sneeze
 77. beet
 78. a type of mint (plant)
 79. uterus (womb) [of an animal]
 80. diaphragm
 81. freckled, lentiginous (who have a skin with lentil shaped freckles)
 82. red
 83. warty (whose skin is full of warts)
 84. curled
 85. to felt, to mat, to pad (to glue together like the felt fibers)
 86. vulture
 87. pieces of ice
 88. storm, tidal wave
 89. lightning
 90. red
 91. slime, mud
 92. swallow while inhaling
 93. steel
 94. to cough
 95. anus
 96. short-cut
 97. an embroidery on a padded jacket.
- שכה
 98. burn, (infected wound)
 99. open fields, plains
 100. thorn
 101. wild rosebush
 102. sand, gravel (mixed with water)
 103. to faint, lose consciousness
 104. rolling up the sleeves
 105. cloth shoes
 106. to join or combine [literally: plait]
 107. Canaanites
 108. a ruler
 109. laundry workers [fullers; cleansing and thickening clothes by pressing beating or treading.]
 110. fruit of a thistle
 111. emetic medicine (drug to induce vomiting)
 112. belt
 113. to solder
 114. lime
 115. vetch [from the legume family]
 116. bundles of flax
 117. sulfurizing (engraving metal by sulfur)
 118. ointment for an infected eye
 119. fishing hook (to be precise, the hook at the end of the rod)
 120. truffles [mushrooms]
 121. beet
 122. middle of the sea

תרגום לעזי רש"י לאנגלית

חירגמם נכד המחבר ר איתן גיאת נר"ו, על-פי תרגומם לעברית בספר זה, ובאורו מיספור.

Translation of Old French Words in Rashi From Hebrew to English

We are pleased to present the list of all the *le'azim* of the Talmud with the original number, exactly as they appear in this book. All the *le'azim* were carefully and scientifically translated, and checked by the best specialists of French, English, and Talmudic sciences.

ברכות	26. cotton
1. clothing, metaphorically for placenta	27. red
2. rubbing	28. to annoy, to nag
3. entertainment (referring to a society, that prevents people from getting bored.)	29. aches (from fever)
4. stains	30. brine (for pickling)
5. a serious wound	31. a porridge for medicine, made of sweetened herbs
6. shovelful	32. millet
7. leek (vegetable used as food)	33. a type of millet, panic grass
8. (he) dragged	34. a dish cooked in a pot with bread crumbs
9. the part (of the arm) which is full of flesh, biceps	35. wild orache, atriplex (plant), salt bush
10. ice	36-7. plums
11. antechamber, entrance hall [porch]	38. (rock) partridges
12. plastered, smoothed	39. to cut, to chop
13. to belch, to burp	40. dill, anise (a aromatic plant)
14. to yawn	41. a serious wound
15. to sneeze	42. fennel (plant)
16. to stretch	43. to thicken (wine likely to get spoiled)
17. chin	44. sloe (a wild plum)
18. jaundice, hepatitis	45. fruits of the hawthorn
19. membrane [see: 2043]	46. wafers
20. lantern, glass box used for protecting the-flame of the candle	47. wafers
21. overtalk	48. present, gift, portion
22. hoe	49. musk
23. stocks (for locking prisoner's feet)	49א. jasmine
24. raft	50. lavender, spike-lavender (plant)
25. raft (in German)	51. violets

We would like to believe that this compilation will render valuable service to all who immerse themselves in the sea of the Talmud. We plan to extend this work, D.V., to include Rashi's biblical commentaries, as well as other works in the Jewish literature of the medieval French period.

- 1) Arsène DARMESTETER and D.S. BLONDHEIM: *Les Gloses françaises dans les commentaires talmudiques de Raschi*. T. 1: Texte des gloses.—Paris. H. Champion, 1929. (Bibliothèque de l'Ecole des Hautes Etudes, 254).
- 2) (a) D.S. BLONDHEIM: *Les Gloses françaises (...)*. T.2: Etudes lexicographiques.—Baltimore. Johns Hopkins Press, 1937. (The Johns Hopkins studies in Romance literatures and languages, extra vol. XI).
- (b) D.S. BLONDHEIM: *Les Parlers judéo-romans et la Vetus Latina*.—Paris. H. Champion, 1925.
- 3) R. LEVY: *Contributions à la lexicographie française selon d'anciens textes d'origine juive*.—(Syracuse). Syracuse University Press, 1960.

- 5) The gloss in Latin characters. Where we have not accepted Blondheim's version, we have given our own reconstitution, followed, in brackets, by that of our predecessor. As for the few dozens of words which Blondheim left undeciphered we have given our own reconstruction followed by empty brackets;
- 6) Translation of the gloss into modern Hebrew, which is not always identical with the talmudical term being interpreted. This is not only the result of the evolution of the language, but certain words in the talmudical text had completely different meanings for Rashi than they have for us today. For example he translates as 'skunk' the word that to us means a leopard;
- 7) Annotations, essentially of five kinds:
 - a) cross-reference to other items on the list having indications useful to the annotated one;
 - b) cross-reference to bibliographic sources, mainly to other works by Blondheim² and to the list of glosses by his disciple, Raphael Levy³;
 - c) information about variants, mainly about glosses found in manuscripts but lacking in our editions, or — which is suspicious — glosses found in our editions but missing in the manuscripts;
 - d) occasionally an explicatory note about the reasons which prompted the commentator to take recourse to a French gloss;
 - e) precise lexicographic analysis of the word in old French, where this is conducive to a better understanding of the commentary or of obvious interest to the French speaking readers. Two phenomena have become apparent to us in studying Rashi's glosses. On the one hand the palatal 'c' is in the process of becoming 'sh', but has not yet reached that stage; the sound being unknown to Rashi (to him the Hebrew character *'shin'* is always *'sin'*), he writes the same words either with a *'kof'*, surmounted sometimes by a diacritical mark, or with a *'yod'*, i.e. a *'j'*. For example, 'charpir' is found as 'čarpir' or as 'jarpir'. On the other hand, we see the process of assimilation to 'm' of the 'n' followed by 'b' or 'p', and one can find words like 'conposte', 'chanpánie (chanpagne)' as against 'comparaje', 'chambre'.

of Rashi's commentaries, and, if they are not understood, the commentaries lose much of their significance. Worse, the French word may be mistaken for a Hebrew one, which completely distorts the meaning of the commentary (cf. Nos. 369, 444 and 482, all in the tractate Shabbat).

In presenting the original form of each gloss in both Hebrew and Roman characters, we have endeavored, wherever it seemed necessary, to point out Rashi's intention by introducing a French term into his Hebreo-Aramaic text. In the case of the names of plants or animals, by translating into the French equivalent, Rashi gave his pupils the precise meaning much more easily than by a definition of the obscure talmudical word. In other cases, it seems obvious that Rashi meant to assist the student's memory by pointing out the analogy (etymological or fortuitous) between the talmudical term and its interpretation in the spoken language (e.g. Nos. 357, 477, 1222, 1851). And finally, there are instances where the gloss adds *ipso facto* an explanatory supplement, which would have been difficult to provide by a paraphrase (cf. Nos. 180, 490, 1229).

We wish to point out that we have not differentiated between the commentaries that are actually Rashi's and those attributed to him in the various editions of the Talmud, even where the authorship is doubtful or certainly not his.

Each item comprises the following elements:

- 1) An ordinal number from the beginning of the Talmud to its end, from 1 to 2462 (there are several numbers 'bis' a.s.o.);
- 2) An indication of the tractate and the page on which the gloss occurs (according to the traditional system, by which the leaves are numbered in letters-figures, each number being followed by one dot for the recto and by two dots for the verso);
- 3) The Hebrew or Aramaic expression, in bold type, which Rashi intended to translate. Where he does not pinpoint one precise term, we have substituted the lemma, that is the talmudical quotation heading the commentator's note;
- 4) The gloss, rewritten according to the deciphered old French word, by following the transcriptional system which we believe is the one underlying Rashi's orthography (see table of equivalents, p. 1);

INTRODUCTION

This book presents the *le'azim*, i.e. the glosses in old medieval French which Rashi (Rabbi Shlomo Yitzchaki of Troyes, 1040–1105) gives in his commentary on the Talmud. It is based on the work¹ of D.S. Blondheim (1884–1937), who studied with outstanding competence and meticulousness the manuscripts and first printed editions of Rashi's commentaries. He then established the original spelling in Latin characters of the French words which Rashi had incorporated in Hebrew characters into his text.

Because he used the lists of glosses collected by Arsène Darmesteter (1846–1888) when he began his work, Blondheim, with perhaps exaggerated intellectual honesty, gave priority in authorship to Darmesteter.

There are a total of nearly 2500 of these *le'azim* in the various tractates of the Talmud, which, because of duplication, represent about 1100 different words. Blondheim, who was primarily concerned with French lexicography, listed the *le'azim* alphabetically. However, in this book they are presented in the traditional order of the tractates of the Talmud in which they appear. This is for the convenience and benefit of those who practise the study of the Talmud, which is almost always done with the aid of the authoritative, illuminating notes of the Scholar of Troyes. For this reason, all our explanations and comments are also in Hebrew.

Even those who know modern French well cannot readily understand Rashi's translations in medieval French. Therefore, for centuries, most students of the Talmud have had to do without the benefit of Rashi's glosses, which he had found necessary for the proper understanding of the talmudical text by his contemporary French students and colleagues. Moreover, in the course of the centuries, Rashi's original handwritten texts were copied and recopied by generations of scribes, and later printers, unfamiliar with medieval French. In the process of transcription many of these foreign words deteriorated, sometimes to such an extent that they became unrecognizable. Yet they constitute an integral part

- 6) La traduction en hébreu moderne de la glose, qui n'est pas toujours identique au terme talmudique interprété. En effet, non seulement la langue a évolué, mais parfois Rachi comprend certains mots très différemment de nous (par exemple, il voit un putois dans le nom d'animal qui désigne pour nous aujourd'hui le léopard).
- 7) Notes, essentiellement de cinq sortes:
- a) Renvoi à d'autres articles de la liste, où se trouvent des indications utiles pour celui-ci.
 - b) Renvoi à des sources bibliographiques, et principalement aux autres ouvrages de Blondheim² et au répertoire de gloses de son disciple Raphael Levy³.
 - c) Des renseignements sur les variantes, et principalement sur les gloses qui figurent dans les manuscrits et font défaut dans nos éditions, ou encore, ce qui est suspect, qui figurent dans nos éditions, mais font défaut dans les manuscrits.
 - d) Eventuellement, un essai d'explication sur les raisons qui ont amené le commentateur à recourir à une glose française.
 - e) Des précisions lexicographiques sur le mot d'ancien français, quand elles sont susceptibles d'ajouter à la compréhension du commentaire ou quand elles présentent un intérêt évident pour tout lecteur francophone. Dans ce domaine, il convient d'attirer l'attention sur deux phénomènes qui semblent se produire sous nos yeux, si nous observons les gloses de Rachi. D'une part, le 'c' mouillé est en train de devenir 'ch', mais n'y est pas encore arrivé, et Rachi, qui ne connaît pas ce son (pour lui le *chine* de l'hébreu est toujours *sine*), écrit le même mot soit avec un *kof*, parfois surmonté d'un signe diacritique, soit avec un *yod*, c'est-à-dire un 'j': par exemple 'charpir' se trouve sous la forme 'čarpir' ou sous la forme 'jarpir'. D'autre part l'assimilation en 'm' du 'n' suivi de 'b' ou 'p' est en cours, et l'on trouve l'un à côté de l'autre des mots comme 'conposte', 'chanpânie (chanpagne)' et comme 'comparaje', 'chambre'.

Nous voulons croire que ce répertoire rendra d'importants services à tous ceux qui se plongent dans 'la mer du Talmud'. Et nous espérons avoir à l'avenir le loisir de faire le même travail pour le commentaire de Rachi sur la Bible, ainsi que pour de nombreuses autres oeuvres de la littérature juive de la France médiévale.

Outre la reconstitution de la glose sous sa forme primitive en caractères hébraïques et en caractères romains, nous nous sommes efforcés, là où cela pouvait sembler nécessaire, de montrer quelle est l'intention de Rachi lorsqu'il introduit un terme français dans son texte hébreo-araméen. Quand il s'agit de noms de plantes ou d'animaux, donner l'équivalent français était, pour ses élèves francophones, plus clair que toute longue description. Parfois il semble évident que Rachi entend aider la mémoire de ses lecteurs en indiquant une analogie (étymologique ou fortuite) entre le mot du Talmud et sa traduction dans le parler usuel (par exemple n° 357, 477, 1222, 1851). Enfin, il y a des cas où la glose apporte *ipso facto* un supplément d'explication, qu'il aurait été difficile de fournir à force de périphrases (cf. n° 490, 1229, 1897).

Signalons que nous n'avons pas fait de distinction entre les commentaires qui sont effectivement de Rachi et ceux qui lui sont attribués dans les éditions du Talmud, bien que sa paternité soit douteuse ou certainement inexacte.

Chaque article de notre liste comprend les éléments suivants:

- 1) Un numéro d'ordre, allant, d'un bout du Talmud à l'autre, de 1 à 2462 (il y a quelques numéros 'bis').
- 2) L'indication du traité et de la page où se trouve la glose (selon le système traditionnel, qui numérote les feuillets avec des lettres-chiffres, chaque nombre étant suivi d'un point s'il s'agit du recto, de deux points s'il s'agit du verso).
- 3) En caractères gras, l'expression hébraïque ou araméenne que Rachi a voulu traduire. Quand il ne vise pas un terme précis, nous donnons à sa place le lemmé, c'est-à-dire la citation talmudique qui sert de titre à la note du commentateur.
- 4) La glose elle-même, réécrite d'après le mot d'ancien français déchiffré, suivant le système de transcription qui nous semble avoir commandé l'orthographe de Rachi (voir le tableau des équivalents, p. 1).
- 5) La glose en caractères latins. Lorsque nous n'avons pas accepté le libellé de Blondheim, nous avons fait suivre notre reconstitution de celle de notre prédécesseur entre crochets. Pour les quelques dizaines de mots que Blondheim a renoncé à déchiffrer, l'hypothèse que nous avons proposée est suivie de crochets vides.

INTRODUCTION

Le présent ouvrage est une liste des *le'azim*, gloses d'ancien français (en caractères hébraïques), employées par Rachi (Rabbi Chelomo Yitshaki de Troyes, 1040-1105) dans son commentaire du Talmud. Il se fonde sur le livre¹ de D. S. Blondheim (1884-1937), qui, sur la base des listes établies par Arsène Darmesteter (1846-1888), a examiné les manuscrits et les premières impressions de ce commentaire et, d'après les diverses versions relevées, a fixé avec une grande compétence et un soin minutieux la forme originale des vocables français utilisés.

On dénombre environ 2475 de ces *le'azim*, représentant à peu près 1100 mots différents, parce que certains d'entre eux reparaissent à plusieurs reprises. Contrairement à Blondheim, qui, se préoccupant surtout de lexicographie romane, les a classés par ordre alphabétique, nous les avons laissés dans l'ordre traditionnel des traités du Talmud, pour servir de guide à ceux qui les étudient en s'appuyant, comme c'est presque toujours le cas, sur les notes magistralement éclairantes du savant troyen. Pour la même raison, toutes nos explications sont rédigées en hébreu.

Nous espérons ainsi permettre aux talmudistes de tirer tout le profit possible de cette partie du commentaire de Rachi que jusqu'à présent ils ne pouvaient faire autrement que sauter. En effet, depuis de nombreux siècles, la plupart de ceux qui s'adonnent aux études sacrées ignorent le français, et, quand bien même ils le connaîtraient, ils ne pourraient déchiffrer des termes de français médiéval, d'autant plus que, de copiste en copiste, qui les reproduisaient sans les comprendre, puis d'édition en édition, leur transcription s'est détériorée au point qu'ils sont souvent irreconnaissables. Or ces mots constituent une partie intégrante du commentaire, et celui-ci perd parfois beaucoup de sa portée quand on en retranche ces mots. Bien pis, il arrive que le vocable français a été pris par erreur pour un mot hébraïque, ce qui fausse complètement le sens du commentaire (cf. n° 369, 444 et 482, tous dans le traité *Chabbath*).

En souvenir de Moché Catane ז"ל

Cette édition du livre "Otsar Leazé Rachi" est dédiée à la mémoire de l'auteur, décédé quelques semaines avant la parution de cette édition, qu'il avait encore revue et corrigée.

Moché Catane a eu le bonheur de voir ses nombreux descendants suivre le chemin de la Torah, et des milliers de personnes utiliser ses livres pour approfondir l'étude du Tenach et du Talmud.

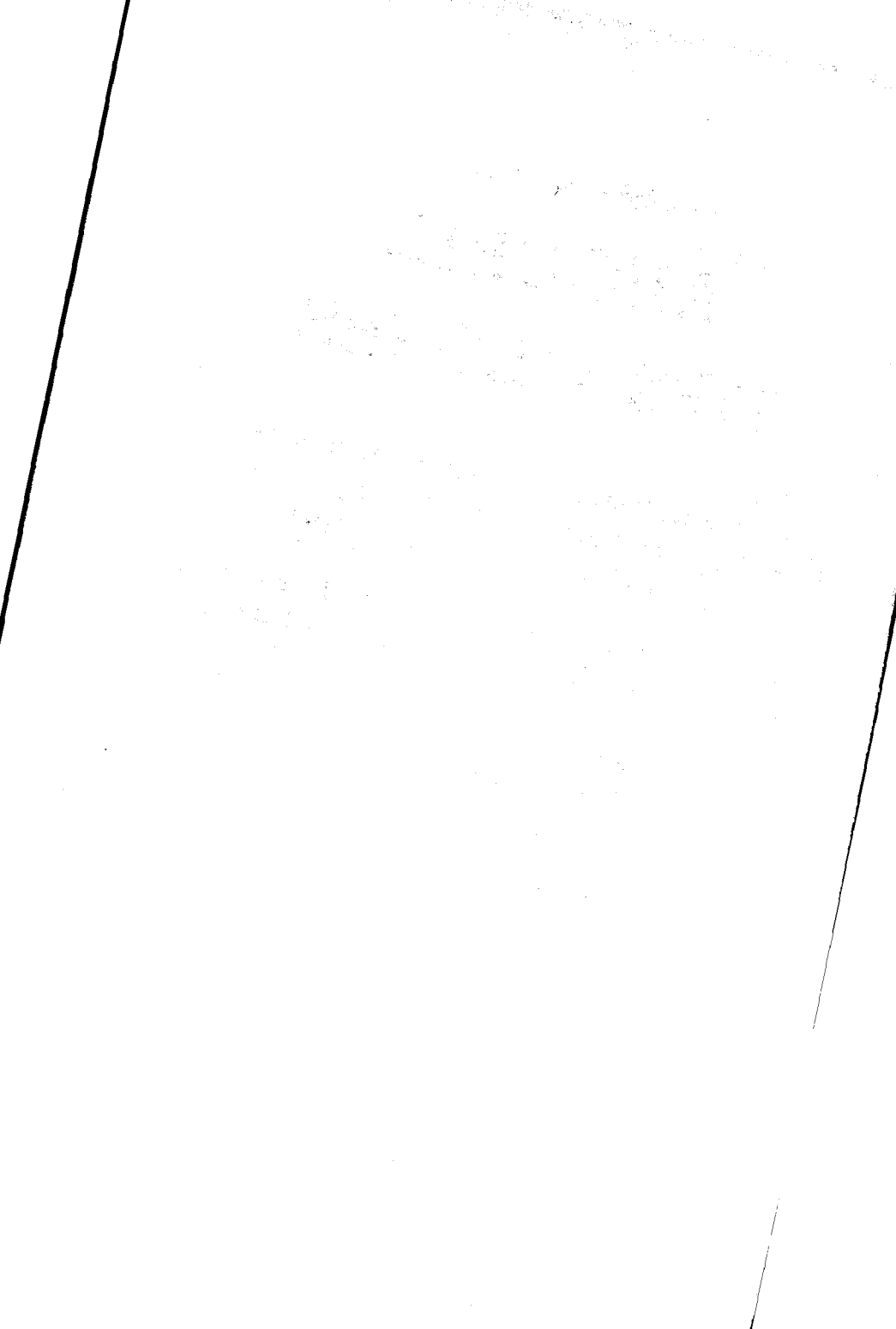
Que son souvenir soit pour nous tous une bénédiction. תנצב"ה

In loving memory of Moshe Catane ז"ל

This edition of the "Otsar Leazey Rashi" is dedicated to the memory of the author, who passed away a few weeks before the publication of this edition, which he himself reviewed and corrected.

Moshe Catane was happy to see his numerous offspring following the path of the Torah, and thousands of people learning with the help of his books for the better understanding of Tenach and Talmud.

May his memory be blessed. תנצב"ה

Mochè CATANE

RECUEIL DES GLOSES

Lès Gloses françaises dans les commentaires
talmudiques de Rachi d'après l'ouvrage d'Arsène
Darmesteter et D.S. Blondheim (1929)

Traduites en hébreu et revues, avec des éclaircissements
et des compléments, ainsi que des tables alphabétiques

Avec l'addition de la traduction anglaise
With english translation

JÉRUSALEM

5756

1996